

PATVIRTINTA

Akmenės rajono savivaldybės tarybos

2022 m. gruodžio 27 d. sprendimu Nr. T-258

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2022-2030 M. STRATEGINIS PLĖTROS PLANAS

Užsakovas

Akmenės rajono savivaldybės
administracija

Vykdytojas

UAB „Eurointegracijos projektai“

NAUJOJI AKMENĖ, 2022

SANTRUMPOS

AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
AEI	Atsinaujinantys energijos šaltiniai
Akmenės SPP	Akmenės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas 2022–2030 m.
ARS	Akmenės rajono savivaldybė
ARSA	Akmenės rajono savivaldybės administracija
Asm.	asmenys
BUM	Bendrojo ugdymo mokyklos
BŽŪP	Bendroji žemės ūkio politika
COVID-19	Sunkaus ūminio respiracinio sindromo koronaviruso-2 (SARS-CoV-2) sukeliama liga
d.	diena
DFP	Daugiametė finansinė programa
DU	Darbo užmokestis
EK	Europos Komisija
ES	Europos Sąjunga
Eur	Eurai
GIS	Geografinės informacinės sistemos
GPM	Gyventojų pajamų mokestis
IKT	Informacinės ir kompiuterinės technologijos
Įstatymas	Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas
LEZ	Laisvoji ekonominė zona
„Lietuva 2030“	Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“
LR	Lietuvos Respublika
LSD	Lietuvos statistikos departamentas
LRBP	Lietuvos teritorijos bendrasis planas
TIPK	Taršos integruotos prevencijos kontrolės leidimas
TUI	Tiesioginės užsienio investicijos
tūkst.	tūkstantis
IKT	Informacinės ir komunikacinės technologijos
KAS	Kolektyvinių apsaugos statinių
m.	metai
MI	Materialinės investicijos
NPP	Nacionalinis pažangos planas 2021–2030 m.
Nr.	Numeris
NT.	Nekilnojamasis turtas
NVO	Nevyriausybinių organizacijų
NVŠ	Neformalusis vaikų švietimas
SAM	Sveikatos apsaugos ministerija
RPP	2022–2030 metų regionų plėtros programa
sav.	savivaldybė
SPP	Strateginis plėtros planas
SSGG	Stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė
STEAM	Gamtos, technologiniai, inžinerijos, meno ir matematikos mokslai
Sub.	Subjektai
SVV	Smulkusis ir vidutinis verslas
ŠESD	Šiltnamio efektą sukeliančios dujos
ŠVIS	Švietimo valdymo informacinė sistema
p.	Punktai
VBE	Valstybinis brandos egzaminas
VŠĮ	Viešoji įstaiga

TURINYS

1.	BENDROJI INFORMACIJA.....	5
2.	BENDROJI INFORMACIJA APIE AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĘ.....	8
3.	DEMOGRAFINĖ SITUACIJA	9
3.1.	DEMOGRAFINĖS APLINKOS SSGG.....	13
4.	ŠVIETIMAS, KULTŪRA, SPORTAS IR JAUNIMAS	14
4.1.	ŠVIETIMAS	14
4.2.	SPORTAS	20
4.3.	KULTŪRA	22
4.4.	JAUNIMAS	25
4.5.	NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS IR VVG	26
4.6.	ŠVIETIMO, KULTŪROS, SPORTO, JAUNIMO IR NVO SRITIES SSGG	27
5.	SVEIKATA IR SOCIALINĖ APSAUGA	29
5.1.	SVEIKATOS PRIEŽIŪRA	29
5.2.	SOCIALINĖ APSAUGA, SKURDAS IR SOCIALINĖ ATSKIRTIS	33
5.3.	SVEIKATOS IR SOCIALINĖS APSAUGOS SSGG	40
6.	EKONOMINĖ APLINKA	41
6.1.	INVESTICIJOS.....	41
6.2.	VERSLAS.....	42
6.3.	ŽEMĖS ŪKIS IR MIŠKAI	45
6.4.	DARBO RINKA.....	48
6.5.	TURIZMAS	50
6.6.	EKONOMINĖS APLINKOS SSGG	53
7.	INFRASTRUKTŪRA.....	54
7.1.	STATYBA, NEKILNOJAMOJO TURTO RINKA, GYVENAMASIS BŪSTŲ FONDAS	54
7.2.	SUSISIEKIMAS	56
7.3.	TERITORINIAI DOKUMENTAI.....	58
7.4.	VANDENS TIEKIMAS IR NUOTEKŲ TVARKYMAS.....	58
7.5.	ENERGETIKA	59
7.6.	MELIORACIJA	61
7.7.	INFRASTRUKTŪROS SSGG	63
8.	APLINKOS APSAUGA	64
8.1.	APLINKOS APSAUGA	64
8.2.	ATLIEKŲ TVARKYMAS.....	65
8.3.	APLINKOS APSAUGOS SSGG	68
9.	VALDYMO IR PAGRINDINIŲ FUNKCIJŲ VYKDYMAS	69
9.2.	VALDYMO IR PAGRINDINIŲ FUNKCIJŲ VYKDYMO SSGG	76
10.	RAJONO VIZIJA IR PLĖTROS KRYPTYS.....	77
11.	PRIEMONIŲ PLANAS	85
12.	PAŽANGOS PROJEKTŲ INVESTICIJŲ POREIKIS.....	96
1	PRIEDAS. AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO PRIEŽIŪROS METODIKA	98
2	PRIEDAS. AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBEI AKTUALIŲ STRATEGINIO PLANAVIMO DOKUMENTŲ ANALIZĖ	102

1. BENDROJI INFORMACIJA

Strateginis planavimas savivaldybėje – procesas, kurio metu nustatomos veiklos kryptys ir būdai, kaip vykdyti savivaldybės misiją, pasiekti numatytus tikslus ir rezultatus, veiksmingai panaudojant finansinius, materialinius ir žmogiškuosius išteklius.

Pagrindiniai strateginio planavimo dokumentai savivaldybėje yra:

- savivaldybės strateginis plėtros planas, kurį tvirtina savivaldybės taryba;
- savivaldybės atskiros ūkio šakos (sektorius) plėtros programa (-os), kurią tvirtina savivaldybės taryba;
- savivaldybės strateginis veiklos planas, kurį tvirtina savivaldybės taryba;
- metiniai veiklos planai, kuriuos tvirtina savivaldybės administracijos direktorius, o savivaldybės biudžetinių įstaigų metinius veiklos planus, suderinęs su savivaldybės administracijos padaliniais, tvirtina biudžetinių įstaigų vadovai.

Šiuo metu Akmenės rajono savivaldybė vadovaujasi Akmenės rajono savivaldybės strateginiu plėtros planu iki 2021 metų¹. Baigiantis esamo Akmenės rajono strateginio plėtros plano (toliau – SPP) įgyvendinimo laikotarpiui, siekama paspartinti tvarią rajono plėtrą bei didinti patrauklumą ir konkurencingumą, Akmenės rajono savivaldybė rengia 2022–2030 m. strateginį plėtros planą. Atsižvelgus į dabartinės rajono ir regiono vystymosi tendencijas, valstybinio lygmens ilgalaikio strateginio planavimo dokumentus bei ES struktūrinės paramos skirstymo laikotarpius, kai kurios Akmenės rajono savivaldybės strateginiame plėtros plane iki 2021 metų numatytos priemonės tapo nebe tokios aktualios, be to, atsirado naujų poreikių ir galimybių. Atsižvelgdama į tai, Akmenės rajono savivaldybės administracija

inicijavo Akmenės rajono *strateginio plėtros plano iki 2030 metų* parengimą.

Akmenės rajono savivaldybės strateginio plėtros plano iki 2030 metų rengimo tikslas – parengti Akmenės rajono savivaldybės SPP, kurio įgyvendinimo laikotarpis – 2022–2030 metai ir kuriame būtų numatomi Akmenės rajono savivaldybės prioritetai, tikslai bei uždaviniai, svarbiausios įgyvendinimo priemonės, atskleistas savivaldybės išskirtinumas, suformuluotos plėtros perspektyvos, siekiant nukreipti investicijas į didžiausią naudą duodančias priemones savivaldybėje bei efektyvus turimų išteklių arba planuojamų gauti lėšų panaudojimas.

Akmenės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas iki 2030 metų yra kompleksinis teisinis strateginio planavimo dokumentas, kuriuo nustatoma bendroji Akmenės rajono savivaldybės plėtros strategija: plėtros prioritetai, tikslai, uždaviniai ir priemonės strategijai įgyvendinti bei įgyvendinimo etapai. SPP sudaro galimybes nustatyti dabartinę savivaldybės vietą ir reikšmę šalies ekonominiame bei socialiniame gyvenime, įvertinti nuolat kintančias plėtros tendencijas, išanalizuoti jų reikšmę savivaldybės vykdomai politikai.

Akmenės rajono strateginis plėtros planas iki 2030 metų rengtas vadovaujantis:

1. Strateginio valdymo metodika²;
2. Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymu³;
3. Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“⁴;
4. Lietuvos Respublikos teritorijos bendruoju planu⁵;
5. 2021–2030 m. Nacionaliniu pažangos planu⁶
6. kitais SPP aktualiais dokumentais bei teisės aktais.

¹ Akmenės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas iki 2021 m. Prieiga internete: [T-277 Dėl Akmenės rajono savivaldybės 2016–2021 m. strateginio plėtros plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr)

² Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292

³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713. Prieiga internete: [713 Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo \(e-tar.lt\)](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr)

⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015

⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. Nutarimu Nr. 789.

⁶ Patvirtinta LR Vyriausybės 2020-09-09 nutarimu Nr. 998. Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr>

Akmenės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas iki 2030 metų rengtas atsižvelgiant į ankstesnio laikotarpio strateginį plėtros planą bei naujas savivaldybės problemines sritis. Rengiant *Akmenės rajono savivaldybės strateginį plėtros planą iki 2030 metų* taikytos lyginamosios, aprašomosios ir santykinės rodiklių, loginės priežastčių ir pasekmių analizės bei ekspertinio vertinimo metodai.

Akmenės rajono savivaldybės strateginio plėtros plano iki 2030 metų rengimo laikotarpis: 2022 m. gegužė – 2022 m. lapkritis.

Bendrosios informacijos dalyje nurodomas Akmenės rajono savivaldybės *strateginio plėtros plano iki 2030 metų* rengimo tikslas, SPP struktūra, kas dalyvavo jį rengiant, pateikiama kita svarbi informacija.

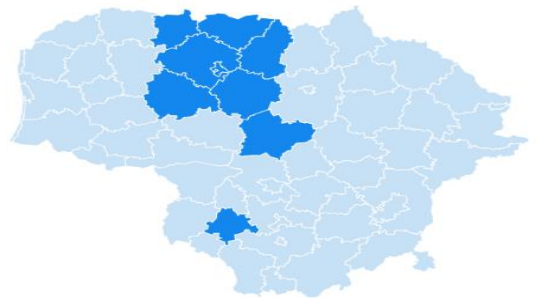
Akmenės rajono savivaldybei aktualių strateginio planavimo dokumentų analizės dalyje nagrinėjami pagrindiniai nacionaliniai, regioniniai ir vietiniai strateginio valdymo dokumentai, kuriais vadovaujantis rengtas Akmenės rajono savivaldybės *strateginis plėtros planas iki 2030 metų*. Analizė pateikiama 1 šio dokumento priede.

Vidaus ir išorės aplinkos analizė apima savivaldybės ekonominės-socialinės būklės analizę ir išvadas, kurios pagrindžia Akmenės rajono savivaldybės *strateginio plėtros plano iki 2030 metų* prioritetų, tikslų ir uždavinių pasirinkimą. Analizės tikslas – visapusiškai įvertinti Akmenės rajono savivaldybės valdymo srities plėtrai svarbius vidaus ir išorės veiksnius: pateikti bendrąją informaciją apie Akmenės rajoną, atlikti demografinės aplinkos analizę (demografinė situacija), ekonominės aplinkos analizę (investicijos, verslas, žemės ūkis ir miškai, užimtumas ir darbo rinka, turizmas), sveikatos ir socialinės aplinkos analizę (sveikatos priežiūra, socialinė atskirtis ir skurdas), švietimo, kultūros, sporto ir jaunimo sričių analizę (švietimas, kultūra ir menas, sportas, nevyriausybinių organizacijų, bendruomenės ir jaunimo politika), aplinkos apsaugos analizę (aplinkos apsauga, atliekų tvarkymas), infrastruktūros analizę (statyba ir gyvenamasis fondas, transportas ir susisiekimas, inžinerinė ir energetinė infrastruktūra), viešojo valdymo analizę (Akmenės rajono savivaldybės administracijos veikla ir organizacinė struktūra, komunikacija ir ryšiai). Pasirinkus atitinkamus rodiklius

atskirose srityse analizuojami lygių galimybių duomenys.

Siekiant įvertinti tam tikros srities vystymosi tendencijas savivaldybėje, vidaus ir išorės aplinkos analizės dalyje atliktas rodiklių lyginimas perspektyvoje. Vidaus ir išorės aplinkos analizei buvo pasirinktas penkerių metų analizės laikotarpis, nagrinėjant kuo naujesnius, oficialiuose statistikos šaltiniuose prieinamus duomenis. Įvadinio posėdžio metu buvo pritarta, kad tais atvejais, kai 2021 m. duomenų nėra, analizėje naudojami 2020 m. duomenys. Analizė vykdyta lyginant šalies, Šiaulių regiono bei šių savivaldybių duomenis:

1. Akmenės r.;
2. Šiaulių r.;
3. Šiaulių miesto;
4. Kėdainių r.;
5. Marijampolės sav.;
6. Kelmės r.;
7. Joniškio sav.;
8. Pakruojo r.;
9. Radviliškio r.

1.1. pav. Lyginamos savivaldybės (pažymėta tamsiai mėlyna spalva)

Šaltinis: sudaryta autorių

Pažymėtina, kad į palyginamą analizę įtraukiami tiek šalies, tiek Šiaulių regiono duomenys. Šie duomenys padeda įvertinti Akmenės rajono savivaldybės padėtį tiek šalies mastu, tiek regiono mastu. Vertinant šalies mastu vykdomą regioninę politiką, kuria siekiamas poveikis, kad valstybės ir savivaldybių institucijų ir kitų subjektų tikslinė veikla paveiktų regionų socialinę ir ekonominę plėtrą, kuria siekiama mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp regionų ir pačiuose regionuose bei skatinti visoje valstybės teritorijoje tolygią ir tvarią plėtrą, į palyginamąją analizę buvo įtrauktas visas Šiaulių regionas.

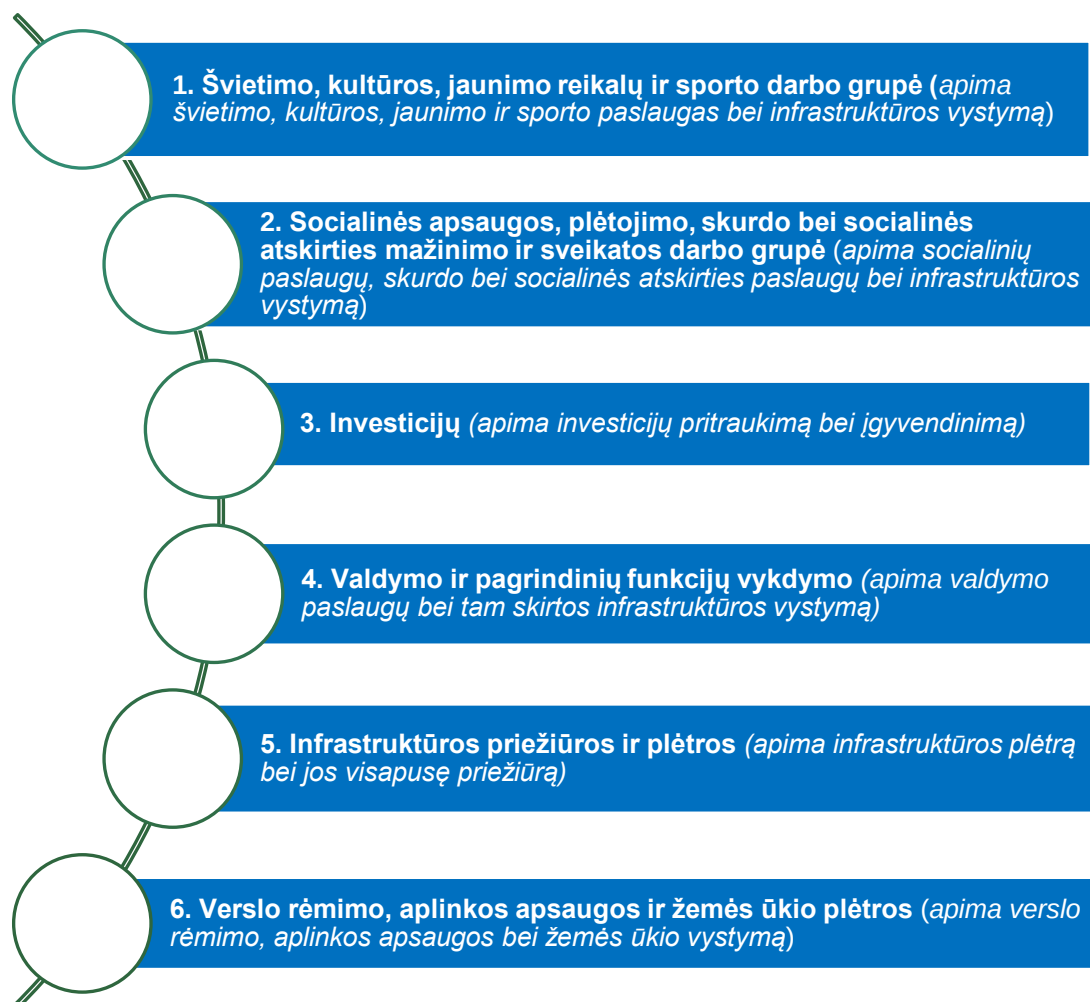
Vidaus ir išorės aplinkos analizei taikytas dokumentinio tyrimo metodas, kuris apima oficialiai pasiekiamus pirminius ir antrinius informacijos šaltinius (pagrindinis – Lietuvos

statistikos departamentas), standartizuotas išorinės duomenų bazės (nacionalinės sveikatos rodiklių, švietimo rodiklių, aplinkos apsaugos rodiklių ir kt. duomenų bazės), įvairių registrų (kultūros paveldo objektų, saugomų teritorijų ir kt.) duomenis, informaciją, pateikiamą įvairiuose oficialiuose Akmenės rajono savivaldybės dokumentuose, metinėse veiklos ataskaitose, Akmenės rajono savivaldybės įstaigų ir įmonių metinėse veiklos ataskaitose ir kituose oficialiuose šaltiniuose, pateikiančiuose informaciją apie analizuojamus sektorius.

Vidaus ir išorės aplinkos analizės išvadoms suformuluoti taikytas stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių (toliau – SSGG) analizės metodas bei išorės veiksnių (toliau – PEST) analizė.

Prieš pradedant formuluoti Akmenės rajono savivaldybės strateginio plėtros plano iki 2030 metų plėtros viziją, prioritetus, tikslus, uždavinius bei priemones, buvo sudarytos šešios teminės darbo grupės (žr. 1.2. paveikslą), kurių sudėtis patvirtinta Akmenės rajono savivaldybės 2022 m. birželio 27 d. mero potvarkiu Nr. M-27.

1.2. pav. Akmenės rajono savivaldybės 2022-2030 m. strateginio plėtros plano rengimo darbo grupės

Šaltinis: sudaryta autorių pagal pateiktą Akmenės rajono savivaldybės mero potvarkio 2022-06-07 Nr. M-27 informaciją

Į darbo grupes buvo kviečiami Akmenės rajono savivaldybės administracijos darbuotojai, Akmenės rajono savivaldybės

tarybos nariai, Akmenės rajono savivaldybės įmonių ir įstaigų vadovai bei darbuotojai, socialinių-ekonominių partnerių atstovai.

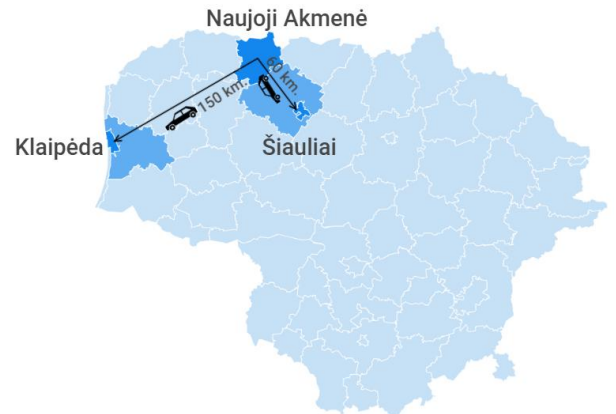
SPP rengėjas į strateginio plėtros plano rengimo procesą siekė įtraukti kuo daugiau suinteresuotų šalių ir įvairių sričių ekspertų, nes kiekvieno iš jų nuomonė yra labai svarbi formuojant savivaldybės viziją, strateginius plėtros prioritetus, strateginius tikslus, uždavinius, priemones ir pagrindinius projektus. Visų darbo grupių bendras dalyvių skaičius siekė 134.

Strateginio plėtros plano įgyvendinimo svarbiausių nuostatų dalyje pateikiama Akmenės rajono savivaldybės *strateginio plėtros plano iki 2030 metų* prioritetų, tikslų, uždavinių ir priemonių suvestinė, nurodomi pagrindiniai strateginiam plėtros planui įgyvendinti reikalingi lėšų šaltiniai, subjektai, kurių bendradarbiavimas būtinas užsibrėžtiems tikslams pasiekti ir uždaviniams įgyvendinti.

Akmenės rajono savivaldybės strateginis plėtros planas iki 2030 metų bus įgyvendinamas jame numatytas priemonės ir projektus perkeliant į Akmenės rajono savivaldybės veiklos planą ir kiekvienų metų savivaldybės veiklos programas bei užtikrinant SPP įgyvendinimo kontrolę ir poveikio savivaldybės raidai vertinimą. Strateginis planavimas yra nuolatinis procesas, todėl siekiant užtikrinti SPP plano aktualumą numatyta, kad keičiantis Akmenės rajono savivaldybės aplinkai ir atsiradus naujiems poreikiams bei galimybėms, SPP bus peržiūrimas ir pagal poreikį koreguojamas.

2. BENDROJI INFORMACIJA APIE AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĘ

Geografinė padėtis. Akmenės rajono savivaldybė – administracinis teritorinis vienetas šiaurės vakarų Lietuvoje. Administracinis savivaldybės centras – Naujoji Akmenė. Akmenės rajono savivaldybė priklauso Šiaulių apskrčiai. Šiaurėje ribojasi su Latvija, rytuose su Joniškio, pietryčiuose su Šiaulių, pietvakariuose su Telšių, vakaruose su Mažeikių rajono savivaldybėmis.

2.1. pav. Atstumai tarp Naujosios Akmenės ir kitų gretimų didžiųjų Lietuvos miestų

Šaltinis: sudaryta autorių

Nuo Akmenės rajono savivaldybės administracinio centro – Naujosios Akmenės 60 km nutolusiame apskrities centre – Šiauliuose veikia tarptautinis Šiaulių oro uostas, kuris aptarnauja įvairių tipų krovinius. 150 km nuo Naujosios Akmenės – Lietuvos uostamiestis Klaipėda, o Latvijos siena yra nutolusi 10 km. Akmenės rajono savivaldybėje galima plėtoti vandens transportą Ventos upe. Rajono teritoriją kerta geležinkelis Šiauliai–Mažeikiai. Per savivaldybės teritoriją nutiestas naftotiekis Šiauliai–Mažeikiai. Gamtinių dujų trasos nuvestos iki Naujosios Akmenės, Akmenės, Ventos ir Papilės.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos plotas – 844 km². Miškingumas – 31,6 proc. 57,9 proc. rajono teritorijos užima žemės ūkio naudmenos, 6,5 proc. – durpynai. Rajono teritorijoje yra Kamanų rezervatas ir Ventos regioninis parkas. Akmenės rajono krašto žemės gelmėse glūdi gausūs kalkakmenio klodai. Tai ir nulėmė ūkio raidos kryptį. Akmenės rajono savivaldybė Lietuvoje ir užsienio šalyse yra žinoma kaip svarbus statybinių medžiagų (cemento, stogo dangų) gamybos regionas. Priemolingi rudžemiai sudaro geras sąlygas žemės ūkiui plėtoti.

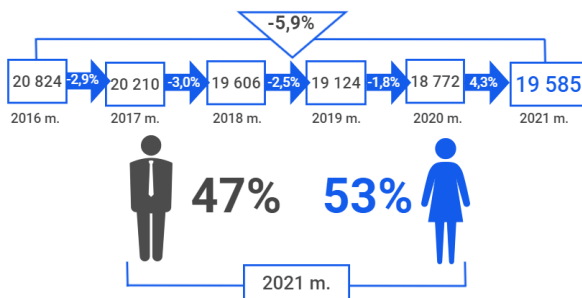
Administracinis suskirstymas. Akmenės rajono savivaldybė – administracinis teritorinis vienetas. Šiuo metu rajono teritorija yra suskirstyta į 6 seniūnijas: Akmenės, Naujosios Akmenės miesto, Naujosios Akmenės kaimiškąją, Kruopių, Papilės ir Ventos.

3. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Demografinė situacija. Lietuvos statistikos departamento (toliau – LSD) duomenimis, 2021 m. pradžioje Akmenės rajono savivaldybės gyventojų skaičius siekė 19 585 asmenis. Tai sudarė 0,7 proc. visos šalies gyventojų. Pažymėtina, jog savivaldybė renka ir skelbia gyventojų skaičiaus rajone duomenis kiekvieną mėnesį (pagal VĮ Registro centro Gyventojų registro duomenis). Pagal savivaldybės turimus duomenis⁷ 2021 m. gruodžio 1 d. Akmenės savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravo 20 646 gyventojai. Siekiant tinkamai atlikti palyginamąją analizę su kitų rajonų savivaldybių gyventojų skaičiumi, analizėje naudojami duomenys iš LSD.

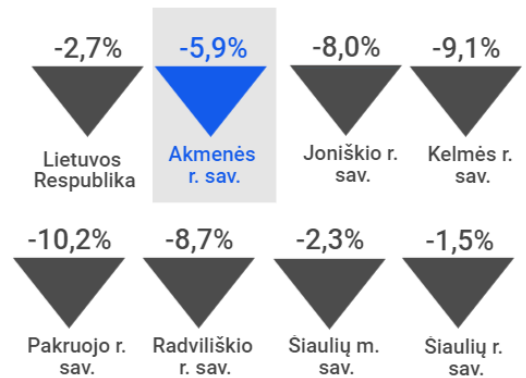
Vyrų ir moterų santykis Akmenės r. savivaldybėje yra 47:53. Šis santykis yra artimas šalies vyrų ir moterų santykiui (žr. 3.1. pav.).

3.1. pav. Akmenės r. savivaldybės gyventojų skaičius (asm.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. ir pasiskirstymas pagal lytį 2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

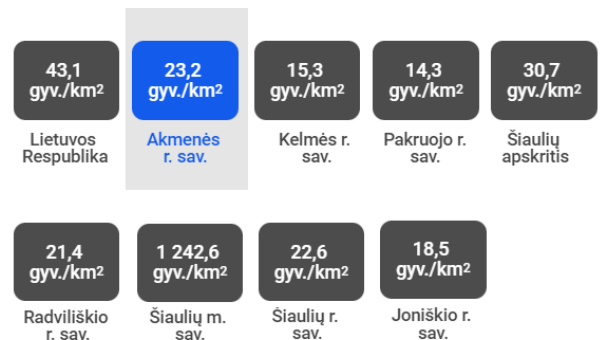
Akmenės rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus pokyčių tendencija atitiko visos šalies tendenciją – gyventojų skaičius palaipsniui mažėjo. 2016–2021 m. pradžios duomenimis, gyventojų skaičius Akmenės rajono savivaldybėje sumažėjo 1 747 gyventojais arba 5,9 proc.

3.2. pav. Gyventojų skaičiaus dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Gyventojų tankis 2021 m. pradžioje Akmenės r. savivaldybėje siekė 23,2 gyv./kv. km. Palyginti su kitomis savivaldybėmis Akmenės rajono savivaldybė yra apgyvendinta vidutiniu tankumu.

3.3. pav. Gyventojų tankis 2021 m. pradžioje (gyv./kv. km)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Pagal LSD pateiktus duomenis, 2021 metų pradžioje Akmenės r. savivaldybėje esančiuose miestuose gyveno 12 590 gyventojų (t. y. 2,02 proc.) mažiau nei 2016 m. Kaimiškose teritorijose 2021 m. gyveno 6 995 gyventojai (t. y. 12,29 proc.) mažiau nei 2016 m. Pažymėtina, jog 2021 m. duomenimis Akmenės r. savivaldybės miestuose gyveno 64,28 proc. visų gyventojų. Tai rodo, jog Akmenės r. sav. labiau apgyvendinamos miesto gyvenamosios teritorijos.

Gyventojų sudėtis pagal amžių. 2021 m. pradžioje Akmenės rajono savivaldybėje gyveno 13,9 proc. 0–15 metų amžiaus

⁷ Akmenės rajono savivaldybės renkami gyventojų skaičiaus duomenys 2021 m. Prieiga internete: <https://www.akmene.lt/savivaldybe/gyventojai/deklaravusiu->

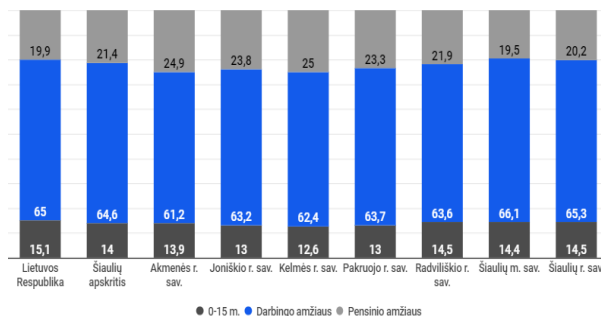
[gyvenamaja-vieta-akmenes-rajono-savivaldybeje-gyventoju-skaicius-2021-m./3843](https://www.akmene.lt/savivaldybe/gyventojai/deklaravusiu-skaicius-2021-m./3843)

gyventojų. Palyginti su 2016 m., šios amžiaus grupės gyventojų dalis Akmenės rajono savivaldybėje paaugo 0,4 proc. p. bei buvo panaši į regiono rodiklį (14,0 proc.) ir mažesnė už šalies vidurkį (15,1 proc.) (žr. 3.4. pav.).

Tuo pačiu laikotarpiu Akmenės rajono savivaldybėje buvo 61,2 proc. darbingo amžiaus gyventojų. Tai yra 2,9 proc. p. mažiau nei 2016 m. pradžioje. Pagal šį rodiklį Akmenės rajono savivaldybė atsiliko nuo visų nagrinėjamų teritorijų rodiklių (žr. 3.4. pav.).

Pensinio amžiaus gyventojai 2021 m. pradžioje sudarė 24,9 proc. visų Akmenės rajono savivaldybės gyventojų ir viršijo šalies vidurkį (19,9 proc.) bei buvo vienas didžiausių rodiklių, palyginti su kitomis savivaldybėmis (žr. 3.4. pav.).

3.4. pav. Gyventojų sudėtis pagal amžių 2021 m. pradžioje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Mažėjant darbingo amžiaus gyventojų daliai, Akmenės rajono savivaldybė tampa ne tokia patraukli pritraukiant investuotojus ir kuriant verslą, o tai yra būtina sąlyga siekiant rajono ekonominės ir socialinės plėtros.

Remiantis statistiniais duomenimis, galima daryti išvadą, kad Akmenės rajono savivaldybėje vyrauja mažesnis darbingo amžiaus žmonių skaičius, o tuo pačiu ir darbo jėgos kiekis, nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje. Situacija gali pagerėti ir dėl to, kad Akmenės r. sav. fiksuojama vis didėjanti 0–15 metų amžiaus gyventojų dalis.

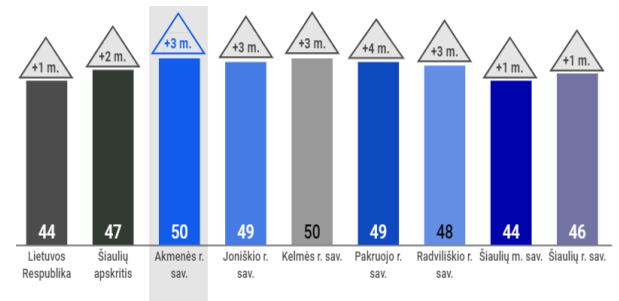
Demografinės kaitos įtakos veiksniai. Pagrindinės priežastys, lemiančios šalies, tame tarpe ir Akmenės rajono savivaldybės, depopuliaciją ir gyventojų struktūrinius pokyčius:

- gyventojų senėjimas;
- gyventojų migracija.

Lietuva, taip pat ir Akmenės rajono savivaldybė, pastaruoju metu susiduria su didžiuliais gyventojų senėjimo natūralios raidos iššūkiais, ką įrodo **medianinis (vidutinis) gyventojų amžiaus** rodiklis ir jo dinamika.

2021 m. pradžioje analizuojamo rodiklio reikšmė Akmenės rajono savivaldybėje siekė 50 metų ir 6 metais viršijo šalies vidurį (44 metai) bei kartu su Kelmės rajono savivaldybės rodikliu (50 metų) buvo didžiausias, palyginti su kitomis savivaldybėmis.

2016–2021 m. laikotarpiu medianinis (vidutinis) gyventojų amžius Akmenės rajono savivaldybėje padidėjo 3 metais, kai šalies gyventoj 1 metais.

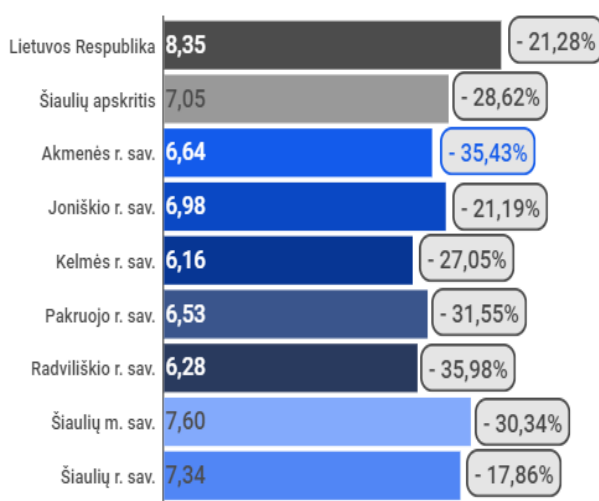

3.5. pav. Gyventojų medianinis (vidutinis) amžius 2021 m. ir rodiklio dinamika 2016–2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Vienas populiaciją sendinančių veiksnių – mažėjantis gimstamumas. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje gimė 123 naujagimiai, kas sudarė 0,5 proc. visų šalyje gimusių naujagimių. Tais pačiais metais tūkstančiui gyventojų tenkantis naujagimių skaičius Akmenės rajono savivaldybėje siekė 6,6 naujagimio ir buvo mažesnis už šalies vidurkį (8,3 naujagimiai/1 000-iui gyv.) bei vienas mažiausių, palyginti su kitomis savivaldybėmis.

2016–2021 m. laikotarpiu gimstamumas šalyje, tame tarpe ir Akmenės rajono savivaldybėje, mažėjo. Akmenės rajono savivaldybės rodiklio mažėjimas siekė 35,4 proc. ir buvo vienas didžiausių tarp nagrinėjamų teritorijų.

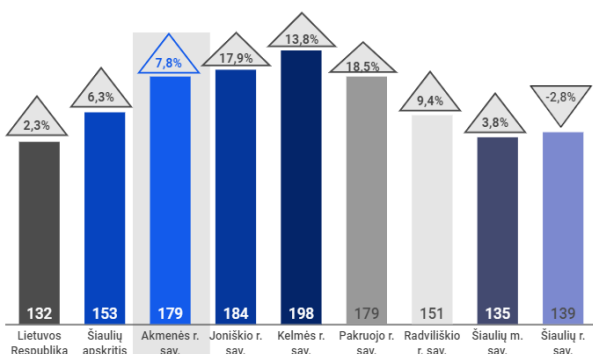
3.6. pav. Gimstamumas 2021 m. (gimusiųjų/1 000-iui gyv.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Gimstamumo mažėjimas mažina vaikų populiaciją bendroje gyventojų struktūroje ir lemia gyventojų amžiaus pokyčius.

2021 m. demografinis senatvės koeficientas Akmenės rajono savivaldybėje siekė 179 (šimtui vaikų teko 179 šešiasdešimties metų ir vyresni asmenys), šalyje – 47 asmenimis mažiau.

2016–2021 m. laikotarpiu analizuojamas demografinis senatvės koeficiento rodiklis Akmenės rajono savivaldybėje išaugo 8,4 proc.) ir augo sparčiau nei vidutiniškai šalyje, bet mažesniu tempu, palyginti su kitomis savivaldybėmis.

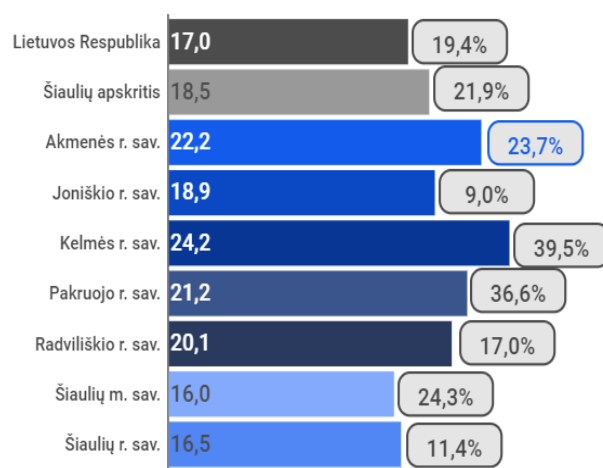
3.7. pav. Demografinis senatvės koeficientas 2021 m. (gimusiųjų/1 000-iui gyv.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Populiacijos formavimuisi ir amžiaus struktūrai įtakos taip pat turi mirtingumas. 2021

m. Akmenės rajono savivaldybėje mirė 391 asmuo – 0,9 proc. visų šalies mirusiųjų. Tais pačiais metais tūkstančiui gyventojų tenkantis mirusiųjų skaičius siekė 23,5 ir buvo didesnis už šalies vidurkį (17,1 mirusieji/1 000-iui gyv.).

Analizuojamu laikotarpiu mirtingumo rodiklis Akmenės rajono savivaldybėje (23,7 proc.), kaip ir šalyje (19,4 proc.), pasižymėjo didėjimo tendencija. Tikėtina rodiklio didėjimui įtakos turėjo mirtingumu pasižyminti COVID-19 liga.

3.8. pav. Mirtingumas 2021 m. (mirusieji/1 000-iui gyv.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

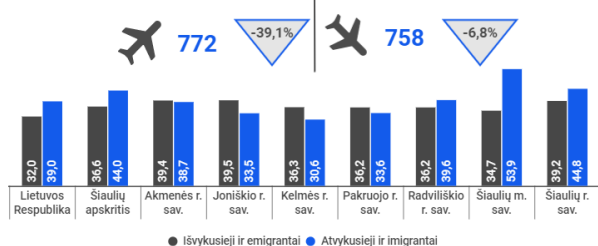
Gyventojų mažėjimas Lietuvoje yra spartinamas gyventojų migracijos. 2021 m. iš Akmenės rajono savivaldybės išvyko/emigravo 772 gyventojai, o 2016–2021 m. išvykstančiųjų/emigruojančiųjų skaičius sumažėjo 39,1 proc. Į Akmenės rajono savivaldybę 2021 m. atvyko/imigravo 758 asmenys, bet atvykstančiųjų/imigruojančiųjų skaičius analizuojamu laikotarpiu smuko 6,8 proc.

Pagal išvykusiųjų/emigravusiųjų skaičių tūkstančiui gyventojų 2021 m., Akmenės rajono savivaldybė viršijo šalies tendencijas ir siekė 41,6 asmenis (šalyje – 32,2 asmenys). Akmenės rajono savivaldybėje šis rodiklis buvo aukštesnis už kitas tiriamas teritorijas.

Tuo pačiu laikotarpiu į Akmenės rajono savivaldybę atvykstančiųjų/imigruojančiųjų skaičiaus, tenkančio tūkstančiui gyventojų, rodiklis buvo žemesnis nei vidutiniškai Lietuvoje (39,0 asmenys) ir siekė 38,7 asmenis. Paminėtina, jog Akmenės rajono

savivaldybės rodiklis buvo aukštesnis nei daugelio kitų savivaldybių.

3.9. pav. Migracija: išvykusieji ir emigrantai (asm./1 000-iui gyv.), atvykusieji ir imigrantai (asm./1 000-iui gyv.) 2021 m. ir Akmenės rajono savivaldybės rodiklių dinamika 2016–2021 m. (proc.)

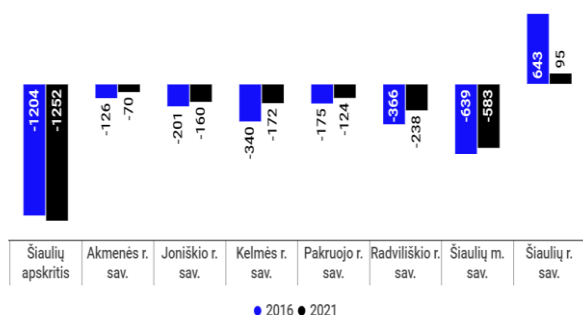
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2016–2021 m. laikotarpiu Akmenės rajono savivaldybės *neto* vidinė migracija buvo nepastovi ir neigiama. 2021 m., palyginti su 2016 m., vidaus migracija sumažėjo 44,4 proc. Teigiama vidinės migracijos reikšmė 2021 m. užfiksuota tik Šiaulių rajono savivaldybėje.

Populiacijos judėjimas šalies viduje sietinas su gyventojų išsikėlimu gyventi į gretimas savivaldybes, patrauklesnėmis ir labiau prieinamomis aukštojo mokslo įgijimo bei darbo pasiūlos ir karjeros galimybėmis didmiesčiuose.

Siekiant mažinti neigiamus gyventojų skaičiaus rodiklius turi būti nuolat gerinama socialinė ir ekonominė aplinka. Socialinės ir ekonominės aplinkos gerinimui teigiamą įtaką daro visuomeninių objektų funkcinė įvairovė, nauji traukos objektai, kokybiška inžinerinė bei susisiekimo infrastruktūra, sudarytos palankios sąlygos smukliojo ir vidutinio verslo atsiradimui bei plėtrai.

2016–2021 m. *neto* vidinė migracija Akmenės r. savivaldybėje sumažėjo 44 proc. Šiaulių apskrityje pastebimas *neto* vidinės migracijos didėjimas 4 proc. (žr. 3.10. pav.).

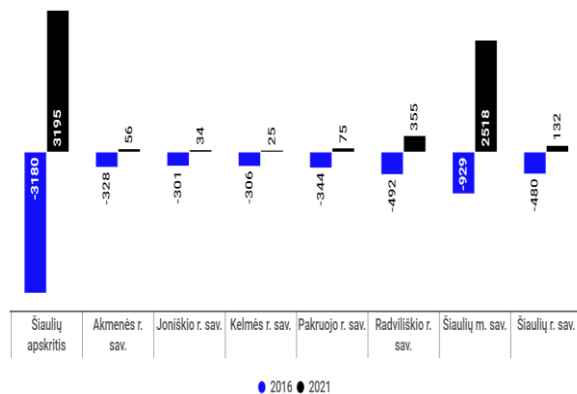

3.10. pav. NETO vidinė migracija 2021 m. (asm.) bei rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Analizuojamu laikotarpiu *neto* tarptautinė migracija pasižymėjo kitokiomis tendencijomis – visose lygintose teritorijose emigruojančių gyventojų skaičius mažėjo.

2021 m. populiacijos srautas iš užsienio šalių į Akmenės rajono savivaldybę buvo didesnis nei išvykstančiųjų, o 2016–2021 m. *neto* tarptautinės migracijos rodiklis sumažėjo (-117,1 proc.). Palyginti su šalimi ir kitomis savivaldybėmis, rodiklis mažėjo vidutiniu tempu (žr. 3.11. pav.). Tikėtina, tam įtakos turėjo karas Ukrainoje ir į savivaldybę atvykstantys šios šalies gyventojai.

3.11. pav. NETO tarptautinė migracija 2021 m. (asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Gana spartus populiacijos senėjimas, amžiaus struktūrų deformacijos, populiacijos dydžio pokyčiai daro didelį poveikį Akmenės rajono savivaldybės ekonominei ir socialinei raidai, todėl reikia ieškoti priemonių, siekiant gyventojų susigrąžinimo, populiacijos didinimo bei jos amžiaus struktūros balanso.

3.1. DEMOGRAFINĖS APLINKOS SSGG

STIPRYBĖS

- Auganti vaikų dalis gyventojų tarpe
- Mažėjanti emigracija
- Nors ir neigiama, bet mažėjanti NETO migracija

SILPNYBĖS

- Mažėjantis gyventojų skaičius
- Vidutinis regiono gyventojų tankis lemia didesnes sveikatos, švietimo ar socialinių paslaugų sąnaudas

GALIMYBĖS

- Patogios ir patrauklios gyvenamosios vietos kūrimas siekiant pritraukti gyventojus

GRĖSMĖS

- Prastėjanti demografinė situacija visoje šalyje

4. ŠVIETIMAS, KULTŪRA, SPORTAS IR JAUNIMAS

4.1. Švietimas

Švietimo užtikrinimas ir jo kokybė yra visuomenės gerovės kūrimo pagrindas. Kartu tai ir ekonominės sėkmės, veiksmingo asmens kultūrinio ir socialinio dalyvavimo garantas, užtikrinantis visavertį Akmenės rajono gyventojų gyvenimą. 2012 m. patvirtinta Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ skiria dėmesį švietimo sistemos modernizavimo, kūrybiškumo skatinimo, mokymąsi visą gyvenimą tikslams. 2021–2030 m. nacionaliniame pažangos plane numatyti 3 strateginiai tikslai – didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams, kuriuo siekia gerinti įvairių pakopų švietimo kokybę, švietimo sistemos dalyvių pasiekimus ir mažinti atskirų grupių pasiekimų skirtumus siekiant labiau individualizuoti ugdymą, geriau pažinti, įvertinti ir atliepti individualius besimokančiųjų poreikius ir galimybes bei sukurti palankią, motyvuojančią, skatinančią mąstyti ir kurti ugdymo aplinką ir ugdymo (-si) turinį, taip pat optimizuoti mokyklų tinklą, kuris neatitinka mokinių skaičiaus mažėjimo tendencijų. Skiriamas dėmesys įvairių pakopų formaliojo ir neformaliojo švietimo įtraukties ir prieinamumo didinimui, švietimo sistemos besimokančiųjų judumo pritaikymui bei švietimo sistemos pasirengimo visapusiškai integruoti į Lietuvą atvykusius (sugrįžusius) vaikus stiprinimui, švietimo sistemos atitikties darbo rinkai ir kintančiai aplinkai gerinimui, suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą lygio didinimui. Perėjimas į nuotolinį mokymą(-si) – pagrindinis 2020 m. įvykęs švietimo organizavimo pokytis.

1.

COVID-19 pandemija turėjo neigiamų padarinių švietimo sistemą veikiančiam ekonominiam ir socialiniam šalies kontekstui. Iki pandemijos, 2017–2019 m., augo gyventojų užimtumas ir vidutinės pajamos, mažėjo nedarbas. Šiek tiek mažėjo skurdo rizikos lygis ir pajamų nelygybė, tačiau pastarasis rodiklis vis dar buvo prastesnis nei ES vidurkis. Pandemijos veikiamą ekonomiką traukėsi – krito užimtumo lygis, augo nedarbas, ypač jaunimo. Šie padariniai gali turėti neigiamos įtakos švietimo finansavimui iš įprastų valstybinių ir privačių šaltinių, didina naujų kvalifikacijų įgijimo poreikį.

Vienas svarbiausių švietimo lygi savivaldybėje apibūdinančių rodiklių yra švietimo prieinamumas, kuris vertinamas pagal švietimo sistemų struktūrą ir ugdymosi poreikių dermę, pradinio, pagrindinio, vidurinio, neformaliojo, profesinio bei aukštojo mokslo švietimo teikėjų tinklo pakankamumą, kuris užtikrina asmenų ugdymąsi.

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje švietimo paslaugas teikiančios įstaigos įvardintos 4.1.1. pav. Savivaldybėje neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) veiklas vykdo 14 teikėjų (8 laisvieji mokytojai, 2 asociacijos, 1 viešoji įstaiga (toliau – VŠĮ) ir 2 mažosios bendrijos)⁸. Pažymėtina, kad savivaldybėje, švietimo įstaigų tinklas yra optimalus, parengtas „Akmenės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2022–2026 metų bendrasis planas“⁹.

⁸ Akmenės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2022–2026 metų bendrasis plano duomenys.

⁹ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/417b18907ace11eb9fc9c3970976dfa1/asr>

ŠVIETIMO ĮSTAIGOS AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE			
IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS (1)	MOKYKLOS IR PROGIMNAZIJOS (3)	GIMNAZIJOS (4)	NEFORMALIOJO ŠVIETIMO ĮSTAIGOS (2)
Naujosios Akmenės ikimokyklinio ugdymo mokykla	Akmenės rajono Kruopių pagrindinė mokykla	Akmenės rajono Akmenės gimnazija (ikimokyklinio ugdymo skyriai "Gintarėlis" ir "Kivilių")	Akmenės rajono sporto centras
ŠVIETIMO PAGALBOS ĮSTAIGA (1)	Naujosios Akmenės „Saulėtekio“ progimnazija	Naujosios Akmenės Ramučių gimnazija	Akmenės rajono meno mokykla
Akmenės rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba	Akmenės rajono Dabikinės Vladimiro Zubovo mokykla	Akmenės rajono Ventos gimnazija (ikimokyklinio ugdymo skyrius "Berželis")	SUAUGUSIŲJŲ MOKYMAS (1)
		Akmenės rajono Papilės Simono Daukanto gimnazija (skyrius "Kregždutė")	Akmenės rajono jaunimo ir suaugusiųjų švietimo centras (Agluonių ir Kairiškių daugiaviečiai centrai)

4.1.1. pav. Švietimo įstaigos Akmenės rajono savivaldybėje

Šaltinis: sudaryta autorių

Švietimo raidos perspektyvoms Savivaldybėje įtakos turi gyventojų teritorinis pasiskirstymas ir tankumas, gyventojų struktūra pagal amžių, darbo rinkoje vykstantys procesai, socialinės rizikos šeimų statistika, mokyklų skaičius, jų dydis, bendrojo ugdymo mokyklų teikiamų programų įvairovė. Šie veiksniai yra svarbūs planuojant Savivaldybės mokyklų tinklą, siekiant užtikrinti švietimo prieinamumą, socialinį teisingumą ir lygias galimybes, veiksmingumą ir kokybę bei sukurti prielaidas mokymuisi visą gyvenimą. Atsižvelgiant į demografinius rodiklius (3 skyrius) pastebima, kad mažėja savivaldybės gyventojų skaičius, vaikų gimstamumas, kas ateityje lems mažesnį pirmokų skaičių. Įvertinus geopolitinę padėtį – karą Ukrainoje ir padidėjusį pabėgėlių nuo karo skaičių, savivaldybės švietimo sistema turėtų įvertinti savo galimybes tenkinti šių žmonių švietimo poreikius.

Šalyje švietimas (pirmiausia ikimokyklinis, priešmokyklinis ir bendrasis ugdymas) vis labiau finansuojamas savivaldybių skiriamomis lėšomis – centrinės valdžios švietimui skiriamų lėšų dalis pastaraisiais metais šiek tiek sumažėjo. Mokyklos finansuojamos iš dviejų pagrindinių šaltinių – Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos skiriamų ugdymo reikmėms mokymo lėšų ir Savivaldybės skiriamų lėšų mokyklų aplinkai išlaikyti. Mokymo lėšas lemia

mokinių ir klasių komplektų skaičius mokykloje bei klasės komplekte esančių mokinių skaičius.

Švietimo kokybei svarbi ugdymo aplinka. Dėl COVID-19 pandemijos apribojimų perėjimas į nuotolinį mokymą (si) iškėlė būtinybę mokyklose skubiai atnaujinti informacines ir kompiuterines technologijas (toliau – IKT), sukurti nuotolinio darbo vietas mokytojams, reikiamomis priemonėmis aprūpinti mokinius. Nacionalinės švietimo agentūros 2021 m. atliktame tyrime buvo teigiama, jog 2017–2020 metais mokyklų aprūpinimas kompiuteriais pagerėjo Akmenės rajono savivaldybėje: išaugo per mokslo metus gautų kompiuterių 100-ui mokinių ir kompiuterizuotų darbo vietų, tenkančių 100-ui mokytojų, skaičius. Savivaldybėje lyginant 2017 m. ir 2020 m. aprūpinimo kompiuteriais skaičių, 2020 m. buvo įsigyta 18,2 vnt. 100-ui mokinių, o 2017 m. tik 1,5 vnt. 100-ui mokinių¹⁰. Pažymėtina, jog savivaldybės mokytojų kompiuterinio raštingumo įgūdžiai nesiekia standarto (kaimo mokyklose tik 54 proc. mokytojų atitinka kompiuterinio raštingumo standartą). Verta pastebėti, jog dėl nuotolinio mokymo mokiniai prarado galimybę bendrauti su mokytojais ir savo bendraklasiais. Nuotoliniam mokymui (si) yra reikalingas kompiuteris, kamera ir kiti įrenginiai, ne visi mokiniai turi kompiuterį, kadangi norint mokytis yra reikalingas kompiuteris, tai sukuria

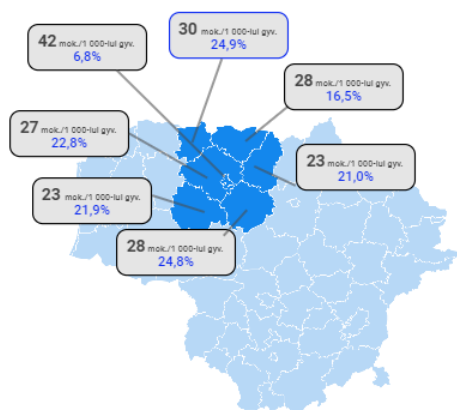
¹⁰ Nacionalinės švietimo agentūros „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. 2021. Nuotolinis mokymas(is)“ tyrimas.

mokymosi galimybių nevienodumą. Savivaldybė suteikia kompiuterius jo neturintiems, tačiau jų neužtenka visiems norintiems.

STEAM dalykų mokymui (si) tobulinti labai svarbus mokyklų aprūpinimas gamtos mokslų laboratorijomis. STEAM centro tikslas yra sutelkti įvairių institucijų pastangas tampant inovacijų centru, atviru kiekvienam mokiniui, studentui, mokytojui, mokslininkui ar verslininkui. Kadangi STEAM centrai reikalauja didelių investicijų (atskiras pastatas, laboratorijos, įranga, darbuotojų etatai ir pan.), tokie centrai yra statomi tik regionų centruose (Alytuje, Kaune, Klaipėdoje, Marijampolėje, Panevėžyje, Šiauliuose, Tauragėje, Telšiuose, Utenoje ir Vilniuje). Akmenės rajono savivaldybės mokiniai turi galimybę naudotis Šiaulių mieste esančiu STEAM centru.

Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis (toliau – ŠVIS), 2020–2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje pagal ikimokyklinio ugdymo programas buvo ugdomi 586 vaikai, kas sudarė 0,6 proc. šalies rodiklio (104 492 vaikai). Tuo pačiu laikotarpiu vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programas skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, Akmenės rajono savivaldybėje siekė 30 ir atitiko vidurkį, palyginti palyginus su kitomis analizuojamomis teritorijomis (žr. 4.1.2 pav.).

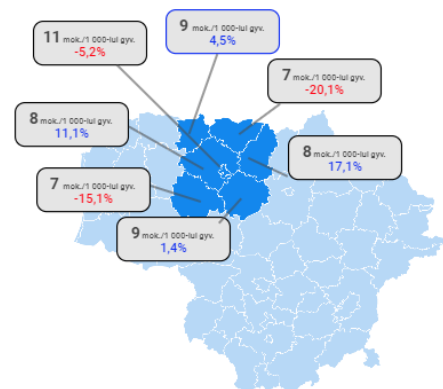
4.1.2. pav. Vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programas, skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2021 m. (asm.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

2016–2021 m. laikotarpiu Akmenės rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ugdymo programas skaičius augo. Akmenės rajono savivaldybėje išvestinio rodiklio dinamika siekė 24,9 proc., bet pasižymėjimo viena lėčiausiu augimo tendencijų tarp kitų lyginamų teritorijų.

Vaikų, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programas, skaičius Akmenės rajono savivaldybėje 2020–2021 m. siekė 168 ir, taip pat kaip ikimokyklinio ugdymo mokiniai, sudarė 0,6 proc. šalies rodiklio (28 009 vaikai). Vaikų, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programas skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, siekė 9 bei buvo mažesnis už šalies rodiklį (10) (žr. 4.1.3 pav.).

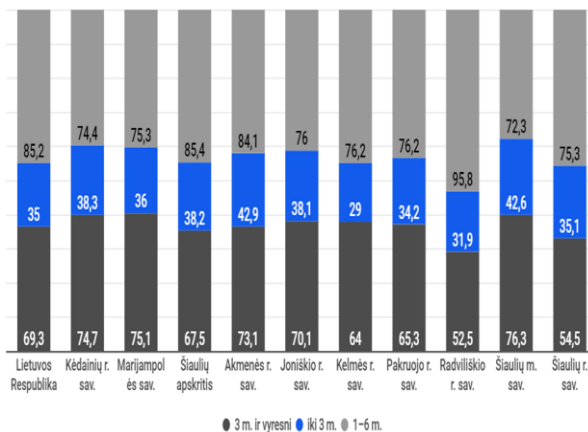
2016–2021 m. laikotarpiu, kitaip nei ikimokyklinio ugdymo atveju, vaikų, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programas, skaičius mažėjo didžiojoje dalyje lyginamų savivaldybių. Pažymėtina, jog Akmenės rajono savivaldybėje išvestinis rodiklis analizuojamu laikotarpiu augo (4,5 proc.) palyginimui šalyje mažėjo (0,8 proc.).

4.1.3. pav. Vaikų, ugdomų pagal priešmokyklinio ugdymo programas, skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2021 m. (asm.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

ŠVIS duomenimis, 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje vaikų, ugdomų pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, procentinė dalis, lyginant su 1–3 metų vaikais, siekė 42 proc. Tuo tarpu 3–6 metų vaikų dalis ikimokykliniame ugdyme, lyginant su 3–6 metų vaikais – 73,1 proc.

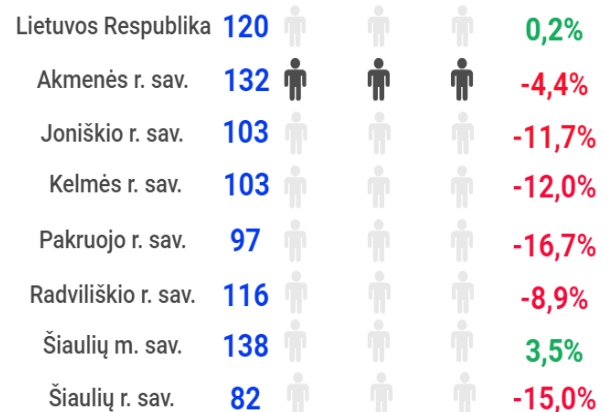

4.1.4. pav. Vaikų ikimokykliniame ugdyme dalis, palyginti su atitinkamo amžiaus vaikais 2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

Bendrasis ugdymas. 2020–2021 m. Akmenės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigose mokinių skaičius siekė 2 439 ir sudarė 0,7 proc. visų šalies bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičiaus (334 386). Vertinant absoliučiais skaičiais, 2016 m. – 2021 m. mokinių skaičius Akmenės rajono savivaldybėje pasižymėjo neigiamu kaita (-13,6 proc.), mažėjimas buvo spartesnis nei šalyje (-3,4 proc.).

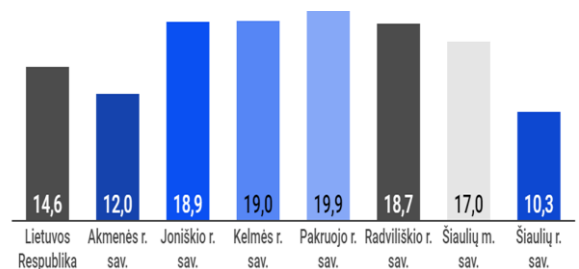
Tikslesnis rodiklis vertinant bendrojo ugdymo paslaugų poreikį savivaldybėse – bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų. 2020–2021 m. Akmenės rajono savivaldybės rodiklis siekė 132 mokinius ir buvo didesnis nei šalies rodiklis (120) bei didesnis nei didžioji dalis analizuotų teritorijų rodiklių. 2016–2021 m. laikotarpiu nagrinėjamas rodiklis pasižymėjo mažėjimo tendencija (4,2 proc.) bei mažėjo sparčiau nei šalies rodiklis (-0,2 proc.).

4.1.5. pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokinių skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2021 m. (asm.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

Akmenės rajono savivaldybė atsakingai rūpinasi mokinių, turinčių **specialiųjų ugdymosi poreikių**¹¹, integracija į bendrojo ugdymo procesą. 2020–2021 m. m. Akmenės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklas lankė 222 specialiųjų poreikių turintys mokiniai, kurie sudarė 0,5 proc. visų šalies bendrojo ugdymo įstaigas lankančių specialiųjų poreikių mokinių skaičiaus. 2020–2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje specialiųjų poreikių turinčių mokinių skaičius 1 000-iui gyventojų, palyginti su šalimi (15) ir kitomis savivaldybėmis, buvo vienas mažiausių (12).

4.1.6. pav. Mokinių, turinčių specialiųjų poreikių, skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2020–2021 m. m. (asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

2020–2021 m. Akmenės rajono savivaldybės mokyklose specialiųjų poreikių mokinių dalis tarp visų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių buvo viena mažiausių (9,1

¹¹ Pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, *specialieji ugdymosi poreikiai* – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese

reikmė, atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių.

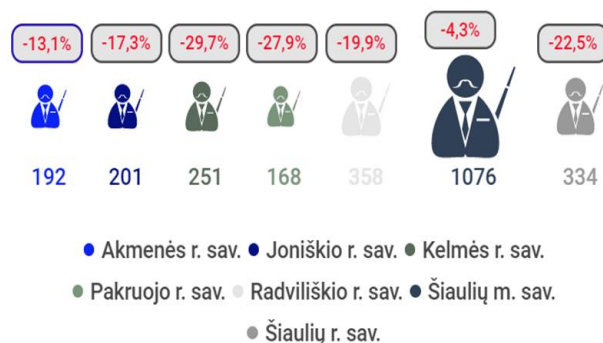
proc.) ir, palyginti su kitomis nagrinėjamomis teritorijomis, pasižymėjo dideliu mažėjimu (3,7 proc.).

Bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, švietimo pagalbą teikia specialieji pedagogai, logopedai, mokytojo padėjėjai, psichologai, socialiniai pedagogai. Akmenės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų pertvarkos 2021–2024 m. bendrajame plane nustatyta, kad dėl specialistų ir lėšų švietimo pagalbai trūkumo netenkinamas pagalbos poreikis. Mokyklose labiausiai trūksta psichologų ir mokytojo padėjėjų. Švietimo pagalbos negauna 27,43 proc. mokinių.

Savivaldybėje tenkinama Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo nuostata, kad į mokyklą ir atgal privalo būti vežami kaimuose, miesteliuose toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos gyvenantys mokiniai, kurie mokosi pagal priešmokyklinio ir bendrojo ugdymo programas.

Galime teigti, jog užsieniečiai atvykę į Lietuvą patenka į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių tarpą, nes jiems yra reikalinga papildoma pagalba, pamokos ir užklasinė veikla. Dažnai šie vaikai būna grįžę iš emigracijos lietuviai, pamiršę gimtąją kalbą bei neturintys daug socialinių ryšių, tokiems vaikams yra reikalinga visokeriopa mokyklos pagalba. 2022 m. vasario mėnesį prasidėjęs karas Ukrainoje, privertė tūkstančius Ukrainos bėgti į Lietuvą, dalis jų apsistojo Akmenėje. Šiems vaikams, norint gyventi įprasta gyvenimą, reikia padėti įsilieti į mokyklos bendruomenę. Šiam tikslui pasiekti yra reikalingi mokytojai, socialiniai pedagogai mokantys rusiškai ar ukrainietišškai, ne visos mokyklos gali tai suteikti.

ŠVIS duomenimis, 2020–2021 m. Akmenės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose dirbo 192 mokytojai, kurie sudarė 0,8 proc. visų šalies mokytojų. Palyginti su kitomis savivaldybėmis, 2016–2021 m. laikotarpiu Akmenės rajono savivaldybėje mokytojų sumažėjo 13,1 proc.

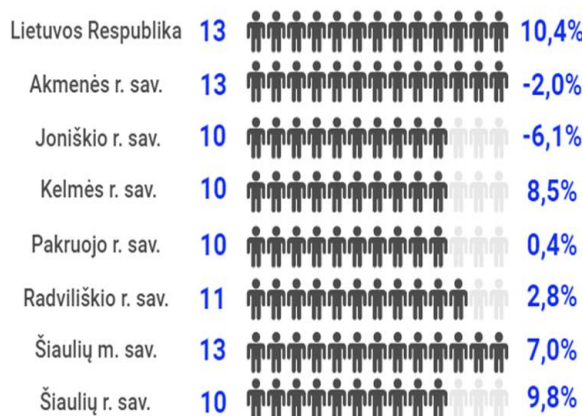

4.1.7. pav. Bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų skaičius 2021 m. (asm.), bei rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc. p.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

Tikslesnis rodiklis pedagogų poreikiui ir pasiūlai įvertinti, teikiamų švietimo paslaugų prieinamumui ir kokybei įvertinti – mokinių skaičius, tenkantis vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokytojui. Būtinybė staiga pereiti į nuotolinį mokymą(si) pedagogams sukėlė didelę emocinę įtampą ir labai padidino darbo krūvį. Daugiausia iššūkių patyrė pradinio klasių ir SUP turinčių mokinių tėvai. Tyrimai atskleidė, kad emocinės įtampos ir mokymo(si) sunkumų daugiausia buvo nuotolinio mokymo(si) pradžioje, vėliau padėtis tapo ramesnė, mokymo(si) procesas – sklandesnis. Sunkumus lengviau įveikė mokyklų bendruomenės, kuriose buvo aktyviau bendradarbiaujama ir komunikuojama. Išaugęs mokyklų bendruomenių sutelktumas – vienas iš teigiamų pandemijos sukeltos situacijos padarinių¹². 2020–2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje vienam mokytojui teko 13 mokinių, tai tiek pat kaip ir šalyje. Pažymėtina, jog Akmenės rajono savivaldybėje mokinių skaičius, tenkantis vienam bendrojo ugdymo mokytojui mažėjo 2 proc., o šalyje augo virš 10 proc.

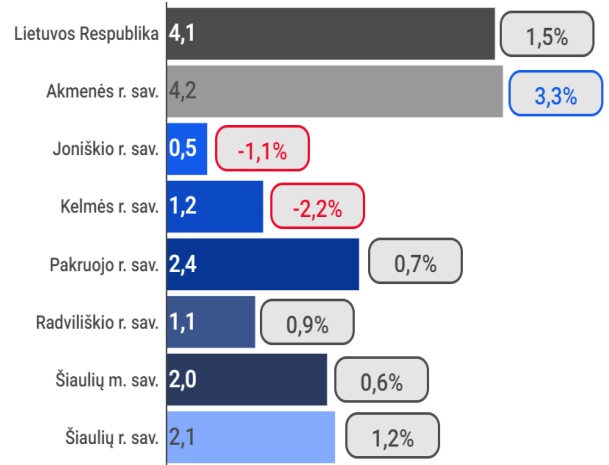
¹² Nacionalinės švietimo agentūros „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. 2021. Nuotolinis mokymas(is)“ tyrimas.

4.1.8. pav. Mokinių skaičius, tenkantis vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokytojui, 2020-2021 m. (asm.), bei rodiklio dinamika 2015-2016 – 2020-2021 m. (proc.).

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

Sprendžiant nuotolinio mokymo iššūkius mokytojų kvalifikacijai Akmenės r. sav. pedagoginių darbuotojų kvalifikacijai tobulinti panaudotų mokymo lėšų dalis (proc.) nuo skirtųjų pagal mokymo lėšų apskaičiavimo metodiką 2020 m. gerokai sumažėjo (lyginant su 2017 m. – 44 proc.) ir yra mažesnė (23 proc.) nei panašiose savivaldybėse (25 proc.). 2020–2021 m. pr. Akmenės rajono savivaldybėje buvo 8 pensinio amžiaus bendrojo ugdymo mokyklų mokytojai. Pensinio amžiaus mokytojai sudaro 4,2 proc. dalį bendrame pedagogų skaičiuje (t. y. 3,3 proc. daugiau nei 2015–2016 m.), kurie sudarė 4,2 proc. bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų skaičiaus.

4.1.9. pav. Pensinio amžiaus mokytojų dalis bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų tarpe, 2020-2021 m. (proc.), bei rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc. p.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

Didėjant pensinio amžiaus mokytojų daliai vis aktualesne problema tampa jaunų pedagogų pritraukimas į mokyklas, esamų jaunų darbuotojų motyvacijos skatinimas dirbti, tobulėti, kelti kvalifikaciją. Vienas iš mokytojo profesijos populiarumą mažinančių veiksnių – žemi pedagogų atlyginimai. Valstybė nuolat skiria lėšų pedagogų darbo užmokesčiui didinti, bet galimybes daugiau uždirbti riboja nepakankamo darbo krūvio problema. Akmenės rajono savivaldybėje vidutinis mokytojo darbo užmokesčio dydis 2019 m. siekė 1 313 Eur, tai vienas didžiausių vidutinių DU šalyje¹³. Tais pačiais metais įvertintas įdarbinimas pilnu krūviu savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose siekė 48 proc., tai taip pat vienas aukštesnių rodiklių šalyje. Pažymima, kad trūksta susistemintų duomenų darbo užmokesčio skirtumui tarp pedagogų vyrų ir moterų įvertinti, o tai neleidžia esamos situacijos nagrinėti lyčių lygybės aspektu.

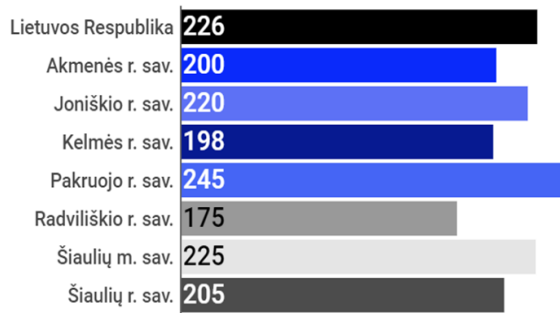
Pagal Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengto leidinio „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. 2021 m. mokinių pasiekimų atotrūkis“ informaciją, 2020 m. Akmenės rajono savivaldybėje apibendrintas VBE rodiklis siekė 200 ir liko vienas paskutinių tarp lyginamų savivaldybių.

¹³ Prieiga internete: VSAC „Mokytojų darbo užmokesčio apžvalga“ <https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020->

[metai/svietimo-politika/20200205-mokytoju-darbo-uzmokescio-apzvalga.pdf](https://strata.gov.lt/images/tyrimai/2020-metai/svietimo-politika/20200205-mokytoju-darbo-uzmokescio-apzvalga.pdf)

Aukščiausią apibendrintą VBE rodiklį 2020 m. turėjo Pakruojo r. sav. (245), o mažiausias VBE rodiklis fiksuotas Radviliškio r. sav. – 175.

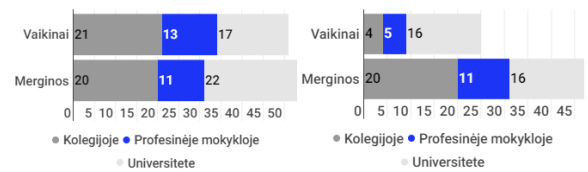
4.1.10. pav. VBE rodiklis 2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

ŠVIS tinklapyje esančios pažangos ataskaitos duomenimis, Akmenės rajono savivaldybės VBE rezultatų vidurkis (49,02) atsiliko nuo šalies vidurkio (52,13). Pažymėtina, jog pagrindinio ugdymo pasiekimo patikrinime bent pagrindinį pasiekimų lygį pasiekusių mokinių dalis išaugo (2021 m. – 40,2 proc., palyginus su 2019 m. – 31,06 proc.).

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos parengtame leidinyje „Lietuva. Švietimas šalyje ir regionuose. 2021 m. Nuotolinis mokymas(is)“ Akmenės rajono savivaldybės švietimo sektoriui tobulinti pateikiamos tokios rekomendacijos: mažinti ugdymo rezultatų netolygumus (vaikų ir merginų), pastebėti kiekvieną vaiką, tobulinti mokytojų gebėjimus (vadybinius ir kompiuterinius) bei suteikti reikiamą pagalbą. Skirti papildomas lėšas nuotolinio mokymo įgūdžių auginimui.

Mažinti mokymosi netolygumus tarp vaikų ir merginų yra svarbu, nes 2017–2020 m. laikotarpiu, vaikų besimokančių kolegijose sumažėjo 17 proc., 2020 m. po mokyklos baigimo 47 proc. merginų tęsia mokslus, o vaikų tik 25 proc. Lyginant 2017 m. vaikų rodiklis siekė 51 proc., o merginų – 53 proc. 4.1.11. paveikslo kairėje pusėje vaizduojama mokinių dalis tęsiančių mokslus 2017 m., o dešinėje – 2020 m. vaikų pasirinkusių mokslus kolegijoje, profesinėje mokykloje ar universitete, matome kad sumažėjo 17 proc. p., 8 proc. p. ir 1 proc. p. (atitinkamai), o merginų sumažėjo tik universitete mokslus tęsiančiųjų dalis – 6 proc. p.

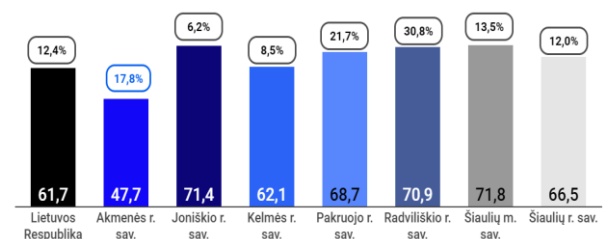

4.1.11. pav. Tęsiančių mokslus abiturientų dalis (proc.) 2017–2020 m. dinamika

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

Neformalusis vaikų švietimas yra neatsiejama ugdymo dalis, orientuota į kompetencijų ir sėkmingai veikiančios asmenybės formavimąsi. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme apibrėžta **neformaliojo vaikų švietimo** paskirtis – tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais.

2020 m. šalyje dėl pandemijos poveikio sumažėjo iki tol augęs bendrojo ugdymo mokinių dalyvavimas NVŠ programose. Neformalųjį vaikų švietimą Akmenės rajono savivaldybėje 2021 m. pr. vykdė Akmenės rajono sporto centras bei Akmenės rajono meno mokykla, t. y. NVŠ įstaigos sudarė 0,7 proc. šalyje. 2020–2021 m. Akmenės rajono savivaldybės neformaliojo švietimo galimybėmis bendrojo ugdymo mokyklose (toliau – BUM) ir už jos ribų naudojosi 47,7 proc. mokinių. 2016–2017 m. rodiklis siekė 30,0 proc. ir analizuojamu 2016–2017–2020–2021 m. laikotarpiu išaugo 17,8 proc. p. Akmenės rajono savivaldybės rodiklis buvo žemiausias, tačiau rodiklio augimas buvo vienas sparčiausių (žr. 4.1.12. pav.).

4.1.12. pav. Mokinių dalyvavimas neformaliajame švietime 2020–2021 m. (proc.) ir rodiklio dinamika 2017–2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenis

Lietuvoje gyventojai yra skatinami mokytis visą gyvenimą, dėl šios priežasties Naujojoje Akmenėje buvo įkurtas trečiojo amžiaus universitetas. Ši mokslo įstaiga yra atsakinga

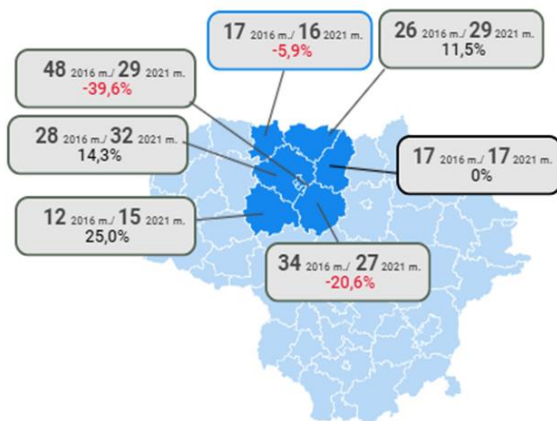

už suaugusiųjų ugdymą. Universitetas siekia skatinti turiningą gyvenimą, palaikanti darbingumą, fizinį aktyvumą, keliant žinių bei kultūros lygį. 2021–2022 m. universitetą lankė 434 mokiniai, universitetas turi padalinį Akmenėje bei ruošiasi atidaryti padalinį Ventoje.

4.2. Sportas

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu numatyta savarankiška savivaldybės funkcija – kūno kultūros ir sporto plėtojimas. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje sportui finansuoti skirta 4 046,12 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšų, t. y. 10 000 gyventojų teko 19 190,34 Eur, 2020 m. 1 064,24 tūkst. Eur, t. y. 10 000 gyventojų teko 17 331,57 Eur.

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo 16 sporto organizacijų (sporto klubai, sporto viešosios įstaigos, sporto federacijos, komitetai, sportininkų ugdymo centrai) ir, palyginti su 2016 m., trimis (5,9 proc.) sporto organizacijomis buvo mažiau. 2016–2021 m. laikotarpiu tarp lyginamų teritorijų sporto organizacijų mažėjo, dar ir, Radviliškio r. sav. (-20,6 proc.), Šiaulių miesto savivaldybėje (-39,6 proc.) bei visoje šalyje (-4,7 proc.). Sparčiausiai sporto organizacijų skaičius augo Kelmės r. sav. (25 proc.), o sparčiausiai mažėjo Šiaulių miesto savivaldybėje.

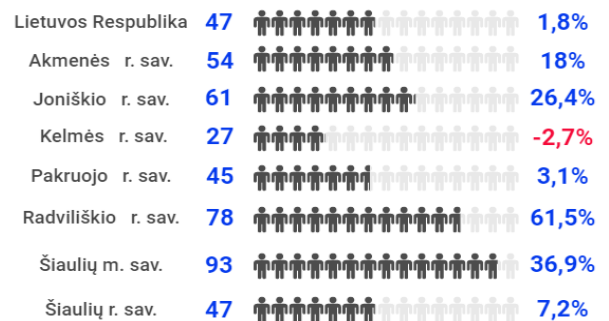
4.2.1. pav. Sporto organizacijų skaičius (vnt.) bei rodiklio kitimo dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščius

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje sporto organizacijose sportavo 992 asmenys ir 1 000-iui gyventojų teko 54 sportuojantieji. 2016–2021 m. sporto organizacijose

sportuojančiųjų skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, Akmenės rajono savivaldybėje ženkliai (18,0 proc.) išaugo, kai Kelmės rajono savivaldybėje mažėjo.

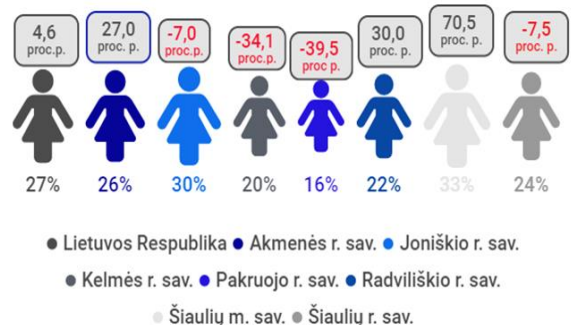
Akmenės rajono sporto treneriai išugdo Lietuvos vardą garsinančius sportininkus. Rajone beveik 30 metų veikia sporto klubas „Energija“, kuriame visi norintys gali išbandyti kyokushin karate. „Energijos“ sporto klube išugdyti sportininkai atstovauja Lietuvą įvairiuose kyokushin karate turnyruose. Pažymėtina, jog nors Akmenės sporto klubai ir garsina kraštą Lietuvos bei tarptautinėse varžybose, jie negauna tinkamo finansavimo jose dalyvauti.

4.2.2. pav. Sportuojančiųjų sporto organizacijose skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2021 m. (asm.) bei rodiklio kitimo dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščius

2021 m. Akmenės rajono sportininkai išsiskyrė sportuojančiųjų moterų dalimi tarp visų sportuojančiųjų – 26 proc. sportuojančiųjų Akmenės r. savivaldybėje buvo moterys. Sportuojančiųjų moterų skaičiaus augimas Akmenės r. savivaldybėje buvo vienas sparčiausių tarp lyginamų teritorijų (sparčiausiai augo Šiaulių miesto savivaldybėje sportuojančiųjų moterų skaičius).

● Lietuvos Respublika ● Akmenės r. sav. ● Joniškio r. sav.
● Kelmės r. sav. ● Pakruojo r. sav. ● Radviliškio r. sav.
● Šiaulių m. sav. ● Šiaulių r. sav.

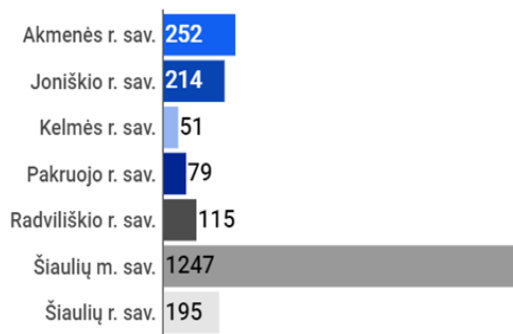
4.2.3. pav. Sportuojančiųjų sporto organizacijose moterų dalis nuo visų

sportuojančiųjų 2021 m. (proc.) bei rodiklio kitimo dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščius

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo surengta virš dviejų šimtų sporto renginių, aukšto meistriškumo sporto varžybų ir aukšto meistriškumo sporto treniruočių stovyklų, o juose dalyvavo beveik 5 tūkst. dalyvių. 2021 m. palyginti su 2016 m., Akmenės rajono savivaldybėje sporto renginių, varžybų ir stovyklų surengta 40 proc. mažiau. Vertinant Akmenės rajono sporto centro 2021 m. veiklos ataskaitą matoma, kad 2020 m. renginių skaičius siekė 132, o 2021 m. padidėjo iki 166 renginių. Ši tendencija rodo COVID–19 apribojimų įtaką. Sparčiau, nei sporto renginių, varžybų ir stovyklų skaičius, mažėjo dalyvių juose skaičius. Jei 2016 m. dalyvių skaičius siekė kiek daugiau nei 30 tūkst., tai 2021 m. sporto renginiuose, varžybose ir stovyklose dalyvavo tik beveik 5 tūkst. dalyvių arba 85,0 proc. mažiau. Tikėtina mažėjimą įtakojo COVID-19 pandemijos metu įvesti apribojimai.

4.2.4. pav. Sporto renginių, aukšto meistriškumo sporto varžybų ir aukšto meistriškumo sporto treniruočių stovyklų skaičius 2021 m. (vnt.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraščius.

Lietuvos sporto statistikos metraščio duomenimis, Akmenės rajone buvo 44 sporto objektai. Vienas iš objektų – Akmenės aerodromas, jame yra vystoma aviacijos sporto kultūra. Akmenės rajono savivaldybės sporto infrastruktūra pateikiama 4.2.5 pav.

4.2.5. pav. Akmenės rajono savivaldybės sporto infrastruktūra 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos sporto statistikos metraštį.

Akmenės rajono savivaldybėje nėra reguliariai atnaujinama sporto infrastruktūra (sporto aikštynai, žaidimų aikštelės, lauko treniruokliai). Dalis sporto infrastruktūros yra sena, nesutvarkyta. Šiuo metu vyksta Akmenės sporto rūmų rekonstrukcija.

Sporto bazių statybai ir remontui 2021 m. skirta 4 074,20 tūkst. Eur, o 2020 m. 783,20 tūkst. Eur.

Akmenės rajono sporto centro auklėtinių skaičius nuo 2015 m. sumažėjo (329 auklėtiniai) iki 249 auklėtinių 2021/2022 metais. Iškovotų medalių skaičius 2021 m. siekė 9 vnt., palyginus su 2019 m. 1 medaliu mažiau (2020 m. buvo 4 medaliai, daroma prielaida, kad turėjo COVID-19 apribojimai).

Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymu patvirtintu „Strateginių sporto šakų sąrašu“¹⁴, jo kriterijus šiuo metu šalyje tenkina 15 sporto šakų, kurios tampa prioritetinėmis. 2022 m. Akmenės rajono sporto centre buvo kultivuojamos 5 olimpinės sporto šakos – boksas, krepšinis, lengvoji atletika, futbolas ir stalo tenisas.

4.3. Kultūra

2012 m. patvirtintos Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ „Sumanios visuomenės“ srityje įvardijami labai bendri ilgalaikiai kultūros politikos tikslai – stiprinti kūrybingą, iniciatyvią ir veiklią visuomenę.

Strategijoje teigiama, kad vaizduotė, kūrybiškumas ir kritinis mąstymas yra svarbūs šalies ištekliai ir turi būti ugdomi nuo vaikystės ir siekiama, kad 2030 m. 60 proc. visuomenės narių labai didžiutųsi savo šalies tapatybe. Šioje strategijoje kultūra suprantama ne tik kaip muziejų, parodų ar teatrų lankymas, bet ir daug plačiau – kaip visuomenės savivokos ir saviraiškos kultūra kurianti pridėtinę vertę įvairiose visuomenės gyvenimo srityse. Įsitraukimas į kultūros veiklas siejamas su laimės indeksu ir kitais visuomenės gerovės rodikliais¹⁵. COVID-19 pandemija priverė ieškoti inovatyvių kūrybinės raiškos, kultūros sklaidos ir paslaugų prieinamumo būdų. 2021–2030 m. nacionaliniame pažangos plane keliamas 4 strateginis tikslas – stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą. Planuojama, kad šio tikslo įgyvendinimas 2030 m. padidins gyventojų įsitraukimą į kultūrinės veiklas bei kultūros paslaugų ar produktų naudojimą. 2021–2030 m. Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programoje, įtraukti tie uždaviniai, kurie atitinka kultūros valdymo sritį.

2019 m. parengtas vienas svarbiausių kultūros srities strateginio planavimo dokumentų – Kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“¹⁶. Joje numatomi ambicingi strateginiai tikslai ir uždaviniai iki 2030 m. Pagrindinis siekis – užtikrinti reikšmingą kultūros indėlį, kuriant darnią Lietuvos visuomenę, orų nacionalinį ir europietiško tapatumą, socialinę ir ekonominę gyventojų gerovę, tarptautinį valstybės prestižą ir konkurencingumą. Kitas aktualus strateginio planavimo dokumentas – LR kultūros ministro valdymo sričių strateginis veiklos planas, kuriuo detalizuojami NPP strateginiai tikslai, veiklos prioritetai ir numatomi 2022–2024 m. asignavimai¹⁷.

Lietuvos kultūros taryba 2020 m. atliko kultūrinės veiklos tyrimą¹⁸, kuriame nustatė, jog Šiaulių apskrityje 38 proc. sumažėjo

dalyvavimas kultūrinėse veiklose, 42 proc. sumažėjo dalyvavimas kultūrinėse veiklose miesteliuose ir kaimuose. Pažymėtina, jog skiriasi vyrų ir moterų savanoriavimas kultūriniuose renginiuose: vyrų dalyvavimas sumažėjo 17 proc. o moterų paaugo 24 proc. Pasak tyrimo, padaugėjo jaunimo savanoriavimas: 34 proc. paaugo 15-19 m. jaunuolių savanoriavimas bei 30 proc. padidėjo 20-29 m. gyventojų savanoriavimas, tačiau 17 proc. sumažėjo 50-59 m. gyventojų savanoriavimas. Darbo užmokestis, kaip ir išsilavinimo lygis, suponuoja, jog žmonių gaunančių aukštesnes pajamas savanoriavimo apimtys paaugo 27 proc. Kultūros sričių vartojimas, daugelyje apskričių, mažėjo, išskyrus: Alytaus (92 proc.), Klaipėdos (89 proc.) bei Utenos (94 proc.) apskrityse. Galime teigti, jog dalyvavimas, įsitraukimas į kultūrinę sritį mažėjo. Toks mažėjimas galėtų būti paaiškintas naujos infrastruktūros trūkumu bei alternatyvių pramogų augimu.

2020 m. gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimas¹⁹ atskleidė, kad respondentų nuomone, lyginant su 2017 m., 2020 m. paaugo bendras kultūros prieinamumo vertinimo rodiklis (68 proc.). Statistiškai reikšmingas rodiklio augimas stebimas scenos menų, muziejų ir galerijų, kultūros paminklų ir archeologinių vietų, knygų ir periodinių leidinių srityse. Kokybės vertinimo rodiklis sumažėjo, tačiau išliko aukštas (70 proc.), nuo 2014 m. auga dalyvavimas kultūrinėse veiklose (45 proc.), 2020 m. tyrime pastebimas ženkliai išaugęs socialinio dalyvavimo ir savanorystės rodiklis (21 proc.).

Kultūra, kaip sudėtinė visuma apimanti žinias, tikėjimus, moralę, teisę, papročius ir kitus vertingus, gerbiamus ir puoselėjamus gebėjimus, apima tris svarbius vaidmenis:

- **Kultūros įvairovė** – savarankiškas kultūros vaidmuo, kultūros kapitalas;
- **Tarpininkas** tarp kitų sričių, aplinkos, kultūros industrijų, socialinės įtraukties;

¹⁵ Prieiga internetu: *Prosperity Institute, Toronto, The Global Creativity index 2015*, <<http://martinprosperity.org/wp-content/uploads/2011/10/Creativity-and-Prosperity-The-Global-Creativity-Index.pdf>>

¹⁶ Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6aa23a109d4d11e9878fc525390407ce>

¹⁷ Prieiga internetu: <https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/KM%20SVP%202022-2024.pdf>

¹⁸ Prieiga internetu: <https://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2021/05/GYVENTOJU-DALYVAVIMAS-KULTUROJE-IR-PASITENKINIMAS-KULTUROS-PASLAUGOMIS-2020-Santrauka.pdf>

¹⁹ Prieiga internetu: <https://www.kulturostyrimai.lt/wp-content/uploads/2021/05/GYVENTOJU-DALYVAVIMAS-KULTUROJE-IR-PASITENKINIMAS-KULTUROS-PASLAUGOMIS-2020.pdf>

- Transformuojančios galios kultūros poveikis regionui, bendruomenei, institucijoms.

2019 m. birželio 26 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 665 buvo patvirtinta Lietuvos kultūros politikos strategija, kurios pagrindinis siekis – „užtikrinti reikšmingą kultūros indėlį, kuriant darnią Lietuvos visuomenę, orų nacionalinį ir europietiško tapatumą, socialinę ir ekonominę gyventojų gerovę, tarptautinį valstybės prestižą ir konkurencingumą“.

Akmenės rajono savivaldybės veikianti kultūrinė infrastruktūra suprantama, kaip institucijos, pastatai ir žmonės su savo patirtimi ir gebėjimais, kurie sudaro galimybes kūrėjams vykdyti meno ir kultūros veiklas tam tikroje teritorijoje – realizuoti savo idėjas bei užtikrinti kultūros veiklų pasiūlą. Išskiriamos šios pagrindinės kultūros infrastruktūros sritys: kultūros centras, biblioteka, muziejai.

Mecenavimas yra vienas iš būdų, kaip prie kultūros plėtojimo gali prisidėti ir privatūs asmenys ar įstaigos. Pagal 2018 m. Lietuvos Respublikos mecenavimo įstatymą, yra du mecenatų tipai: nacionalinis mecenatas ir savivaldybės mecenatas. Nacionalinis mecenatas yra asmuo mecenuojantis valstybės ar daugiau nei vienos savivaldybės meno projektus. Savivaldybės mecenatas yra asmuo mecenuojantis meno projektus vienoje savivaldybėje. Akmenės rajono savivaldybėje nėra pakankamai meno projektų, kurie būtų mecenuoti asmenų,

Kultūros centras. Akmenės rajono savivaldybėje veikia 1 kultūros centras, kuris turi padalinius: Akmenės, Ališkių, Kruopių, Papilės, Ventos kultūros namai, kurių tikslai:

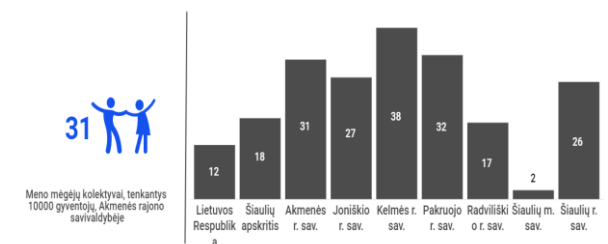
- tenkinti Akmenės rajono savivaldybės bendruomenės sociokultūrinius poreikius;
- puoselėti etnokultūrą ir mėgėjų meną;
- teikti įvairias kultūros edukacijas;
- pristatyti profesionaliąją kultūrą;
- skatinti kultūrinį tarptautiškumą.

Statistikos departamento duomenimis, 2021 m. Akmenės rajono savivaldybės kultūros įstaigose vyko 597 renginiai.

2021 m. Akmenės kultūros centro renginių dalyvių ir lankytojų skaičius siekė 55 656, o renginių įvyko 383. 2021 m. palyginti su 2016 m., Akmenės rajono savivaldybės kultūros centro renginių dalyvių ir lankytojų skaičius

sumažėjo 59 proc., kai šalyje mažėjimas vidutiniškai siekė 2 proc. Pažymėtina, jog Akmenės rajono savivaldybės kultūros centre renginių sumažėjo 84 proc.

2021 m. Akmenės rajono savivaldybės kultūros centre buvo 61 mėgėjų meno kolektyvas, t. y. septyniais kolektyvais mažiau nei 2016 m. 2021 m. 10 tūkst. Akmenės rajono savivaldybės gyventojų teko vidutiniškai 31 mėgėjų meno kolektyvai ir gerokai lenkė šalies rodiklį (12). 2021 m. palyginti su 2016 m., Akmenės rajono savivaldybės kultūros centre mėgėjų meno kolektyvų, tenkančių 10 tūkst. gyventojų, sumažėjo 2,3 proc., kai šalyje nukrito 9,3 proc., tik Joniškio ir Pakruojo rajono savivaldybėse rodiklis augo. Didesni nei šalies mėgėjų meno kolektyvų ir dalyvių juose skaičiai Akmenės rajono savivaldybės kultūros centre rodo, kad mėgėjų kolektyvai pritraukia pakankamai žmonių.

4.3.1. pav. Meno mėgėjų kolektyvų skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, ir meno mėgėjų kolektyvų dalyvių skaičius, 2021 m. (vnt./asm.)

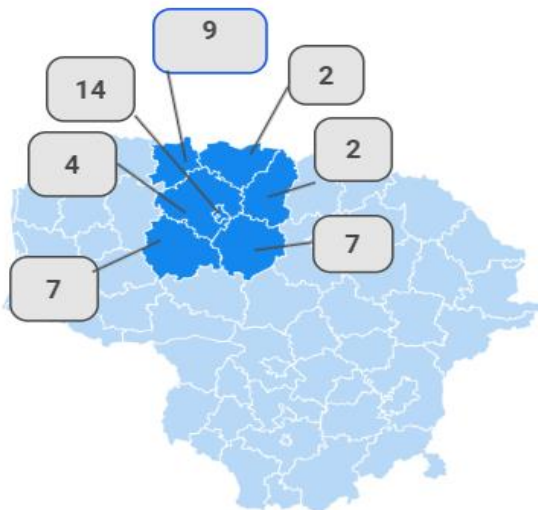
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Lietuvos nacionalinio kultūros centro duomenis

Biblioteka. Akmenės rajono savivaldybėje veikia Akmenės rajono savivaldybės viešoji biblioteka, kuri turi 13 filialų: 2 miestų filialus (Akmenės ir Ventos) ir 11 kaimų filialų (Agluonų, Eglesių, Jučių, Kairiškių, Kalniškių, Kivylių, Kruopių, Papilės, Sablauskių, Šapnagių, Vegerių). Kaimo filialai išdėstyti 4 seniūnijose: Kruopių seniūnijoje (Kruopių, Šapnagių filialai), Papilės seniūnijoje (Eglesių, Kairiškių filialai ir Papilės miestelio Kazio Narščiaus biblioteka), Akmenės miesto seniūnijoje (Akmenės miesto Onos Šimaitės biblioteka, Jučių, Agluonų filialai), Naujosios Akmenės kaimiškojoje seniūnijoje (Vegerių, Kivylių, Sablauskių filialai). Bibliotekos šalyje įgauna vis platesnį vaidmenį visuomenėje. Bibliotekose organizuojami kultūros-edukaciniai renginiai, vykdomas neformalus švietimas, susitikimai su žymiais žmonėmis, rengiamos įvairios parodos.

Bibliotekos pastatų bendras plotas 3 001,16 m², iš jų naudingo – 954,22 m².

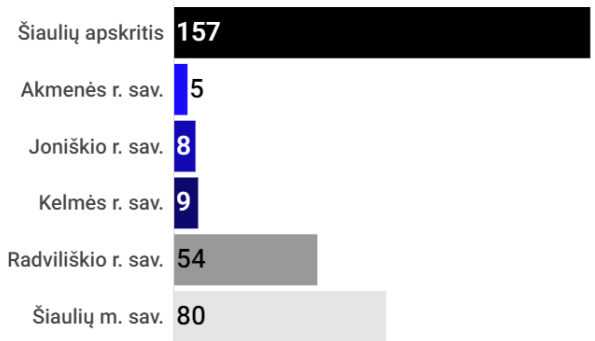
Muziejus. Akmenės rajono savivaldybėje veikia Akmenės krašto muziejus su padaliniais – Simono Daukanto memorialinis muziejus, Lazdynų Pelėdos memorialinis muziejus. Be krašto muziejaus savivaldybėje veikia Akmenės gimnazijos Kivylių skyriaus muziejus „Žemaitėška troba“, Akmenės istorijos muziejus, Akmenės gimnazijos istorijos ir kraštotyros muziejus, Klykolių kaimo buities muziejus, Papilės Simono Daukanto gimnazijos kraštotyros muziejus ir Ventos gimnazijos istorijos muziejus. 4.3.2. pav. pateikiamas muziejų turinčių ir neturinčių muziejaus statuso bei muziejų filialų bendras skaičius nagrinėjamose savivaldybėse.

4.3.2 pav. Muziejų skaičius savivaldybėse 2021 m. (vnt.)

Šaltinis: sudaryta autorių

2021 m. Akmenės rajono muziejuose apsilankė 5 tūkst. lankytojų ir, palyginti su 2016 m., lankytojų skaičius nukrito 28,6 proc. Analizuojamu laikotarpiu šalyje muziejų lankytojų skaičius krito 40 proc. Tokį lankytojų skaičiaus kritimą galima paaiškinti COVID-19 pandemija, per kurią gyventojai negalėjo lankytis viešose vietose ar renginiuose.

4.3.3. pav. Muziejų lankytojų skaičius 2021 m. (tūkst. asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Vertinant, kad nustatyta „Kultūra 2030“ uždavinio 1.2 Kultūros ir meno įstaigų tinklo pertvarka valstybiniu ir regioniniu lygmeniu mažinant kokybiškų paslaugų prieinamumo skirtumus, priemonė „Minimalaus vietos kultūros paslaugų prieinamumo standarto peržiūra“, savivaldybėse kultūros paslaugų prieinamumas bus suvienodintas, nustatant per kokį laiko tarpą (pėsčiomis, viešuoju transportu ir automobiliu) turi būti prieinami vietos lygiu veikiantys kultūrinės infrastruktūros taškai, kurie teikia gyventojams vietos lygiu būtiniausias – bibliotekų, kultūros centrų, taip pat kitų kultūrinės infrastruktūros taškų – teikiančių bazinės kultūrinės švietimo bei edukacijos funkcijas, paslaugas. Pažymėtina, jog Akmenės rajone nėra didelio kultūros veiklų pasirinkimo. Savivaldybėje yra paprasčiausi ir būtiniausi kultūros objektai, tačiau nėra įvairesnių kultūrinių įstaigų.

Viena iš didžiausių kultūros sektoriaus problemų yra žmogiškųjų išteklių (ypač regionuose) trūkumas. Kultūros darbuotojų tinkamo lygio kvalifikacijos užtikrinimas ir kompetencijų kėlimas yra būtina sąlyga, siekiant užtikrinti, kad kultūros paslaugos būtų kokybiškos, aktualios ir atitinkančios vartotojų poreikius. Be to, ypatingai svarbi problema – būtent jaunų, kvalifikuotų kultūros darbuotojų trūkumas. Į regionus dėl mažų kultūros sektoriaus atlyginimų sunku privilioti jaunus kultūros specialistus. Tokių specialistų trūkumas neleidžia teikti aukštesnės kokybės ir šiuolaikinės visuomenės lūkesčius atitinkančias kultūros paslaugas.

4.4. Jaunimas

Jaunimas – tai žmonių grupė, kuri išgyvena pereinamąjį laikotarpį tarp vaikystės ir suaugusio žmogaus gyvenimo. Jei reikėtų apibrėžti konkrečiu amžiumi, įvairūs šaltiniai nurodo skirtingai. Lietuvos statistikos departamente jaunimo amžius 14–29 metai.

LSD duomenimis, Akmenės rajono savivaldybėje 2021 m. pradžioje jaunimui priklausančių asmenų (14–29 metų) buvo 3 463 ir, palyginti su 2016 m., sumažėjo – 17,6 proc. (2016 m. – 4 202 asm.). 2021 m. pradžioje jaunimas sudarė 18,7 proc. visų Akmenės rajono savivaldybės gyventojų ir atitiko bendrąsias šalies tendencijas.

	2016 m.		2021 m.
Lietuvos Respublika	581 241	-16,2%	486 898
Šiaulių apskritis	55 308	-17,0%	45 931
Akmenės r. sav.	4 202	-17,6%	3 463
Joniškio r. sav.	4 679	-15,9%	3 934
Kelmės r. sav.	5 916	-20,4%	4 708
Pakruojo r. sav.	4 247	-14,8%	3 618
Radviliškio r. sav.	7 839	-16,5%	6 542
Šiaulių m. sav.	19 974	-20,2%	15 938
Šiaulių m. sav.	8 451	-8,6%	7 728

4.4.1. pav. Jaunimo (14–29 metų amžiaus) skaičius (vyrai ir moterys) 2016 m. ir 2021 m. pradžioje (asm.) bei rodiklio kitimo dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Akmenės rajono savivaldybės administracijos duomenimis teritorijoje veikia 2 atviri jaunimo centrai – tai VšĮ Akmenės jaunimo centras „IVIDU“ ir Naujosios Akmenės atviras jaunimo centras „Newstone“. Taip pat Akmenės rajono jaunimo ir suaugusiųjų švietimo centre veikia Akmenės rajono jaunimo informavimo ir konsultavimo taškas, kuriame konsultuojama šiomis temomis:

- Išsilavinimas;
- Jaunų žmonių teisės ir pareigos;
- Internetinis (informacinis) raštingumas;
- Laisvalaikis ir įsitraukimas į visuomeninę veiklą;
- Socialinių problemų sprendimo klausimai;
- Psichologinės pagalbos teikimo klausimai;

- Sveikatos, jaunimo psichinės, reprodukcinės sveikatos klausimai;
- Jaunimo finansinio raštingumo ir verslumo klausimai;
- Priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencija;
- Jaunimo užimtumo klausimai;
- Jaunų šeimų poreikiai (atsakinga tėvystė) ir būstas.

Apibendrinant, Akmenės rajono savivaldybėje daug ir produktyvaus dėmesio skiriama jaunimui, jo užimtumui.

Akmenės rajono savivaldybėje aktyviai veikia Akmenės rajono jaunimo ir jaunimo organizacijų sąjunga „Jaunimo apskritasis stalas“, vienijanti jaunimo ir su jaunu dirbančias organizacijas. Pagrindinė įstaigos misija – rūpintis organizacijų lyderių ir savanorių kompetencijų kėlimu, įtraukti jaunimą į aktyvią visuomeninę veiklą, propaguoti savanorystės idėjas ir skatinti bendradarbiavimą tarp organizacijų.

Akmenės rajono savivaldybės administracijoje yra įsteigta jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybė, kurios funkcijos: rengti ir įgyvendinti programas bei priemones, skirtas darbo su jaunu formų plėtrai, įvairovei ir kokybiškai veiklai savivaldybėje užtikrinti; užtikrinti jaunimo politikos įgyvendinimą savivaldybėje; užtikrinti tinkamą jaunimo interesų atstovavimą savivaldybėje ir kt. Pažymėtina, jog Akmenėje trūksta kvalifikuotų jaunimo reikalų specialistų. Asmenys turintys tam reikalingą išsilavinimą, dėl didesnio darbo užmokesčio, renkasi darbą didesniuose miestuose.

Akmenės rajono savivaldybėje taip pat veikia Jaunimo reikalų taryba (toliau – JRT), kurios pagrindiniai veiklos tikslai: nagrinėti su jaunimo politika savivaldybėje susijusius klausimus; teikti savivaldybės institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl jaunimo politikos, jos įgyvendinimo ir su tuo susijusių teisės aktų projektų; stiprinti savivaldybės institucijų, įstaigų ir jaunimo bei su jaunu dirbančių organizacijų bendradarbiavimą. JRT planuoja ir kasmet rengia veiklos planus.

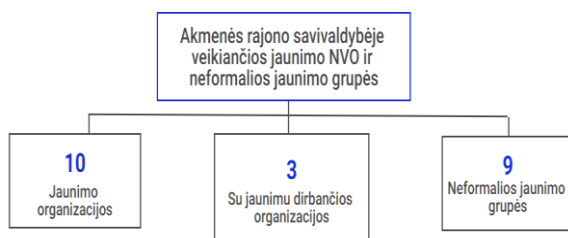
4.5. Nevyriausybinių organizacijų ir VVG

Nevyriausybinių organizacija (toliau – NVO) – tai nepriklausomi nuo valstybės ar savivaldybės institucijų ir pelno savo dalyviams

neskirstantys privatūs juridiniai asmenys, kurie savo tikslų siekia pagal iš esmės nustatytą vidaus tvarką ir kurių nariais arba dalyviais tampama ne dėl įstatymų reikalavimų arba kitų esminių objektyvių aplinkybių.

Akmenės rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje veikė 22 jaunimo ir su jaunimu dirbančios organizacijos bei neformalios grupės. Deja, tačiau jaunimas nėra linkęs įsitraukti į vietines organizacijas, bendruomenes. Galbūt todėl, nes jaunimas yra pasyvus, vangus ir nelabai įsitraukiantis.

4.5.1. pav. Jaunimo NVO ir neformalios jaunimo grupės Akmenės rajono savivaldybėje 2021 m. pr.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Akmenės rajono savivaldybės administracijos pateiktus duomenis

Akmenės rajono savivaldybėje veikia Akmenės rajono NVO taryba, kurios tikslas yra skatinti NVO veiklą ir plėtrą, stiprinti bendradarbiavimą tarp savivaldybės institucijų, įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų.

Akmenės rajono savivaldybėje veikia 37 bendruomenės.

LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2019 m. birželio 17 d. organizavo diskusiją „Bendruomeninė veikla savivaldybėse 2020–2023“, kurios metu pateiktos rekomendacijos ir pasiūlymai įtraukti į sekančių 3-ų metų bendruomeninės veiklos stiprinimo programą.

Lietuvos bendruomeninių organizacijų (toliau – BO) veiklos galimybių ir poreikių tyrimas (2021 m.)²⁰ atskleidė, kad pagrindiniai BO paskirtis ir tikslai: kultūrinių ir sporto renginių poreikis, gyvenamosios aplinkos gerinimas, gyventojų motyvai dalyvauti BO veiklose – bendravimas ir socializacija. Verta atkreipti dėmesį, kad nustatyti silpni ryšiai su ikimokyklinio ugdymo įstaigomis, bibliotekomis

ir verslo įmonėmis, tačiau stiprūs ryšiai su seniūnijomis, savivaldybės administracija, kitomis bendruomeninėmis organizacijomis. Identifikuotos pagrindinės vykdymo problemos – trūksta lyderystės ir finansavimo, tačiau daugelis turi patalpas veiklos vykdymui.

Akmenės rajono savivaldybėje veikia Akmenės rajono vietos veiklos grupė (VVG). VVG valdymo organai yra visuotinis susirinkimas, valdyba ir pirmininkas. Visuotinis susirinkimas yra aukščiausias VVG organas. Akmenės rajono VVG pagrindinis įgyvendinamas projektas yra „Akmenės rajono kaimo plėtros 2015–2023 m. strategija“ (toliau – VPS), įgyvendinamas pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „LEADER programa“. Per VPS prioritetus Akmenės rajono VVG remia smulkųjį privatų verslą, viešojo sektoriaus plėtrą, prisideda prie viešosios infrastruktūros rajono teritorijoje sukūrimo ir atnaujinimo, skatina viešųjų elektroninių paslaugų ir informacinių technologijų naudojimą ir įvairias NVO, kaimo bendruomenių iniciatyvas, renginius ir švietimą.

Verta atkreipti dėmesį, kad savivaldybėje pastebimas mažas NVO, bendruomeninių organizacijų verslumas. Savivaldybėje veikianti VVG vykdo veiklą skatinančią naudoti skiriamą finansavimą. Dabartiniame strateginiame laikotarpyje su VVG pagalba jau gavo paramą 5 NVO, tarp jų 1 kaimo bendruomenė, dar 2 paraiškos šiuo metu yra vertinamos, prie 5 projektų savivaldybė prisideda kofinansavimu.

²⁰ Prieiga internetu:

<https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/administracine->

informacija/tarybos%20ir%20komisijos/NVO_taryba/LVBO%20tyrimo%20ataskaitos%20pristatymas%2020211216.pdf

1.1.

4.6. ŠVIETIMO, KULTŪROS, SPORTO, JAUNIMO IR NVO SRITIES SSGG

STIPRYBĖS

- Lyderystės ir nuolatinių vadovų švietimo įstaigose užtikrinimas
- Optimalus bendrojo ugdymo mokyklų tinklas
- Švietimo pagalbos užtikrinimas
- Vykdomas įtraukus ugdymas
- Nėra jungtinių klasių
- Suaugusių neformalaus švietimo vykdymas (trečiojo amžiaus universitetas)
- Mokinių pavėžėjimo užtikrinimas
- STEAM centras Šiauliuose
- PUPP metu, bent pagrindinį lygį pasiekusių mokinių dalis paaugo
- Vienas aukščiausių Lietuvoje mokytojų atlyginimas
- Aktyvi Akmenės rajono sporto centro veikla
- Įrengta aukščiausio lygio dirbtinės dangos futbolo aikštė
- Akmenės r. futbolo ir krepšinio, kyokushin karatė klubai dalyvauja aukščiausio lygio Lietuvos lygų čempionatuose, nacionalinėse ir tarptautinėse varžybose
- Auga sportuojančių gyventojų skaičius
- Veikiantis aerodromas – aviacijos sporto vystymas
- Galimybės jaunimui dalyvauti Akmenės rajono savivaldos veikloje
- Veikiantys 2 jaunimo centrai
- Gerėjanti kultūros įstaigų materialinė bazė ir infrastruktūra
- Unikali, išskirtinė Akmenės krašto muziejaus ekspozicijos (fosilijos, drugių kolekcija, rami druginiai)

SILPNYBĖS

- Netaikomos priemonės jaunų švietimo darbuotojų pritraukimui
- Savivaldybės VBE rezultatų vidurkis (49,02) yra mažesnis nei valstybės vidurkis (52,13)
- Žemas apibendrintas VBE rodiklis
- Švietimo pagalbą teikiančių mokytojų (logopedų, psichologų, mokytojų padėjėjų) trūkumas
- Senėjanti pedagogų populiacija, mažėjantis pedagogų skaičius
- Švietimo paslaugos nepritaikytos iš užsienio atvykstančių šeimų poreikiams
- Augantis atotrūkis tarp skaitmenizacijos ir pedagogų IT kompetencijų
- Sumažėjęs dalyvavimas kultūros renginiuose
- Kultūros sektoriaus darbuotojų trūkumas
- Kultūros paslaugų ir produktų įvairovės trūkumas
- Mažėjantis sporto organizacijų skaičius
- Susidėvėjusi laisvalaikio ir sporto infrastruktūros būklė (vaikų žaidimo aikštelės, treniruokliai ir pan.)
- Specialistų, dirbančių jaunimo centruose trūkumas, kompetencijos nepakankamumas
- Pasyvus jaunimo įsitraukimas į jaunimo organizacijų veiklą

GALIMYBĖS

- Mokymosi visą gyvenimą strategijos plėtojimas
- Dalyvavimas „Tūkstantmečio mokyklos“ pažangos priemonėje
- Mokytojų kvalifikacijos kėlimas (susitelkiant į lyderystę)
- Bendradarbiavimas su Akmenės LEZ dėl karjeros planavimo
- Kultūros įstaigų patrauklumo didinimas
- Inovatyvios kultūrinės veiklos vystymas
- Dalyvavimas tarptautiniuose projektuose
- Skaitymo skatinimo kompetencijų ir skaitymo skatinimo iniciatyvų visuomenėje didinimas
- Aktyvaus mokslinių žinių panaudojimo ir mainų skatinimas bibliotekose
- Vaikų ir jaunimo užimtumo plėtojimas bei nusikalstamumo prevencinių programų vykdymas
- Atvirų jaunimo erdvių plėtra
- Imigrantų, karo pabėgėlių integracija į darbo ir mokslo rinkas
- Kultūros ir sporto programų sukūrimas vyresnio amžiaus gyventojams
- Natūrali pedagogų kaita
- NVO veiklos plėtojimas

GRĖSMĖS

- Švietimo sistemos išteklių efektyvaus panaudojimo mažėjimas dėl mažėjančio mokinių skaičiaus bendrojo lavinimo mokyklose
- Netinkama valstybinė strategija mokytojo profesijos prestižo didinimui
- Nuotolinio mokymo sukelti mokymosi ir bendravimo sutrikimai
- Demografinės aplinkos pasekmė – mažėjantis priešmokyklinio amžiaus mokinių skaičius
- Nekonkurencingas kultūros srityje dirbančių darbuotojų darbo užmokestis
- Nepakankamas visuomenės kultūrinis aktyvumas ir domėjimasis kultūros paslaugomis
- Nesusiformavusi mecenavimo (rėmimo) kultūros įstaigoms geroji praktika
- Covid-19 pandemijos pasekmės bei pasikeitę kultūrinio gyvenimo įpročiai
- Nepakankamas gyventojų fizinis aktyvumas sąlygos sveikatos problemų didėjimą
- Nepakankamas sporto klubų finansavimas sporto komandoms dalyvauti Lietuvos ir kitose varžybose

5. SVEIKATA IR SOCIALINĖ APSAUGA

5.1. Sveikatos priežiūra

Sveikatos priežiūros paslaugos ir ištekliai. Viena iš savarankiškųjų Akmenės rajono savivaldybės funkcijų yra **pirminė asmens²¹ ir visuomenės sveikatos priežiūra²²**. Savivaldybių vykdomosios institucijos (tame tarpe ir Akmenės rajono savivaldybėje) įgyvendina įstatymo deleguotą valstybės funkciją – organizuoja **antrinę asmens sveikatos priežiūrą²³**.

Akmenės rajono savivaldybės sveikatos apsaugos plėtrai aktualūs dokumentai. 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas, LR sveikatos apsaugos ministerijos plėtos programos „Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtos programa“ skirta NPP 2-am strateginiam tikslui „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“ pasiekti suformuotam 2.11 uždaviniui „Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms“ įgyvendinti. „Sveikatos priežiūros kokybės ir efektyvumo didinimo plėtos programa“ taip pat skirta NPP 2-am strateginiam tikslui, tik kitam 2.10 pažangos uždaviniui „Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą“ įgyvendinti. Lietuvos sveikatos programa 2021–2025 m. nustato sveikatinimo veiklos tikslus ir uždavinius, siekiamus sveikatos lygio rodiklius, kurie būtini siekiant įgyvendinti Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Nacionalinėje reformų darbotvarkėje nustatytus tikslus. Programos strateginis tikslas – pasiekti, kad

2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni ir pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai.

Nacionalinėje regionų plėtos programoje numatyta – gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose, užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą.

Taip pat aktualūs ir strateginiai sveikatos srities vystymo iki 2025 m. dokumentai – Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. programa²⁴, Nacionalinė vėžio profilaktikos ir kontrolės 2014–2025 metų programa²⁵, Sveikatos netolygumų mažinimo Lietuvoje 2014–2023 m. veiksmų planas²⁶, Sveiko senėjimo užtikrinimo Lietuvoje 2014–2023 m. veiksmų planas²⁷.

Minėtuose dokumentuose įtrauktos pagrindinės nuostatos yra sveika ir fiziškai aktyvi visuomenė, sveikatai palanki aplinka bei kokybiška ir efektyvi sveikatos priežiūra. Pažymėtina, kad Akmenės rajono lygyje kasmet yra tvirtinami asmens sveikatos priežiūros įstaigų strateginiai veiklos planai. Visuomenės sveikatos biuras kasmet teikia savo veiklos planą, pagal SAM patvirtintas formas. Taip pat yra sudaryta darbo grupė pasiūlymams Akmenės rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigų veiklos tobulinimo klausimais teikti, kuri sprendžia ir aptaria sveikatos srities strategijas ir veiksmus.

Šalyje patvirtinta sveikatos priežiūros įstaigų struktūrinė reforma²⁸, tikimasi, kad ji leis padidinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą pacientams, pagerins medicinos personalo darbo sąlygas. Reformoje numatyti konkretūs paslaugų apmokėjimo pokyčiai, taip pat numatyta kiekvienais metais skirti papildomų lėšų, kad į šeimos gydytojo komandą būtų įdarbinta vis daugiau specialistų. Tikimasi, jos šeimos gydytojų

²¹ Pagal Valstybinę ligonių kasą prie Sveikatos apsaugos ministerijos, *pirminė ambulatorinė asmens sveikatos priežiūra* apima šeimos gydytojo (arba vidaus ligų gydytojo, vaikų ligų gydytojo, akušerio ginekologo ir chirurgo kartu) komandos teikiamas paslaugas, pirminę ambulatorinę odontologinę asmens sveikatos priežiūrą ir pirminę ambulatorinę psichikos sveikatos priežiūrą.

²² Pagal LR visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą, visuomenės sveikatos priežiūra – organizacinių, teisinių, ekonominių, techninių, socialinių bei medicinos priemonių, padedančių įgyvendinti ligų ir traumų profilaktiką, išsaugoti visuomenės sveikatą bei ją stiprinti, visuma.

²³ Pagal LR sveikatos ministro įsakymą „Dėl ambulatorinių specializuotų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo

reikalavimų patvirtinimo“ – tai paslaugos, suteiktos pagal gydytojo specialisto profesinę kvalifikaciją.

²⁴ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/85dc93d000df11e4bfca9cc6968de163/as>

²⁵ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/051d0e500ce211e4adf3c8c5d7681e73>

²⁶ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/682b6f200d711e4adf3c8c5d7681e73>

²⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/05fb0c200d7311e4adf3c8c5d7681e73>

²⁸ Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymas, Žin. 1996-07-12 Nr. 66-1572 (Galiojanti suvestinė redakcija: 2022-09-01 – 2022-12-31). Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.29546/asr>

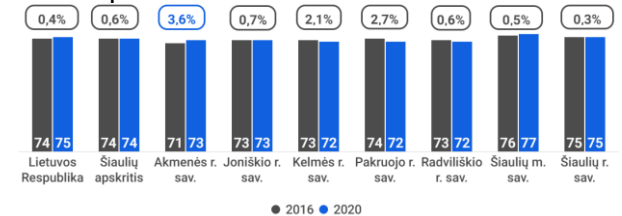
komandos bus pilnai suformuotos vėliausiai iki 2030 m. Įgyvendinant reformą taip pat bus plečiamas dienos stacionaro paslaugų spektras, peržiūrimas skubios pagalbos paslaugų apmokėjimas, jį taikant už suteiktas paslaugas pagal patvirtintas kainas. Svarstoma, kad mažose savivaldybėse, kur yra nedidelis skubios pagalbos paslaugų skaičius, bus taikomas mišrus apmokėjimo modelis, apmokėjimą už suteiktas paslaugas derinant su pastovia lėšų dalimi paslaugų teikimo užtikrinimui. Vienas pagrindinių sveikatos priežiūros tinklo reformos uždavinių – 80 proc. sveikatos priežiūros paslaugų suteikti žmonėms jų gyvenamojoje ar gretimoje savivaldybėje. Reforma vyks visose 60-tyje savivaldybių ir užtruks penkerius metus. Jai finansuoti suplanuota 710,9 mln. Eur Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto lėšų. Pažymėtina, jog sveikatos priežiūros srityje dažnai yra išleidžiami nauji įstatymai, taip apsunkinant biurokratinį aparatą.

Sveikatos paslaugų prieinamumas. 2022 m. Akmenės rajone sveikatos priežiūros paslaugas teikė aštuonios sveikatos priežiūros įstaigos: VšĮ Naujosios Akmenės ligoninė, VšĮ Akmenės rajono pirminės sveikatos priežiūros centras, VšĮ Papilės ambulatorija, VšĮ Kruopių ambulatorija, VšĮ Akmenės rajono greitosios medicinos pagalbos centras, UAB Antano Lizdenio sveikatos centras, UAB „Akmenės sveikatos centras“ bei Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Iš jų pirminės sveikatos priežiūros paslaugas teikia 4 viešosios ir dvi privačios įstaigos, antrinės sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ Naujosios Akmenės ligoninė, visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas teikia BĮ Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras.

Sveikatos būklė. Eurostato duomenimis, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė²⁹ – pagrindinis rodiklis, reprezentuojantis gyventojų gyvenimo gerovę.

Sveikesnė gyvensena, gera sveikatos priežiūros įstaigų veikla daro nemenką įtaką vidutinei gyvenimo trukmei. 2020 m. Akmenės rajono savivaldybės gyventojų vidutinė

gyvenimo trukmė siekė 73,6 metus ir, palyginti su 2016 m., išaugo 2,6 metais. Akmenės rajone vidutinės gyvenimo trukmės rodiklis 2020 m. buvo vidutinis tarp lyginamų teritorijų bei sparčiausiai augęs analizuojamu laikotarpiu.

5.1.1. pav. Vidutinė gyvenimo trukmė (m.) ir rodiklio kitimas, proc., 2016–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

Analizuojant vyrų ir moterų vidutinės gyvenimo trukmės skirtumus šalyje fiksuojama, kad moterų vidutinė gyvenimo trukmė yra ilgesnė nei vyrų. 2020 m. šalyje moterų vidutinė gyvenimo trukmė siekė 80,1 m., vyrų – 70,1 m. Akmenės r. savivaldybė išlaiko Lietuvoje vyraujančią gyvenimo trukmės struktūrą: moterys, vidutiniškai, gyvena 10 metų ilgiau nei vyrai.

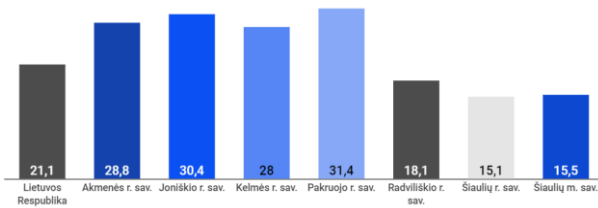
Išvengiamos hospitalizacijos³⁰ rodiklis netiesiogiai parodo sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę, o duomenys apie išvengiamą hospitalizaciją padeda spręsti apie sveikatos priežiūros ir sveikatos politikos įtaką gyventojų sveikatai bei numatyti naujas veiksmų kryptis. Pagal visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenis, 2020 m. Akmenės r. savivaldybėje buvo registruotos 28,8 išvengiamos hospitalizacijos (IH)/1 000 gyv., palyginus su 2016 m. 43,7/1 000 gyv. išvengiamų hospitalizacijų mažėjimas suponuoja apie gerėjančią situaciją savivaldybėje. Tačiau palyginus su šalies rodikliais (atitinkamai 2020 m. – 21,1, 2016 m. – 33,1) savivaldybės išvengiamos hospitalizacijos rodiklis yra didesnis nei šalies vidurkis. Išvengiamų hospitalizacijų yra išvengiama naudojantis prevencinėmis priemonėmis (nemokamai tyrimai rizikos grupės asmenims, paskaitos/seminarai ir pan.), tokios programos Lietuvoje yra vykdomos, tačiau lietuviai nėra linkę jose

²⁹ Pagal Lietuvos statistikos departamentą, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tikimybinis rodiklis, rodantis, kiek vidutiniškai metų gyvens kiekvienas gimęs arba sulaukęs tam tikro amžiaus žmogus, jeigu visą būsimą tiriamos kartos gyvenimą mirtingumo lygis kiekvienoje gyventojų amžiaus grupėje nekis.

³⁰ Išvengiama hospitalizacija – tai hospitalizacija, kurios galima išvengti imantis prevencinių priemonių ir (ar) laiku teikiant reikiamą ambulatorinę sveikatos priežiūrą (Higienos institutas).

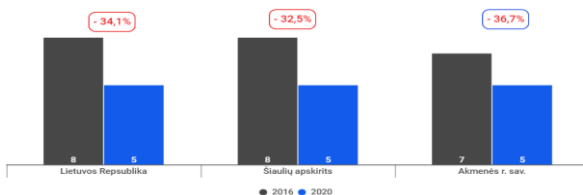
dalyvauti. Daugiausiai prevencinių programų yra vykdoma kraujagyslių ir širdies ligoms, nes nuo jų miršta daugiausiai žmonių.

5.1.2. pav. Išvengiamos hospitalizacijos tenkančios 1 000 gyv. (2020 m.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal visuomenės sveikatos stebėsenos IS duomenis

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje nenuotolinių apsilankymų pas gydytojus vienam gyventojui skaičius siekė 6,06 bei buvo vienas didžiausių tarp analizuojamų teritorijų ir apskrityje (Akmenės rajono rodiklį lenkė tik Šiaulių m. rodiklis – 6,11), tuo tarpu nuotolinių apsilankymų skaičius siekė tik 1,45 vienam gyventojui ir buvo pats mažiausias apskrityje. Šalyje tuo pat metu apsilankymų pas gydytojus vienam gyventojui teko 0,13 apsilankymais mažiau. Vertinant apsilankymų pokytį nuo 2016 m. iki 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje apsilankymų pas gydytojus skaičius sumažėjo 36,7 proc. (2016 m. 7,9, 2020 m. 5,0), šalyje – 34,1 proc. (2016 m. – 8,5, 2020 m. – 5,6), o Šiaulių apskrityje – 32,5 proc. (2016 m. – 8,0, 2020 m. – 5,4).

5.1.3. pav. Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui 2016 m. ir 2021 m. (vnt.) bei rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

Augantis ar mažėjantis apsilankymų pas gydytojus skaičius, geografinė ir demografinė padėtis lemia aktyvių gydytojų³¹ skaičių. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje aktyvių gydytojų skaičius, tenkantis 10 tūkst.

gyventojų, siekė 19,2, kai vidutiniškai šalyje – 46,9. 2016–2021 m. laikotarpiu Akmenės rajono savivaldybėje 10 tūkst. gyventojų aktyvių gydytojų skaičius sumažėjo 17,6 proc. Pažymėtina, jog sumažėjimas gali būti įtakojamas kvalifikuotų medicinos profesionalų emigracija. Medicinos darbuotojai renkasi emigraciją dėl patrauklesnio darbo užmokesčio bei geresnių sąlygų (darbo laikas, laisvadieniai ir pan.).

2020 m. naujų užregistruotų psichikos ligų (sergamumo) skaičius Akmenės rajono savivaldybėje buvo vienas aukščiausių (168,7 asm./1 tūkst. gyv.) tarp analizuojamų savivaldybių ir ženkliai didesnis nei šalyje (99,5 asm./1 tūkst. gyv.). 2016–2021 m. laikotarpiu naujų susirgimų psichikos ligomis rodiklis Akmenės rajono savivaldybėje didėjo 24,03 proc. 2021 m. sergamumas psichikos ligomis siekė 3 221, o 2016 m. – 2 597 asmenys.

Mirtingumo pagal priežastis rodiklis parodo, kokios sveikatos problemos vyrauja visuomenėje ir kaip jos kinta. Akmenės rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, vyrauja mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje 100 tūkst. gyventojų registruotos 1 096,7 mirtys nuo kraujotakos sistemos ligų, panašūs rodikliai buvo fiksuojami ir kitose tyrinėjamose teritorijose. Tais pačiais metais šalyje 100 tūkst. gyventojų teko 820,3 asmenys, mirę nuo kraujotakos sistemos ligų. 2021 m. palyginti su 2016 m. mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Akmenės rajono savivaldybėje išaugo 23,6 proc., kai šalyje tik 1,8 proc.

Antra didžiausia mirtingumo priežastis analizuojamose teritorijose – COVID-19 liga. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje mirtingumas nuo COVID-19 siekė 350,12 atvejų 100 tūkst. gyventojų bei buvo aukštesnis už šalies rodiklį (249,9 atvejai 100 tūkst. gyventojų). 2020 m. mirtingumas siekė – 85,77, per šį laikotarpį mirtingumas paaugo 75,5 proc. Akmenės rajono savivaldybėje, Lietuvoje paaugo 67,6 proc.

2021 m. trečioji pagal eiliškumą mirtingumo priežastis – piktybiniai navikai. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje mirtingumas

³¹ Pagal Higienos institutą, aktyvūs gydytojai – asmenys, turintys universitetinio lygio medicininį gydytojo išsilavinimą, galintys teikti sveikatos priežiūros paslaugas ir dirbantys sveikatos priežiūros, mokslo, mokymo, valdymo srityse.]

gydytojų skaičių įtraukiami gydytojai rezidentai. Neįtraukiami: nedirbantys gydytojai (pvz. pensininkai, bedarbiai), dirbantys už šalies ribų, dirbantys pramonėje ir verslo įmonėse.

nuo piktybinių navikų siekė 319,23 asmenis 100 tūkst. gyventojų ir buvo didesnis už šalies rodiklį (275,92 atvejai 100 tūkst. gyventojų). 2021 m. palyginti su 2016 m., mirtingumas nuo piktybinių navikų Akmenės rajono savivaldybėje sumažėjo 23,7 proc., o Lietuvoje sumažėjo 3,6 proc.

5.1.4. pav. Mirčių skaičius, pagal priežastis Akmenės rajono savivaldybėje, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2021 m. (asm.)

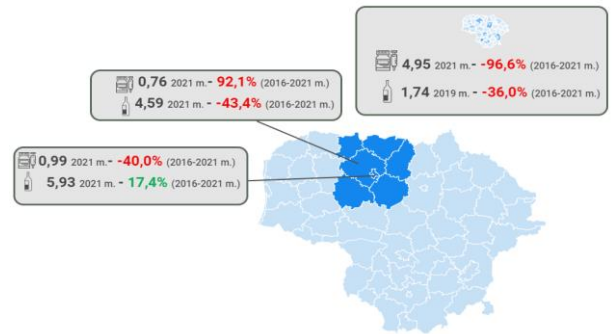
Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

Didelis žmonių mirtingumas nuo ligų, kurių galima išvengti gydymo priemonėmis gali būti įtakotas neefektyvios pirminės sveikatos priežiūros, ribotos specializuotos pagalbos prieinamumas. Taip pat galima pastebėti, kad sveikatos sistema nepajėgi lanksčiai reaguoti į grėsmes ir besikeičiančias demografines tendencijas. Pažymėtina, jog didelė dalis mirusiųjų miršta nuo kraujagyslių ligų, galime teigti, jog sėdimas darbas, prasta mityba bei žalingi įpročiai prisideda prie didelio mirtingumo.

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje mirčių susijusių su narkotinėmis medžiagomis nebuvo, kai 2018 m. buvo registruotos 5,16 mirčių 100 tūkst. gyventojų. Lyginant 2018 m. ir 2021 m. duomenis, matome, kad šalyje 2018 m. buvo 25, 2021 – 23 mirtys (pokytis 8 proc.), Šiaulių apskrityje 2018 m. – 2 mirtys, 2021 m. taip pat 2 mirtys (pokytis 0 proc.), o Šiaulių mieste 2018 m. registruota – 0, 2021 m. – 1 mirtis³².

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje mirčių susijusių su alkoholiu nebuvo, kai 2020 m. buvo registruotos 5,36 mirtys 100 tūkst. gyventojų. Mirtys susijusios su alkoholio vartojimu mažėjo visose teritorijose: Lietuvoje – 36,0 proc. (2021-2016 m. laikotarpiu), Šiaulių apskrityje – 43,4 proc. (2021-2016 m. laikotarpiu), tačiau Šiaulių m. mirčių padaugėjo

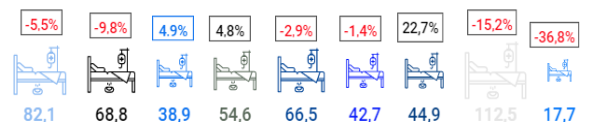
17,4 proc. Pažymėtina, jog mirčių susijusių su alkoholiu buvo daugiau bei jų lėtėjimas buvo lėtesnis. Visoje šalyje mirtys susijusios su alkoholiu, nors ir mažėjančios, vis dar kelia grėsmę.

5.1.5. pav. Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų ir alkoholio vartojimu (mirusiųjų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų) 2021 m. ir dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

2021 m. ir 2016 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo 75 lovos stacionaruose. 2021 m. 10 tūkst. Akmenės savivaldybės gyventojų teko 38,9 lovos stacionaruose, t. y. 38,9 proc., o 2016 m. – 37,1 proc. ir palyginti su 2016 m. išaugo 4,6 proc. lovų tekimas 10 tūkst. gyventojų, kai daugelyje kitų nagrinėjamų teritorijų mažėjo.

● Lietuvos Respublika ● Šiaulių apskritis ● Akmenės r. sav. ● Joniškio r. sav.
● Kelmės r. sav. ● Pakruojos r. sav. ● Radviliškio r. sav. ● Šiaulių m. sav. ● Šiaulių r. sav.

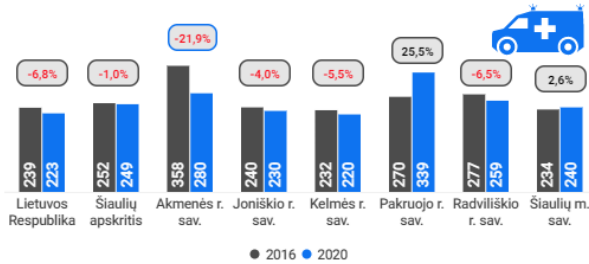
5.1.6. pav. Lovų skaičius stacionaruose (su slaugos ir palaikomojo gydymo lovomis), tenkantis 10 tūkst. gyventojų, 2021 m. (vnt.) bei rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal HI duomenis

Įvykus nelaimingam atsitikimui ar ūmiai susirgus dažniausiai kviečiama greitoji medicinos pagalba (toliau – GMP). 2020 m. Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje GMP buvo suteikta 5 228 asmenims. Pagal GMP suteiktų paslaugų skaičių, tenkanti 1 000-iai gyventojų, 2020 m. Akmenės rajono

savivaldybės rodiklis (280,2) buvo aukštesnis nei šalies rodiklis (223,0). 2020 m. palyginti su 2016 m., Akmenės rajono savivaldybės GPM apimtys 1 000-iai gyventojų sumažėjo 21,9 proc., tuo pačiu laikotarpiu šalies rodiklis mažėjo lėčiau – 6,8 proc. (2020 m. – 223,0; 2016 m. – 239,3).

5.1.7. pav. Asmenų, kuriems buvo suteikta GMP, skaičius, tenkantis 1 000-iai gyv. (asm.), 2020 m. bei rodiklio dinamika 2016–2020 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

5.2. Socialinė apsauga, skurdas ir socialinė atskirtis

Pagrindiniai socialinių paslaugų³³ teikimo organizatoriai yra savivaldybės. Socialinių paslaugų planavimas ir teikimas, socialinių paslaugų įstaigų steigimas, išlaikymas ir bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis yra viena iš savivaldybės savarankiškųjų funkcijų. Socialinių paslaugų teikimo mastui ir rūšims pagal gyventojų poreikius nustatyti, Akmenės rajono savivaldybėje kasmet sudaromas ir tvirtinamas socialinių paslaugų planas (šiuo metu vadovaujamas Akmenės rajono savivaldybės socialinių paslaugų 2022 metų planu³⁴, (toliau – ARS socialinių PP).

Akmenės rajono savivaldybei socialinės apsaugos plėtrai aktualūs šie dokumentai:

Akmenės rajono savivaldybės 2022 metų užimtumo didinimo programa³⁵, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2022–2024 metų strateginis veiklos planas³⁶, Neigalių socialinės integracijos 2021–2023 metų veiksmų planas³⁷, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos plėtros programos³⁸. Pagrindinės nuostatos apibrėžtos aukščiau minėtuose dokumentuose yra žmogiškųjų išteklių potencialo išnaudojimas, bendruomenių ir NVO vaidmens stiprinimas, socialinių paslaugų ir būsto prieinamumas. Regionų plėtros 2022–2030 m. programoje įtraukti NPP uždaviniai, kurie susiję su socialine apsauga ir atskirtimi, t. y. NPP 7 strateginio tikslo uždaviniai: 7.2. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems. Šiuo uždaviniu siekiama, kad kiekviename regione mažėtų žmonių, patiriančių socialinę atskirtį ir (ar) skurdą. Daug dėmesio bus skiriama ir tam, kad viešosios paslaugos būtų prieinamos visiems Lietuvos gyventojams, nesvarbu, kur jie gyvena.

Lietuvoje regionų ekonominiai skirtumai akivaizdūs ir didėja. Problema atskiruose regionuose pasiskirsčiusi netolygiai, tai parodo pridėtinės vertės, tenkančios vienam dirbančiajam, ir užimtumo lygio netolygumai (NPP 7.1 uždavinio rodikliai). Šiaulių regiono situacija geresnė negu Alytaus, Utenos, Marijampolės ir Tauragės regionuose, bet blogesnė, lyginant su Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionais. Viena vertus, palyginti su šalies vidurkiu, Šiaulių regiono užimtumo lygis auga sparčiau (Šiaulių regiono pokytis 2014–2021 metais +8,5 proc. punkto, kai vidutinis augimas šalyje buvo +6,8 proc. punkto). Kita vertus, lėtai auga darbo našumas, matuojamas pridėtine verte, tenkančia vienam dirbančiajam. Šio rodiklio augimas Šiaulių regione 2014–2020 m. (+4,5 tūkst. Eur vienam dirbančiajam Šiaulių regione) atsilieka nuo

³³ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, socialinės paslaugos yra paslaugos, kuriomis suteikiama pagalba asmeniui (šeimai) dėl amžiaus, neįgalumo, socialinių problemų iš dalies ar visiškai neturinčiam, neįgijusiam arba praradusiam gebėjimus ar galimybes savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 3 straipsnis).

³⁴ Akmenės rajono savivaldybės 2022 m. Socialinių paslaugų planas. Patvirtinta 2022 m. Kovo 28 d. Nr. T-67. Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e0280170ae8e11ec8d9390588bf2de65>

³⁵ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3add77a23ce611ec99bbc1b08701c7f8>

³⁶ Prieiga internete: <https://socmin.lrv.lt/lt/administracine-informacija/planavimo-dokumentai/strateginiai-veiklos-planai>

³⁷ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8c27c230f1b211eaa12ad7c04a383ca0/as>

³⁸ Prieiga internete: <https://lrv.lt/lt/strateginis-valdymas-1/strateginis-valdymas/nacionalines-pletros-programos>

šalies vidurkio (+7,4 tūkst. Eur vienam dirbančiajam). Trumpuoju laikotarpiu esama tendencija Šiaulių regionui yra palanki, nes užimtumo augimo, kiekybinio augimo (daugiau darbo vietų ir didesnio dalyvavimo darbo rinkoje) galimybės dar nėra išnaudotos. Tačiau ilgalaikė augimo perspektyva mažiau palanki, nes darbo našumas be reikiamų struktūrinių pokyčių augs lėčiau, lėtės šiuo metu gana spartus užimtumo augimas, struktūriniai pokyčiai pareikalaus naujų kompetencijų ir įgūdžių, ir gali neigiamai atsiliiepti skurdo rizikos bei socialinės atskirties rodikliams.

Socialinių paslaugų tinklą Akmenės rajono savivaldybėje sudaro [socialinių paslaugų įstaigos ir organizacijos](#)³⁹ (savivaldybės biudžetinės įstaigos, viešosios įstaigos), NVO, Savivaldybės finansuojamos vietos LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – SADM) pavaldumo įstaigose, esančiose rajono teritorijoje bei kitose šalies vietovėse, esant poreikiui paslaugos perkamos iš kitų šalies Savivaldybių įstaigų, asociacijų, nevyriausybinių organizacijų, kt. Socialinių paslaugų įstaigos skirstomos į [stacionarias socialinių paslaugų įstaigas](#)⁴⁰ ir [nestacionarias socialinių paslaugų įstaigas](#)⁴¹.

2022 m. socialines paslaugas Akmenės rajono savivaldybėje teikė šios įstaigos ir organizacijos:

- Akmenės rajono socialinių paslaugų namai;
- Akmenės rajono paramos šeimai centras;
- Ventos socialinės globos namai;
- Vaikų dienos socialinė priežiūra:
 - Labdaros ir paramos fondo „Prieglobstis“, vaikų dienos centras „Vaiko kelias“;
 - Visuomeninės organizacijos „Gelbėkite vaikus“ vaikų dienos centras;
 - VŠĮ Ventos Švenčiausiosios Mergelės Marijos Nekalto

Prasidėjimo parapijos vaikų dienos centras;

- VŠĮ Socialinės gerovės ir paramos centro vaikų dienos centras „Kelionė“;
- Paramos šeimai centro vaikų dienos centras;
- Paslaugos riziką patiriantiems asmenims:
 - Labdaros ir paramos fondas „Prieglobstis“;
 - VŠĮ Socialinės gerovės ir paramos centras;
- Paslaugos neįgaliesiems ir senyvo amžiaus asmenims:
 - Naujosios Akmenės miesto neįgalųjų dienos užimtumo centras;
 - Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Akmenės viltis“;
 - Naujosios Akmenės miesto ir kaimiškosios seniūnijos žmonių su negalia bendrija;
 - Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Akmenės rajono filialas;
 - Lietuvos pensininkų sąjungos „Bočiai“ Naujosios Akmenės miesto bendrija;
 - Akmenės krašto artrito bendrija;
 - Naujosios Akmenės kaimiškosios seniūnijos neįgalųjų klubas „Žėrutis“;
 - Akmenės rajono cerebrinio paralyžiaus bendrija;
 - Akmenės rajono neįgalųjų draugija;
 - Papilės seniūnijos pagyvenusių žmonių klubas „Atgaiva“;
 - Papilės seniūnijos neįgalųjų klubas „Parama“;
 - Ventos neįgalųjų klubas „Dalia“;

³⁹ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinių paslaugų įstaiga* – socialines paslaugas teikianti LR ar kitoje ES valstybėje narėje arba kitoje EEE valstybėje įsisteigęs juridinis asmuo ar kita organizacija, jų padalinys, atitinkantis šiame įstatyme nustatytus reikalavimus (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 str.).

⁴⁰ Vadovaujantis www.estatistika.stat.gov.lt, *stacionari socialinių paslaugų įstaiga* – socialinės globos įstaiga.

⁴¹ Vadovaujantis www.estatistika.stat.gov.lt, *nestacionari socialinių paslaugų įstaiga* – socialinės globos įstaiga (teikianti dienos ar trumpalaikės socialinės globos paslaugas) arba socialinės priežiūros įstaiga (teikianti pagalbą į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslaugas, sociokultūrines ar kitas bendrąsias socialines paslaugas dienos metu, laikiną apnakvindinimą (iki 3 parų), intensyvią krizių įveikimo pagalbą).

- VšĮ Ventos Švenčiausiosios Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo parapijos Vaikų dienos centras;
- Neįgaliųjų klubas „Ugnelė“.

Socialinių paslaugų gavėjai. Didėjant ekonominiams skirtumams tarp regionų, didėja ir gyventojų pajamų, skurdo rizikos ir socialinės atskirties netolygumai. Skurdo rizikos ir socialinės atskirties lygis Lietuvoje viršija ES vidurkį. 2020 m. Lietuvoje 24,8 proc., arba apie 696 tūkst., asmenų patyrė skurdo riziką ar socialinę atskirtį, ES vidurkis siekė 21,5 proc. Pažymėtina, kad skurdo rizikos ir socialinės atskirties rodiklis gerėja labai nežymiai ir 2021 m. sumažėjo iki 24,5 proc. Kai kurių tikslinių grupių skurdas ir socialinė atskirtis tebėra didelė problema. Didesnę skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiria vyresni nei 65 metų asmenys, vieniši tėvai, gausios šeimos, neįgalieji. Poreikį socialinėms paslaugoms turi įvairios Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje gyvenančių žmonių grupės: senyvo amžiaus asmenys⁴²; asmenys, turintys negalią⁴³; asmenys, turintys sunkią negalią⁴⁴; asmenys (šeimos), patiriantys socialinę riziką⁴⁵ ir jose augantys vaikai⁴⁶; vaikai, likę be tėvų globos; kiti asmenys, turintys socialinių problemų. Paminėtina, jog dėl Covid-19 pandemijos bei karo Ukrainoje, Lietuvoje stebimas infliacijos šuolis taip pat daro įtaką socialiniai atskirčiai.

2021 m. Akmenės rajono biudžetinės socialinių paslaugų įstaigos suteikė įvairių rūšių

socialinių paslaugų 3 248 asmenims. NVO per 2021 m. suteikė socialinių paslaugų 743 asmenims. Nemažas asmenų skaičius socialines paslaugas gavo įgyvendinamų socialinių programų dėka. Savivaldybės išlaidų socialinei apsaugai dalis nuo visų išlaidų 2017–2021 m. laikotarpyje augo, 2021 m. siekė 14,20 proc. nuo visų išlaidų, tai sudarė 5 718 100 Eur.

Akmenės rajono savivaldybėje yra 2 biudžetinės įstaigos teikiančios socialines paslaugas: Akmenės rajono socialinių paslaugų namai bei Akmenės rajono paramos šeimai centras.

Socialinių paslaugų rūšys	Asmenų (šeimų) skaičius, kuriems patenkintas socialinių paslaugų poreikis
Ilgalaikė socialinė globa	137
Trumpalaikė socialinė globa	11
Dienos socialinė globa	14
Integrati pagalba	21
Pagalba namuose	172
Pagalbos pinigai	6
Transporto paslaugos	62
Asmeninės higienos ir priežiūros paslaugos (pasinaudota kartu)	1374
Sociokultūrinės paslaugos	201
Techninės pagalbos priemonių išdavimas	197
Asmeninio asistento paslauga	13
Asmeninio asistento paslauga	3

5.2.1. pav. Akmenės r. socialinių paslaugų namų suteiktos paslaugos 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Akmenės rajono savivaldybės socialinių paslaugų planą 2022 m.

⁴² Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *senyvo amžiaus asmuo* – sukačęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuris dėl amžiaus iš dalies ar visiškai yra netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁴³ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, skiriamas *suaugęs asmuo su negalia* ir *vaikas su negalia*. *Suaugęs asmuo su negalia* – darbingo amžiaus asmuo, kuris dėl neįgalumo yra iš dalies ar visiškai netekęs gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimos) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime. *Vaikas su negalia* – vaikas iki 18 metų, kuris dėl neįgalumo yra iš dalies ar visiškai neįgijęs jo amžių atitinkančio savarankiškumo ir kurio galimybės ugdytis bei dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁴⁴ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *asmuo su sunkia negalia*: 1) *vaikas su sunkia negalia* – asmuo, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visišką nesavarankiškumą lygis ir pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą pripažintas sunkaus neįgalumo lygis; 2) *suaugęs asmuo su sunkia negalia* – asmuo, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visišką nesavarankiškumą lygis ir kuris pagal Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymą yra pripažintas nedarbingu; 3) *senatvės pensijos amžių sukačęs asmuo su sunkia negalia* –

sukačęs senatvės pensijos amžių asmuo, kuriam pagal šį įstatymą nustatytas visišką nesavarankiškumą lygis (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁴⁵ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinės rizikos šeima* – šeima, kurioje auga vaikų iki 18 metų ir kurioje bent vienas iš tėvų piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomas nuo azartinių lošimų, dėl socialinių įgūdžių stokos nemoka ar negali tinkamai prižiūrėti vaikų, naudoja prieš juos psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, gaunamą valstybės paramą panaudoja ne šeimos interesams ir todėl iškyla pavojus vaikų fiziniam, protiniam, dvasiniam, doroviniam vystymuisi bei saugumui. Socialinės rizikos šeimai priskiriama ir šeima, kurios vaikui įstatymų nustatyta tvarka yra nustatyta laikinoji globa (rūpyba) (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁴⁶ Pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, *socialinės rizikos vaikas* – vaikas iki 18 metų, kuris vaikatauja, elgetauja, nelanko mokyklos ar turi elgesio problemų mokykloje, piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomas nuo azartinių lošimų, yra įsitraukęs ar linkęs įsitraukti į nusikalstamą veiklą, yra patyręs ar kuriam kyla pavojus patirti psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, smurtą šeimoje ir dėl šių priežasčių jo galimybės ugdytis ir dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

Socialinių paslaugų rūšys	Asmenų (šeimų) skaičius, kuriems patenkintas socialinių paslaugų poreikis
Ilgalaikė socialinė globa	14
Sociokultūrinės paslaugos	118
Socialinių įgūdžių ugdymas ir (ar) palaikymas	200
Informavimas	115
Konsultavimas	115
Tarpininkavimas ir atstovavimas	102
Psichosocialinės paslaugos	112
Intensyvi krizių įveikimo pagalba	54
Vaikų dienos socialinė priežiūra	30
Transporto organizavimas	80
Globojamų (rūpinamų) vaikų susitikimų organizavimas su biologiniais tėvais	20
Pagrindiniai GIMK mokymai	4
Tęstiniai GIMK mokymai	14
Savipagalbos grupės	38
Supervizijos	20
Laikino atokvėpio paslauga	1

5.2.2. pav. Akmenės r. paramos šeimai centro suteiktos paslaugos 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Akmenės rajono savivaldybės socialinių paslaugų planą 2022 m.

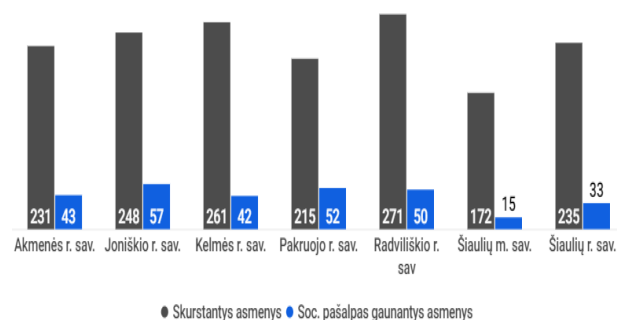
Iš aukščiau pateiktų paveikslų matome, jog Akmenės rajono paramos šeimai centras teikia didesnę socialinių paslaugų nei socialinių paslaugų namai. Tačiau, socialinių paslaugų namai teikia kasdienybėje reikalingas paslaugas: pagalba namuose, pagalbos pinigai, transporto pagalba. Asmeninės higienos ir priežiūros paslauga gyventojai naudojami dažniausiai – 1 374 kartus. Tai rodo, jog ši paslauga yra tikrai paklausi ir reikalinga.

Pagal Lietuvos statistikos departamento eksperimentinės statistikos duomenis – skurdo rizikos lygis 2021 m. Lietuvoje siekė 20 proc. ir, palyginti su 2016 m., sumažėjo 1,9 proc. punkto. Vidurio ir vakarų Lietuvos regione skurdo lygis 2021 m. siekė 22,8.

Nors skurdo rizikos lygis ir sumažėjęs, tačiau vis dar išlieka didelis. Dėl aukštos skurdo rizikos, asmenys atsidūrę arti skurdo rizikos lygio turėtų gauti atitinkamą pagalbą.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija yra sukūrusi įvairius rodiklius apibendrinantį įrankį⁴⁷. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje 1 000 gyventojų teko 231 skurstantysis – tai yra vienas žemiausių rodiklių Šiaulių apskrityje: mažesnę rodiklį turėjo tik Pakruojo rajono bei Šiaulių miesto savivaldybės. Pažymėtina, jog skurstančiųjų skaičius Akmenės rajono savivaldybėje sumažėjo 18 proc., palyginus su 2017 m.

Pašalpą gaunančių asmenų skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų, yra vienas mažiausių Šiaulių apskrityje – 43,5. Pašalpą gaunančių asmenų skaičius Akmenės rajono savivaldybėje sumažėjo 30 proc., palyginus su 2017 m. Skurstančiųjų bei pašalpą gaunančių asmenų skaičių mažėjimas rodo, jog Akmenės rajono savivaldybė vykdo tinkamą socialinę politiką ir mažina socialinę atskirtį.

5.2.3. pav. Skurstančių bei soc. pašalpą gaunančių asmenų skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, (asm.) 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktus duomenis (2021 m.)

Vienas iš savivaldybių gerovės indekso komponentų, matuojantis socialinės gerovės situaciją savivaldybėse – socialinio saugumo indeksas⁴⁸. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybė socialinio saugumo indekse, Šiaulių apskrityje, turėjo vieną aukščiausią rodiklį, kartu su Pakruojo rajono savivaldybe (5,82), didžiausia indekso reikšmė apskrityje buvo Joniškio rajono savivaldybė. Vertinant 2017–2021 m. indekso dinamiką Akmenės rajono savivaldybėje indekso reikšmė nukrito

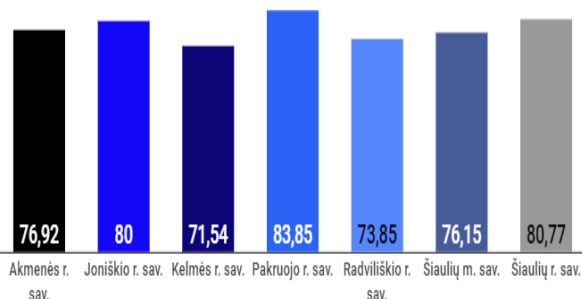
⁴⁷ Prieiga internetu: <https://qlik-public.socmin.lt/sense/app/3b7d2f59-5a02-4f21-87aa-e92332d457d7/sheet/4dc8db21-cd1c-4e1e-80e4-adc10f1be814/state/analysis>

⁴⁸ Prieiga internetu: https://vilniusinstitute.lt/wp-content/uploads/2022/03/Indeksas_2020_2021_20220322.pdf?fbclid=IwAR0h4_obEGGkp5Lm4yrrpUWDrCqie_CFOxharL8slqJ_Zvd-BpzkieQH5q6qA

nuo 6,5 iki 5,82, kai tuo tarpu šalyje kilo nuo 5,14 iki 5,26.

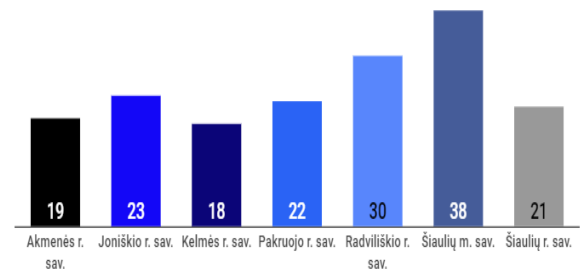
Pažymėtina, jog nors Akmenės rajono savivaldybėje socialinio saugumo indeksas mažėjo, tačiau socialinių pašalpų gavėjų pajamos 2021 m. augo 31,54 proc. p., lyginant su 2017 m. duomenimis. Ši procentinė išraiška yra skaičiuojama nuo nustatytos sumos reikalingos minimaliems vartojimo poreikiams patenkinti (toliau – MPVD). Pastebėtina, jog MPVD 2021 m. yra 260 Eur. Daugiausiai pajamų gauna Pakruojo rajono savivaldybės socialinės pašalpos gavėjai, o mažiausiai – Kelmės rajono pašalpos gavėjai. Pakruojo rajone pajamos didėjo sparčiausiai – 38,47 proc. p.

5.2.4. pav. Socialinės pašalpos gavėjų bendrosios pajamos 2021 m. (proc. nuo MPVD)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktus duomenis (2021 m.)

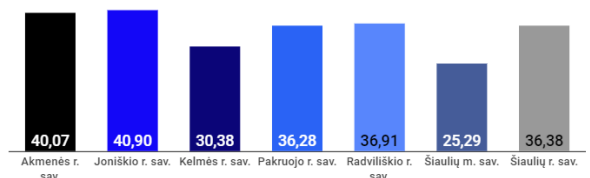
Kitas labai svarbus socialinių paslaugų kriterijus – vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė (mėnesiais). Šis rodiklis įvertina socialinio būsto prieinamumą. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė buvo 19 mėn., palyginimui 2017 m. – 24 mėn., pastebimas 26,32 proc. mažesnis laukimo laikas. Visose tyrinėtose savivaldybėse socialinio būsto laukimo laikas sutrumpėjo. Socialinio būsto laukimas Akmenės rajono savivaldybėje yra vienas trumpiausių, trumpesnis buvo tik Kelmės rajono savivaldybėje.

5.2.5. pav. Vidutinė socialinio būsto laukimo trukmė mėnesiais

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktus duomenis (2021 m.)

Vienas svarbiausių socialinės apsaugos uždavinių – pagalba rizikoje esantiems asmenims, jog jie ištruktų iš skurdo. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija matuoja asmenų, per metus grįžusių į socialinės paramos sistemą rodiklį. Šis rodiklis parodo kiek asmenų yra reikalingas tolimesnis socialinių įgūdžių tobulinimas. 2021 m. Akmenės rajone į socialinės paramos sistemą grįžo 40,07 proc. socialinės pašalpos gavėjų, palyginus su 2018 m. rodikliu – 12,01 proc. p. augimas. Akmenės rajono savivaldybė turi antrą didžiausią rodiklio reikšmę, didesnį rodiklį turi tik Joniškio rajono savivaldybė – 40,90 proc. Visose tyrinėtose teritorijose šis rodiklis paaugo, tai suponuoja, jog gyventojai neįgijo atitinkamų socialinių įgūdžių. Pažymėtina, jog socialinės pašalpos gavėjų sumažėjo visose savivaldybėse, išskyrus Šiaulių miesto savivaldybę. Pašalpas gaunančių žmonių kiekį pavyko sumažinti, tačiau likusiems asmenims reikia skirti daugiau mokymų ir integracijos programų.

5.2.6. pav. Asmenų, per 1 metus grįžusių į socialinės paramos sistemą, dalis (proc.)

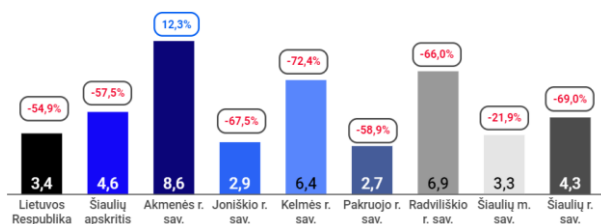
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktus duomenis (2021 m.)

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje socialinių paslaugų poreikis nebuvo tenkintas 3 asmenims ir šie atvejai susiję su ilgalaikė socialine globa.

Mažėjantis ar didėjantis socialinę riziką patiriančių šeimų skaičius daro įtaką juose augančių vaikų skaičiui. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje socialinę riziką patiriančiose šeimose augo 298 vaikai ir 10 tūkst. Akmenės rajono savivaldybės gyventojų teko 161 vaikas augantis socialinę riziką patiriančiose šeimose. Palyginimui 10 tūkst. Kelmės rajono gyventojų tenka 89 vaikai, Joniškio rajono savivaldybėje 144 vaikai, o Pakruojo rajono savivaldybėje – 147 vaikai. Taigi, Akmenės rajono savivaldybėje šis rodiklis yra didžiausias tarp nagrinėtų teritorijų.

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje 16 vaikų buvo nustatyta globa (rūpyba) ir tarp nagrinėjamų teritorijų 10 tūkst. gyventojų teko didžiausias skaičius (9) vaikų, kuriems nustatyta globa (rūpyba). Atkreiptinas dėmesys, kad šalies globos pertvarkos esmė – vaikų globa (rūpyba) šeimose. Šiuo metu Akmenės rajono vaikų globos institucijoje globojamų vaikų nėra, 2 vaikai, kuriems tokia globos(rūpybos) forma yra reikalinga, glojami ne savivaldybės pavaldumo vaikų globos įstaigose.

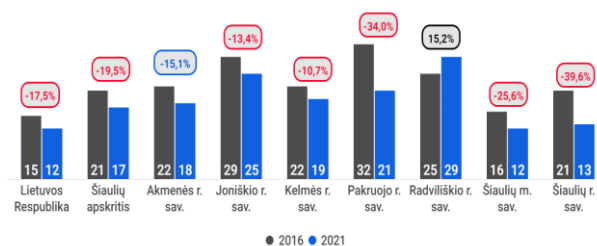

5.2.7. pav. Vaikų, kuriems nustatyta globa/rūpyba skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. 2021 m. (vnt.) bei rodiklio kitimo dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje 34 šeimos globojo/rūpinosi vaikais, o 10 tūkst. gyventojų teko 18 šeimų, kurios globojo/rūpinosi vaikais. Šio rodiklio reikšmė priklauso nuo globojamų vaikų skaičiaus – mažėjant globos (rūpybos) poreikiui, mažėja ir šeimų, kurios globoja vaikus.

Akmenės rajone 2021 m. pabaigoje buvo 60 globojamų (rūpinamų) vaikų, 2022 m. pirmame pusmetyje – 55 vaikai. Visi glojami šeimose, bendruomeniniuose vaikų globos namuose, prižiūrimi budinčių globotojų šeimose.

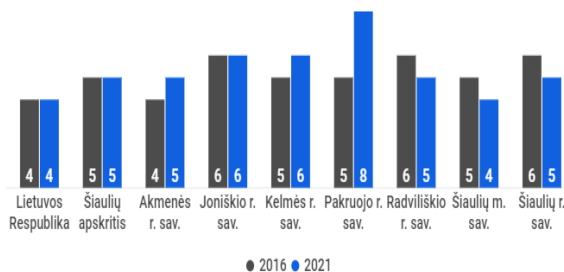

5.2.8. pav. Šeimų, globojančių/rūpinančių vaikus, skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. 2016 m. ir 2021 m. (vnt.) bei rodiklio kitimo dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Senstanti visuomenė ir kiti veiksniai lemia augantį socialinių paslaugų namuose poreikį. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje socialines paslaugas savo namuose (pagalbą į namus) gavo 170 asmenų, t. y. 10 tūkst. savivaldybės gyventojų teko 9 asmenys, kuriems buvo teikiamos socialinės paslaugos namuose.

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą pripažintas sumažėjęs darbingumas buvo 103 asmenų. 2021 m. 1 000-iui Akmenės rajono savivaldybės gyventojų teko 5,3 asmenys, kuriems pirmą kartą pripažintas sumažėjęs darbingumas. 2021m. palyginti su 2016 m., 1 000-iui darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą pripažintas sumažėjęs darbingumas, Akmenės rajono savivaldybėje padidėjo 17,8 proc. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje darbingo amžiaus asmenys, kuriems pirmą kartą pripažintas sumažėjęs darbingumas, daugiausia sirgo piktybiniais navikais (23) ir jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligomis (40).

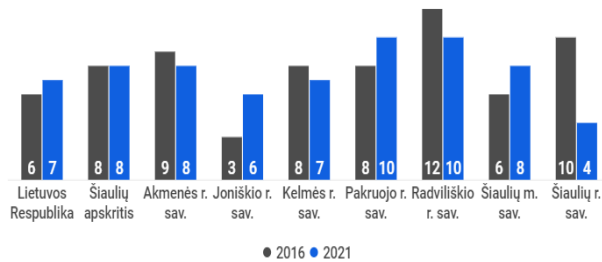
5.2.9. pav. Asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs darbingumas, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2016 m. ir 2021 m. (asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2016 m. Akmenės rajono savivaldybėje 18 vaikų buvo pirmą kartą nustatytas neįgalumas,

o 2021 m. – 16 vaikų. Vaikų skaičius, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, Akmenės rajono savivaldybėje 2021 m. siekė 8,2, o 2016 m. siekė 8,6. Analizuojamu laikotarpiu vaikų skaičius, kuriems pirmą kartą pripažinta negalia, mažėjo visose analizuojamose teritorijose, išskyrus Joniškio, Pakruojo rajonų bei Šiaulių miesto savivaldybes.

5.2.10. pav. Vaikų skaičius, kuriems pirmą kartą nustatytas neįgalumas, tenkantis 10 tūkst. gyventojų, 2016 m. ir 2020 m. (asm.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Pagal Akmenės rajono savivaldybės socialinių paslaugų planą, 2021 m. Akmenės rajone dirbo 46 socialinių paslaugų darbuotojai. Palyginimui 2016 m. dirbo 31 asmuo (t. y. 48,4 proc. augimas).

1.1.

5.3. SVEIKATOS IR SOCIALINĖS APSAUGOS SSGG

STIPRYBĖS

- Mažėjantis sergamumas ir mirtingumas susijęs su piktybiniais navikais
- Sparčiai kylanti vidutinė gyvenimo trukmė
- Išplėtos pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugos ir jų prieinamumas rajono teritorijoje
- Visuomenės sveikatos stiprinimo renginių, paskaitų, fizinio aktyvumo užsiėmimų organizavimas ir vykdymas
- Sukurta bazinė socialinių paslaugų sistema
- Aktyvi Akmenės rajono socialinių paslaugų įstaigų veikla, platus teikiamų paslaugų spektras
- Išplėtotas NVO, teikiančių socialines paslaugas, tinklas
- Didėja socialinio būsto poreikio patenkinimas
- Užtikrinama vaikų globa (rūpyba) šeimose ir bendruomenėse
- Mažėja išvengiamų mirčių skaičius tenkantis 1 000 gyventojų

SILPNYBĖS

- Išaugęs mirtingumas nuo širdies ir kraujagyslių ligų
- Santykinai lėtai vykstantys gyvensenos pokyčiai ir žemas gyventojų fizinis aktyvumas
- Netolygus prevencinių programų įgyvendinimas asmens sveikatos priežiūros srityje
- Sveikatos įstaigų darbuotojų trūkumas
- Didėjantis socialinių paslaugų, institucinės socialinės globos poreikis
- Trūksta socialinių paslaugų atskiroms tikslinėms asmenų grupėms – savarankiško gyvenimo namų, grupinio gyvenimo namų, socialinių dirbtuvių ir pan.

GALIMYBĖS

- Europos Sąjungos fondų lėšų, skirtų įvairiems sveikatos apsaugos sistemos projektams, panaudojimas
- Didėjantis valstybės domesys psichikos sveikatai ir psichikos sveikatos paslaugų prieinamumo didinimas
- Bendruomenės narių sveikos gyvensenos skatinimo programų kūrimas
- Dalyvavimo sveikatos prevencinėse programose skatinimas
- Kryptingos, aiškos ir tvirtos visuomenės politikos formavimas sveikatos priežiūros srityje (šalies mastu)
- Darbo vietų ir sąlygų medicinos specialistams sudarymas
- Laikino gyvenimo namų steigimas asmenims, atsidūrusiems krizinėse situacijose
- Europos Sąjungos fondų lėšų socialinių paslaugų bendruomenėje plėtrai, panaudojimas
- Pagalbos į namus paslaugų plėtra
- Savanoriškos pagalbos sistemos kūrimas
- Alternatyvių institucinei globai bendruomeninių paslaugų kūrimas bei plėtra
- Asmenų dirbančių socialinių paslaugų sektoriuje augimas

GRĖSMĖS

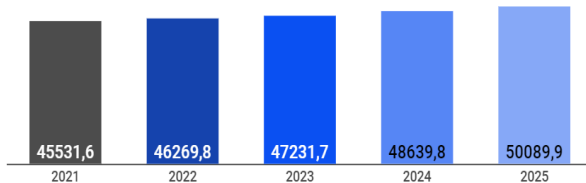
- Sveikatos priežiūros poreikio ir išlaidų augimas dėl visuomenės senėjimo
- Blogėjanti gyventojų sveikata dėl mažo fizinio aktyvumo ir nepakankamo dėmesio sveikai gyvensenai ir profilaktikai
- Kvalifikuotų sveikatos priežiūros specialistų „nutekėjimas“ į užsienį
- Valstybės sveikatos politikos nepastovumas ir vykdomos reformos
- Socialinės apsaugos poreikio ir išlaidų augimas dėl senstančios visuomenės
- Nekuriant alternatyvių globai socialinių paslaugų, ateityje didės ilgalaikės socialinės globos gavėjų globos įstaigose skaičius
- Nepakankamos socialinių paslaugų, teikiamų tam tikroms tikslinėms grupėms, apimtys turės įtakos didesnei socialinei atskirčiai
- Migracijos poveikis darbo jėgos apimtims ir socialiniam saugumui
- Infliacija, turinti tiesioginę įtaką pajamų nelygybės didėjimui ir skurdo rizikos augimui

6. EKONOMINĖ APLINKA

6.1. Investicijos

Pagal LR finansų ministerijos ekonominės raidos scenarijų 2022–2025 m. BVP palyginamosiomis kainomis augs.

6.1.1. pav. BVP palyginamosiomis kainomis, mln. Eur.

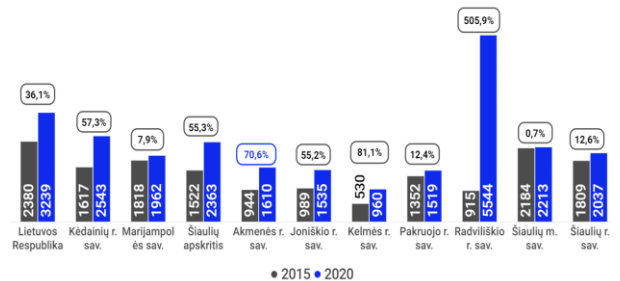
Šaltinis: sudaryta autorių pagal Finansų ministerijos duomenis⁴⁹

2022 m. gegužės mėn. paskelbtoje Europos Komisijos pavasario ekonominėje prognozėje numatoma, kad ES BVP augs 2023 m. – 2,3 proc. Europos Komisijos nuomone ES BVP augimas visu prognozės laikotarpiu išliks teigiamas. Tam poveikį turi ekonomikos rėmimas, t. y. skiriamos lėšos ekonomikos atsigavimui. 2022 m. prasidėjusio Rusijos karo prieš Ukrainą sukelta geopolitinė įtampa Europoje padidino ekonominį neapibrėžtumą ir resursų kainų augimą.

Regionų plėtros programoje iškelta problema „Geografiškai nesubalansuotas ir netvarus ekonominis augimas“, kurios sprendimui numatyti 7.1 „Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą“ ir 7.2 „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“ uždaviniai. Atsižvelgiant į šiuos uždavinius ir jų siekiamą rezultatą savivaldybė turėtų planuoti strateginę plėtrą.

Materialinės investicijos (toliau – MI)⁵⁰ yra ilgalaikio Lietuvos ūkio augimo pagrindas. Akmenės rajono MI, tenkančios vienam gyventojui, 2020 m.⁵¹ siekė 1 610 Eur. Šis rodiklis buvo vienas mažiausių, palyginti su

kitomis analizuojamomis teritorijomis, tačiau MI Akmenės rajone 2015–2020 m. laikotarpiu augo sparčiau nei vidutiniškai šalyje.

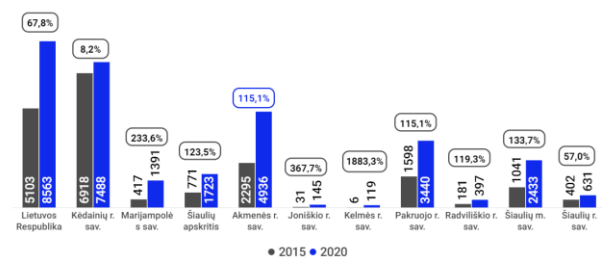

6.1.2. pav. Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui (Eur), ir rodiklio dinamika 2015–2020 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Tiesioginės užsienio investicijos (toliau – TUI)⁵² yra vienas svarbiausių makroekonominių rodiklių, kurių pagrindu kuriami tiesioginiai šalių ryšiai, skatinama ekonomikos plėtra, sudaranti sąlygas naujoms darbo vietoms kurti, modernioms technologijoms diegti, eksporto apimtims didinti.

2020 m. Akmenės rajone TUI, tenkančios vienam gyventojui, siekė 4 936 Eur ir sudarė 57,6 proc. šalies rodiklio (8 563 Eur/vienam gyventojui).

6.1.3. pav. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui (Eur), ir rodiklio dinamika 2015–2020 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2015–2020 m. TUI Akmenės rajono savivaldybėje nuosekliai augo, rodiklio augimas buvo spartus, palyginti su kitomis

⁴⁹ Lietuvos Respublikos finansų ministerijos „Ekonominės raidos scenarijus“ Prieiga internete: <https://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonominės-raidos-scenarijus>

⁵⁰ Pagal Lietuvos statistikos metraštį, materialinės investicijos (MI) – tai investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui įsigyti, sukurti ir esamam materialiajam turtui atnaujinti (jo vertei padidinti). Įskaitomos finansinės (išperkamosios) nuomos būdu įsigytas ilgalaikis materialusis turtas.

⁵¹ Analizės rengimo metu 2021 m. duomenys nebuvo teikiami.

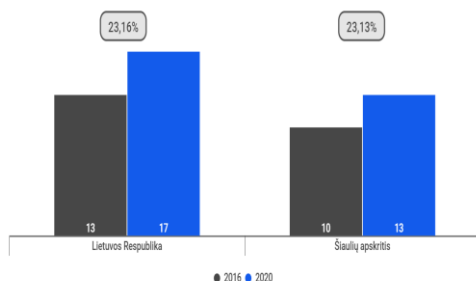
⁵² Pagal Lietuvos statistikos metraštį, tiesioginė užsienio investicija (TUI) – tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio investavimo įmonės.

analizuojamomis teritorijomis. Pažymėtina, jog iš analizuojamų teritorijų Akmenės rajono savivaldybės gyventojui visą analizuojamą laikotarpį teko vienos didžiausių tiesioginių užsienio investicijų (2020 m. 4 936 Eur), aukštesnės tik Kėdainių r. savivaldybės (2020 m. 7 488 Eur). Šie duomenys parodo Akmenės rajono investicinį patrauklumą.

Analizuojant šiuos duomenis daromos prielaidos, jog Akmenės rajono savivaldybės TUI tendencingai auga, investicinis potencialas išnaudojamas pakankamai ir yra gerinamas vietos ir tarptautinio masto konkurencingumas.

Vienas iš pagrindinių šalies ekonomikos rodiklių – bendrasis vidaus produktas (toliau – BVP) vienam gyventojui. Šis rodiklis demonstruoja šalies ekonomikos išsivystymo lygį.

6.1.4. pav. BVP vienam gyventojui 2016–2020 m. ir rodiklio dinamika 2016–2020 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Šalyje BVP 1-am gyventojui pakilo 23,16 proc., o Šiaulių apskrityje 23,13 proc., toks panašus kilimas suponuoja, jog Šiaulių apskrityje ekonomika auga panašiu tempu kaip ir visoje Lietuvoje. BVP, 2020 m. kainomis, vienam gyventojui Šiaulių apskrityje palyginus su šalies vidurkiu siekė 75,7 proc. Vienas iš Šiaulių apskrities ekonomikos augimą paaiškinančių faktorių – Šiaulių apskrityje veikiančios laisvosios ekonominės zonos, kurios pritraukia investuotojus ne tik iš Lietuvos, bet ir užsienio. Viena iš jų yra ir Akmenės r. sav.

6.2. Verslas

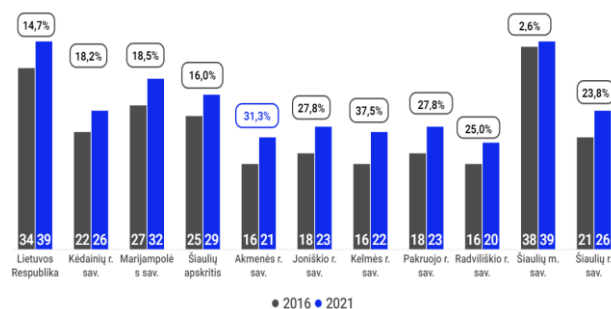
Šiaulių regione yra nustatytos regiono plėtros kryptys (specializacija) – baldų

gamyba, logistika, metalo gaminių gamyba, įskaitant dviračių pramonę, plastiko gamyba, statyba, įskaitant kalnakasybą, finansų inžinerija ir žemės ūkio gamyba ir produkcijos perdirbimas.

Verslas. 2016–2021 m. pradžios laikotarpiu šalyje buvo pastebimos verslo augimo tendencijos. Verslumo lygis⁵³ yra vienas svarbiausių vietos ekonomikos konkurencingumo ir stabilumo veiksnių, parodantis verslo aplinkos rajone patrauklumą.

Akmenės rajone 2021 m. pradžioje 1 000-iui gyventojų teko 21 veikiančios ūkio subjektas ir šis rodiklis buvo beveik per pusę mažesnis už šalies vidurkį (39 ūkio sub./ 1 000-iui gyv.). Palyginti su kitomis savivaldybėmis, Akmenės rajone veikiančių ūkio subjektų skaičius buvo vienas mažiausių, mažesnis rodiklis buvo tik Radviliškio r. sav. (20 ūkio sub./1 000-iui gyv.).

2016–2021 m. pradžios laikotarpiu verslo plėtra Akmenės rajono savivaldybėje, palyginti su kitomis analizuojamomis savivaldybėmis ir šalimi, buvo viena sparčiausių – augimas siekė 31,3 proc. Geresne rodiklio augimo tendencija pasižymėjo Kelmės r. sav., kur tuo pačiu laikotarpiu veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis vienam gyventojui, išaugo 43,8 proc. Toks veikiančių ūkio subjektų skaičiaus augimas rodo, kad Akmenės rajone įmonės randa tinkamas sąlygas plėtoti verslą.

6.2.1. pav. Veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis 1 000-iui gyventojų, 2016 m. ir 2021 m. pradžioje (vnt.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. pradžioje (proc.)

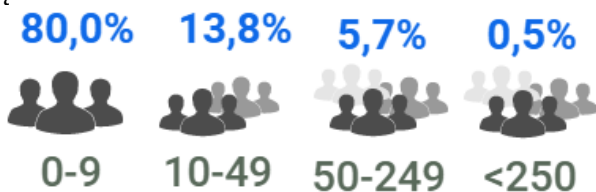
⁵³ Pagal Lietuvos statistikos departamento terminų žodyną, verslumo lygis – mažų ir vidutinių įmonių skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Akmenės rajono savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, dominuoja **smulkusis ir vidutinis verslas** (toliau – SVV)⁵⁴, kuris yra vienas svarbiausių ekonomikos augimo bei konkurencingumo veiksnių, turintis esminį poveikį ne tik atskirų vietovių, bet ir bendrai Lietuvos ūkio raidai, naujų darbo vietų kūrimui, socialiniam stabilumui. Pažymėtina, jog Akmenės rajono savivaldybėje esančios įmonės dažnai registruoja įmonės buveinę kitoje savivaldybėje. Įstaiga veikia Akmenės rajono savivaldybė, tačiau jos buveinė registru centre yra nurodyta kita savivaldybė. Tokiu būdu yra prarandami mokesčių mokėtų pajamos.

Kaip ir visoje šalyje, 2021 m. pradžioje absoliučią daugumą Akmenės rajone veikiančių įmonių (80,0 proc.) sudarė smulkios įmonės, turinčios iki 9 samdomų darbuotojų, ir pagal šį rodiklį atitiko bendrąsias šalies tendencijas. Mažiausią dalį – 0,5 proc. – visų Akmenės rajone veikiančių įmonių, sudarė didelės, 250 ir daugiau darbuotojų turinčios įmonės.

6.2.2. pav. Įmonių pasiskirstymas pagal darbuotojų skaičių 2021 m. pradžioje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Savivaldybėje veikia laisvoji ekonominė zona, kuri pritraukė stambias įmones. Tačiau Akmenės rajone nėra labai stambių įmonių, turinčių 500 ir daugiau darbuotojų, veikia dvi, turinčios daugiau kaip 250 darbuotojų. Pažymėtina, jog Akmenės LEZ sulaukia didelių (virš 500 darbuotojų) kompanijų dėmesio, tačiau dėl darbuotojų trūkumo nėra pasirenkama. Todėl Akmenės rajono savivaldybė turi didinti savo patrauklumą:

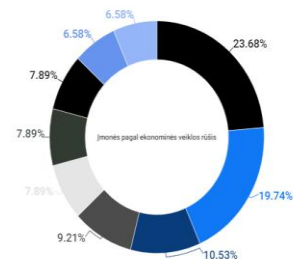
statyti naujus būstus bei gerinti ir plėsti infrastruktūrą.

6.2.4. pav. Akmenės rajone veikiančios įmonės, turinčios didžiausią darbuotojų skaičių 2022 m. pradžioje

Šaltinis: sudaryta autorių

Šalyje dominuoja didmeninė ir mažmeninė prekyba bei variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas (22,5 proc.), kita aptarnavimo veikla (11,0 proc.) bei profesinė, mokslinė ir techninė veikla (10,6 proc.) užsiimančios įmonės. Akmenės rajone 2021 m. pradžioje įmonės veikė aptarnavimo veikloje (18,7 proc.), didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje; variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto srityje (15,3 proc.) bei statybos srityje (8,8 proc.).

- Kita aptarnavimo veikla
- Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas
- Statyba
- Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla
- Apdirbamoji gamyba
- Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas
- Transportas ir saugojimas
- Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė
- Nekilnojamojo turto operacijos

6.2.5. pav. Įmonių pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos rūšis 2021 m. pradžioje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

⁵⁴ Pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymą, smulkusis ir vidutinis verslas (SVV) – tai ekonominė veikla, kurią vykdo labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės. Labai maža įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 2 mln. Eur; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 2 mln. Eur. Maža įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1)

įmonės metinės pajamos neviršija 10 mln. Eur; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 10 mln. Eur. Vidutinė įmonė yra įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) įmonės metinės pajamos neviršija 50 mln. Eur; 2) įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 43 mln. Eur (II skyrius, 3 straipsnis).

Laisvoji ekonominė zona (toliau – LEZ), yra ūkinei, komercinei ir finansinei veiklai skirtos teritorijos. LEZ yra steigiamos siekiant padidinti regiono patrauklumą didelėms užsienio kompanijoms.

Akmenės laisvoji ekonominė zona. Akmenės rajone veikia svarbus objektas – Akmenės laisvoji ekonominė zona, kurios valdytoja – UAB Akmenės laisvoji ekonominė zona. Akmenės laisvosios ekonominės zonos teritorija užima 98,6 ha plotą ir yra suskirstyta į 10 sklypų, kurie priklauso valstybei ir savivaldybei. 2021 m. šalyje veikė 7 laisvosios ekonominės zonos: Akmenės, Kauno, Kėdainių, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių. Šioje analizėje Akmenės laisvoji ekonominė zona yra lyginama su Kėdainių ir Marijampolės zonomis. Kėdainių laisvoji ekonominė zona yra įsikūrusi 130,55 ha teritorijoje, o Marijampolės – 80 ha.

Vadovaujantis parengtais detaliesiais planais Akmenės rajono bendrojo plano sprendiniais numatoma plėsti Naujosios Akmenės miesto pramoninę teritoriją pietinėje dalyje bei Ventos miesto pramoninę teritoriją rytinėje dalyje. Numatomos pramonės teritorijos būtų vystomos jau esamų pramonės įmonių kaimynystėje. Šiose strateginėse vietose yra geri transportiniai ryšiai, LEZ teritorijoje išvystyta arba dalinai išvystyta inžinerinių tinklų infrastruktūra. Ventos pramoninėje teritorijoje 2023–2026 m. planuojama įrengti vandentiekio, lietaus ir buitinių nuotekų inžinerinius tinklus, vystyti susisiekimo infrastruktūrą.

2020 m. Lietuvos statistikos duomenimis šalyje laisvosiose ekonominėse zonose veikė 81 įmonė, jų apyvarta siekė 1 491 517 tūkst. Eur, dirbančiųjų asmenų skaičius siekė 7 142. Akmenės laisvoji ekonomikos zona yra įsikūrusi šiaurės Lietuvoje, iš jos lengvai galima pasiekti Europą, tad prekės bus gabenamos greitai ir efektyviai. 2020 m. Akmenės LEZ atidaryta viena moderniausių Europoje medienos drožlių plokščių gamykla, į kurią investicija siekė 146 mln. Eur. 2021 m. čia atidaryta dar viena, t. y. korpusinių baldų gamykla, į kurią investicija siekia 90 mln. Eur.

2021 m. Akmenės LEZ teritorijoje veiklą vykdė jau penkios įmonės, kurios bendrai sukūrė daugiau kaip 250 darbo vietų. Planuojama, kad iki 2025 m. Akmenės LEZ veikiančios įmonės sukurs apie 1 000 darbo vietų.

Marijampolės laisvosios ekonomikos zonos privalumas yra arti esanti „Via Baltica“ magistralė, atkarpoje tarp Kauno ir Marijampolės. Marijampolėje galima naudotis kelių ir geležinkelių infrastruktūromis. 2020 m. LEZ veikė įvairių sektorių įmonės: baldų, automobilių dalių, trąšų, pašarų ir cukraus gamybos įmonės.

Kėdainių laisvoji ekonomikos zona yra įsikūrusi Lietuvos centre. Kėdainiuose galima transportuoti prekes oru, keliais ir geležinkeliais. LEZ 2020 m. veikė 4 įmonės, kurių apyvarta siekė 12 807 tūkst. Eur, dirbo 88 darbuotojai.

Akmenės LEZ teritorijoje yra įsikūrusios baldų gamybos, medienos perdirbimo, techninio aptarnavimo bei kitą veiklą vykdančios įmonės. Marijampolės LEZ veikia baldų, automobilių dalių, trąšų, pašarų, cukrų gamybos įmonės. Kėdainių LEZ teritorijoje yra įsikūrusios gamybos, logistikos, metalo apdorojimo, elektronikos, auto ir plastiko įmonės.

Akmenės LEZ, pagal „SmartParkas LT“ programą⁵⁵, iš ES struktūrinių fondų lėšų pritraukė virš 2,7 mln. Eur, Marijampolės LEZ pritraukė 71 tūkst. Eur, o Kėdainių LEZ 88 tūkst. Eur.

Akmenės rajonas iš kitų Lietuvos rajonų išsiskiria naudingųjų iškasenų įvairove ir gausa. Akmenės rajone yra surasta klinties, dolomito, molio, durpių, žvyro bei smėlio telkinių bei perspektyvių plotų. Šių pramonės šakų skatinimas turi būti prioritetinė sritis.

Apibendrintai, 2016–2021 m. laikotarpiu, lėtėjančio pasaulio ekonomikos augimo fone Lietuvos, tame tarpe ir Akmenės rajono savivaldybės, ekonomika iki pat 2021 m. pradžios išlaikė spartų augimą.

6.3. Žemės ūkis ir miškai

⁵⁵ Prieiga internete:

https://www.esinvesticijos.lt/lt/vrprojects/view_list/id.734

Akivaizdžiai pasireiškianti klimato kaita Lietuvoje kelia grėsmę aplinkai, ūkinei veiklai. Lietuvoje dažnėja pavojingų gamtinių reiškinių – potvynių, stichinių ir katastrofinių meteorologinių reiškinių (uraganų, snygių, vėtrų, sausrų, kaitrų), taip pat ekstremaliųjų gamtinių reiškinių pasikartojimas, trukmė ir stiprumas. Bendroji žemės ūkio politika (toliau – BŽŪP) bus labiau orientuota į aplinkos ir klimato tikslus: 25 proc. tiesioginių išmokų turės būti skirta eko-schemoms ir 35 proc. kaimo plėtros lėšų – su aplinka ir klimatu susijusioms priemonėms. Bus užtikrintas tikslingesnis paramos paskirstymas, visų pirma mažiesiems ir vidutiniams šeimos ūkiams: tiesioginės paramos perskirstymas bus privalomas, ne mažiau kaip 10 proc. tiesioginių išmokų turės būti perskirstyta smulkiesiems ūkiams. Bent 3 proc. BŽŪP biudžeto bus skiriama jauniems ūkininkams. Į BŽŪP įtrauktos socialinės sąlygos, t. y. BŽŪP parama bus skiriama tik tiems gavėjams, kurie laikysis Europos socialinės ir darbo teisės aktuose nustatytų reikalavimų. BŽŪP įsigalios nuo 2023 m., jos nuostatos bus taikomos iki 2027 m. pabaigos.

Kitas svarbus dokumentas Europos žaliasis kursas (toliau – Žaliasis kursas), kuris apima ES strategiją „Nuo lauko iki stalo“, ES Biologinės įvairovės iki 2030 m. strategiją, Dirvožemio strategiją, Ekologinio ūkininkavimo veiksmų planą, Prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją. Visos ES šalys narės naujuoju programiniu laikotarpiu 2023–2024 m. privalo bent 22,5 proc., o 2025–2027 m. – bent 25 proc. tiesioginių išmokų ir 35 proc. kaimo plėtros lėšų skirti aplinkosaugos ir klimato atžvilgiu tvariam ūkininkavimui. Svarbiausiame mūsų šalies žemės ūkio politikos įgyvendinimui skirtame dokumente – Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginiame plane už tvaresnį, aplinkai draugiškesnį ūkininkavimą numatyta skirti šiek tiek daugiau nei ketvirtadalį visų žemės ūkiui ir kaimo plėtrai tenkančių lėšų – apie 1,2 mlrd. Eur.

Žemės ūkis tai jau ilgą laiką Lietuvoje vystoma ūkio šaka, apimanti gyvulininkystę, žemdirbystę, miškininkystę ir žuvininkystę. 2019 m. Lietuvoje žemės ūkio naudmenos

užėmė 52 proc. žemės fondo. Nagrinėjamos savivaldybės šis rodiklis svyruoja nuo 33 proc. iki 65 proc.

Žemės ūkio naudmenos yra naudojamos įvairioms žemės ūkio veikloms. Procentas kurį užima žemės ūkio naudmenos suponuoja apie galimą žemės ūkio veiklos potencialą savivaldybėje. Didžiausia savivaldybės plotą užima Joniškio rajono savivaldybės žemės ūkio naudmenos – 72,62 proc., o mažiausią Šiaulių miesto – 14,30 proc. Akmenės rajono savivaldybėje žemės ūkio naudmenos užima 57,11 proc. viso savivaldybės ploto, tai indikuoja, jog savivaldybėje yra galimybė vystyti žemės ūkį. Pagal Akmenės rajono savivaldybės bendrąjį planą žemės ūkio teritorijos zona užima 49 114,99 ha. Pažymėtina, jog Akmenės rajono savivaldybė yra mažiausia savivaldybė bei turi mažiausią žemės ūkio naudmenų plotą Šiaulių apskrityje (išskyrus Šiaulių m. sav.).

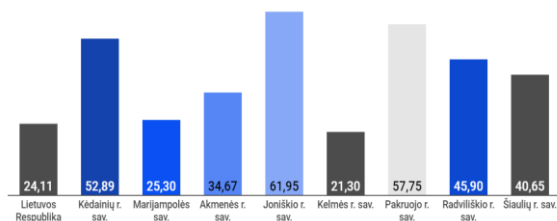

6.3.1. pav. 2021 m. žemės naudmenų užimamas savivaldybės plotas (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Žemės ūkio ministerijos duomenis⁵⁶

Kitas svarbus rodiklis yra vidutinis ūkio dydis. Pagal Žemės ūkio ministerijos duomenis 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje vidutinis ūkio dydis buvo 34,67 ha. Didžiausias vidutinis ūkio plotas buvo Joniškio rajono savivaldybėje (61,95 ha.), o mažiausias Kelmės rajono savivaldybėje – 21,30 ha.

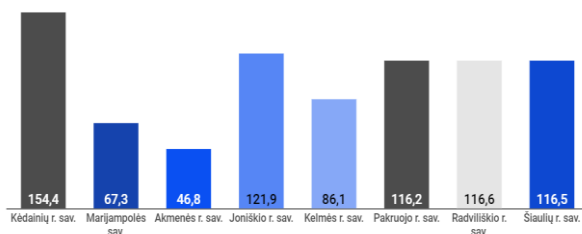
⁵⁶ Nacionalinė Žemės Tarnyba prie Žemės ūkio Ministerijos. „Lietuvos Respublikos Žemės Fondas“

6.3.2. pav. 2021 m. vidutinis ūkio plotas savivaldybėje (ha.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Žemės ūkio ministerijos duomenis⁵⁷

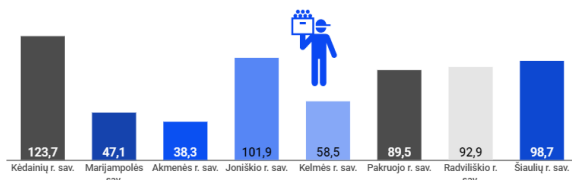
Bendrieji žemės ūkio produkcijos duomenys parodo kokią dalį savivaldybės BVP sudaro pajamos iš ūkinės veiklos. 2020 m. Akmenės rajono savivaldybėje bendroji žemės ūkio produkcija sudarė 46,8 mln. Eur, tai yra mažiausias rodiklis iš visų nagrinėtų teritorijų. Didžiausia bendroji produkcija buvo Kėdainių rajono savivaldybėje (154,4 mln. Eur.). Maža Akmenės rajono savivaldybės žemės ūkio produkcijos suma bei didelis sąlyginis žemės ūkio naudmenos plotas suponuoja, jog Akmenės rajono savivaldybėje nėra pilnai išnaudojamas žemės ūkio potencialas.

6.3.3. pav. 2020 m. bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis (mln. Eur.)

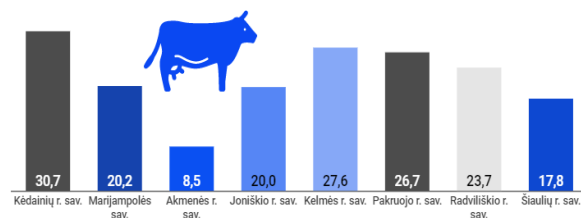
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Gyvulininkystės ir augalininkystės produkcijoje matomos panašios tendencijos. Didžiausią žemės ūkio produkciją turi Kėdainių r. sav., o Akmenės rajono savivaldybė – mažiausią (augalininkystėje 123,7 mln. Eur ir 38,3 mln. Eur, gyvulininkystėje – 30,7 mln. Eur ir 8,5 mln. Eur atitinkamai).

6.3.4. pav. 2020 m. augalininkystės produkcija (mln. Eur.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

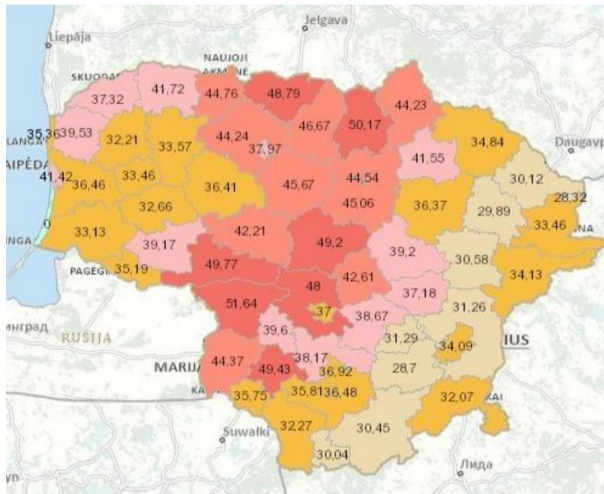

6.3.5. pav. 2020 m. gyvulininkystės produkcija (mln. Eur.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Analizuojant VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenis, nustatyta, kad 2022 m. Akmenės rajono savivaldybėje, augalininkystės veikloje 597 Eur iš 1 ha sudaro žemės ūkio naudmenos. Šis rodiklis parodo kaip efektyviai yra išnaudojama turima žemės naudmena. Palyginimui, Joniškio r. savivaldybė pagamina 756 Eur, o Kelmės r. savivaldybė – 412 Eur. Gyvulininkystė yra mažiau pelninga, 2022 m. Akmenės r. savivaldybė pagamina 68 Eur/1 ha žemės ūkio naudmenos, tai yra vienas mažiausių rodiklių visoje Šiaulių apskrityje (mažesnis tik Šiaulių m. rodiklis). Mažesnis pelningumas gali būti paaiškintas žemais dirvožemio našumo rodikliais. Pagal žemės ūkio ministro 2017 m. įsakymą, Akmenės r. savivaldybėje vidutinis dirvožemio našumo balas – 44,76, Joniškio – 48,79, Pakruojo – 46,67, o Šiaulių r. – 44,24. Prasta žemės kokybė bei nedideli plotai, apriboja galimą Akmenės r. savivaldybės pelningumą iš žemės ūkio veiklų.

⁵⁷ Prieiga internete: <https://www.vic.lt/ppis/statistine-informacija/>

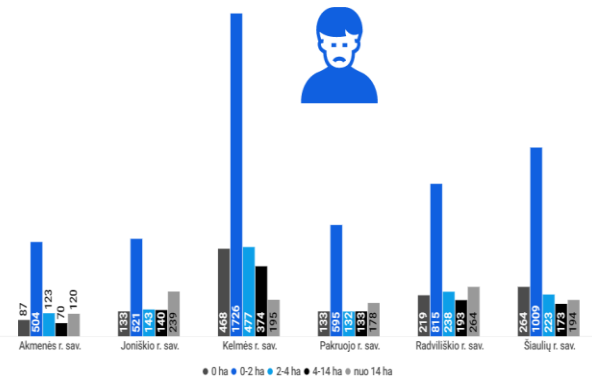

6.3.6. pav. 2018 m. Žemės ūkio naudmenų
įvertinimo našumo balais pasiskirstymas
šalyje

Šaltinis: VĮ Valstybės žemės fondas

Galime daryti prielaidą, jog Akmenės rajono savivaldybė neišnaudoja savo pilno potencialo žemės ūkyje. Daugiau nei pusė savivaldybės ploto užima žemės naudmenos, tuo reikia naudotis bei didinti bendrąją žemės ūkio produkciją. Savivaldybė galėtų geriau išnaudoti grūdų kultivavimo potencialą. Pažymėtina, jog Akmenės rajono savivaldybė išnaudoja pienininkystės potencialą. Pagal VI Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro pateiktus duomenis⁵⁸, pieninių veislių karvių kiekis didėja. 2022 m. sausį Akmenės r. savivaldybėje buvo 1 434 karvių, o 2022 m. rugsėjį – 1 451 (1,2 proc. daugiau).

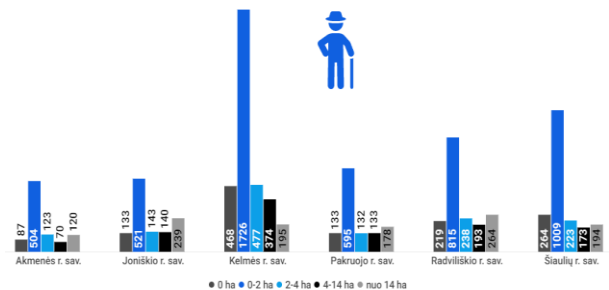
Ūkininkai yra svarbūs žemės ūkio darbuotojai, yra siekiama pritraukti jaunų žmonių į šią sritį. Pagal VI Žemės ūkio informacijas ir kaimo verslo centro pateiktus duomenis, Akmenės rajono savivaldybėje yra 63,43 proc. jaunų ūkininkų (t. y. iki pensinio amžiaus), o pensinio amžiaus – 36,57 proc. Pažymėtina, jog jaunų ūkininkų dalis Akmenės r. savivaldybėje yra viena mažiausių Šiaulių apskrityje (mažesnę dalį turi tik Šiaulių m. savivaldybė).

6.3.7. pav. Jaunų ūkininkų turimų ūkių pasiskirstymas (iki pensinio amžiaus)

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys

Tuo tarpu, pensinio amžiaus ūkininkų dalis savivaldybėje yra viena didžiausių apskrityje.

6.3.8. pav. Ūkininkų turimų ūkių pasiskirstymas (pensinio amžiaus)

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys

Akmenės r. savivaldybėje tiek jauni ūkininkai, tiek pensinio amžiaus ūkininkai daugiausiai turėjo nuo 0-2 ha ploto ūkius (atitinkamai 55,75 proc. nuo visų turimų ūkių ir 67,11 proc. nuo visų turimų ūkių). Pažymėtina, jog jaunieji ūkininkai turi daugiau didelių ūkių (nuo 14 ha ploto), net 120 ūkių (iš 904, t. y. 13,27 proc.) priklausančių jauniems ūkininkams yra didelio ploto. Tuo tarpu, tik 12 ūkių (iš 523, t. y. 2,29 proc.) priklausančių pensinio amžiaus ūkininkams yra dideli. Tai suponuoja, jog pensinio amžiaus ūkininkai nėra linkę turėti didelių ūkių (t. y. ūkių skirtų vystyti verslą). Tai rodo ir faktas, jog 351 ūkis (67,11 proc.) yra mažiausio ploto (0-2 ha).

Siekiant spręsti miškų sektoriui svarbius klausimus, XVIII-oji Lietuvos Respublikos

⁵⁸ Prieiga internete: <https://www.vic.lt/gpsas-apskaita/>

Vyriausybė savo programoje numatė „Parengti ir pasirašančioms šalims pateikti nacionalinį susitarimą dėl miškų apsaugos ir naudojimo, kuriuo būtų susitarta dėl ilgalaikės subalansuotos miškų politikos kryptį“. Šiuo metu dokumentas „Nacionalinis susitarimas dėl miškų ateities“ tik rengimo stadijoje, siekiamas rezultatas – nacionalinis dokumentas, deklaruojantis bendras nuostatas dėl ilgalaikės subalansuotos miškų politikos kryptį. Aplinkos apsaugos ministerijos 2021–2030 m. plėtros programoje įvardinta problema dėl neišnaudojamų galimybių formuoti atsparesnius klimato kaitai medynus, klimato pokyčiams nepritaikytos miškų priešgaisrinės ir sanitarinės apsaugos. Šiai problemai spręsti numatyta priemonė „Skatinti miškų plėtrą ir darnų miškų sektoriaus vystymąsi“. Atkreipiamas dėmesys, kad Nacionalinės išmetamų ŠESD apskaitos 2021 m. ataskaitos duomenimis, 2019 m. Lietuvoje į atmosferą išmesta 20,4 mln. t CO₂ ekv., t. y. apie 1,1 proc. daugiau išmetamų ŠESD kiekio nei 2018 m. 2019 m. Lietuvoje absorbuota 5,4 mln. t CO₂, daugiausiai – miškų ir daugiamečių pievų dėka. 2022 m. žemės fondo duomenimis, Akmenės rajono savivaldybės miškų ir miškingų teritorijų zona užima 26 584,93 ha, t. y. 31,5 proc. savivaldybės teritorijos. Pagal LR Aplinkos ministerijos valstybinės miškų tarnybos valstybinę miškų apskaitą, Akmenės rajono savivaldybėje buvo 29 318,5 ha miško, 27 520,1 ha miško žemės bei 25 369,8 ha medynų. Šiuose plotuose augo 282 976 m³ spygliuočių, 3 733 m³ kietųjų lapuočių ir 249 825 m³ minkštųjų lapuočių. Valstybinės reikšmės miškai užima 17 419 ha plotą, o privatūs – 11 899 ha.

6.4. DARBO RINKA

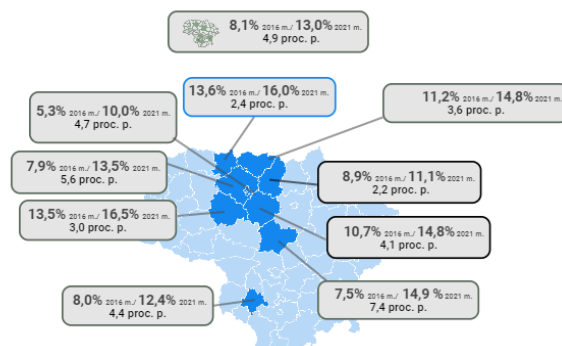
Sėkmingas Akmenės rajono ekonominis ir socialinis vystymasis, konkurencingumas ir plėtra yra neatsiejami nuo darbo rinkos situacijos ir pokyčių.

Pagal Akmenės rajono savivaldybės 2022 m. užimtumo didinimo programą⁵⁹ nedarbo lygis Akmenėje 2016–2021 m. laikotarpiu paaugo 2,4 proc. punkto, o šalyje – 4,9 proc. punkto. Šis padidėjimas

greičiausiai buvo sukeltas padidėjusios darbuotojų paklausos. Regionų plėtros programoje 2030 m. Šiaulių regionui numatytas siekiamas gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) – 72,5 proc., dabartinė 2020 m. reikšmė – 69,1 proc.

Tikėtina, jog augs aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausa, o žemos kvalifikacijos – mažės. Dėl augančios aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausos augs jų darbo užmokesčiai, tai įtakos didėjančius skirtumus tarp aukštas ir žemas pajamas gaunančių asmenų. Augantys atlyginimai skatins asmenis ieškoti darbo miestuose, nes ten siūlomas didesnis atlyginimas.

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis – **nedarbo lygis**⁶⁰ – Akmenės rajone 2021 m. siekė 16,0 proc. Palyginti su šalimi ir kitomis savivaldybėmis nedarbo lygis Akmenės rajone buvo antras pagal dydį (didesnis nedarbo lygis buvo fiksuotas tik Kelmės r. sav. 16,5 proc.), tačiau 2016–2021 m. laikotarpiu analizuojamas rodiklis didėjo nežymiai.

6.4.1. pav. Nedarbo lygis 2021 m. (proc.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc. p.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2020 m. pradžioje prasidėjusi pasaulinė COVID–19 pandemija sustabdė pasaulio ekonomikos augimą. Siekiant suvaldyti viruso plitimą, 2020 m. kovo 16 d. visuotinis karantinas buvo paskelbtas ir Lietuvoje – uždarytos šalies sienos su užsieniu, apribotos kelionės į darbą, nurodyta sustabdyti didelę dalį veiklų ir paslaugų, uždrausti vieši susibūrimai, apribota viešojo maitinimo įstaigų, parduotuvių

⁵⁹ „Akmenės Rajono Savivaldybės 2022 metų Užimtumo Didinimo Programa“ (priimta 2021 m. lapkričio 3d., Nr. T-234) (Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2022-02-22). Prieiga internete: [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3add77a23ce611ec99bbc1b08701c7f8/asr)

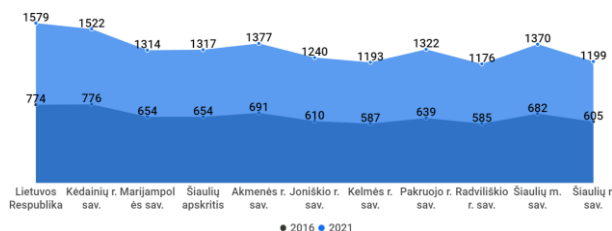
[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3add77a23ce611ec99bbc1b08701c7f8/asr](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3add77a23ce611ec99bbc1b08701c7f8/asr)

⁶⁰ Pagal Lietuvos statistikos departamentą, **nedarbo lygis** – rodiklis, išreiškiamas bedarbių ir darbo jėgos santykiu.

veikla. Atsižvelgiant į tai, kad Akmenės rajono savivaldybėje didžiąją dalį įmonių sudaro veikiančios kitose aptarnavimo veiklose bei prekybos sektoriuose ir kurioms karantino metu taikyti didžiausi apribojimai, tikėtina, kad trumpalaikiame 2020–2022 m. laikotarpyje turės poveikį nedarbo lygio rodikliui. Užimtumo tarnybos duomenimis, šalyje paskelbus ekstremalią situaciją ir karantiną darbo jėgos paklausa sumažėjo penktadaliu, o darbo neturinčių/netekusių asmenų skaičius išaugo ketvirtadaliu.

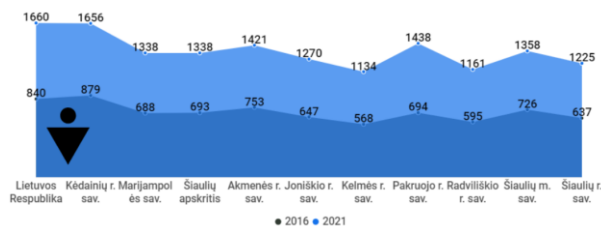
2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis (toliau – DU) siekė 1 377 Eur ir sudarė 87,2 proc. šalies vidutinio DU (1 579 Eur).

6.4.2. pav. Darbo užmokestis 2016-2021 m. (Eur)

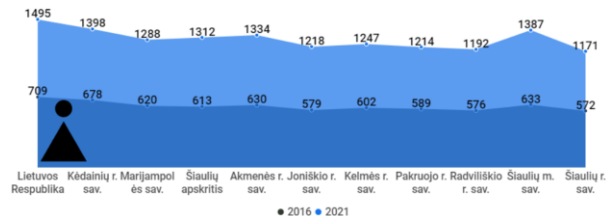
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Nors moterų darbo užmokestis yra žemesnis, tačiau augimas buvo spartesnis, nei vyrų. Pažymėtina, jog moterų bruto darbo užmokestis buvo aukštesnis Kelmės, Radviškio rajonų bei Šiaulių miesto savivaldybėse.

6.4.3. pav. Vyrų darbo užmokestis 2016-2021 m. (Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

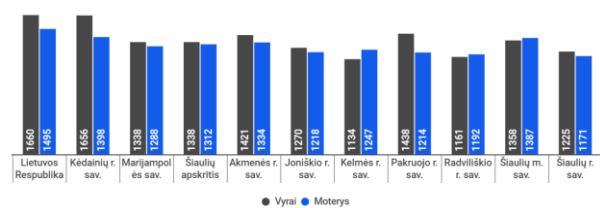

6.4.4. pav. Moterų darbo užmokestis 2016-2021 m. (Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2016–2021 m. laikotarpiu šalyje, tame tarpe ir Akmenės rajono savivaldybėje, augant ekonomikai pastebimai didėjo vidutinis DU.

Darbo užmokesčio skirtumas. Akmenės r. sav., vertinant šalies ūkį įskaitant individualiąsias įmones, 2021 metais moterų darbo užmokestis buvo mažesnis (sudarė 93,9 proc. vyrų darbo užmokesčio). Dalyje nagrinėjamų savivaldybių moterys uždirba daugiau nei vyrai: Kelmės r., Radviškio r. ir Šiaulių m. savivaldybėse moterų darbo užmokestis yra didesnis. Akmenės rajono savivaldybėje moterų atlygis augo sparčiai, lyginant su 2016 m. išaugo 111,7 proc. Vyrų darbo užmokesčio augimas buvo lėtesnis – 88,7 proc. Vyrų darbo užmokesčio augimas Akmenės rajono savivaldybėje buvo vienas lėčiausių lyginant su kitomis savivaldybėmis. Moterų darbo užmokesčio Akmenės r. savivaldybėje augimas buvo vienas sparčiausių. Pažymėtina, jog toks didelis darbo užmokesčio augimas yra siejamas su 2019 m. keista mokestine sistema šalyje⁶¹.

6.4.5. pav. Vyrų ir moterų 2021 m. darbo užmokestis

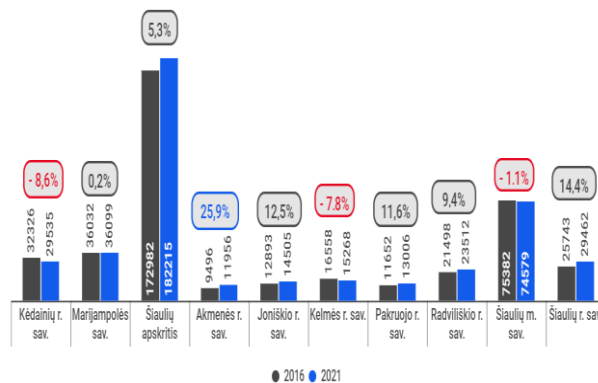
Šaltinis: sudaryta autorių naudojantis LSD duomenis

Didelis užimtų gyventojų skaičius demonstruoja stiprią ekonomiką, nes daugelis darbingo amžiaus gyventojų turi darbus. 6.4.5.

⁶¹ Nuo 2021 m. minimali mėnesinė alga didėjo nuo 607 iki 642 eurų.

paveikslas vizualizuoja užimtų gyventojų skaičių tiriamose savivaldybėse. Daugelyje savivaldybių užimtų gyventojų skaičius padidėjo, išskyrus Kėdainių, Kelmės rajonų savivaldybes ir Šiaulių miesto savivaldybę, kuriose identifikuotas sumažėjimas. Akmenės rajono savivaldybėje užimtų gyventojų skaičius kilo sparčiausiai, nuo 9 496 gyventojų 2016 m., iki 11 956 gyventojų 2021 m. (t. y. 25,9 proc.).

6.4.6. pav. Užimti gyventojai 2016–2021 m. (vnt.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Regionų plėtros programoje identifikuota, kad Šiaulių regione lėtai auga darbo našumas, matuojamas viename dirbančiajam tenkančia pridėtine verte. Šio rodiklio augimas Šiaulių regione 2014–2019 m. augo 3,8 tūkst. Eur/dirbančiajam, tačiau tai atsilieka ne tik nuo šalies vidurkio (6,2 tūkst. Eur/dirbančiajam), bet ir kitų regionų kaip Tauragės, Telšių. Trumpuoju laikotarpiu ši situacija yra palanki, nes neišnaudotos užimtumo augimo, kiekybinio augimo galimybės. Tačiau ilguoju periodu yra rizika užstrigti „vidutinių pajamų spąstuose“, t. y. kai užimtumo struktūroje vyrauja darbo jėgai imlūs sektoriai (pvz., tradicinė pramonė), darbingo amžiaus gyventojų sparčiai mažėja, o darbo našumas neauga.

6.5. Turizmas

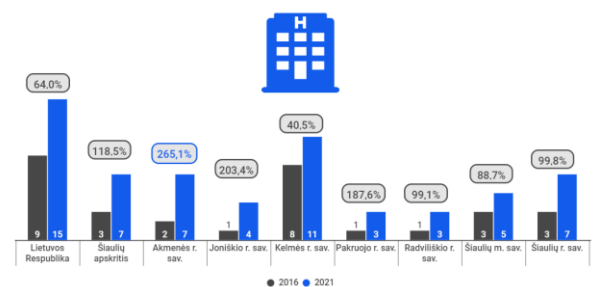
Turizmo plėtros ir informavimo funkciją savivaldybėje atlieka turizmo ir informacijos arba turizmo ir verslo informacijos centrai. Tai yra institucijos, kuriose turistai gali gauti nemokamą informaciją apie lankomą vietovę. Sėkmingai veiklą vykdančios turizmo ir informacijos centras gali suteikti geras rekomendacijas esamiems turistams bei pritraukti naujus.

Akmenės rajono savivaldybės atveju turizmo ir verslo informavimo centro veikla nėra stipriai orientuota į turizmą, todėl turizmo objektai nėra pakankamai reklamuojami.

Turizmo paslaugos. Vieni svarbiausių sėkmingo turizmo sektoriaus vystymo faktorių – apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų prieinamumas ir kokybė.

2021 m. Akmenės rajone veiklą vykdė 13 apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų. Palyginti su kitomis savivaldybėmis absoliučiais skaičiais, Akmenės rajone veikiančių apgyvendinimo įstaigų skaičius buvo vienas mažiausių. Pagal 1 000-iui gyventojų tenkantį apgyvendinimo įstaigų skaičių, Akmenės rajono savivaldybė (7 įstaigos) atsiliko tik nuo Kelmės r. sav. rodiklio (11 įstaigų) bei nuo šalies vidurkio (15 įstaigų).

2016–2021 m. laikotarpiu apgyvendinimo įstaigų skaičius, tiek absoliučiais skaičiais, tiek pagal 1 000-iui gyventojų tenkantį įstaigų skaičių, Akmenės rajono savivaldybėje didėjo (atitinkamai 2,3 (225 proc.) ir 2,7 (265,1 proc.) karto), sparčiau nei kitose lyginamose savivaldybėse ir vidutiniškai Lietuvoje, išskyrus Kėdainių r. sav.

6.5.1. pav. Apgyvendinimo įstaigų skaičius, tenkantis 10 tūkstančių gyventojų, 2021 m. (vnt.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

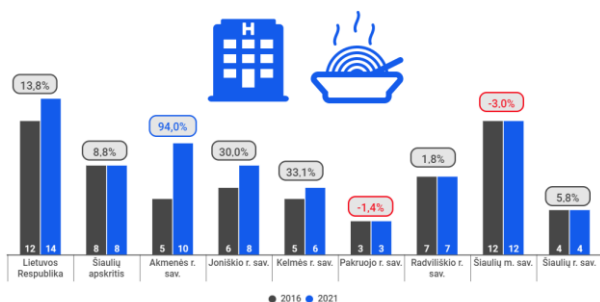
Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje veikė 19 apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas teikiančių įstaigų. Palyginti su kitomis savivaldybėmis absoliučiais skaičiais, savivaldybėje veikiančių apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas teikiančių įstaigų skaičius buvo vienas mažiausių. Kitokia tendencija pastebima analizuojant išvestinį rodiklį – apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas

teikiančių įstaigų skaičių, tenkantį 10 tūkstančių gyventojų. Akmenės rajono savivaldybėje rodiklis siekė 10 įstaigų ir atsiliko tik nuo Šiaulių m. sav. (12) bei šalies rodiklio (14 įstaigų).

2016–2021 m. laikotarpiu apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas teikiančių įstaigų skaičius, tiek absoliučiais skaičiais, tiek pagal 10 tūkstančių gyventojų tenkantį įstaigų skaičių, Akmenės rajono savivaldybėje augo sparčiausiai (atitinkamai 72,7 proc. ir 94,0 proc.), palyginti su kitomis savivaldybėmis ir šalimi.

6.5.2. pav. Maitinimo įstaigų skaičius, tenkantis 10 tūkstančių gyventojų, 2021 m. (vnt.) ir rodiklio dinamika 2016–2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Pagrindinis Akmenės rajono savivaldybės konkurencinis pranašumas turistiniame kontekste – teikiamų turizmo paslaugų pasiūlos įvairovė ir išskirtinumas. Akmenės rajono savivaldybėje turizmo ir informacijos centro funkcijas atlieka Akmenės krašto muziejus, kuris miesto svečiams ir lankytojams pristato platų turizmo paslaugų asortimentą:

- įvairias pažintines ir pramogines ekskursijas bei žygius;
- aktyvaus laisvalaikio veiklas (Jono Stankaus baidarių nuoma, Ventos baidarių nuoma, Karjerų ekskursijos, Balsių slėnis, Akmenės aeroklubas, Extempas automobilių sporto klubas ir kt.

Pažymėtina, kad Akmenės rajono savivaldybėje yra nemažai lankytinų vietų:

	5	muziejai
	3	piliakalniai
	9	bažnyčios ir koplyčios
	5	parkai, draustiniai, gamtos paminklai
	1	žymių žmonių namai
	1	tiltai
	24	kitos lankytinos vietos

6.5.3. pav. Lankytinos vietos Akmenės rajono savivaldybėje⁶²

Šaltinis: sudaryta autorių

Remiantis Naujosios Akmenės, Akmenės, Ventos miestų želdynų ir želdinių inventORIZacija ir jų tvarkymo projekto (2017 m.) duomenimis savivaldybėje buvo 15 parkų, savivaldybės teritorijoje yra 25 gamtos paveldo objektai, o remiantis Akmenės r. savivaldybės administracijos informacija savivaldybėje buvo 5 muziejai, 3 piliakalniai bei 24 įvairios lankytinos vietos (6.5.3. pav.). Akmenės rajono savivaldybėje nėra gydomųjų gamtinių išteklių, tokių kaip mineralinis vanduo, gydomasis purvas ir pan., todėl sveikatos/sveikatinimo (-si) turizmo potencialas ribotas. Savivaldybėje trūksta aukštos klasės viešbučių siūlančių SPA procedūras, kitų aukštos klasės paslaugų.

Akmenės rajono savivaldybėje yra šios vietos, turinčios konferencijų infrastruktūrą:

- Kavinė-sodyba „Viliošiai“ (turimos 120, 50, 30 ir 12 vietų konferencijų salės);
- Akmenės rajono savivaldybės viešoji biblioteka (konferencijų salė su sinchroninio vertimo sistema, projektoriais).

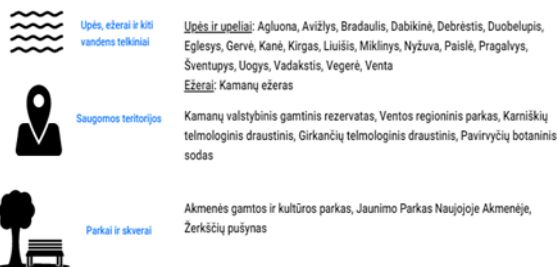
Konferencijų salių apžvalga parodo, kad Akmenės rajono savivaldybėje galimybės organizuoti dideles, tarptautinio lygio konferencijas kol kas yra ribotos. Akmenės rajono savivaldybė nacionalinėje rinkoje nėra pajėgi konkuruoti konferencinio turizmo srityje.

Rekreacinė aplinka. Turizmo ištekliai – vienas iš rajono konkurencingumo vertinimo kriterijų, kurių nuolatinis vystymas ir tikslinis pritaikymas lemia turizmo sektoriaus plėtrą. Pagal Akmenės rajono bendrąjį planą

⁶² Prieiga internete: <https://www.akmene.lt/sveciui/lankyti-objektai/128>

rekreacinio naudojimo žemės ūkio teritorijos užima 303,71 ha, t. y. 0,4 proc. savivaldybės teritorijos⁶³.

6.5.4. pav. Rekreaciniai objektai Akmenės rajone
Šaltinis: sudaryta autorių

Esamomis aplinkybėmis Akmenės rajono savivaldybės rekreaciniai ištekliai geriau atliepia vietos gyventojų gyvenamosios aplinkos kokybės poreikių tenkinimą nei jų turistinio potencialo išnaudojimą. Todėl tikslinga ieškoti priemonių, padėsiančių didinti savivaldybės patrauklumą ir konkurencingumą įveiklinant turimus rekreacinius išteklius.

Analizuojant bendrąją Akmenės rajono savivaldybės teritorijos gamtinio kraštovaizdžio įvairovę verta paminėti, kad pagal LR saugomų teritorijų įstatymą savivaldybėje įsteigtos institucinės (turinčios administracijas) kompleksinės nacionalinės saugomos teritorijos – Ventos regioninis parkas (užima 7 130 ha (62,4 proc. nuo visų saugomų teritorijų ploto), bei Kamanų valstybinis gamtinis rezervatas 4 361,7 ha (34,4 proc. nuo visų saugomų teritorijų ploto). Bendras saugomų teritorijų ploto rodiklis Akmenės rajono savivaldybėje yra 15,69 proc. t. y. nežymiai mažesnis už šalies vidurkį (17,64 proc.).

Turizmo infrastruktūra. Turizmo skatinimo įstaiga VŠĮ „Keliau Lietuvoje“ siekiant gerinti turizmo infrastruktūrą, paslaugų įvairovę, didinti turistinių objektų pasiekiamumą bei gerinti turistų patirtį Lietuvoje, atliko Lietuvos turistinių vietovių infrastruktūros išvystymo lygio tyrimą⁶⁴. Tyrimas apėmė 1 200 objektų, Akmenės rajone buvo įvertinta 15 objektų. Bendras savivaldybės vertintų objektų vidurkis – 2,67 (iš galimų 4) ir yra žemesnis už

savivaldybių grupės vidurkį (2,73) bei nacionalinį vidurkį (2,78).

Vienas iš Akmenės rajono savivaldybės turizmo išskirtinimų – maršrutai karjeriais. Deja, bet šio išskirtinumo negalima pilnai išnaudoti, nes šalia karjerų nėra išvystytos patogios infrastruktūros, nesuteikiamos maitinimo paslaugos.

Taip pat reikėtų paminėti, kad yra sukurta mobili programėlė „visitAkmene“, skirta turistams, atvykstantiems į Akmenės kraštą. Instagram esančioje paskyroje „visitAkmene“ vyksta aktyvi komunikacija apie turizmą.

Apibendrinant galima teigti, jog Akmenės rajono savivaldybėje tenkinami gana įvairiapusiški turistų poreikiai, pakankamai gausi paslaugų ir pramogų pasiūla sudaro galimybes savivaldybėje svečiuotis bent kelias dienas, tačiau tikslinga ieškoti priemonių konferencinio turizmo plėtrai ir vystymui bei užsienio šalių turistų pritraukimui. Pagerinus ir praplėtus siūlomų paslaugų įvairovę, savivaldybė galėtų pritraukti daugiau turistų. Pažymėtina, jog užtikrinus tinkamą ir patogią infrastruktūrą Akmenės rajono savivaldybės lankytini objektai būtų patrauklesni potencialiems lankytojams.

63

Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d59b09b0d84611eb866fe2e083228059?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=f7ce00a6-4721-4f78-b07c-c423fae599fc>

64

„Keliau Lietuvoje“ atliktas turistinių vietų infrastruktūros tyrimas <https://www.lithuania.travel/lt/news/lietuvos-turistiniu-vietoviu-patrauklumo-vertinimo-tyrimas>

6.6. EKONOMINĖS APLINKOS SSGG

STIPRYBĖS

- Stabilus rajono ekonominis augimas (TUI, MI)
- Sparčiai augantis veikiančių ūkio subjektų kiekis
- Spartesnis nei šalyje nedarbo lygio mažėjimas
- Didelė dalis žemės ūkio naudmenų dalis
- Įkurta laisvoji ekonominė zona
- Nuosekliai vystoma inžinerinė infrastruktūra
- Išskirtinai patrauklus rajonas geologiniam turizmui

SILPNYBĖS

- Mažos materialinės investicijos vienam gyventojui
- Mažas gyventojų, NVO, bendruomeninių organizacijų verslumo lygis
- Sąlyginai mažas darbo užmokestis
- Santykinai nedidelė (lyginant su kitais šalies LEZ) Akmenės LEZ teritorija
- Mažėjanti darbo jėgos pasiūla dėl demografinės situacijos
- Ribotas turistinių ir rekreacinių paslaugų prieinamumas
- Neefektyvi turizmo informacija, nesuformuotas rajono turistinis įvaizdis
- Palygintinai žemas žemės našumo rodiklis
- Pilnai neišnaudojamos žemės ūkio naudmenos

GALIMYBĖS

- Investicijų pritraukimas naudojant informatyvias rinkodaros priemones (reklamuojant Akmenės LEZ)
- Ventos pramoninės teritorijos vystymas
- 2021-2027 m. ES paramos panaudojimas verslo sąlygoms gerinti, gyventojų verslumui ir turizmui skatinti
- Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės iniciatyvų skatinimas
- Švietimo įstaigų ir LEZ bendradarbiavimas, dėl tinkamos kvalifikacijos atitikties rinkos poreikiams
- Kultūros paveldo objektų ir viešųjų erdvių įveiklinimas
- Investavimas į atsinaujinančių išteklių panaudojimo didinimą, savivaldybės pastatų modernizavimą ir kitas veiklas, mažinančias ŠESD išmetimą
- Investavimas į trūkstamos infrastruktūros įrengimą verslo ir gyvenamosios aplinkos gerinimui
- Verslui aktualių paslaugų plėtra ir aptarnavimo efektyvinimas
- Stiprinti NVO veiklos vystymo potencialą
- Tvarios miškininkystės plėtra
- Didėjanti regioninės politikos orientacija į verslo ir pramonės skatinimą regionuose

GRĖSMĖS

- Didėja atotrūkis tarp Lietuvos ir Akmenės rajono savivaldybės ekonominių rodiklių
- Kvalifikuotos ir nekvalifikuotos darbo jėgos trūkumas rajone
- Pandemijos ir/ar ekonomikos nuosmukio neigiamas poveikis verslo įmonių veiklai
- Klaidinanti įmonių buveinių registracija (dalis įmonių veikia Akmenės rajone, tačiau yra registruotos kitose savivaldybėse)
- Su LEZ ir pramoninės teritorijos vystymu susiję infrastruktūros, socialiniai pokyčiai
- Elektros skirstymo ir perdavimo tinklo infrastruktūros trūkumas
- Klimato kaita ir su tuo susijusios grėsmės
- Geopolitiniai neramumai

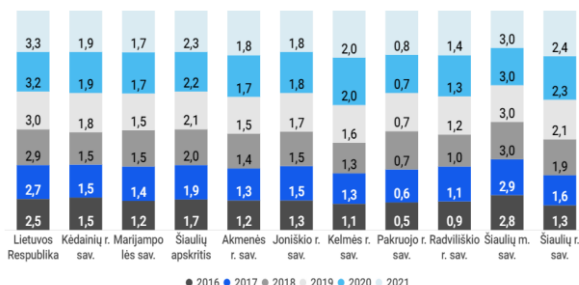
7. INFRASTRUKTŪRA

7.1. Statyba, nekilnojamojo turto rinka, gyvenamasis būstų fondas

2021 m. bendras statybos įmonių skaičius Akmenės rajono savivaldybėje siekė 34 ir sudarė 0,36 proc. visų šalies statybos sektoriuje veikiančių įmonių.

Tais pačiais metais 10 tūkstančių gyventojų teko 18 Akmenės rajono savivaldybės statybos įmonių – mažiau nei vidutiniškai šalyje (33), bet daugiau nei Marijampolės sav. (17), Pakruojo r. sav. (6) ir Šiaulių r. sav. (10).

2016–2021 m. laikotarpiu absoliutus statybos įmonių skaičius Akmenės rajone didėjo (30,8 proc.), išvestinio rodiklio atveju pastebima panaši tendencija – rodiklio augimas (46,9 proc.). Palyginti su šalimi ir kitomis savivaldybėmis, pastarasis rodiklis Akmenės rajono savivaldybėje pasižymėjo vienu sparčiausiu augimo tempu ir atsiliko tik nuo Kelmės (80,3 proc.), Pakruojo (72,6 proc.), Radviliškio (53,7,8 proc.) ir Šiaulių (81,3 proc.) r. sav. rodiklio augimo.

7.1.1. pav. Statybos įmonių skaičius, tenkantis 1 000-iai gyventojų, (vnt.) ir rodiklio dinamika (proc.) 2016–2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2020 m. Akmenės rajone statybos įmonių darbo apimtys siekė 42 869 tūkst. Eur ir, palyginti su kitomis savivaldybėmis, sudarė vieną didžiausių dalių visų šalies statybos darbų apimčių – 1,3 proc.

● Kėdainių r. sav. ● Marijampolės sav. ● Šiaulių apskritis ● Akmenės r. sav. ● Joniškio r. sav.
● Kelmės r. sav. ● Pakruojo r. sav. ● Radviliškio r. sav. ● Šiaulių m. sav. ● Šiaulių r. sav.

7.1.2. pav. Statybos įmonių darbų apimtys 2020 m. (Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo pastatyti 24 gyvenamieji pastatai (nedaugiabučiai), šis skaičius buvo 3 kartus didesnis nei 2016 m. (8 pastatai). Tuo tarpu šalyje ir kitose savivaldybėse pastatytų gyvenamųjų pastatų skaičius mažėjo. Analizuojamu laikotarpiu gyvenamųjų (nedaugiabučių) pastatų statyba lėtėjo visose savivaldybėse išskyrus Kėdainių r. sav., šioje savivaldybėje šis skaičius augo 7,2 proc.

Tuo pačiu laikotarpiu 10 tūkstančių gyventojų tenkantis Akmenės rajone pastatytų gyvenamųjų (nedaugiabučių) pastatų skaičius siekė 13, kai vidutiniškai šalyje buvo pastatyti 24 pastatai tenkantys 10 tūkst. gyventojų.

● Lietuvos Respublika ● Kėdainių r. sav. ● Marijampolės sav. ● Šiaulių apskritis
● Akmenės r. sav. ● Joniškio r. sav. ● Kelmės r. sav. ● Pakruojo r. sav.
● Radviliškio r. sav. ● Šiaulių m. sav. ● Šiaulių r. sav.

7.1.3. pav. Pastatytų gyvenamųjų namų skaičius, tenkantis 10 tūkstančių gyventojų, 2021 m. (vnt.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo pastatyti 3 negyvenamieji pastatai, mažiausiai tarp lyginamų savivaldybių. Analizuojamu laikotarpiu Akmenės rajone pastebimi negyvenamųjų pastatų statybos netolygumai: 2017 m. ir 2020 m. buvo pastatyta po 8 pastatus, 2016 m. ir 2019 m. pastatų skaičius buvo žymiai mažesnis (3), o 2019 m. tik 2 pastatai. Tuo pačiu laikotarpiu negyvenamųjų pastatų statyba šalyje mažėjo nežymiai (-2,0 proc.), o sparčiausiai augo Kėdainių r. sav. – 66,7 proc.

2016–2021 m. laikotarpiu Akmenės rajono savivaldybės statybos sektorius augo: didėjo statybos įmonių skaičius ir statybos darbų apimtys, kurios ypatingai buvo išaugusios 2019 m., o 2020 m. vėl sumažėjo. Tikėtina, kad 2020 m. kilusi pasaulinė koronaviruso pandemija bent trumpalaikėje perspektyvoje taip pat tapo kliūtimi statybos sektoriui augti ir plėstis dėl statybos sektoriaus darbuotojų karantinavimo, apsunkinto statybinių medžiagų tiekimo, mažesnių investicijų į nekilnojamąjį turtą.

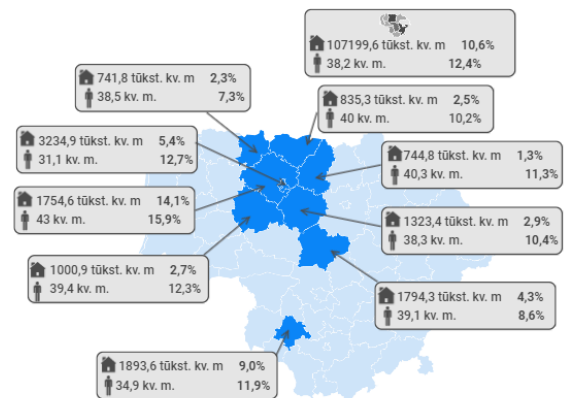
Nekilnojamojo turto rinka. Didžiausių nekilnojamojo turto (toliau – NT) internetinių puslapių duomenimis Akmenės rajono savivaldybėje daugiausiai skelbimų buvo susiję su buto pardavimu: 100 – butų, 38 – individualūs namai, 8 – patalpų objektai, iš jų Naujosios Akmenės mieste buvo parduodami 69 butai, 10 individualių namų bei 5 patalpos. Pažymėtina, jog paieška buvo atlikta 2022 m. rugsėjo 29 d.

Kintanti demografinė situacija, nevykdoma naujų daugiabučių namų projektų statyba, dėl koronaviruso pandemijos sumažėjusi gyventojų perkamoji galia bei griežtėjančios būsto paskolų išdavimo sąlygos artimiausiu metu gali pakeisti nekilnojamojo turto rinkos raidos tendencijas neigiamą linkmę.

Pažymėtina, jog pastebima didelė gyvenamųjų namų projektų paklausa yra Ventos mieste, tačiau šiuo metu statybos sustojusios.

Gyvenamasis būstų fondas⁶⁵ Akmenės rajono savivaldybėje 2021 m. pradžioje siekė 741,8 tūkst. kv. m. ir buvo mažiausias, palyginti su kitomis savivaldybėmis bei sudarė 0,7 proc. šalies rodiklio. 2016–2021 m. laikotarpiu gyvenamasis būstų fondas Akmenės rajone augo (2,3 proc.) lėčiau nei vidutiniškai šalyje (10,6 proc.) ir viršijo tik Pakruojo r. sav. rodiklį (2,1 proc.).

UAB „Akmenės laisvoji ekonominė zona“ Akmenės rajono savivaldybės administracijai 2020 m. pristatė naujo gyvenamojo kvartalo koncepciją, kurioje siūloma 6 ha. sklype pastatyti 500 naujų butų.

7.1.4. pav. Gyvenamasis būstų fondas (tūkst. kv. m) ir naudingas plotas, tenkantis vienam gyventojui (kv. m) 2021 m. pradžioje bei rodiklių dinamika 2016–2021 m. pradžioje (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Akmenės rajono gyvenamąjį fondą sudaro 351 daugiabutis namas. Palyginimui, Joniškio rajone yra 375, Kelmės rajone – 421, Pakruojo rajone – 351, o Radviliškio rajone – 725 daugiabučiai. Didžioji dalis Akmenės rajone pastatytų daugiabučių namų pastatyti iki 1993 metų, atitinka žemus energinio efektyvumo standartus. Aplinkos ministerija vykdydama pažangos priemonę „Skatinti pastatų renovaciją“ ir siekdama išmetamų į atmosferą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekio pokyčio bei sutaupyto daugiabučių namų ir savivaldybių viešųjų pastatų ūkyje energijos suminio kiekio numato finansavimo poreikį visoje šalyje 2 312 336 746 Eur iki 2055 m. Taigi, Lietuva siekia ŠESD sumažinimo.

Šiuo metu rajone yra atnaujinti (modernizuoti) 79 (apie 19,1 proc.) daugiabučiai. Siekiant didinti energetinį efektyvumą siūloma iki 2030 m. papildomai atnaujinti (modernizuoti) apie 100 (apie 30 proc.) daugiabučių namų. Likusių 124 (apie 38 proc.) daugiabučių namų atnaujinimas (modernizavimas) numatomas po 2030 m.⁶⁶ Gyvenamieji namai yra renovuojami dažniau nei viešosios paskirties pastatai. Pažymėtina, jog daugiabučių gyventojai nėra linkę sutikti su renovacija, nors tai ir sumažintų mokesčius bei

⁶⁵ Vadovaujantis Lietuvos statistikos departamento leidiniu „Gyvenamasis fondas“, gyvenamasis būstų fondas – tai gyvenamosios patalpos namuose ir negyvenamuosiuose pastatuose (įskaitant sodų namus, t. y., pastatus, esančius sodininkų bendrijose, mėgėjiškų sodų žemės sklypuose).

Gyvenamajam butų fondui nepriskiriami bendrabučiai, viešbučiai, medžiotojų nameliai, poilsio namai, sanatorijos ir kiti pastatai, skirti gyventi laikinai.

⁶⁶ Akmenės rajono bendrasis planas

pakeltų nekilnojamo turto vertę. Gyventojai nenoriai sutinka su renovacija dėl gan didelių pradinių investicijų. Maža dalis viešųjų pastatų yra renovuota, dėl tos pačios priežasties – finansų.

UAB „Akmenės būstas“ planuoja daugiabučių namų renovacijai (modernizavimui) 2 230 778,59 Eur, investicijos šaltinis – klimato kaitos specialiųjų lėšų didinančio energetinio efektyvumą finansavimo lėšos.

2021 m. pradžioje Akmenės rajono gyventojai, palyginti su šalimi, gyveno erdvesniuose būstuose – naudingas plotas, tenkantis vienam gyventojui, siekė 38,5 kv. m, kai vidutiniškai Lietuvoje – 38,2 kv. m. Mažiau erdviuose būstuose tuo pačiu laikotarpiu gyveno Marijampolės savivaldybės ir Šiaulių miesto savivaldybės gyventojai (atitinkamai 34,9 kv. m ir 31,8 kv. m).

Analizuojamu laikotarpiu Akmenės rajono gyventojai gana lėtai investavo į erdvesnius būstus, ką parodo, palyginti su kitomis savivaldybėmis ir šalimi, vienu mažiausiu tempu augęs naudingo ploto, tenkančio vienam gyventojui, rodiklis (7,2 proc.). Kita vertus, nepaisant vieno sparčiausių tarp nagrinėjamų teritorijų Akmenės rajono gyventojų skaičiaus mažėjimo, gyvenamojo būstų fondo tenkančio vienam gyventojui rodiklis, išaugo bene mažiausiai.

Šiuo metu galioja Akmenės rajono savivaldybės daugiabučių namų kiemų tvarkymo 2016–2025 m. programa⁶⁷, kurios prioritetas darni infrastruktūros ir teritorijų plėtra. Šios programos pagalba vykdomas kiemų įvažiavimų ir pravažiuojamųjų dangų, lietaus nuotekų sistemų ir kitų inžinerinių tinklų, automobilių stovėjimo aikštelių, kiemuose esančių lietaus nuotekų, šaligatvių, žaliųjų zonų, komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų surinkimo kontenerių aikštelių tvarkymas. 2022 m. buvo sutvarkytos 8, 2021 m. – 6, 2020 m. – 8, 2019 – 6, 2018 m. – 3 teritorijos.

Socialinis būstas. Pagal LR paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą iki 2024 m. sausio 1 d. socialinis būstas turi būti suteiktas asmenims / šeimoms, kurių socialinio būsto

nuomos laukimo (buvimo šiame sąraše) laikotarpis negali būti ilgesnis kaip 5 metai, o 2026 m. sausio 1 d. likusiems šiuo metu sąrašuose esantiems asmenims / šeimoms.

Akmenės rajono savivaldybėje socialinio būsto fondą sudaro savivaldybei nuosavybės teise priklausantys 253 būstai⁶⁸: 161 – Naujosios Akmenės miesto seniūnijoje, 47 – Akmenės seniūnijoje, 10 – Ventos seniūnijoje, 14 – Naujosios Akmenės kaimiškoje seniūnijoje, 10 – Papilės seniūnijoje bei 11 būstų Kruopių seniūnijoje. 2022 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo 101 asmuo turintis teisę į socialinį būstą.

Kultūros paveldas. Vadovaujantis kultūros vertybių registru, Lietuvoje yra daugiau nei 16 tūkst. nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių, tačiau tik apie 25 proc. jų yra tinkamai ištyrinėti, apsaugoti ir aktualizuoti. Akmenės rajono savivaldybėje yra 194 kultūros paveldo objektai. Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registro sąraše įrašyta 110 objektų, laikinosios apskaitos istorijos ir kultūros paminklų sąraše – 9 objektai, naujai išaiškinamų istorijos ir kultūros paminklų sąraše – 2 objektai, laikinosios apskaitos istorijos ir kultūros paminklų, naujai išaiškinamų istorijos ir kultūros paminklų sąraše – 20 objektų, Lietuvos Respublikos kultūros paminklų sąraše – 17, kilnojamųjų kultūros vertybių – 36. Pagal tipologiją: archeologinių vietų sąraše – 11, laidojimo vietų – 76, mitologinių vietų – 1, monumentų – 34, statinių kompleksų – 24, statinių – 12 objektų. Savivaldybės administracija nuolatos vykdo savivaldybėje esančių kultūros paveldo objektų fizinės ir aplinkos būklės kitimo stebėseną. Dalis objektų dėl sudėtingų, ilgai trunkančių ir brangių tvarkybos darbų tvarkomi lėtai ir nepritaikomi vietos bendruomenių kultūros, socialiniams bei ekonominiams poreikiams tenkinti.

7.2. Susisiekimas

Susisiekimo sistema turi didelę įtaką piliečiui keliauti, judėti ir prekiauti. Akmenės rajono savivaldybės pagrindinį susisiekimo sistemos karkasą ir toliau formuoja krašto keliai kurie užtikrina jungtis su tarptautiniais keliais („Via Baltica“, „Hanseatica“) bei europinės reikšmės

⁶⁷ Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/41d8ba60f7d711e5bf4ee4a6d3cdeb874/asr>

⁶⁸ Prieiga internetu: <https://www.akmene.lt/bustas/socialinis-bustas/akmenes-rajono-savivaldybes-socialinio-busto-kaip-savivaldybes-busto-fondo-dalies-sarasas/904>

magistraliniais koridoriais. Šalia rajono praeinantys europinės reikšmės transporto koridoriai sutraukia pagrindinius tranzitinius srautus ir rajonas lieka šešėlinėje zonoje. Tokiuose keliuose būna didelis mašinų srautas, dėl šios priežasties ir Akmenės rajono savivaldybės keliuose padaugėja mašinų, ypač sunkiasvorių transporto mašinų.

Pagrindinis transporto eismas Akmenės rajone koncentruojasi valstybinės reikšmės keliuose: Nr. 154 Šiauliai–Gruzdžiai–N. Akmenė, Nr. 155 Kuršėnai–Mažeikiai, Nr. 156 N. Akmenė–Venta. Akmenės rajono savivaldybė, dėl padidėjusių transporto srautų siekia įrengti Naujosios Akmenės miesto aplinkkelį. Pažymėtina, jog Akmenės rajono savivaldybėje 65 proc. kelių buvo su žvyro danga.

Akmenės rajono savivaldybėje patvirtintas „Kelių priežiūros ir plėtros programos ir Akmenės rajono savivaldybės lėšų, skirtų Akmenės rajono savivaldybės vietinės reikšmės keliams, gatvėms projektuoti, tiesti, taisyti (remontuoti), rekonstruoti, prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti, naudojimo ir paskirstymo tvarkos“ aprašas⁶⁹, kuris nustato Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų, skirtų Akmenės rajono vietinės reikšmės keliams, gatvėms projektuoti, tiesti, taisyti (remontuoti), rekonstruoti, prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti, naudojimą ir paskirstymą, darbų ir paslaugų vykdymą ir atsiskaitymo tvarką. Pagal šį aprašą Programos finansavimo lėšos paskirstomos savivaldybės administracijos seniūnijoms – Naujosios Akmenės miesto seniūnijai – 20 procentų nuo bendros Savivaldybei skiriamų lėšų sumos; Akmenės rajono visoms seniūnijoms – 80 procentų nuo bendros Savivaldybei skiriamų lėšų sumos, iš jų: pagal nuolatinių gyventojų skaičių – 50 proc., pagal motorizuoto eismo kelių ilgį – 50 procentų. Akmenės rajono savivaldybės taryba 2022-03-28 sprendimu Nr. T-44 patvirtino „Akmenės rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių, gatvių kapitalinio remonto, rekonstravimo ir statybos darbų 2022–2024 m. prioritetinį

sąrašą“⁷⁰ į kurį įtraukta 141 objektas. Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2022-04-15 įsakymu Nr. A-195 patvirtintas „Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšomis finansuojamų savivaldybės ar viešųjų įstaigų, kurių dalininkė yra savivaldybė, savivaldybės įmonių valdomų vietinės reikšmės kelių objektų sąrašas“, į kurį įtraukta 51 vietinės reikšmės kelių objektas. Iš viso skirta 1 262,6 tūkst. Eur, iš kurių turtui įsigyti skiriama 6 91,4 tūkst. Eur (iš jų saugaus eismo ir darnaus judumo priemonėms – 40 tūkst. Eur), o einamiesiems tikslams skiriama 571,2 tūkst. Eur (iš jų saugaus eismo ir darnaus judumo priemonėms 86,3 tūkst. Eur).

Darnus judumas dviračiais, pėsčiomis, paspirtukais yra susijęs su švaresniu oru, sveikatingumu. Akmenės rajono sav. dviračių takų ilgis 1 000-iui gyventojų 2021 m. siekė 0,636 km, palyginus su 2020 m. duomenimis (0,627 km/1 000-iui gyventojų) takų ilgis pailgėjo 0,010 km/1 000-iui gyventojų. Daugiausia dviračių takų ilgio km šalyje tenka Birštono sav., kur 1 000-iui gyventojų tenka 5,572 km, Šiaulių apskrityje didžiausias dviračių takų ilgis yra Joniškio r. sav. – 2,357 km / 1 000 gyventojų.

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo 9 810 automobilių, 1 000 gyv. teko 486 automobiliai, tai vienas mažiausių rodiklių tiriamose savivaldybėse, mažesnis buvo tik Šiaulių miesto savivaldybėje. Galima daryti prielaidą, kad mažas automobilių skaičius parodo gerai išvystytą viešojo transporto infrastruktūrą.

Viešasis transportas. Savivaldybių kompetencijai priklauso siekti, kad viešajame transporte būtų naudojamos transporto priemonės, naudojančios atsinaujinančių išteklių energiją, elektromobiliai ir hibridinės transporto priemonės. Taip pat savivaldybės turi skatinti naudoti viešojo transporto sektoriuje, saugomose teritorijose transporto priemones, naudojančias atsinaujinančių išteklių energiją, vandenilį, elektromobilius ir hibridines transporto priemones⁷¹. VĮ Regitra duomenimis 2021 m. Akmenės r. sav. 1 000-iui

⁶⁹ Priega internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c0e47f22941f11ec9e62f960e3ee1cb6>

⁷⁰ Priega internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/26a6ed62aecf11ecaf79c2120caf5094>

⁷¹ Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas. Priega internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.FC7AB69BE291/asr>

gyventojų teko 0,326 elektromobilio, šalyje elektromobilių 1 000 gyventojų 2021 m. daugiausia teko Neringos sav. – 15,336 elektromobilių. Tais pačiais metais elektromobiliams skirtų įkrovimo stotelių savivaldybėje 1 000 gyventojų teko 0,054 vnt., 2020 m. jų visai nebuvo.

Akmenės rajono savivaldybėje viešojo transporto paslaugas vykdo UAB „Naujosios Akmenės autobusų parkas“. Bendrovė siekia užtikrinti transporto paslaugų reguliarumą, kelionės trumpumą bei paslaugų prieinamumą. Bendrovė keleivius veža 20 vietinio ir 3 tolimojo reguliaraus susisiekimo maršrutais. Per 2021 m. bendrovės autobusai nuvažiavo 672,0 tūkst. kilometrų ir pervežė 144,0 tūkst. keleivių. Šiuo metu įmonėje dirba 33 darbuotojai. Vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo 20 maršrutų keleivių vežimas vykdomas pagal su Akmenės rajono savivaldybės administracija pasirašytas paslaugų teikimo sutartis. Moksleiviai į mokyklas vežami pagal su ugdymo įstaigomis pasirašytas sutartis, nuo 2021 m. rugsėjo 1 d. Akmenės rajono savivaldybės švietimo įstaigų pedagoginiai darbuotojai, važiuojantys vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo maršrutais, vežami nemokamai.

7.3. Teritoriniai dokumentai

2021-09-29 šalies vyriausybė patvirtino Lietuvos teritorijos bendrąjį planą (toliau – LRBP), kuris nustato teritorijos erdvinio vystymo kryptis ir teritorijų naudojimo funkcinius prioritetus, užtikrina Lietuvoje galiojančių ir kuriamų strateginių planavimo dokumentų, turinčių erdvinę (teritorinę) išraišką, suderinamumą. Planą sudaro LRBP koncepcija – 30 metų trukmės planavimo dokumentas (iki 2050 m.), kurią patvirtino Seimas ir LRBP sprendiniai – 10 metų trukmės planavimo dokumentas (iki 2030 m.). LRBP koncepcija dera su aukščiausio lygmens strateginiais dokumentais – Valstybės pažangos strategija ir Nacionalinio saugumo strategija, o LRBP sprendiniai su Nacionaliniu pažangos planu. Akmenės rajono savivaldybė vadovaujasi teritorijos bendrojo planu⁷², kuris buvo patvirtintas 2008 m., o 2021 m. pakeistas.

⁷²Prieiga

internete:

<https://www.akmene.lt/planavimas/bendrasis-planas/161>

⁷³

Prieiga internetu: <https://www.akmene.lt/teritoriju-planavimas/bendrieji-planai/naujosios-akmenes-miesto-teritorijos-bendrojo-plano-koregavimas/4159>

Akmenės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimais remiasi darnaus vystymo nuostatomis, kaip tai numato LR teritorijų planavimo įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje išdėstyta teritorijų planavimo įstatymo paskirtis. Šiame plane yra teritorijų suplanavimo schema, kurioje yra išskirta vieta vėjo jėgainės statybai.

Akmenės rajono bendrajame plane be kitų rekomendacijų, pateikiamos rekomendacijos parengti ar koreguoti:

- Akmenės rajono vietinės reikšmės kelių specialųjį planą (2012 m.)
- Parengti savivaldybės autobusų maršrutinio tinklo plėtros/optimizavimo tiriamąjį darbą/galimybių studiją.
- Ir kt. rekomendacijos.

Šiuo metu jau pradėtos rengti Naujosios Akmenės miesto teritorijos bendrojo plano korekcijos⁷³.

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje esantį gamtinį karkasą, kuris užima apie 56 proc. savivaldybės teritorijos ploto, sudaro geoeologinės takoskyros, geosistemų vidinio stabilizavimo arealai ir migracijos koridoriai. Siekiant gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų ekologines funkcijas, tikslinga didinti atskirų (stipriai agrariškai įsavintų) rajono dalių miškingumą ir agroželdynų plotus, ypač Papilės ir Naujosios Akmenės kaimiškojoje seniūnijose. Taip pat stiprinant gamtinio karkaso migracijos koridorių ekologinio kompensavimo funkcijas tikslinga Vadaksties, Dabikinės, Ventos bei Virvyčios upių slėniuose didinti miškingumą. Detalesni pasiūlymai pateikti Bendrajame plane.

7.4. Vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas

Savivaldybės turi siekti, kad pagal geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planus visi savivaldybės gyventojai gautų saugos ir kokybės reikalavimus atitinkantį geriamąjį vandenį ir nuotekų tvarkymo paslaugas arba turėtų galimybę individualiai apsirūpinti geriamuoju

vandeniu ir (arba) individualiai tvarkyti nuotekas. Akmenės rajono savivaldybės tarybos 2020 m. vasario 17 d. sprendimu Nr. T-11 „Dėl Akmenės rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano keitimo pradžios ir planavimo tikslų nustatymo“ pradėtas rengti „Akmenės rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano keitimas“⁷⁴. Parengtoje koncepcijoje nurodyti planuojami vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimo būdai, planuojama tinklų plėtra ar rekonstrukcija. Planuojama geriamojo vandens infrastruktūros plėtra 15 teritorijų, o nuotekų – 10 teritorijų.

Pagal UAB „Akmenės vandenys“ duomenis rajone 2021 m. bendrovės eksploatuojama vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklų infrastruktūra apima apie 89 proc. Akmenės rajono savivaldybės teritorijos. Geriamas vanduo tiekiamas 98 proc. gyventojų, t. y. 18 042 gyventojams (9 145 namų ūkiai) ir 207 įmonėms. Centralizuota vandens tiekimo sistema yra įrengta 37 gyvenamosiose vietovėse. Vandens išgavimui įrengta 31 vandenvietė. Naujai urbanizuojamose teritorijose numatomas centralizuotas vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas.

Akmenės rajone centralizuotai nuotekos surenkamos iš 3 miestų, 2 miestelių ir 20 kaimų, likusiose teritorijose nuotekos tvarkomos individualiai (vietiniai nuotekų valymo įrengimai, išgriebimo duobės ir pan.). Centralizuotos nuotekų surinkimo sistemos paslaugomis naudojasi apie 97 proc. savivaldybės gyventojų, t. y. nuotekos tvarkomos 17 342 gyventojams (8 821 namų ūkis) ir 201 įmonei. Nuotekos tvarkomos 58 nuotekų siurblinėse ir 16 nuotekų valymo įrenginiuose. Paviršinės nuotekos tvarkomos 58 įmonėms.

2021 metais prie centralizuotų vandentiekio tinklų papildomai prisijungė 63 būstai, prie nuotekų tinklų – 52 būstai.

Bendras UAB „Akmenės vandenys“ aptarnaujamų geriamojo vandens trasų ilgis 180,329 km, magistralinių tinklų ilgis 6 km,

bendras nuotekų nuvedimo tinklų ilgis 185,9 km, 45 km slėginių nuotekų tinklų.

Kai kuriose vietovėse (Kairiškiuose, Alkiškiuose, Kivyliuose, Šapnagiuose, Kruopiuose, Naujojoje Akmenėje) geriamojo vandens infrastruktūros eksploatavimo sąlygos yra itin sudėtingos, kadangi vandentiekio tinklai yra seni, pakloti nesilaikant statybos techninių reglamentų, nustatančių tinklų projektavimo ir įrengimo sąlygas, tinklų hidraulinis pralaidumas neatitinka šiuolaikinių reikalavimų ir poreikių. Infrastruktūros atnaujinimas šiose vietovėse įtrauktas į artimiausių metų Bendrovės planus ir apima 15 objektų.

7.5. Energetika

Lietuvoje energetikos sektorius vis dar yra atsakingas už beveik trečdalį (29 proc.) Lietuvoje išskiriamų ŠESD emisijų. Netvarus ir augantis energijos vartojimas ne tik reikšmingai prisideda prie šalies poveikio klimato kaitai, bet ir didina energetinio skurdo problemas.

Aplinkos ministerijos sudarytame Lietuvos savivaldybių Aplinkosaugos reitinge (2022 m.) energetikos srities kriterijų pagalba palygintos savivaldybės pagal tai, kokiomis priemonėmis jos prisideda prie Vyriausybės programos tikslų siekti transformacijos į žaliąją energetiką ir energetinės nepriklausomybės užtikrinimą, skatinant EVE didinimą ir AIE naudojimą, ir kaip šios pastangos jau dabar atsispindi gyventojų energijos vartojimo elgsenoje. Grupės kriterijai vertino atsinaujinančių energetikos išteklių (toliau – AEI) gamybą savivaldybėje, lyginant su šilumai pagaminti skirtu ir bendru energijos suvartojimu, gyventojų, gaminančių energiją, prisijungusių prie centrinio šilumos tiekimo, vartojančių gamtines dujas buityje ir atsinaujinusių šildymo įrenginius rodikliai, taip pat savivaldybės taikoma politika anglies ar durpių deginimui, žaliosios energijos naudojimas savo organizacijos viduje, AEI naudojimo plėtros veiksmų plano pasirengimas ir EVE didinimo ir AEI naudojimo skatinimo projektams skirtas finansavimas. Didžiausias galimas bendras balas šioje grupėje buvo 63,60. Akmenės rajono savivaldybė įvertinta – 19,23, tai nėra aukštas balas, aukščiausią balą gavo

⁷⁴ Prieiga internetu:

<https://www.akmene.lt/data/public/uploads/2021/09/koncepcijos-aiskinamasis-rastas.pdf>

Tauragės sav. – 36,68. Vertinant savivaldybės energetinius pasiekimus verta atsižvelgti ir į Lietuvos energetikos agentūros kasmet atliekamą savivaldybių vertinimą pagal savivaldybių vykdomas iniciatyvas atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimo ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityse. Vertinimas atliekamas vadovaujantis Savivaldybių darnios energetikos plėtros pažangos vertinimo aprašu⁷⁵. Šiame vertinime 2021 m. Akmenės rajono savivaldybei suteikta 12 vieta. Pagrindiniai trūkumai – neparengtas AEI naudojimo plėtros veiksmų planas, aukštesnė nei šalyje vidutinė šilumos kaina, mažas elektromobilių skaičius tenkantis 1 000-iui gyventojų.

Akmenės rajono savivaldybėje šilumos ūkis tvarkomas pagal Akmenės rajono savivaldybės teritorijos šilumos ūkio specialųjį planą, kuris 2021 m. buvo atnaujintas ir patvirtintas savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-148. Pagrindinis centralizuotos šilumos tiekėjas savivaldybėje yra UAB „Akmenės energija“. Rajone eksploatuojama 10 katilinių ir paklota apie 21 km termofikacinių tinklų.

Pagal vidutinės 2021 m. IV ketvirčio šilumos kainos vertinimą Akmenės r. sav. vidutinė šilumos kaina siekė – 7,24 ct/kWh (naudoti Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos duomenys), vidutinė šilumos kaina Lietuvoje siekė – 7,01 ct/kWh, o mažiausia buvo Utenos r. ir Tauragės r. – 4,49 ct/kWh. Palyginus su 2020 m. Akmenės rajono sav. vidutine šilumos kaina ji išaugo 1,71 ct/kWh. Įvertinus 2022 m. energetinių išteklių pabrangimą ir infliaciją tikėtina šilumos kainos dar padidės. Apžvelgiant gyventojų energijos nepritekliaus (energetinio skurdo) 2021 m. vertinimo rezultatus Akmenės r. sav. jis siekė 9,74 proc., kai 2020 m. siekė 9,42 proc. Tai parodo, kad vidutiniškai daug savivaldybės gyventojų, kreipiasi dėl išlaidų šildymui ir karštam vandeniui kompensavimo. Pažymėtina, jog tokia kaina šalies kontekste nėra aukšta.

Akmenės rajone šilumos tiekėjas UAB „Akmenės energija“ yra atsakingas už 8 įvairaus galingumo katilines Akmenės rajone. Vertinant metinį sunaudojamo kuro balansą,

virš 80 proc. sudaro biokuras, likusią dalį – gamtinės dujos. Biokuro pajėgumai savivaldybėje 2021 m. siekė 51,54 proc., palyginus su 2020 m. (36,59 proc.) matomas padidėjimas 14,95 proc. p.

Akmenės rajonas yra dujofikuotas. Magistraliniu dujotiekiu dujos tiekiamos iki Naujosios Akmenės ir Papilės dujų skirstymo stočių. Iš Naujosios Akmenės dujų skirstymo stoties dujos tiekiamos Naujosios Akmenės miestui ir Ramučių gyvenvietei, iš Papilės dujų skirstymo stoties dujos tiekiamos Akmenės ir Ventos miestams bei Papilės miesteliui.

Lietuvos nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje keliama tokie tikslai Lietuvai: AEI turėtų sudaryti ne mažiau galutiniame energijos suvartojimo balanse 2030 m. – 50 proc., 2050 m. – 80 proc.

Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo Akmenės rajone pagrindiniai tikslai turi būti siejami su visos šalies koncepcija – plėtoti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą. AEI įdiegimas turi būti susijęs su darnia energetikos plėtra, kuri remiasi dviem pagrindiniais principais – energijos poreikių mažinimu, didinant jos vartojimo efektyvumą ir iškasamo kuro pakeitimą atsinaujinančiais energijos ištekliais. AEI plėtra neturi stabdyti savivaldybės ekonominės plėtros, bet turi padėti siekti ekonominių rodiklių, gaminant centralizuotai tiekiamą šilumą, didinant gyventojų užimtumą ir siekiant, kad kuo didesnė išlaidų energetiniams poreikiams dalis liktų savivaldybės ribose.

Akmenės rajono savivaldybės taryba yra patvirtinusi „Akmenės rajono savivaldybės teritorijos vėjo jėgainių parkų išdėstymo specialųjį planą“. Saulės energetikos objektų plėtra vystoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymu ir kitais šią veiklą reglamentuojančiais teisės aktais. Saulės jėgainės teisės aktų numatyta tvarka gali būti vystomos visoje savivaldybės teritorijoje.

Vertinant elektros energiją gaminančių vartotojų įrenginių galią, 2021 m. Akmenės r. sav. ji siekė 47,70 kW/1 000-iui gyventojų, 2020 m. ji siekė 20,86 kW/1 000-iui gyventojų.

⁷⁵ Prieiga internete:

<https://datawrapper.dwcdn.net/R1GYg/21/>

Nustatytas teigiamas 26,84 galios /1 000-iui gyventojų pokytis.

Kaip viena iš silpnųjų gali būti įvardijama administracinių procedūrų kliūtys įgyvendinant atsinaujinančių energijos išteklių projektus ir sudėtingos projektų planavimo procedūros, įvairių leidimų gavimas, kliūtys planuojant teritorijas. Pažymėtina, jog dėl Covid-19 pandemijos bei karo Ukrainoje energetikos kaina kyla (elektra, kuras, šiluma ir pan.).

7.6. Melioracija

Melioracijos tikslai – pagerinti laukų bendrojo naudojimo melioracijos inžinerinės infrastruktūros techninę būklę, išsaugoti ir puoselėti žemės ūkio vandens išteklių ekologinę vertę kaimo vietovėse, skatinti gyventojus ir kaimo bendruomenes aktyviai dalyvauti struktūrinių fondų paramos programose, sprendžiant melioracijos sistemų atnaujinimo ir griovių šlaitų priežiūros klausimus. Užstatant naujas teritorijas, būtina išlaikyti ar atstatyti pažeistas melioracijos sistemas. Statant naujus ar vykdant melioracijos statinių atstatymo (pertvarkymo) darbus, laikytis galiojančiais Melioracijos techninio reglamento nustatytais apsaugos zonų reikalavimais.

Dviejuose šalies pagrindiniuose dokumentuose, t. y. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane ir 2021–2030 m. nacionaliniame pažangos plane, melioracijai, ir ypač inovatyviai melioracijai keliamas tikslas prisidėti prie NPP uždavinio 1.14. Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą ir nurodomi konkretūs tikslo rodiklis „Inovatyvių melioracijos sistemų plotai“ – pradinė reikšmė – 1,2 tūkst. ha (2018 m.), tarpinė reikšmė 6 tūkst. ha (2025 m.), siektina/galutinė reikšmė 11,2 tūkst. ha (2030 m.), padėti kontroliuoti drėgmės išteklius dirvožemyje bei azoto ir fosforo emisijas. Stabdyti dirvožemio degradaciją, atnaujinant melioracijos sistemas, taikyti inovatyvias žemės ūkio vandentvarkos priemones. Taip pat, užtikrinti sistemingą ir nuolatinę valstybei priklausančios melioracijos infrastruktūros priežiūrą ir jų funkcijų palaikymą, gerinti žemės

plotų su melioracijos įrenginiais būklę, žemės ūkio naudmenų su potencialiai našiais dirvožemiais išsaugojimui. Tikintis, kad padėtų užtikrinti žemės ūkio sektoriaus konkurencingumą.

Bendras sausinamas žemės plotas šalyje siekia apie 3 mln. ha. Melioruotose žemėse įrengta 63 tūkst. km griovių, 88 sausinimo ar drėkinimo siurblinės, daugiau kaip 1,6 mln. km drenažo linijų, daugiau kaip 68 tūkst. hidrotechnikos statinių, 736,2 tūkst. drenažo įrenginių, 492 km apsauginių pylimų, daugiau kaip 16 tūkst. km kelių ir 357 tvenkiniai. Pažymėtina, kad Lietuvoje drenažas įrengtas dar 1950–1960-aisiais, dabartinis drenažo infrastruktūros nusidėvėjimas kai kur siekia daugiau kaip 70 procentų. Dėl šios priežasties ūkininkai nuolat susiduria su problemomis, reikalingos didelės investicijos.

Pagal Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 27 punktą, valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos ir hidrotechnikos statinių valdymas ir naudojimas patikėjimo teise yra savivaldybėms perduota valstybinė funkcija. Pagal savivaldybių pateiktus duomenis Valstybinei (valstybės perduotai savivaldybėms) funkcijai (išlaidoms) – valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos ir hidrotechnikos statinių valdymui ir naudojimui patikėjimo teise, iš viso kasmet reiktų apie 29,1 mln. Eur.

Akmenės rajono savivaldybėje 2022 m. yra numatomi šie melioracijos darbai^{76,77}:

- „Akmenės rajono Eglesių kadastro vietovės dvigubos pralaidos Eglesio up. techninio darbo projekto parengimas ir remonto darbai“, preliminarus darbų atlikimo laikas 2022 m. gegužės – liepos mėn., Papilės seniūnija.
- „Akmenės rajono Medemrodės kadastro vietovės up. Bradaulis ir Telingupis up. baseino gr. P-3 paprastojo remonto darbai“, preliminarus darbų atlikimo laikas 2022 m. kovo – rugsėjo mėn.

Pažymėtina, jog savivaldybė galėtų atlikti daugiau melioracijos darbų, tačiau turima

⁷⁶ Biokuro pajėgumų panaudojimo galimybių 2021 m. Lietuvos savivaldybėse vertinimas. Lietuvos energetikos agentūra, 2021 m. <https://www.ena.lt/uploads/PDF-AEI/Savivaldybiu-2021-pazangos-apzvalga-www-01.pdf>

⁷⁷ Planuojami vykdyti melioracijos darbai <https://www.akmene.lt/veiklos-sritys/zemes-ukis/melioracija/2736>

melioracijos įranga yra pasenusi. Dėl šios priežasties yra sunku tiksliai išmatuoti melioracijai reikalingus duomenis.

7.7. INFRASTRUKTŪROS SSGG

STIPRYBĖS

- Didėjantis statybos įmonių skaičius savivaldybėje
- Išplėtotas viešasis transportas tarp miestų
- Išvystytas centralizuotas vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas gyvenvietėse
- Gerai išvystytas dviračių takų tinklas
- Palankios oro sąlygos vėjo ar atsinaujinančių šaltinių energetikos plėtrai
- Vykdomi daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimo projektai
- Žema centralizuotos šilumos kaina

SILPNYBĖS

- Nepakankama viešosios paskirties pastatų renovacija
- Privačių gyvenamųjų namų gyventojų pasyvumas renovacijai
- Maža gyventojų perkamoji galia
- Nepatenkinama vietinės reikšmės kelių dangos būklė
- Neaktyviai plėtojama AEI energetinė infrastruktūra
- Susidėvėję melioracijos įrenginiai
- Sukurtos viešosios infrastruktūros palaikymui finansavimo trūkumas
- Mažas gyventojų tankis didinantis infrastruktūros plėtros ir priežiūros kaštus

GALIMYBĖS

- Spartesnis daugiabučių gyvenamųjų ir viešosios paskirties pastatų renovavimas ar statyba
- Komunalinių paslaugų plėtra (apželdinimas ir apšvietimas) išlaikant švaraus, saugaus miesto ir rajono įvaizdį
- Statybų sektoriaus apimčių augimas dėl augančios gyvenamojo būsto paklausos
- Elektrinių automobilių kiekio didinimas tobulinant jų aptarnavimo infrastruktūrą
- Atsparumo klimato kaitai didinimas per nelaidžių dangų ribojimus bei platesnį gamta paremtų sprendimų taikymą

GRĖSMĖS

- Mažėjantis būsto įperkamumas
- Energetinių išteklių kainų augimas
- Šalies prisiimti įsipareigojimai dėl ŠESD mažinimo
- Administracinių procedūrų kliūtys įgyvendinant atsinaujinančių energijos išteklių projektus
- Didėjantys sunkiasvorio transporto srutai
- Didėjantys infrastruktūros priežiūros kaštai dėl nepakankamo atsparumo klimato kaitos kuriamam inžinerinės infrastruktūros apkrovimui

1.

8. APLINKOS APSAUGA

8.1. Aplinkos apsauga

Perėjimo prie klimatui neutralios ekonomikos galimas neigiamas socialinis ir ekonominis poveikis tikėtina paveiks tiek savivaldybės gyventojus, tiek veikiančią verslą. Daugiametės finansinės programos 2021–2027 m. ir Next Generation EU iniciatyvos prioritetuose numatytas tikslas – ne mažiau kaip 30 proc. ES struktūrinių ir investavimo fondų lėšų (apie 547 mlrd. Eur), skirti klimato kaitos padariniams likviduoti.

2022 m. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija paskelbė savivaldybių aplinkosaugos reitingą⁷⁸. Šis reitingas buvo sudarytas siekiant didinti savivaldybių lyderystę ir bendradarbiavimą aplinkosaugos srityje. Akmenės rajono savivaldybei šiame reitinge buvo skirta 15 vieta ir 37,9 balai: atliekos ir žiediškas – 22 vieta (6 balai), energetika – 55 vieta (5,2 balai), statybos ir teritorijų planavimas – 21 vieta (4,6 balai), aplinkos kokybė – 32 vieta (4,3 balai), vandens kokybė – 8 vieta (6,9 balai), o aplinkosauginiam sąmoningumui buvo skirta 5 vieta (3,5 balai).

Akmenės rajono savivaldybė turi aukščiausią reitingą iš visų Šiaulių apskrities savivaldybių. Pakruojo rajono savivaldybei buvo skirta 37 vieta ir 30,7 balai: atliekos ir žiediškas – 23 vieta (5,9 balai), energetika – 47 vieta (5,6 balai), statybos ir teritorijų planavimas – 48 vieta (2,4 balai), aplinkos kokybė – 49 vieta (1,9 balai), vandens kokybė – 33 vieta (5,5 balai), tačiau aplinkosauginiam sąmoningumui buvo skirta 1 vieta (4 balai).

Akmenės rajono savivaldybės teritorijoje pagrindiniai **stacionarūs taršos šaltiniai**⁷⁹ yra įmonės, kurioms išduotas taršos integruotos prevencijos kontrolės (toliau – TIPK) leidimas (su aplinkos oro taršos valdymu).

Aplinkos apsauga yra šiuolaikinių įmonių svarbus prioritetas. Įmonės stengiasi mažinti CO₂ dujų išmetimą į atmosferą bei kitaip mažinti neigiamą įtaką klimatui. Daugiausiai CO₂ išmeta seni, taršūs automobiliai. Vis

augantys automobilių skaičiai didina išmetamo CO₂ kiekį.

Pagal 2021 m. aplinkos apsaugos agentūros (toliau – AAA) duomenis, Akmenės rajono savivaldybėje taršos leidimus turi:

- UAB „Akmenės vandenys“
- UAB „Antrinio perdirbimo grupė“
- UAB „Antrinis perdirbimas“
- UAB „Eternit Baltic“
- UAB „Arunta ir Ko“
- UAB „Ecoplasta“
- VšĮ Šiaulių RATC Akmenės DGASA
- UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“
- UAB „Feronas“
- AB „Naujasis Kalcitas“
- UAB „Venratis“
- UAB „Akmeresta“
- UAB „Ekolignum“
- UAB „Detonas“
- UAB „Akmenės cementas“

2021 m. iš stacionarių taršos šaltinių išmestų **teršalų**⁸⁰ kiekis Akmenės rajono savivaldybėje siekė 5 070,90 t/metus ir buvo 3,3 proc. didesnis nei 2016 m. (4 910,2 t/metus).

Iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, Akmenės rajono savivaldybėje 2021 m. siekė 273,6 kg ir buvo didžiausias tarp nagrinėjamų savivaldybių bei daugiau nei dešimt kartų didesnis už šalies vidurkį (21,8 kg).

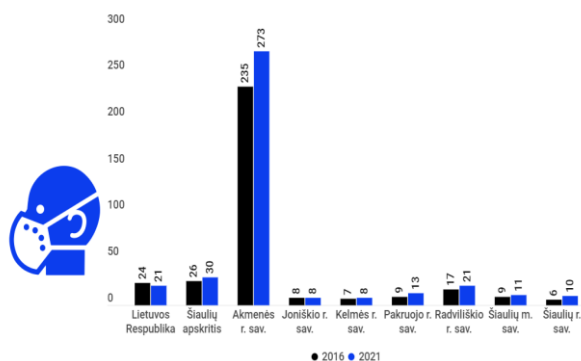
UAB „Akmenės cementas“ priskiriamas prie įmonių, kurios išskiria daugiausia ŠESD Lietuvoje.

2021 m. palyginti su 2016 m., iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, Akmenės rajono savivaldybėje padidėjo 16 proc.

⁷⁸ Prieiga internete: <https://am.lrv.lt/lt/lietuvos-savivaldybiu-aplinkosaugos-reitingas>

⁷⁹ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymą, **stacionarus taršos šaltinis** – taršos šaltinis, esantis nekintamoje buvimo vietoje. **Taršos šaltinis** – įrenginys, iš kurio teršalai patenka į aplinkos orą (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

⁸⁰ Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymą, **teršalai** – medžiaga arba medžiagų mišinys, kuris dėl žmonių veiklos patenka į aplinkos orą ir, veikdamas atskirai ar su atmosferos komponentais, gali pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai arba turtui (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis).

8.1.1. pav. Išmestų teršalų kiekis, tenkantis vienam gyventojui, 2021 m. (kg/m.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal LSD duomenis

Didžiausią dalį (49,2 proc.) bendros išmestų teršalų sudėties Akmenės rajono savivaldybėje 2021 m. sudarė **dujinės ir skystosios medžiagos**⁸¹, **anglies monoksidas** - apie 20,3 proc., o azoto oksidai – 16,3 proc. išmestų teršalų bendros sudėties. Tokia teršalų sudėtis Akmenės rajono savivaldybėje yra panaši į šalies ir kitų nagrinėjamų savivaldybių stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų sudėties santykį.

Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis⁸², 2021 m. pabaigoje Akmenės rajono savivaldybėje buvo 88 **potencialūs taršos židiniai**. Potencialūs taršos židiniai Akmenės rajono savivaldybėje pagal objekto būklę pasiskirstė taip: veikiantis – 30, neveikiantis – 26, rekonstruotas – 2, rekultivuotas – 5, sugriautas – 25.

2021 m. pabaigoje Akmenės rajono savivaldybėje 1 000-iiui gyventojų teko 5 potencialūs taršos židiniai ir šis rodiklis buvo vienas mažiausių tarp nagrinėjamų savivaldybių.

Vertinant oro kokybę ir stebinti parų skaičių, kai buvo viršyta kietųjų dalelių KD10 paros ribinė vertė (50 µg/m₃) Naujosios Akmenės oro kokybės tyrimų stotelė užfiksavusi sekančius duomenis 2019 m. – 8, 2020 m. – 8, 2021 – 0 parų.

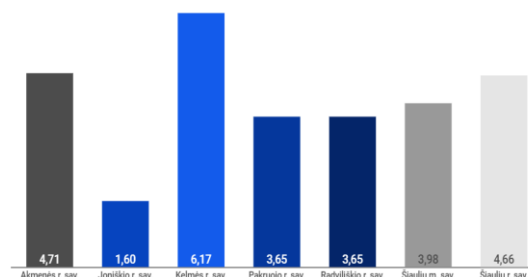
8.2. Atliekų tvarkymas

Pagal LR atliekų tvarkymo įstatymo nuostatas, pagrindinę atliekų tvarkymo⁸³ sistemos organizavimo funkciją atlieka savivaldos institucijos. Akmenės rajono savivaldybėje atliekų tvarkymo sistema yra Šiaulių regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis.

UAB „Naujosios Akmenės komunalininkas“ yra pagrindinė Akmenės rajono savivaldybės atliekų tvarkytoja. Bendrovėje įdiegta „Atliekų surinkimo, monitoringo ir logistikos“ informacinė sistema, kurios paskirtis vykdyti šiukšlių surinkimo paslaugų monitoringą ir apskaitą, pagal laiką, kliento (konteinerio) unikalų kodą ir jo vietą, taip užtikrinant nustatytą paslaugos kokybę. Komunalinės atliekos savivaldybėje tvarkomos vadovaujantis Akmenės rajono savivaldybės tarybos patvirtintomis Akmenės rajono savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo taisyklėmis ir Akmenės rajono savivaldybės komunalinių atliekų surinkimo rūšiavimo, parengimo perdirbti, išrūšiuotų atliekų perdavimo jų tvarkytojams ir komunalinių atliekų pervežimo į Šiaulių regioninę sąvartyną paslaugų teikimo sutartimi.

Didelio gabarito atliekų surinkimo aikštelių ir žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių Akmenės rajone yra įrengtos Respublikos g. 84 (Naujoji Akmenė) ir Miško g. 6B (Venta).

Šiaulių regione Akmenės rajono savivaldybė skyrė mažiausiai lėšų komunalinių atliekų tvarkymui (4,71 Eur/mėn. 1-am namų ūkiui). Daugiausiai lėšų skyrė Kelmės rajono savivaldybė – 6,17 Eur/mėn.

⁸¹ Vadovaujantis Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, **dujinių ir skystųjų medžiagų** apibrėžimas atskirai neteikiamas, vertinant dujinių ir skystųjų medžiagų kiekį aplinkos ore, atskirai vertinama anglies monoksido ir azoto oksidų koncentracija. Tiksliausi anglies monoksido ir azoto oksidų apibrėžimai pateikiami chemijos vadovėliuose.

⁸² Prieiga internetu:

<https://www.lgt.lt/epaslaugos/elpaslauga.xhtml>

⁸³ Pagal Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą, **atliekų tvarkymas** – atliekų prevencijos, apskaitos, deklaravimo, surinkimo, rūšiavimo, ženklinimo, gabenimo, saugojimo, naudojimo bei šalinimo veikla (pirmasis skirsnis, bendrosios nuostatos, 2 straipsnis)

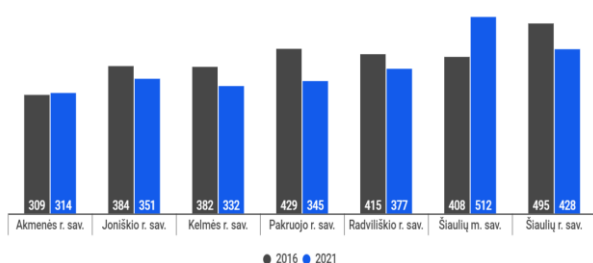
8.2.1. pav. Komunalinių atliekų tvarkymo kaina per mėnesį 1-am namų ūkiui 2021 m. (Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal AAA duomenis

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo naudojami 4 608 antrinių žaliavų konteineriai stiklui, 2 358 – plastikui, 2 358 – popieriui. Pažymėtina, jog visose bendro naudojimo aikštelėse yra pilnas komplektas rūšiavimo konteinerių (stiklui, popieriui ir plastikui), o individualios namų valdos turi po vieną stiklo ir popieriaus/plastiko konteinerius. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje konteinerių aikštelių ir konteinerių antrinems žaliavoms poreikis buvo visiškai tenkinamas.

2021 m. 100 proc. Akmenės rajono savivaldybės gyventojų ir ūkio subjektų naudojami atliekų tvarkymo paslaugomis, kai šalyje naudotojų skaičius nesiekė 100 proc. Akmenės rajone yra įrengtos 33 konteinerių aikštelės, kuriose yra po 1 arba 2 pusiau požeminį 5 m³ talpos mišrių atliekų konteinerį (ankstesnių konteinerių talpa buvo 1,1 m³ talpos ir aikštelėje jų būdavo po 4-6 vnt.)

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo surinkta 6 145,7 t mišrių komunalinių atliekų. 2021 m. vienam Akmenės rajono savivaldybės gyventojui teko 314 kg surinktų komunalinių atliekų ir, lyginant su 2016 m., vienam gyventojui surinktų komunalinių atliekų padaugėjo 1,5 proc. Panašūs rodikliai (surenkamas kiekis ir pokytis) buvo fiksuojami ir šalyje, o tarp lyginamų savivaldybių scenarijai buvo skirtingi.

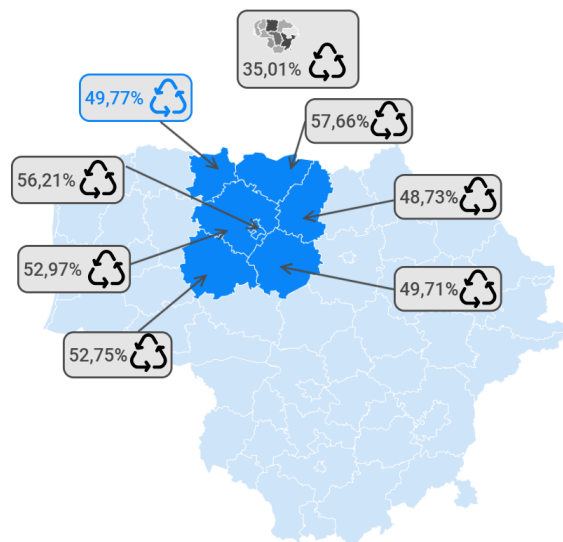

8.2.2. pav. Vienam gyventojui tenkantis surinktų komunalinių atliekų kiekis 2016 m. ir 2021 m. (kg)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal AAA duomenis

2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje buvo perdirbta 49,77 proc. surinktų

komunalinių atliekų, tai yra 14,76 proc. p. daugiau nei vidutiniškai šalyje (35,01 proc.), tačiau viena mažiausių dalių tarp lygintų savivaldybių. Daugiausiai komunalinių atliekų perdirba Joniškio rajono savivaldybė (57,66 proc.), o mažiausiai Pakruojo rajono savivaldybė (48,73 proc.).

8.2.3. pav. Pakartotinai naudojamos ar perdirbamos komunalinės atliekos 2021 m. (proc.)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal AAA duomenis

Pagal ES Komisijos 2018 m. nustatytas atliekų pakartotinio panaudojimo ir perdirbimo taisykles, ES valstybės narės iki 2030 m. turės perdirbti 60,0 proc. surenkamų komunalinių atliekų. Joniškio rajono ir Šiaulių miesto savivaldybės minėtą reikalavimą tenkina jau dabar.

Viena opiausių atliekų problemų, glaudžiai susijusi su galimybe taikyti žiedinės ekonomikos principus, yra tekstilės atliekų tvarkymas. Tekstilės atliekos statistiškai sudaro apie 8–9 proc. visų atliekų. Jos nepriskiriamos pavojingoms, tačiau yra labai lėtai irstančios, o sintetinės – ir visai nesuyra. Atliekų tvarkymo įstatyme nustatyta, kad už tekstilės atliekų surinkimą yra atsakingos savivaldybės. Tekstilės atliekos, kaip ir visos energetinę vertę turinčios bei biodegraduojančios atliekos, negali būti šalinamos sąvartyne – jas privalu perdirbti, o netinkamos perdirbimui turi būti panaudotos energijos gamybai, t. y. sudeginamos atliekų deginimo įmonėse. Tekstilės atliekoms surinkti yra skirti Naujosios Akmenės ir Ventos DGASA esantys didelės talpos tekstilės konteineriai.

2021 m. buvo surinkta 56,46 t – Naujosios Akmenės DGASA ir 26,62 t – Ventos DGASA. Pažymėtina, jog yra pateikta paraiška 14-os naujų tekstilės konteinerių įsigijimui ir pastatymui bendro naudojimo konteinerių aikštelėse.

Pagal Valstybinį atliekų tvarkymo 2014–2020 m. planą nuo 2019 m. įsigaliojo reikalavimas rūšiuoti biologiškai skaidžias ir maisto atliekas. Lietuva, kaip ir kitos ES šalys, pagal Direktyvos dėl atliekų reikalavimus iki 2023 m. gruodžio 31 d. turi užtikrinti, kad biologiškai skaidžios atliekos, tarp jų ir maisto, būtų surenkamos atskirai arba atskiriamos ir perdirbamos ten, kur jos susidaro.

8.3. APLINKOS APSAUGOS SSGG

STIPRYBĖS

- Mažai potencialių naujų taršos židinių
- 100 proc. atliekų tvarkymo sistemos paslaugų naudojimas
- Sumažėjęs surinktų atliekų kiekis savivaldybėje
- Perdirbamas didesnis atliekų kiekis
- Sukurtas tankus antrinių žaliavų surinkimo aikštelių tinklas
- Augantis surinktų bioskaidžių atliekų kiekis
- Aukščiausia vieta iš Šiaulių apskrities savivaldybių aplinkosauginiam reitinge
- Auganti savivaldybės gyventojų ekologinė savimone

SILPNYBĖS

- Vienas didžiausių Šiaulių apskrityje tenkančių išmestų teršalų kiekis
- Augantis aplinkos užterštumas

GALIMYBĖS

- Aplinkosauginis švietimas
- ES formuojama politika nukreipiama į žiedinę ekonomiką ir taršos mažinimą
- Didėjantis ES finansavimas Europos žaliuojo kurso tikslų įgyvendinimui

GRĖSMĖS

- Oro užterštumo didėjimas dėl augančio automobilių srauto ir kitų taršos faktorių
- Augantis vartojimas ir automobilizacija
- Klimato kaitos padarinių likvidavimui ar prisitaikymui prie jos bus būtinas taikyti didelių išlaidų reikalaujančias apsaugos priemones

1.

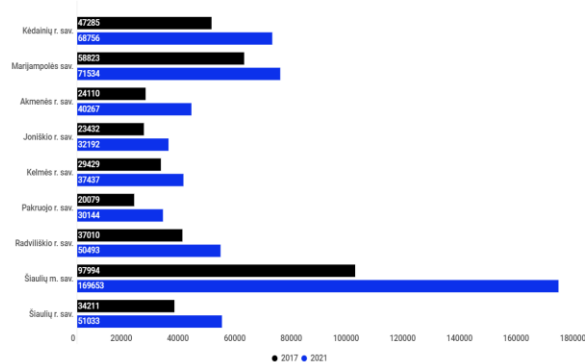
9. VALDYMO IR PAGRINDINIŲ FUNKCIJŲ VYKDYMAS

9.1. SAVIVALDYBĖS VALDYMAS

Savivaldybė – arčiausiai gyventojų veikianti valdžios institucija, kuri, įgyvendindama priskirtas valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) ir savarankiškas funkcijas kasdienėje veikloje, teikia vietos gyventojams administracines ir viešąsias paslaugas. Valstybinėms funkcijoms, kurių šiuo metu yra 36, vykdyti savivaldybėms kasmet skiriama kaip specialioji tikslinė maždaug 1,1 mlrd. Eur valstybės biudžeto dotacija. Šių funkcijų vykdymas yra nustatytas įstatymais ir jų įgyvendinamaisiais teisės aktais, t. y. valstybinių funkcijų įgyvendinimą kuruoja 13 ministerijų (Vidaus reikalų, Aplinkos, Finansų, Energetikos, Kultūros, Sveikatos apsaugos, Socialinės apsaugos ir darbo, Susisiekimo, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo, Ekonomikos ir inovacijų, Žemės ūkio, Krašto apsaugos ministerijos). Kuriojančios institucijos formuoja politiką savo srityse ir nustato savivaldybėms valstybės biudžeto lėšų planavimo, naudojimo ir atsiskaitymo tvarką. Taip pat savivaldybės vykdo 44 savarankiškas funkcijas, kurioms vykdyti kasmet skiriama apie 163 mln. Eur. Savivaldybės, vykdydamos šias funkcijas, turi sprendimų priėmimo iniciatyvos ir įgyvendinimo laisvę bei atsakomybę už jų atlikimą.

Pažymėtina, jog yra sunku pritraukti darbuotojus į viešąjį sektorių, nes darbo užmokestis savivaldybėje negali lygintis su darbo užmokesčiu privačiame sektoriuje. Norint, kad savivaldybės funkcijos būtų atliktos tinkamai, reikia samdyti patikimus ir gerus darbuotojus, tačiau tai yra sunku padaryti dėl nekonkurencingų atlyginimų.

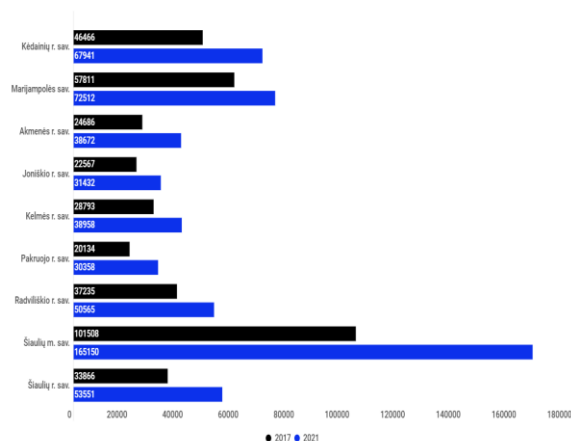
Akmenės r. savivaldybės biudžeto išlaidos siekė 2017 m. – 24 110 tūkst. Eur, 2021 m. – 40 267 tūkst. Eur, tai yra 40 proc. didėjimas. Akmenės rajono savivaldybėje išlaidos padidėjo greitai, greičiau augo tik Šiaulių miesto savivaldybėje – 42 proc. Pažymėtina, kad visose analizuojamose savivaldybėse išlaidų suma paaugo.

9.1.1. pav. Savivaldybių išlaidos 2021 m. (tūkst. Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių naudojantis LSD duomenis

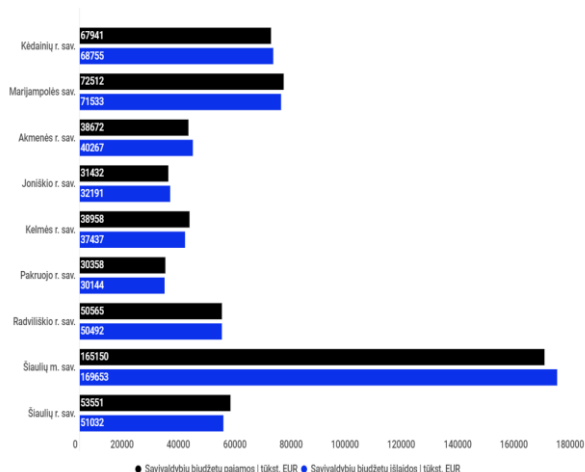
Akmenės r. savivaldybės biudžeto pajamos 2017 m. siekė – 24 686 tūkst. Eur, 2021 m. – 38 673 tūkst. Eur, pastebimas 36 proc. didėjimas. Akmenės rajono savivaldybėje pajamos augo beveik greičiausiai, greičiau augo tik Šiaulių miesto savivaldybėje – 39 proc. ir Šiaulių r. sav. – 37 proc. Visose analizuojamose savivaldybėse pajamos paaugo.

9.1.2. pav. Savivaldybių pajamos 2021 m. (tūkst. Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių naudojantis LSD duomenis

Analizuotų savivaldybių išlaidos ir pajamos yra labai panašios. Didžioji dalis savivaldybių išleido daugiau nei gavo pajamų. 2021 m. didžiausią atotrūkį tarp pajamų ir išlaidų turėjo Šiaulių miesto savivaldybė (4 503,1 tūkst. Eur.). Akmenės rajono savivaldybė turėjo 1 594,5 tūkst. Eur atotrūkį tarp pajamų ir išlaidų.

9.1.3. pav. Savivaldybių pajamos ir išlaidos 2021 m. (tūkst. Eur)

Šaltinis: sudaryta autorių naudojantis LSD duomenis

Vienas iš būdų savivaldybei gauti pajamų yra tikslinės valstybės dotacijos. Šios dotacijos skiria valstybė, kad savivaldybė galėtų atlikti valstybines funkcijas. Akmenės rajono savivaldybė 2022 m. bendrai gavo 2 663 302 Eur⁸⁴ valstybės funkcijoms atlikti. Šios pajamos padeda savivaldybėms atlikti savo pareigas gyventojams, siekti aukštos viešojo valdymo kokybės, efektyviai įgyvendinti savivaldybei priskirtas funkcijas ir atstovauti viešuosius gyventojų interesus.

Akmenės rajono savivaldybės 2022 m. valdymo ir pagrindinių funkcijų vykdymo programos priemonėms įgyvendinti gavo: 34 900 Eur – viešosios tvarko užtikrinimui ir prevencijai, 1 000 Eur – lygių galimybių politikos įgyvendinimui ir vykdymui.

Akmenės rajono savivaldybė atliko gyventojų apklausą apie aptarnavimo kokybę Akmenės rajono savivaldybėje⁸⁵. Apklausą buvo vykdoma 2022 m. kovo 16 – kovo 30 d., apklausoje dalyvavo 78 respondentai. Vienas iš apklausos klausimų buvo apie suteiktas paslaugas Akmenės rajono savivaldybėje atvykus tiesiogiai, telefonu ar elektroniniu paštu. 25 respondentai visiškai sutiko, jog darbuotojas jiems skyrė visą dėmesį ir

nesiblaškė, 17 respondentų su tuo sutiko. 57 respondentai sutiko arba visiškai sutiko, jog darbuotojai buvo mandagūs. 74 proc. apklaustųjų nurodė, jog nesusiduria su sunkumais kreipdamiesi į savivaldybę. Bendru vertinimu savivaldybės gyventojai patenkinti Akmenės rajono savivaldybės administracijos teikiamų paslaugų kokybe.

Laisvosios rinkos institutas 2019 m. paskelbė savivaldybių indeksą⁸⁶, pagal jį Akmenės r. užima 48-50 vietas mažųjų savivaldybių indeksu. Geriau nei vidutiniškai buvo įvertintos biudžeto ir administracijos sritys. Savivaldybės administracija yra sąlyginai maža – 1 000 gyv. teko 7,1 pareigybės, o vidurkis 7,6. Maža administracija yra efektyvesnė (išnagrinėjo 99 proc. gyventojų prašymų laiku), o mažesnė biurokratija suponuoja mažesnius kaštus (7,5 proc. savivaldybės biudžeto lėšų). Akmenės rajono savivaldybė turėjo vieną iš mažiausių biudžeto skolų – 10,7 proc. pajamų (vidurkis 25,8 proc.).

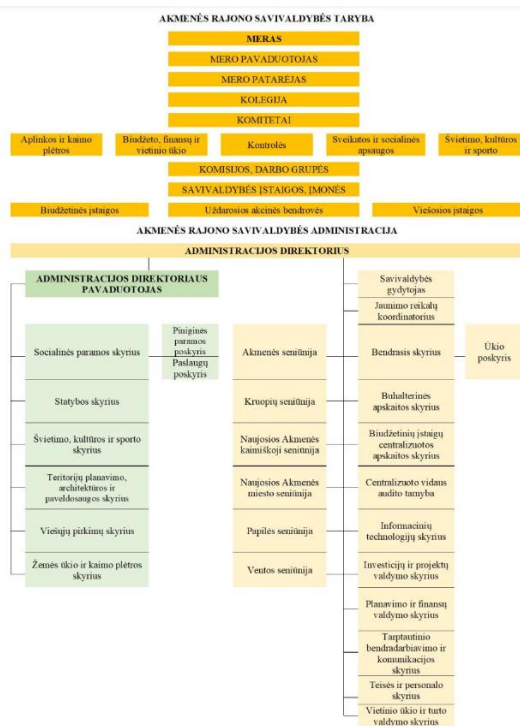
Pagal Akmenės rajono savivaldybės 2021 m. Administracinės naštos⁸⁷ mažinimo priemonių įgyvendinimo planą administracinės naštos mažinimo priemonės įgyvendinamos visose Akmenės rajono savivaldybės administracijos veiklos srityse siekiant užtikrinti tinkamą ir gyventojų lūkesčius atitinkantį savivaldybės ir jos institucijų darbo organizavimą ir priskirtų funkcijų vykdymą. Plane yra suformuluotos priemonės, kurios padės sumažinti administracinę naštą savivaldybėje.

⁸⁴ Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Akmenės rajono savivaldybės 2022 m. biudžeto patvirtinimo“ Patvirtinta 2022 m. vasario 21 d. Nr. T-10 (Galiojanti suvestinė redakcija: 2022-08-31) Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/bacd5a81941f11ec9e62f960e3ee1cb6>

⁸⁵ Prieiga internete: <https://akmene.lt/dalyvauti-apklausoje/24>

⁸⁶ Laisvosios Rinkos Instituto 2019 m. Savivaldybių Reitingas. Prieiga internete: <https://www.llri.lt/lietuvs-savivaldybiu-indeksas-2019>

⁸⁷ Akmenės rajono savivaldybės 2021 metų Administracinės naštos mažinimo priemonių įgyvendinimo planas. Prieiga internete: <https://akmene.lt/data/public/uploads/2021/03/adm.-nastos-planas-2021.pdf>

9.1.4. pav. Akmenės rajono savivaldybės administracijos struktūra

Šaltinis: Akmenės rajono savivaldybės administracija

Lyčių lygybė. Pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, lyčių lygybė – tai vienodos moterų ir vyrų teisės bei galimybės. Vienodas įtraukimas, galių ir atsakomybės pasiskirstymas, išteklių, naudos, paslaugų ir teisingumo prieinamumas bei vienodas dalyvavimas visuose procesuose ir srityse. Labai svarbus lyčių lygybės savivaldybėje rodiklis yra kiek vyrų ir moterų dirba vietinėje valdžioje. Pagal Akmenės rajono savivaldybės administracijos lygių galimybių padėties analizės dokumentą⁸⁸ 2022 m. 84 proc. administracijos darbuotojų sudarė moterys, o 16 proc. vyrai. Akmenės rajono savivaldybės administracijoje 2022 m. rugpjūčio 1 d. duomenimis dirbo 186 darbuotojai. Savivaldybės administracijoje iš vadovaujamas pareigas užimančių asmenų – Savivaldybės administracijos direktoriaus ir pavaduotojo, skyrių vedėjų, jų pavaduotojų, poskyrių vedėjų, poskyrio vadovo, seniūnijų seniūnų ir jų pavaduotojų – daugumą sudaro

moterys. Iš 32 vadovaujamas pareigas einančių asmenų 25 moteris ir 7 vyrai. Akmenės rajono savivaldybėje moterys užima aukštas pareigas: savivaldybės mero patarėja, Akmenės rajono savivaldybės administracijos direktorė, Akmenės rajono savivaldybės atstovo seime patarėja, savivaldybės kontrolierė ir pavaduotoja, administracijos skyrių vedėjos bei savivaldybės valdomų įstaigų vadovės.

2019 m. 87 moterys kandidatavo į savivaldybės tarybos narius Akmenės r. savivaldybėje, vyrų – 80. Tuo tarpu 2019 m. į mero postą kandidatavo daugiau vyrų – 3, nei moterų – 1.

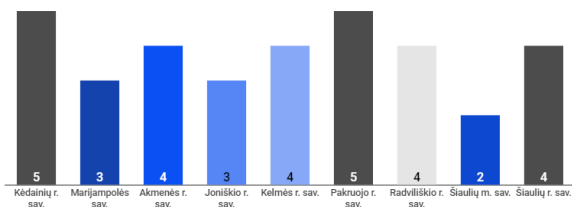
Lygios galimybės suponuoja ne tik apie diskriminacijos nebuvimą lyties atžvilgiu, bet ir rasės, religijos, seksualinės orientacijos atžvilgiu. Akmenės rajono savivaldybės administracija yra atvira visų rasių, religijų bei seksualinių orientacijų profesionalams.

Apibendrintai, galime teigti, jog Akmenės rajono savivaldybės administracija nediskriminuoja lyties, rasės, religijos ar seksualinės orientacijos atžvilgiu. Savivaldybė nediskriminuoja tautybės atžvilgiu: dalis administracijos darbuotojų yra kitų tautybių atstovai. Moterų savivaldybės administracijoje yra daugiau, tačiau vyrai nėra diskriminuojami, nes užima svarbias pozicijas (meras, mero pavaduotojas, administracijos direktorės pavaduotojas ir pan.). Nepaisant to, moterų vidutinis darbo užmokestis savivaldybėje vis dar yra mažesnis nei vyrų.

Priešgaisrinė sauga. 2021 m. Akmenės rajono savivaldybėje 1000 gyventojų teko 4 gaisrai, tai yra vienas aukščiausių rodiklių tiriamose teritorijose. Tai yra didžiausias sumažėjimas gaisrų skaičiuje iš visų nagrinėjamų teritorijų. Mažiau gaisrų turėjo tik Joniškio rajono savivaldybė.

⁸⁸ Prieiga internetu:

https://www.akmene.lt/data/public/uploads/2022/08/lygiu_galimybiu_analize.pdf

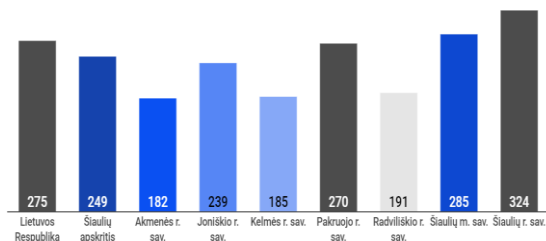
9.1.5. pav. Užfiksuotų gaisrų skaičius tenkantis 1 000 gyv. 2021 m.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento duomenis⁸⁹

Viena iš savivaldybės funkcijų – **viešojo saugumo užtikrinimas**. Anksčiau aptartas savivaldybių gerovės indeksas pateikia fizinio saugumo komponentą, šis komponentas įtraukia saugumą keliuose, nusikalstamumą, medicinos pagalbos prieinamumą bei mirštamumą nuo užkrečiamų ligų. Akmenės rajono savivaldybei yra skiriami 1,52 balai (iš 10), tai yra vienas žemiausių rodiklių Šiaulių apskrityje.

Policija yra viena iš institucijų užtikrinanti viešąjį saugumą. Viešasis saugumas yra arčiausiai žmogaus esantis nacionalinio saugumo komponentas. Šiaulių apskrities vyriausiasis policijos komisariatas 2022 m. planuoja stiprinti 2020 m. pradėtą nuotolinio įvykio apdorojimo funkciją. Toliau gerins policijos sistemos darbuotojų darbo sąlygas.

Akmenės r. savivaldybėje 2021 m. 100 tūkst. gyventojų teko 182 policininkai, tai yra žemiausias rodiklis Šiaulių apskrityje. 324 policininkai 100 tūkst. gyv. tenka Šiaulių r. gyventojams.

⁸⁹ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas Prie Vidaus Reikalų Ministerijos 2021 m. duomenys. Prieiga internete:

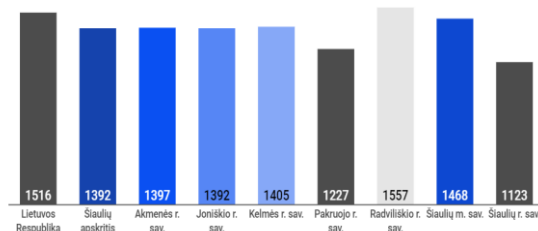
[https://pagd.lrv.lt/uploads/pagd/documents/files/Statistika/2021%20m/Gaisru%20ir%20gelbejimo%20darbu%20palyginamieji%20duomenys%202021_12\(2\).pdf](https://pagd.lrv.lt/uploads/pagd/documents/files/Statistika/2021%20m/Gaisru%20ir%20gelbejimo%20darbu%20palyginamieji%20duomenys%202021_12(2).pdf)

⁹⁰ Prieiga internete: <https://www.ird.lt/lt/paslaugos/tvarkomu-valdomu-registru-ir-informaciniu-sistemu->

9.1.6. pav. Policininkų skaičius tenkantis 100 tūkst. gyv. 2021 m.

Šaltinis: LSD duomenimis

Pažymėtina, jog Akmenės r. savivaldybėje yra užregistruojama mažai nusikalstamų veikų – 1 397 nusikaltimai tenkantys 100 tūkst. gyv. Tai vienas žemiausių rodiklių Šiaulių apskrityje, mažiausias fiksuojamas Šiaulių r. savivaldybėje – 1 123 nusikaltimai tenkantys 100 tūkst. gyv. Nors nusikalstamų veikų mažėja, tačiau gyventojai, vis dar nėra pilietiški. Gyventojai nėra linkę padėti savo miesto bendrapiliečiams.

9.1.7. pav. Užregistruotų nusikaltimų, baudžiamųjų nusiengimų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyv. 2021 m.

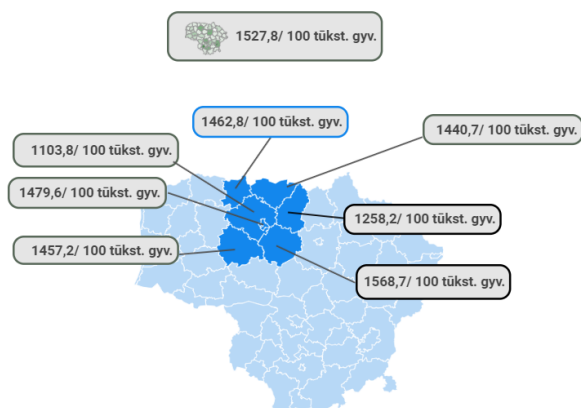
Šaltinis: LSD duomenimis

Informatikos ir ryšių departamentas yra pateikęs nusikalstamumo duomenis⁹⁰. Akmenės r. savivaldybėje buvo užfiksuotos 1 462,8 nusikalstamos veikos 100 tūkst. gyventojų. Tai yra žemesnis rodiklis nei Lietuvoje (1 527,8), tačiau vienas aukščiausių tarp nagrinėjamų teritorijų.

Akmenės r. savivaldybėje saugumu rūpinasi ir 12⁹¹ saugios kaimynystės grupių.

paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/nvzr-nusikalstamumas-pagal-savivaldybes?year=2021&month=12&municipality=0

⁹¹ Akmenės rajono vietos veiklos grupė. Vietos plėtros strategija. Prieiga internete: <https://www.akmenesvvg.lt/wp-content/uploads/2021/11/Akmenes-r.-VVG-VPS-2015-2023-m.-1.pdf>

9.1.8. pav. Nusikalstamų veikų skaičius 100 tūkst. gyventojų 2021 m.

Šaltinis: Informatikos ir ryšių departamento duomenimis

Viena iš viešojo saugumo dalių – civilinė sauga (t. y. prevencinės priemonės, kuriomis siekiama sumažinti būsimų ekstremaliųjų situacijų poveikį). Šios priemonės apima platų spektrą užduočių:

- Paieškos ir gelbėjimo operacijos
- Miškų ir miestų gaisrų gesinimas
- Medicinos reikmenys ir vaistai
- Vandens valymas

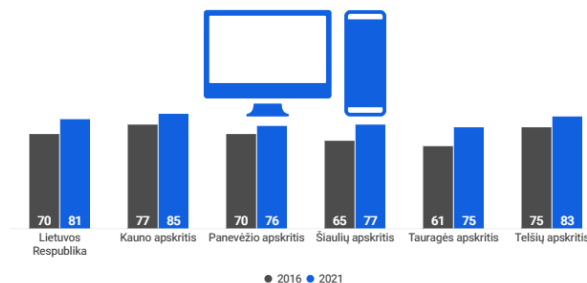
Viešąjį saugumą padeda užtikrinti vaizdo stebėjimo kameros. Akmenės rajone yra 15 vaizdo stebėjimo kamerų, kurios padeda palaikyti viešąją tvarką. Kamrų įsigijimas, įrengimas ir administravimas, 5 metų laikotarpiui kainuoja apie 50 000 Eur.

Akmenės r. savivaldybė turi ekstremaliųjų situacijų valdymo planą^{92,93}. Šiame plane yra nustatyti detalūs veiksmai ir darbai, kaip elgtis išitikus vienai iš išvardintų situacijų.

Akmenės r. savivaldybė 2021 m. naudojo 10 skirtingų informacinių sistemų. Pažymėtina, jog Akmenės r. savivaldybėje yra 6 interneto tiekėjai bei trys mobilaus telefoninio ryšio tiekėjai⁹⁴. Informacinių technologijų ir sistemų prieinamumas bei palaikymas yra viena iš savivaldybės administracijos pareigų.

Informacinė visuomenės plėtra yra neatsiejama nuo informacinių technologijų aplinkos plėtotės. Informacinės visuomenės plėtros programos priemonėmis siekiama užtikrinti reikalingos informacinių technologijų (toliau – IT) infrastruktūros kūrimą ir tobulinimą Akmenės rajono savivaldybėje, nuolat atnaujinant savivaldybės ir jos įstaigų techninę bei programinę įrangą. Savivaldybė skelbia informaciją, gyventojams, įvairiomis komunikacijos priemonėmis (laikraščiais, vietine televizija, socialiniais tinklais ir svetaine). Nors Akmenės rajono savivaldybė yra susikūrusi savo informacinę sistemą, tačiau dėl gyventojų patogumo bus prijungtu prie bendros nacionalinės sistemos.

Vienas iš pagrindinių IT infrastruktūros rodiklių yra gyventojų dalis turinti asmeninį kompiuterį. Duomenys suponuoja, jog apskrityse, kuriose yra didmiesčiai, ši dalis yra didesnė. Lietuvoje 81,4 proc. gyventojų turi asmeninį kompiuterį, tuo tarpu Šiaulių apskrityje – 77,2 proc. Tai yra vienas mažiausių rodiklių tarp kaimyninių apskričių.

9.1.9. pav. Namų ūkiai, turintys asmeninį kompiuterį (proc.)

Šaltinis: LSD duomenimis

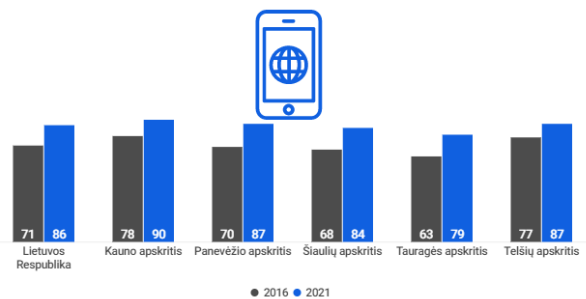
Kitas svarbus rodiklis – gyventojų dalis turinčių interneto prieigą. Lietuvoje 86,6 proc. gyventojų turi prieigą prie interneto, Šiaulių apskrityje – 84,4 proc. Pažymėtina, jog kompiuterius turi mažesnė dalis gyventojų nei prieigą prie interneto.

⁹² Duomenys gauti iš Akmenės rajono policijos komisariato

⁹³Prieiga internete:
https://akmene.lt/data/public/uploads/2021/01/ekstremaliu_situacija_planas.pdf

⁹⁴Prieiga internete:

<https://online.fliphtml5.com/ygqwc/trdg/#p=92>

9.1.10. pav. Namų ūkiai, turintys interneto prieigą(proc.)

Šaltinis: LSD duomenimis

Socialiniame tinkle Facebook Akmenės r. savivaldybė aktyviai komunikuoja su gyventojais: kviečia sudalyvauti internetinėse apklausose, dalyvauti įvairiuose socialiniuose renginiuose ir pan. Šiame tinkle savivaldybės puslapį seką virš 5 000 vartotojų.

Akmenės r. savivaldybė suteikia galimybę gyvai stebėti susitikimus, YouTube platformoje, šioje platformoje Akmenės r. savivaldybės paskyrą seką 112 vartotojų.

1.1.

9.2. VALDYMO IR PAGRINDINIŲ FUNKCIJŲ VYKDYMO SSGG

STIPRYBĖS

- Efektyvi savivaldybė
- Kompetentinga savivaldybės administracinė veikla ir biudžeto valdymas
- Vykdoma informacinė sklaida apie savivaldybės administracijos veiklą ir rezultatus
- Aukštas gyventojų pasitenkinimas savivaldybės administracijos paslaugomis
- Vykdoma administracinės naštos mažinimo veikla
- Reguliariai atliekamos gyventojų apklausos
- Įdiegtas dalyvaujamas biudžetas
- Įdiegta LEAN kokybės sistema
- Mažas gaisrų skaičius
- Vieninga IT sistema savivaldybės įmonėse, įstaigose

GALIMYBĖS

- ES 2021-2027 m. struktūrinių fondų paramos lėšų panaudojimas didinti paslaugų kokybę
- Valstybės dotacijos ir ES finansavimas saugumo ir apsaugos sritims
- Didesnis NVO įsitraukimas į vietos savivaldos procesus
- Bendruomenės savitarpio saugos iniciatyvų skatinimas
- Nusikalstamumo prevencinių programų vykdymas

SILPNYBĖS

- Žema fizinio saugumo indekso reikšmė

GRĖSMĖS

- Informacinių sistemų centralizacija šalies mastu
- Menkas darbo viešajame sektoriuje patrauklumas, lyginant su darbu privačiame sektoriuje
- Geopolitinė padėtis
- Valstybės ir tarptautinio lygio ekstremalios situacijos, kilusios dėl gamtos reiškinių
- Gyventojų tarpusavio abejingumas ir nepilietiškumas darys neigiamą įtaką viešajam saugumui rajone

10. RAJONO VIZIJA IR PLĖTROS KRYPTYS

Akmenė siekia būti patrauklus rajonas gyventojams, čia veikiantiems verslams ir rajono svečiams. Vystant patrauklias gyvenimo sąlygas ir suteikiant kokybiškas paslaugas, rajone norės kurtis verslai ir gyventi gyventojai, kurie sukurs pagrindą tolimesniam ekonomikos augimui ir užtikrins rajono gyvybingumą. Akmenės rajono ilgalaikė vizija nukreips savivaldybę patrauklaus rajono vystymosi kryptimi.

Akmenės rajono savivaldybės vizija – kuriantis ir inovatyvus kraštas 30000 žmonių

KURIANTIS | Akmenė yra patrauklus rajonas verslui, siekiančiam prisidėti prie rajono tvaraus augimo. Rajono ekonominė plėtra sudaro sąlygas gyventojams atsiskleisti ir kurti savo gerovę. O rajone sukurta aplinka ne tik sukuria puikias sąlygas savirealizacijai, bet ir padeda įgyti kokybišką išsilavinimą ir norimas kompetencijas viso rajono gyventojams. Sukurtos sąlygos gyventojų įtraukčiai ir bendrystei, o tuo pačiu – ir aktyviam dalyvavimui sprendžiant rajonui svarbius klausimus. Puoselėjama kultūrinė ir rekreacinė aplinka bei suktos patrauklios laisvalaikio sąlygos skatina gyventojus ir rajono svečius aktyviai įsitraukti į veiklą.

INOVATYVUS | Tai įtraukiantis rajonas kuriantis inovatyvią ateitį, grįstą išmaniais sprendimais. Viešosios paslaugos yra prieinamos ir patrauklios visiems, teikiamos taikant sumanius būdus. Rajonas sukūręs saugią aplinką, kuri įgalina gyventojus jaustis laisvais, tobulėti ir susikurti aukštą gyvenimo kokybę. Gyventojai ir svečiai rajone juda aplinkai draugiškais būdais, viešasis transportas yra netaršus ir patogus. Infrastruktūra vystoma siekiant mažesnio poveikio aplinkai, žaliųjų erdvių tolygaus išsidėstymo.

Įgyvendinant kuriančio ir inovatyvaus rajono viziją svarbu nuolat gerinti rajono gyventojų ir jo svečių gyvenimo kokybę, kurią galime įvertinti per 3 rodiklius:

- **Aukštas laimės lygis** | Rajone užtikrinama teikiamų paslaugų kokybė, sukurta patraukli ir saugi aplinka, plačios laisvalaikio galimybės, aktyvios bendruomeninės veiklos | Siekis 2030 m. – laimės indeksas ne mažiau 6,3 balo;
- **Inovatyvi aplinka** | Inovatyvios savivaldybės ir jos pavaldžių įmonių bei įstaigų teikiamos paslaugos užtikrina aukštos kokybės sveikatos, švietimo paslaugas, tvarų išteklių naudojimą. Taikant inovatyvias priemones sukurama inovatyvi aplinka, kuri prisideda prie gyventojų ir verslo pritraukimo kurtis ir gyventi rajone | Siekis 2030 m. – elektroninių paslaugų teikimas 50 proc.;
- **Žmogiškojo kapitalo augimas** | Rajonas patrauklus verslo vystymui, užtikrinant tam palankią aplinką, t. y. verslui teikiant sklandžias paslaugas, remiant jį ir sudarant sąlygas darbuotojų pritraukimui į rajoną | Siekis 2030 m. – 30 000 gyventojų.

Matuojami rodikliai	Dabartinė reikšmė	Siekiamą reikšmę	Šaltinis	Skaiciavimo metodas
Laimės indeksas	7,1	Ne mažiau 6,3	Savivaldybės administracijos atliekama gyventojų apklausa	Rodiklis
Žmogiškojo kapitalo augimas	20 654 gyventojai	30 000 gyventojų	VĮ Registrų centro Gyventojų registro duomenys	Rodiklis
Elektroninių paslaugų vartotojų skaičius	3 486 elektroninių paslaugų vartotojai	50 proc.	Savivaldybės administracijos duomenys	Procentinė dalis paslaugų suteiktų el. būdu. Viso suteikta paslaugų padalinta iš el. būdu suteiktų paslaugų

Rajono vizijai įgyvendinti nustatyti 3 plėtros prioritetai. Prioritetų įgyvendinimas planuojamas per 6 strategines sritis. Kiekvienas prioritetas prisidės prie vizijos įgyvendinimo. Žemiau pavaizduotas ryšys tarp vizijos, vizijos dedamųjų, prioritetų ir strateginių sričių:

Aukštas laimės lygis		Inovatyvi aplinka		Žmogiškojo kapitalo augimas	
Akmenės rajono savivaldybės vizija – kuriantis ir inovatyvus kraštas 30000 žmonių					
Kuriantis			Inovatyvus		
HORIZONTALUS PRIORITETAS – lygios galimybės visiems					
I PRIORITETAS.		II PRIORITETAS.		III PRIORITETAS.	
Tvari ir inovatyvi ekonomikos plėtra		Veikli ir socialiai atsakinga savivalda		Svetingas ir patogus gyvenimui rajonas	
Investicijos	Verslo rėmimas, aplinkos apsaugos ir žemės ūkio plėtra	Valdymo ir pagrindinių funkcijų vykdymas	Socialinės apsaugos plėtojimas, skurdo bei socialinės atskirties mažinimas ir sveikata	Švietimo, kultūros, jaunimo reikalų ir sporto paslaugos	Infrastruktūros priežiūros ir plėtra

Taip pat vertybiniu pagrindu nustatytas horizontalusis prioritetas – lygios galimybės visiems. Šiam prioritetui atskiri tikslai ir uždaviniai nenustatomi. Jis įgyvendinamas formuluojant visų vizijos įgyvendinimo prioritetų tikslus, uždavinius ir priemones, prisidedančias prie horizontalaus prioriteto įgyvendinimo.

HORIZONTALUS PRIORITETAS. Lygios galimybės visiems

Kuriant prioritetų tikslus, jų įgyvendinimo uždavinius ir priemones bus vertinama, kaip jie prisidės prie horizontalaus prioriteto įgyvendinimo. Visi prioritetai yra tarpusavyje susieti su vizijos unikalumu ir išskirtais pagrindiniais aspektais, kurie yra svarbūs rajono vystymuisi. Horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“ taikymas užtikrina, kad visiems asmenims, nepaisant jų lyties, tautybės, rasinės ar etninės kilmės, pilietybės, kalbos, religijos, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, seksualinės orientacijos ar kitų bruožų, būtų užtikrintos vienodos teisės ir galimybės naudotis paslaugomis, infrastruktūra, transportu ir kitomis priemonėmis, dalyvauti visuomeniniame gyvenime.

Atsižvelgiant į nustatytas esmines savivaldybės plėtros problemas bei vizijos įgyvendinimo prioritetus buvo nustatyti šie savivaldybės plėtros tikslai ir uždaviniai. Kiekvienas iš prioritetų turi jį įgyvendinančius tikslus, o šie uždavinius.

I PRIORITETAS. Tvari ir inovatyvi ekonomikos plėtra

Akmenės rajono savivaldybėje fiksuojamas stabilus ekonominis augimas, auga veikiančių ūkio subjektų skaičius, įkurta laisvoji ekonominė zona, bet be visų teigiamų aspektų, fiksuojamos ir problemos: mažos materialinės investicijos vienam gyventojui, mažas gyventojų verslumo lygis, sąlyginai mažas darbo užmokestis, nedidelė Akmenės LEZ teritorija (lyginant su kitais šalies LEZ), mažėjanti darbo jėgos pasiūla. Nepakankamam ekonominės aplinkos patrauklumui mažinti ir investicijų pritraukimui turi būti kuriama aplinka su finansinėmis paskatomis, infrastruktūros pritaikymu verslo plėtrai, vystomos Akmenės LEZ bei Ventos pramoninės teritorijos, didinamas gyventojų verslumas, suteikiant pagalbą ir/ar įgyvendinant SVV plėtros programą.

Palyginti su kitomis savivaldybėmis, Akmenės rajono savivaldybėje didelę dalį teritorijos užima žemės ūkio naudmenos. Dideli žemės ūkio naudmenų plotai užtikrina pranašumą prieš kitas savivaldybes didinti žemės ūkio produkcijos gamybą, tačiau šioje srityje susiduriama su sekančiomis problemomis: susidėvėję melioracijos įrenginiai, žemė nėra itin naši, sensta ūkininkų bendruomenė, t. y. nauji žmonės nenori verstis žemės ūkiu, mažai ūkių pasirengę transformacijai į aplinką tausojantį

žemės ūkį ir labai lėtai vystomos alternatyvios žemės ūkiui veiklos. Siekiant tvaraus žemės ūkio vystymo dėmesys sektoriuje turėtų didėti ekologiškiems ūkiams, žemių melioracijai, konsultacijoms bei alternatyvioms veikloms kaimiškose teritorijose plėtoti.

ES formuojamoje politikoje vis didesnis dėmesys kreipiamas į žiedinę ekonomiką, taršos mažinimą, klimato kaitą. Akmenės rajono savivaldybėje vykdomi viešųjų pastatų ir daugiabučių gyvenamųjų namų atnaujinimo projektai, vystoma inžinerinė infrastruktūra, tame tarpe centralizuoto vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo. Ir vis tik savivaldybėje susiduriama su problema, kad ne visose gyvenvietėse užtikrinamas geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas, per lėtai vykdoma viešosios paskirties ir privačių gyvenamųjų namų pastatų (taip pat daugiabučių) renovacija, neaktyviai plėtojama AEI energetinė infrastruktūra, nors rajone palankios oro sąlygos vėjo ar atsinaujinančių šaltinių energetikos plėtrai.

Pažymėtina, kad viešojo transportas maršrutai savivaldybėje ir už jos ribų leidžia pasiekti šalia esančius bei nutolusius miestus ir mažesnes gyvenvietes, tačiau rajone bloga vietinių ir valstybinės reikšmės kelių dangos būklė, būtina nutiesti Naujosios Akmenės miesto aplinkkelį mažinant transporto srautus per miestą. Vis didesnę dalį transporto priemonių dalį ateityje sudarys alternatyviu kuru varomos transporto priemonės, todėl jau dabar reiktų didinti elektros įkrovimų stotelių skaičių ir kitą alternatyvaus transporto aptarnavimo infrastruktūrą. Rajone nuosekliai plėtojamas dviračių ir pėsčiųjų takų tinklas sudaro palankias sąlygas siekiant vientisumo ir tvaraus judumo.

Tam, kad minėtos problemos būtų sprendžiamos suformuotas I prioritetas, šio prioriteto trys tikslai, jų įgyvendinimui 9 uždaviniai ir parengtas priemonių planas.

I PRIORITETAS. Tvari ir inovatyvi ekonomikos plėtra

Sritys – investicijos, verslo rėmimas, aplinkos apsauga ir žemės ūkio plėtra

1.1 tikslas. Skatinti verslo plėtrą	1.1.1. uždavinys. Sudaryti sąlygas ir aplinką investicijų pritraukimui
	1.1.2. uždavinys. Didinti gyventojų verslumą
1.2 tikslas. Tvauros žemės ūkio vystymas	1.2.1. uždavinys. Padidinti žemės ūkio tvarumą
	1.2.2. uždavinys. Plėtoti alternatyvias veiklas kaimiškose vietovėse
1.3 tikslas. Sumaniai vystyti ūkinę veiklą ir infrastruktūrą, mažinant poveikį klimato kaitai	1.3.1. uždavinys. Skatinti žiedinės ekonomikos vystymą
	1.3.2. uždavinys. Mažinti energijos vartojimą ir išnaudoti atsinaujinančių energijos išteklių potencialą
	1.3.3. uždavinys. Skatinti tvarų, saugų ir integruotą judumą
	1.3.4. uždavinys. Didinti rajono patrauklumą sukuriant tvarią infrastruktūrą bei aplinką

Prioriteto įgyvendinimo sėkmei matuoti nustatomi rodikliai.

I prioritetas – tvari ir inovatyvi ekonomikos plėtra

Matuojami rodikliai	Dabartinė reikšmė	Siekiamą reikšmę (2030 m.)	Šaltinis	Skaičiavimo metodika
Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje	408 (2022 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Bruto darbo užmokestis (DU) ir santykis su Lietuvos rodikliu (proc.)	1 377,1/1579,4 *100 = 87,2 proc. (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Vidutinis mėnesinis DU Akmenės rajono savivaldybėje, padalinta iš vidutinio mėnesinio DU šalyje*100

Matuojami rodikliai	Dabartinė reikšmė	Siekiamą reikšmę (2030 m.)	Šaltinis	Skaičiavimo metodika
Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, laikotarpio pabaigoje (Eur)	4 514 Eur (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui (Eur)	1 610 Eur (2020 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų	486 (2021 m. duomenys)	Mažėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis

II PRIORITETAS. Veikli ir socialiai atsakinga savivalda

Socialines paslaugas Akmenės rajono savivaldybėje teikia savivaldybei pavaldžios įstaigos bei privačios ar nevyriausybinės visuomeninės organizacijos. Dalis paslaugų įsigyjama iš kitose savivaldybėse įsikūrusių įstaigų. Savivaldybėje teikiamos bazinės socialinės paslaugos, gerėja socialinio būsto poreikio patenkinimas, tačiau susiduriama su problema, kad neužtikrinama socialinių viešųjų paslaugų įvairovė, kuri atliktų gyventojų poreikius. Savivaldybėje turėtų būtų vystoma specializuota socialinė slauga ir globa suaugusiems asmenims, daugiau dėmesio skiriama asmenims, turintiems intelekto ir/ar psichinę negalią, taip pat plėtojamos savarankiško gyvenimo paslaugos, didinamas gyvenamųjų būstų pritaikymas neįgaliesiems asmenims bei socialinio būsto fondas.

Savivaldybėje išplėtos pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugos, veikia ligoninė, teikiamos greitosios medicinos pagalbos paslaugos, organizuojami visuomenės sveikatos stiprinimo renginiai ir paskaitos, vykdomi fizinio aktyvumo užsiėmimai. Tačiau, kaip ir visoje šalyje, Akmenės rajono savivaldybėje fiksuojamas didelis mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų, netolygiai įgyvendinamos prevencinės programos, trūksta sveikatos priežiūros specialistų. Siekiant spręsti aukščiau įvardintą problematiką, savivaldybėje reikia aktyviau vykdyti prevencines programas, plėtoti ilgalaikės priežiūros paslaugas, pritraukti sveikatos sektoriaus specialistus.

Įgyvendinant Akmenės rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos bendrąjį planą, savivaldybės išlaikomas optimalus bendrojo ugdymo mokyklų tinklas. Švietimo įstaigose pagal galimybes vykdomas įtraukus ugdymas, užtikrinimas mokinių pavėžėjimas, teikiama švietimo pagalba. Švietime fiksuojami ne tik teigiami veiksniai, esama ir problemų, kurias būtina spręsti: didėjantis vidutinis pedagogų amžius, švietimo pagalbą teikiančių pedagogų trūkumas, žemos pedagogų IT kompetencijos, ir didžiausia problema – prastėjantys mokinių pasiekimų rezultatai. Parengta ir įgyvendinama pedagogų pritraukimo programa, vystomas visos dienos mokyklos organizavimas, ugdymo aplinkos pritaikymas specialiųjų poreikių turintiems vaikams, STEAM priemonių ir metodikos prieinamumo didinimas padėtų spręsti kylančias problemas. Be to, savivaldybėje turėtų didėti neformalaus ugdymo paslaugų įvairovė, plėtojamos ir vykdomos mokymosi visą gyvenimą veiklos.

Akmenės rajono savivaldybėje susiformavo problemos kultūros srityje – kultūros paslaugų ir produktų įvairovės trūkumas, pasyvus dalyvavimas kultūros programose ir veiklose, kultūros vadybos specialistų trūkumas. Siekiant aktyvinti kultūrinį gyvenimą savivaldybėje, būtina plėsti inovatyvių kultūrinių veiklų pasiūlą, įtraukti menininkus į kultūrinius projektus, didinti profesionaliojo meno prieinamumą, įveikinti kultūros paveldą, skatinti mėgėjų meno kolektyvų veiklą.

Savivaldybėje aktyviai veiklą vykdo Akmenės rajono sporto centras, rajono sportininkai dalyvauja šalies ir tarptautinėse varžybose, tačiau rajono gyventojai nėra aktyvūs sportinėse veiklose, o

priežastys lemiančios tokį pasyvumą – maža sporto paslaugų pasiūla bei susidėvėjusi laisvalaikio ir sporto infrastruktūra. Didinant sporto ir aktyvaus laisvalaikio paslaugų pasiūlą (įvairovę), plečiant infrastruktūrą ir jos prieinamumą įvairioms socialinėms grupėms, vykdant fizinio aktyvumo veiklas bei projektus, savivaldybės gyventojų įsitraukimas į sportines veiklas turėtų augti, o tuo pačiu gerėti jų sveikata.

Savivaldybės administraciniame valdyme daug dėmesio skiriama informacinių technologijų diegimui, komunikacijai, įdiegtas dalyvaujamas biudžetas, naudojama LEAN kokybės sistema, tačiau valdymo efektyvumo didinimui būtina didinti savivaldybės administracijos bei įstaigų bendradarbiavimą, centralizuoti savivaldybės įstaigų bendrąsias funkcijas, plėtoti viešųjų paslaugų prieinamumą, skatinti gyventojų įsitraukimą į viešųjų klausimų sprendimą bei tobulinti skaitmenizuotai teikiamas paslaugas.

Akmenės rajono savivaldybėje veiklas vykdo nevyriausybines organizacijos, vietos bendruomenės ir jaunimo organizacijos, o jų veiklų vykdymui skiriamas finansavimas. Minėtos organizacijos nėra itin aktyvios, jaunimas pasyviai įsitraukia į jaunimo organizacijas ar jas kuria. Todėl NVO, BO ir jaunimo organizacijų iniciatyvas ir projektus reikia remti, plėsti atvirąjį darbą su jaunimu, skatinti savanorystę.

Savivaldybėje užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius mažesnis nei vidutiniškai šalyje, mažas gaisrų skaičius, tačiau pagal savivaldybių gerovės indeksą Akmenės rajono savivaldybės viešojo saugumo užtikrinimo rodiklis yra vienas žemiausių Šiaulių apskrityje. Savivaldybėje gyventojų saugumo didinimui būtina įgyvendinti saugumą didinančias prevencines programas, plėsti stebėjimo sistemas, gerinti priešgaisrinės ir gelbėjimo tarnybos aprūpinimą priemonėmis, didinti informacinę sklaidą saugumo klausimais.

Tam, kad minėtos problemos būtų sprendžiamos suformuotas II prioritetas, šio prioriteto penki tikslai, jų įgyvendinimui 17 uždavinių ir parengtas priemonių planas.

II PRIORITETAS. Veikli ir socialiai atsakinga savivalda

Sritis – valdymo ir pagrindinių funkcijų vykdymas, socialinės apsaugos plėtojimas, skurdo bei socialinės atskirties mažinimas ir sveikata, švietimo, kultūros, jaunimo reikalų ir sporto paslaugos

2.1 tikslas. Vystyti tvarią ir įtraukią socialinės atskirties mažinimo ir sveikatos apsaugos aplinką

2.1.1. uždavinys. Užtikrinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, infrastruktūros pritaikymą bei plėtrą

2.1.2. uždavinys. Gerinti sąlygas, siekiant užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir savalaikį suteikimą (tolygumą)

2.1.3. uždavinys. Skatinti sveikos gyvensenos pasirinkimą ir kurti tam palankią aplinką

2.1.4. uždavinys. Plėtoti įvairių socialinių grupių įveiklinimą ir užimtumą

2.2 tikslas. Užtikrinti kokybiškų švietimo paslaugų prieinamumą

2.2.1. uždavinys. Užtikrinti aukštą švietimo paslaugų kokybę visame rajono ugdymo tinkle

2.2.2. uždavinys. Užtikrinti švietimo bendruomenės narių saugumą ir palankią emocinę aplinką

2.2.3. uždavinys. Sukurti šiuolaikišką kokybiško ugdymo(si) aplinką ir sąlygas įtraukiam ugdymui vystyti

2.2.4. uždavinys. Išvystyti įkvepiančią viso gyvenimo mokymosi aplinką

2.3 tikslas. Didinti laisvalaikio pasirinkimo galimybes

2.3.1. uždavinys. Įgyvendinti įtraukiąją kultūros politiką, plėtoti kultūros paslaugų įvairovę, užtikrinant aukštą paslaugų kokybę

2.3.2. uždavinys. Skatinti sporto ir aktyvaus laisvalaikio paslaugų vystymą

2.4 tikslas. Stiprinti vietos savivaldą ir saugumą

2.4.1. uždavinys. Įgyvendinti gerojo valdymo principus ir vykdyti efektyvią komunikaciją

II PRIORITETAS. Veikli ir socialiai atsakinga savivalda

Sritys – valdymo ir pagrindinių funkcijų vykdymas, socialinės apsaugos plėtojimas, skurdo bei socialinės atskirties mažinimas ir sveikata, švietimo, kultūros, jaunimo reikalų ir sporto paslaugos

2.4.2. uždavinys. Užtikrinti gyventojų poreikius atliepiančias ir kokybiškas paslaugas

2.4.3. uždavinys. Skatinti gyventojų bendruomeniškumą ir aktyvumą

2.4.4. uždavinys. Užtikrinti bendruomenės saugumą

2.4.5. uždavinys. Stiprinti savivaldybės elektroninės informacijos bei erdvės vystymą ir saugumą

2.5 tikslas. Užtikrinti jaunimo politikos įgyvendinimą

2.5.1. Įgyvendinti faktais ir žiniomis grįstą jaunimo politiką, užtikrinti darbą su jaunimu ir plėsti darbo su jaunimu formas

2.5.2. Didinti galimybes jaunimui dalyvauti jaunimo organizacijų ir savanoriškoje veikloje

Prioriteto įgyvendinimo sėkmei matuoti nustatomi rodikliai.

II prioritetas – veikli ir socialiai atsakinga savivalda

Matuojami rodikliai	Dabartinė reikšmė	Siekiamą reikšmė	Šaltinis	Skaičiavimo metodika
Laikiusių brandos egzaminus asmenų, brandos egzaminų vidurkis	49,02 proc. (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Švietimo valdymo informacinė sistema (ŠVIS)	ŠVIS rodiklis
Vidutinės gyvenimo trukmės didėjimas	72,1 (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Socialinių pašalpų gavėjų skaičius 1 tūkst. gyventojų	43,5 (2021 m. duomenys)	Mažėjantis	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos rodiklis
Skurdo rizikos lygis (proc.)	24,6 proc. (2021 m. duomenys)	Mažėjantis	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos rodiklis
Savivaldybės išlaidos socialinei sričiai, tenkančios vienam gyventojui (Eur)	1 263,95 Eur (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos rodiklis
0-14 metų amžiaus gyventojų dalis (proc.)	12,8 proc. (2021 m. duomenimis)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų	1 516 (2021 m. duomenys)	Mažėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Kultūros centrų mėgėjų meno kolektyvų dalyvių skaičius (asm.)	557 (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Mirusiųjų skaičius nuo piktybinių navikų, tenkantis 100 tūkst. gyventojų	319,2 (2021 m. duomenys)	Mažėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis

III PRIORITETAS. Sveilingas ir patogus gyvenimui rajonas

Akmenės rajono savivaldybė patraukli geologiniam turizmui (maršrutai karjeriais), siūloma baidarių nuoma ir kitos paslaugos, tačiau savivaldybė turizmo srityje turi daugiau problemų nei privalumų: neefektyvi turizmo informacija, ribotas turistinių ir rekreacinių paslaugų prieinamumas,

kultūros paveldo objektų neišnaudojimas. Nemaža problema lankytojų pritraukimui – nesuformuotas rajono turistinis įvaizdis. Teigiamiems poslinkiams turizmo srityje sukurti, būtina modernizuoti turizmo informacinę sistemą, didinti unikalių turizmo produktų skaičių, vystyti turizmo paslaugų ir produktų rinkodarą, didinti turizmo sektoriaus bendruomenės bendradarbiavimą, kurti ryšius su šalies ir užsienio partneriais.

Potencialių naujų taršos židinių savivaldybėje nėra daug, vis daugiau atliekų perdirbama, atliekų tvarkymo sistemos paslaugomis naudojasi 100 proc. fizinių ir juridinių asmenų, didėja gyventojų ekologinė savimonė. Nepaisant to, savivaldybėje yra vienas didžiausių Šiaulių apskrityje išmestų teršalų kiekis tenkantis vienam gyventojui, nepakankamai išplėtotą atliekų rūšiavimo bei tvarkymo sistema, per menkas aplinkosauginis gyventojų švietimas. Laikotarpiu iki 2030 m. atliekų tvarkyme laukia nemažai pokyčių, kuriuos reglamentuoja teisės aktai ar ruošiami šių aktų pakeitimai. Viena pirmųjų veiklų, kurią reikia atlikti plėtojant atliekų rūšiavimą – tekstilės bei maisto ir virtuvės atliekų tvarkymo organizavimas. Taip pat reikia didinti pakartotinai naudojamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekius ir mažinti šalinimą sąvartyne. Bešeimininkių pastatų bei pavojingai užterštas teritorijų sutvarkymas bei priežiūra prisidėtų prie savivaldybės gamtovaizdžio gerinimo ir taršos (tame tarpe vizualinės) mažinimo.

Tam, kad minėtos problemos būtų sprendžiamos suformuotas III prioritetas, šio prioriteto trys tikslai, jų įgyvendinimui 5 uždaviniai ir parengtas priemonių planas.

III PRIORITETAS. Svetingas ir patogus gyvenimui rajonas

Sritys – infrastruktūros priežiūra ir plėtra, investicijos ir turizmas

3.1 tikslas. Didinti turistinį patrauklumą

3.1.1. uždavinys. Užtikrinti darnios turizmo plėtros efektyvų valdymą ir kurti konkurencingus turizmo produktus

3.1.2. uždavinys. Padidinti rajono žinomumą ir turistinį patrauklumą

3.2 tikslas. Plėtoti tvariam gyvenimui reikalingą infrastruktūrą ir aplinką

3.2.1. uždavinys. Infrastruktūros vystyme diegti šiandieniniams poreikiams pritaikytus ir aplinkos apsauga grįstus sprendinius

3.2.2. uždavinys. Vystyti žiedinės ekonomikos principais paremtą atliekų tvarkymo sistemą

3.3 tikslas. Vykdyti subalansuotą teritorijų plėtrą

3.3.1. uždavinys. Tobulinti savivaldybės teritorijų planavimą

Prioriteto įgyvendinimo sėkmei matuoti nustatomi rodikliai.

III prioritetas – svetingas ir patogus gyvenimui rajonas

Matuojami rodikliai	Dabartinė reikšmė	Siekiamą reikšmė	Šaltinis	Skaičiavimo metodika
Užimtumo lygis savivaldybėje (proc.)	64,5 proc. (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Muziejų lankytojų skaičius (tūkst.)	5 (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Lietuvos statistikos departamento rodiklis
Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose tenkantis 1 000 gyventojų	143,38 (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Lietuvos statistikos departamentas	Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose padaugintas iš 1000 ir padalintas iš gyventojų skaičiaus
Perdirbta / panaudota pakartotinai komunalinių atliekų (proc.)	49,77 proc. (2021 m. duomenys)	Didėjantis	Aplinkos apsaugos agentūra	Aplinkos apsaugos agentūros rodiklis

11. PRIEMONIŲ PLANAS

Savivaldybės plėtros tikslų ir uždavinių įgyvendinimui buvo parengtas priemonių planas. Siekiant įvertinti plano įgyvendinimo pažangą buvo nustatyti priemonių vertinimo kriterijai.

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS							
I PRIORITETAS. TVARI IR INOVATYVI EKONOMIKOS PLĖTRA							
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
1.1. TIKSLAS. SKATINTI VERSLO PLĖTRĄ							
1.1.1. Uždavinys. Sudaryti sąlygas ir aplinką investicijų pritraukimui							
1.1.1.1.	Finansinių paskatų taikymas investuotojams, kuriantiems naujas įmones	Subjektų skaičius, kurie pasinaudojo paskata	Vnt.	0	3	2023-2030	ARSA
		Sukurtų darbo vietų skaičius	Vnt.	0	30	2023-2030	ARSA
1.1.1.2.	Investuoti į verslo vystymui skirtų teritorijų plėtrą	Išvystytų teritorijų skaičius	Vnt.	1	2	2022-2030	ARSA, socialiniai partneriai
1.1.1.3.	Plėtoti mokslo, verslo, savivaldos, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą	Sudarytų partnerystės sutarčių skaičius	Vnt.	0	1	2022-2030	ARSA, socialiniai partneriai
1.1.1.4.	Savivaldybės investicijų potencialą pristatančių komunikacijos priemonių sukūrimas ir vykdymas	Sukurtos komunikacijos priemonės	Vnt.	1	5	2023-2030	ARSA, ALEZ
1.1.2. Uždavinys. Didinti gyventojų verslumą							
1.1.2.1.	Įgyvendinti SVV plėtros programą, didinti SVV finansavimo galimybes	Verslo plėtros skatinimo programos patenkintų prašymų paramai gauti skaičius per metus	Vnt.	9	11	2023-2030	ARSA
		Sukurtų darbo vietų skaičius per metus	Vnt.	2	3	2023-2030	ARSA
1.1.2.2.	Kurti ir plėtoti infrastruktūrą ir suteikti pagalbą verslui	Gavusių pagalbą verslo subjektų skaičius	Vnt.	0	30	2023-2030	ARSA
		Sukurtos infrastruktūros objektų skaičius	Vnt.	0	1	2023-2030	ARSA
1.2. TIKSLAS. TVARAUS ŽEMĖS ŪKIO VYSTYMAS							
1.2.1. Uždavinys. Padidinti žemės ūkio tvarumą							
1.2.1.1.	Prižiūrėti, remontuoti ir rekonstruoti melioracijos ir hidrotechninių statinių infrastruktūrą	Remontuotų ir rekonstruotų statinių plotas	ha	3	24	2022-2030	ARSA, ūkininkai

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS						
I PRIORITETAS. TVARI IR INOVATYVI EKONOMIKOS PLĖTRA						
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė 2022 2030		Įgyvendinimo laikotarpis
		Remontuotų ir rekonstruotų statinių skaičius	Vnt.	1	8	2022-2030
		Remontuotų ir rekonstruotų statinių ilgis	km	10	80	2022-2030
1.2.1.2.	Vykdyti juridinių ir fizinių asmenų mokymus bei konsultacijas	Mokymų skaičius	Vnt.	2	16	2023-2030
1.2.1.3.	Tvaraus ir konkurencingo ūkininkavimo skatinimas	Ekologiškų ūkių skaičius	Vnt.	34	40	2023-2030
		Žemės plotas, dirbamas naudojant tausojančios žemdirbystės modelį	ha	1562	3000	2022-2030
1.2.2.	Uždavinys. Plėtoti alternatyvias veiklas kaimiškose vietovėse					
1.2.2.1.	Skatinti kurti alternatyvias žemės ūkiui veiklas	Įkurtų veiklų skaičius	Vnt.	2	7	2023-2030
1.2.2.2.	Vykdyti informacijos sklaidą apie alternatyvių veiklų galimybes kaime	Renginių skaičius	Vnt.	2	15	2023-2030
1.2.2.3.	Kooperacijos skatinimas žemės ūkyje	Sukurtų kooperatyvų skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030
1.3.	TIKSLAS. SUMANIAI VYSTYTI ŪKINĘ VEIKLĄ IR INFRASTRUKTŪRĄ, MAŽINANT POVEIKĮ KLIMATO KAITAI					
1.3.1.	Uždavinys. Skatinti žiedinės ekonomikos vystymą					
1.3.1.1.	Paskatinti trumpų tiekimo grandinių vertės kūrimo formavimąsi ir plėtrą	Įkurtų realizavimo vietų skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030
1.3.1.2.	Paskatinti verslo subjektus organizuoti antrinių žaliavų perdirbimą	Įmonių vykdančių antrinių žaliavų perdirbimą skaičius	Vnt.	1	2	2023-2030
1.3.2.	Uždavinys. Mažinti energijos vartojimą ir išnaudoti atsinaujinančių energijos išteklių potencialą					
1.3.2.1.	Savivaldybės viešųjų pastatų modernizavimas, gerinant jų būklę ir energetines charakteristikas	Modernizuotų (rekonstruotų) ir pritaikytų viešosios paskirties pastatų skaičius	Vnt.	1	8	2023-2030
1.3.2.2.	Savivaldybės gyvenamosios aplinkos kokybės ir patrauklumo pagerinimas	Įgyvendintų daugiabučių gyvenamųjų namų sutvarkytos teritorijos skaičius	Vnt.	1	8	2023-2030
1.3.2.3.	Apšvietimo tinklų atnaujinimas ir plėtra	LED šviestuvų dalis	Proc.	38	100	2023-2030
1.3.2.4.	Atsinaujinančių energetinių šaltinių naudojimo padidinimas ir infrastruktūros pritaikymas	Įgyvendinta atsinaujinančių energijos išteklių plėtros plano dalis	Proc.	0	70	2023-2030
		Viešojo sektoriaus subjektų, sunaudojamų energetinių išteklių iš atsinaujinančių energetikos šaltinių dalis	Proc.	0	60	2023-2030
1.3.3.	Uždavinys. Skatinti tvarų, saugų ir integruotą judumą					

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS								
I PRIORITETAS. TVARI IR INOVATYVI EKONOMIKOS PLĖTRA								
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės		Vertinimo kriterijus	Mato vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
					2022	2030		
1.3.3.1.	Susisiekimo rekonstravimas ir plėtra	infrastruktūros	Rekonstruotų (nutiestų) kelių ir gatvių ilgis	km	0	20	2023-2030	ARSA
			Įrengtas Naujosios Akmenės miesto aplinkkelis	Vnt.	-	1	2024-2030	ARSA
			Įdiegtų saugaus eismo priemonių skaičius	Vnt.	0	6	2023-2030	ARSA
1.3.3.2.	Vietinės reikšmės kelių (gatvių) tinklo plėtra ir būklės gerinimas		Vietinės reikšmės kelių (gatvių) su žvyro dangos ilgio pokytis įrengiant asfalto dangą	km	0	5	2023-2030	ARSA
1.3.3.3.	Vientiso dviračių, pėsčiųjų takų tinklo rajone vystymas		Esamų ir naujų pėsčiųjų takų rekonstravimas ir įrengimas	km	0	9	2023-2030	ARSA
1.3.3.4.	Darnaus judumo infrastruktūros, sudarančios sąlygas judėti aplinkai draugiškais būdais įrengimas		Parengtas rajono darnaus judumo planas	Vnt.	0	1	2023-2025	ARSA
			Įgyvendintos rajono darnaus judumo plano priemonės	Proc.	-	100	2023-2030	ARSA
			Viešųjų elektros įkrovimo vietų įrengimas	Vnt.	1	20	2023-2030	ARSA, privatūs investuotojai
1.3.3.5.	Viešojo transporto materialinės bazės ir paslaugų pritaikymas šiuolaikiniais poreikiais		Ekologiškų autobusų dalis	Proc.	37	60	2023-2030	ARSA, Naujosios Akmenės autobusų parkas
			Paskatų naudotis viešuoju transportu priemonių skaičius	Vnt.	6	10	2023-2030	ARSA, Naujosios Akmenės autobusų parkas
1.3.4.Uždavinys. Didinti rajono patrauklumą sukuriant tvarią infrastruktūrą bei aplinką								
1.3.4.1.	Savivaldybės viešųjų erdvių pritaikymas lankymui, rekreacijai ir infrastruktūros prieinamumo didinimas		Įrengtų viešųjų erdvių skaičius	Vnt.	2	7	2023-2030	ARSA
1.3.4.2.	Paviršinių nuotekų tinklų ir sistemų įrengimas ir vystymas prisitaikant prie klimato kaitos		Naujai įrengtos infrastruktūros tinklų ilgis	km	0	1,6	2023-2030	ARSA, UAB “Akmenės vandenys”
1.3.4.3.	Nuotekų tvarkymo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra		Vartotojų prijungtų prie centralizuotų nuotekų tinklų dalis	Proc.	96	98	2023-2030	ARSA, UAB “Akmenės vandenys”
1.3.4.4.	Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros atnaujinimas ir plėtra		Vartotojų prijungtų prie geriamojo vandens tiekimo tinklų dalis	Proc.	98	99	2023-2030	ARSA, UAB “Akmenės vandenys”
1.3.4.5.	Vandenviečių ir vandens kokybės gerinimo įrenginių atnaujinimas ir plėtra		Naujai įrengtų vandenviečių skaičius	Vnt.	0	3	2023-2030	ARSA, UAB „Akmenės vandenys“

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS									
I PRIORITETAS. TVARI IR INOVATYVI EKONOMIKOS PLĖTRA									
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus		Mato vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas	
					2022	2030			
		Naujai įrengtų vandens įrenginių skaičius	gerinimo	Vnt.	13 (eksploatuojama)	18	2023-2030	ARSA, UAB „Akmenės vandenys“	
1.3.4.6.	Savivaldybės aplinkos monitoringo programos vykdymas	Parengta ir vykdoma monitoringo programa	aplinkos	Vnt.	0	1	2022-2030	ARSA	
1.3.4.7.	Investicijos į žaliosios infrastruktūros urbanizuotoje aplinkoje plėtojimą	Sutvarkytų teritorijų skaičius		Vnt.	0	1	2023-2030	ARSA	

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS							
II PRIORITETAS. VEIKLI IR SOCIALIAI ATSAKINGA SAVIVALDA							
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato Vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
2.1. TIKSLAS. VYSTYTI TVARIĄ IR ĮTRAUKIĄ SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMO IR SVEIKATOS APSAUGOS APLINKĄ							
2.1.1. Uždavinys. Užtikrinti socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, infrastruktūros pritaikymą bei plėtrą							
2.1.1.1.	Atnaujinti ir plėsti socialines paslaugas teikiančių įstaigų infrastruktūrą ir materialinę bazę	Atnaujintų socialinių paslaugų įstaigų skaičius	Vnt.	0	1	2023-2030	ARSA, Socialinių paslaugų įstaigos
2.1.1.2.	Sukurti infrastruktūrą proto ir psichinę negalią turinčių asmenų bendruomeninių paslaugų plėtrai ir vystymui	Naujai pradėtų teikti bendruomeninių paslaugų skaičius	Vnt.	0	3	2023-2030	ARSA
		Pastatytų/atnaujintų/įsigytų paslaugoms teikti objektų skaičius	Vnt.	0	1	2023-2030	ARSA
2.1.1.3.	Socialinės priežiūros vaikams ir šeimoms, senyvo amžiaus ir asmenims su negalia, užsieniečiams (emigrantams, pabėgėliams) ir Lietuvos diasporos atstovams, socialinę riziką patiriantiems asmenims paslaugų ir infrastruktūros plėtra ir prieinamumo didinimas	Naujai pradėtų teikti paslaugų skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030	ARSA, Socialinių paslaugų įstaigos
		Pastatytų/atnaujintų/įsigytų paslaugoms teikti objektų skaičius	Vnt.	0	1	2023-2030	ARSA
		Įsigytų/atnaujintų socialinių būstų skaičius	Vnt.	0	10	2023-2030	ARSA
2.1.1.4.	Prevencinių paslaugų plėtra ir prieinamumo didinimas	Naujai pradėtų teikti prevencinių paslaugų skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030	ARSA, Socialinių paslaugų įstaigos
2.1.2. Uždavinys. Gerinti sąlygas, siekiant užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir savalaikį suteikimą (tolygumą)							
2.1.2.1.	Atnaujinti ir plėsti asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūrą ir materialinę bazę	Atnaujintų įstaigų skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030	ARSA, VSB, Sveikatos priežiūros įstaigos
		Įstaigų skaičius, kuriose atnaujinta materialinė bazė	Vnt.	0	3	2023-2030	ARSA
2.1.2.2.	Sveikatos priežiūros paslaugų tinklo optimizavimas	Pritaikytų optimizavimo priemonių skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030	ARSA, VSB, Sveikatos priežiūros įstaigos
2.1.2.3.	Didinti sveikatos priežiūros įstaigų efektyvumą bei prieinamumą, gerinant teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas ir diegiant naujas sveikatos priežiūros paslaugas	Naujai teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų skaičius; pagerintų/patobulintų/ išplėstų sveikatos priežiūros paslaugų skaičius	Vnt.	0	5	2023-2030	ARSA, Sveikatos priežiūros įstaigos
		Išvengiamų hospitalizacijų mažėjimas	Proc.	25	15	2023-2030	Sveikatos įstaigos priežiūros

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS									
II PRIORITETAS. VEIKLI IR SOCIALIAI ATSAKINGA SAVIVALDA									
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės			Vertinimo kriterijus	Mato Vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
						2022	2030		
2.1.2.4.	Išvystyti inovatyvias paslaugas sveikatos priežiūros srityje		Gyventojų, dalyvavusių valstybinėse prevencinėse programose, dalis	Proc.	26,7	36,7	2023-2030	ARSA, Sveikatos priežiūros įstaigos, VSB	
			Inovatyvių paslaugų skaičius	Vnt.	1	2	2023-2030	Sveikatos įstaigos priežiūros	
			Įstaigų naudojančių išankstinės pacientų registravimo informacinę sistemą (IPR IS) pilna apimtimi skaičius	Vnt.	0	4	2023-2030	Sveikatos įstaigos priežiūros	
2.1.2.5.	Sveikatos sektoriaus specialistų pritraukimo priemonių vykdymas		Pritraukimo programų skaičius	Vnt.	1	2	2023-2030	ARSA, Sveikatos priežiūros įstaigos	
2.1.3. Uždavinys. Skatinti sveikos gyvensenos pasirinkimą ir kurti tam palankią aplinką									
2.1.3.1.	Diegti prevencines priemones stiprinančias visuomenės sveikatą ir psichologinę gerovę		Suteiktų kompleksinių paslaugų skaičius	Vnt.	0	1400	2023-2030	VSB	
2.1.3.2.	Vykdyti psichikos sveikatos stiprinimo ir priklausomybės ligų prevenciją		Sveikatinimo renginių ir suteiktų individualių konsultacijų skaičius	Vnt.	0	5800	2023-2030	VSB	
2.1.4. Uždavinys. Plėtoti įvairių socialinių grupių įveiklinimą ir užimtumą									
2.1.4.1.	Didinti negalią turinčių asmenų integraciją į atvirą darbo rinką		Įsitraukusių į darbo rinką asmenų skaičius	Asm.	0	20	2023-2030	ARSA	
2.1.4.2.	Plėtoti socialinę atskirtį patiriančių mokinių integraciją į darbo rinką mokinių atostogų metu		Priemonių skaičius	Vnt.	0	5	2023-2030	ARSA	
		Priemonėse dalyvavusių mokinių procentinė dalis	Proc.	0	100	2023-2030	ARSA		
2.2. TIKSLAS. UŽTIKRINTI KOKYBIŠKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ PRIEINAMUMĄ									
2.2.1. Uždavinys. Užtikrinti aukštą švietimo paslaugų kokybę visame rajono ugdymo tinkle									
2.2.1.1.	Parengti pedagogų pritraukimo programą ir įgyvendinti priemones		Parengta, patvirtinta ir vykdoma programa	Vnt.	-	1	2023-2030	ARSA	
		Vidutinis pedagogų amžius	Amžiaus vidurkis	52,14	49,00	2022-2030	ARSA, Švietimo įstaigos		
2.2.1.2.	Vykdyti aktyvią profesinio orientavimo veiklą bendrojo ugdymo mokyklose		Organizuotų renginių skaičius per metus	Vnt.	1	5	2022-2030	JSŠC	
2.2.1.3	Užtikrinti neformaliojo švietimo įstaigų paslaugų kokybę ir veiklos tęstinumą		Neformaliajame ugdyme dalyvaujančių vaikų dalis nuo bendrojo ugdymo mokinių skaičiaus	Proc.	60,27	75	2022-2030	ARSA, Švietimo įstaigos	
2.2.1.4	Padidinti ugdymo prieinamumą atskirtį patiriantiems vaikams		Ikmokyklinio ugdymo užtikrinimas 2-5 m. vaikams	Proc.	87,3	100	2023-2030	ARSA, Švietimo įstaigos	
2.2.2. Uždavinys. Užtikrinti švietimo bendruomenės narių saugumą ir palankią emocinę aplinką									

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS							
II PRIORITETAS. VEIKLI IR SOCIALIAI ATSAKINGA SAVIVALDA							
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato Vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Igyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
2.2.2.1.	Plėtoti švietimo specialiosios pedagoginės, socialinės, psichologinės pagalbos teikimą	Paslaugas gavusių mokinių, kurie turi poreikį gauti paslaugas, dalis	Proc.	72,1	100	2022-2030	Švietimo įstaigos
		Švietimo pagalbos specialistų skaičius	Asm.	0,8	1	2022-2030	Švietimo įstaigos
2.2.2.2.	Vykdyti saugią emocinę ir fizinę aplinką kuriančias programas	Vykdomų programų skaičius	Vnt.	7	10	2022-2030	Švietimo įstaigos
		Saugiai besijaučiančių bendruomenės narių dalis (apklausos rezultatai)	Proc.	75	80	2023-2030	Švietimo įstaigos
2.2.3.	Sukurti šiuolaikišką kokybiško ugdymo(si) aplinką ir sąlygas įtraukiam ugdymui vystyti						
2.2.3.1.	Išplėsti STEAM priemonių ir metodikos prieinamumą ugdymo procese	Mokinių, dalyvavusių STEAM mokyme, dalis	Proc.	67	75	2022-2030	Švietimo įstaigos
2.2.3.2.	Vystyti visos dienos mokyklos organizavimą bendrojo ugdymo mokyklose	Visos dienos mokyklos paslaugų poreikio įgyvendinimo dalis	Proc.	0	90	2022-2030	Švietimo įstaigos
2.2.3.3.	Užtikrinti ugdymo aplinkos prieinamumą specialiųjų poreikių turintiems ir atskirti patiriantiems vaikams	Pritaikytų švietimo įstaigų tinklo dalis	Proc.	8	100	2022-2030	ARSA, Švietimo įstaigos
2.2.3.4.	Įgyvendinti Tūkstantmečio mokyklos programą	Parengtas ir įgyvendintas Tūkstantmečio mokyklų programos pažangos planas	Vnt.	0	1	2022-2025	ARSA, Švietimo įstaigos
2.2.3.5.	Kultūrinis mokinių ugdymo vykdymas	Bendrojo ugdymo mokinių (1-12 kl.) pasinaudojusių kultūros paso galimybėmis dalis nuo visų mokinių	Proc.	-	100	2022-2030	Švietimo įstaigos
2.2.4.	Išvystyti įkvepiančią viso gyvenimo mokymosi aplinką						
2.2.4.1.	Plėtoti suaugusiųjų neformaliojo švietimo veiklas	TAU centrų dalyvių skaičius	Vnt.	250	400	2022-2030	JSŠC, ARSA
2.2.4.2.	Užtikrinti suaugusių profesinio ir kvalifikacijos kėlimo paslaugas	Akredituotų programų skaičius	Vnt.	27	35	2022-2030	JSŠC
2.3.	TIKSLAS. DIDINTI LAISVALAIKIO PASIRINKIMO GALIMYBES						
2.3.1.	Įgyvendinti įtraukiąją kultūros politiką, plėtoti kultūros paslaugų įvairovę, užtikrinant aukštą paslaugų kokybę						
2.3.1.1.	Skatinti mėgėjų meno kolektyvų kūrimą ir veiklą	Meno kolektyvų kultivuojamų kultūros rūšių skaičius	Vnt.	6	8	2022-2030	Kultūros centras
2.3.1.2.	Kultūros infrastruktūros ir materialinės bazės atnaujinimas ir plėtra	Naujai pritaikytų/atnaujintų kultūros objektų skaičius	Vnt.	3	5	2022-2030	ARSA
2.3.1.3.	Paskatinti kultūros paslaugų plėtrą ir įvairovę	Gyventojų pasitenkinimas kultūros renginiais ir kokybe	Balai	-	8	2022-2030	ARSA, Kultūros įstaigos

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS							
II PRIORITETAS. VEIKLI IR SOCIALIAI ATSAKINGA SAVIVALDA							
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato Vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
2.3.1.4	Įtraukiosios kultūros politikos priemonių kūrimas ir įgyvendinimas	Priemonių skaičius	Vnt.	0	3	2022-2030	ARSA, Kultūros įstaigos
2.3.2.	Skatinti sporto ir aktyvaus laisvalaikio paslaugų vystymą						
2.3.2.1.	Skatinti sporto paslaugų pasiūlos didinimą	Organizuotai sportuojančių gyventojų dalis tarp visų gyventojų	Proc.	4,5	5,5	2022-2030	ARSA, Sporto centras
		Vystomų sporto šakų skaičius	Vnt.	11	13	2022-2030	ARSA, Sporto centras
2.3.2.2.	Skatinti ir įgyvendinti fizinio aktyvumo veiklos projektus	Finansuotų sporto programos projektų skaičius	Vnt.	11	14	2022-2030	ARSA
		Sporto organizacijų skaičius rajone	Vnt.	11	16	2022-2030	ARSA
2.4.	TIKSLAS. STIPRINTI VIETOS SAVIVALDĄ IR SAUGUMĄ						
2.4.1.	Įgyvendinti gerojo valdymo principus ir vykdyti efektyvią komunikaciją						
2.4.1.1.	Skatinti naudojimąsi elektroninėmis viešosiomis administracinėmis paslaugomis	Elektroninių paslaugų vartotojų skaičius	Vnt..	3000	4500	2022-2030	ARSA
2.4.1.2.	Didinti viešojo sektoriaus darbuotojų kompetencijas	Viešojo sektoriaus darbuotojų tobulinusių kvalifikaciją dalis nuo visų savivaldybės darbuotojų kasmet	Proc..	50	50	2022-2030	ARSA
2.4.1.3.	Užtikrinti savivaldybės įstaigų teikiamų paslaugų kokybę ir efektyvumą taikant kokybės vadybos sistemas	Gyventojų pasitenkinimo įstaigų teikiamų paslaugų kokybe dalis	Proc.	-	80	2022-2030	ARSA
2.4.1.4.	Plėtoti savivaldybės administracijos bei įstaigų tarpsektorinį ir tarptautinį bendradarbiavimą	Pasirašytų partnerystės, bendradarbiavimo sutarčių skaičius	Vnt.	2	4	2022-2030	ARSA
2.4.1.5.	Didinti informacijos sklaidą apie savivaldybę ir užtikrinti tinkamą komunikaciją	Sukurtas komunikacijos veiksmų planas	Vnt.	0	1	2022-2030	ARSA
		Įgyvendintų komunikacijos priemonių skaičius	Vnt.	0	5	2022-2030	ARSA
2.4.1.6.	Centralizuoti savivaldybės įstaigų bendrąsias funkcijas	Centralizuotų funkcijų skaičius	Vnt.	1	4	2022-2030	ARSA
2.4.1.7.	Vykdyti nuoseklią korupcijos prevencijos stebėseną	Įgyvendintų korupcijos prevencijos priemonių skaičius Akmenės rajono savivaldybės institucijose, įstaigose bei įmonėse	Vnt.	6	48	2022-2030	ARSA
2.4.2.	Užtikrinti gyventojų poreikius atliepiančias ir kokybiškas paslaugas						
2.4.2.1.	Didinti viešųjų paslaugų prieinamumą asmenims turintiems negalią	Įvairių negalią turinčių asmenų poreikiams pritaikytų paslaugų skaičius	Vnt.	1	3	2022-2030	ARSA

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS							
II PRIORITETAS. VEIKLI IR SOCIALIAI ATSAKINGA SAVIVALDA							
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato Vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
2.4.2.2.	Skatinti gyventojų, BO, NVO įsitraukimą į viešųjų klausimų sprendimą ir paslaugų tobulinimą	Įsitraukusių į sprendimų (konsultacijų) priėmimą gyventojų dalis per metus	Proc.	18	40	2022-2030	ARSA
2.4.2.3.	Atlikti gyventojų poreikių ir paslaugų kokybės tyrimus bei apklausas	Atliktų apklausų/kokybės tyrimų skaičius	Vnt.	4	4	2022-2030	ARSA
		Įgyvendintų gerinimo priemonių skaičius per metus	Vnt.	3	4	2022-2030	ARSA
2.4.2.4.	Gyventojų lengvesnio integravimosi paketo įgyvendinimas	Integravimosi paketo sukūrimas	Vnt.	0	1	2022-2030	ARSA
2.4.3. Uždavinys. Skatinti gyventojų bendruomeniškumą ir aktyvumą							
2.4.3.1.	Skatinti NVO, BO ir savanorių įsitraukimą į viešųjų paslaugų teikimą	Įgyvendintų projektų skaičius	Vnt.	-	2	2022-2030	ARSA
		BO, NVO organizacijų, įsitraukusių į viešųjų paslaugų teikimą, skaičius	Vnt.	-	10	2022-2030	ARSA
		Viešųjų paslaugų dalis nuo visų viešųjų paslaugų, kurias teikia bendruomeninės organizacijos ir NVO	proc.	6,2	20	2022-2030	ARSA
2.4.3.2.	Remti bendruomenių iniciatyvas	Įgyvendintų projektų skaičius per metus	Vnt.	25	30	2022-2030	ARSA, bendruomenės
		Gyventojų pasitenkinimas dalyvaujamoju biudžetu	Proc.	-	90	2022-2030	ARSA, seniūnijos
2.4.4. Užtikrinti bendruomenės saugumą							
2.4.4.1.	Plėsti bei prižiūrėti stebėjimo sistemas ir kitas saugumo priemones	Stebimų teritorijų skaičius	Vnt.	18	35	2022-2030	ARSA
		Atnaujintos elektroninės akustinės sistemos	Vnt.	3	6	2022-2030	ARSA
		Modernizuotų saugių objektų, kuriose ekstremalių situacijų metu negali atsirasti gyvybei ir sveikatai pavojingų veiksmų, skaičius	Vnt.	0	1	2022-2030	ARSA
2.4.4.2.	Vykdėti civilinės saugos, priešgaisrinės saugos, ekstremaliųjų situacijų prevenciją ir informacinę sklaidą	Įgyvendintų priešgaisrinio saugumo priemonių skaičius	Vnt.	1	3	2022-2030	ARSA, Akmenės rajono ugniagesių komanda
		Civilinės ir priešgaisrinės saugos, ekstremaliųjų situacijų mokymų ir renginių skaičius	Vnt.	6	48	2022-2030	ARSA
2.4.5. Stiprinti savivaldybės elektroninės informacijos bei erdvės vystymą ir saugumą							
2.4.5.1.	Užtikrinti informacinių technologijų kibernetinį saugumą	Priemonių skaičius	Vnt.	1	3	2022-2030	ARSA

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS							
II PRIORITETAS. VEIKLI IR SOCIALIAI ATSAKINGA SAVIVALDA							
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato Vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
2.4.5.2.	Skaitmeninti ir modernizuoti savivaldybės administracijos bei pavaldžių įstaigų veiklos turinį	Naujų/modernizuotų sistemų skaičius	Vnt.	3	5	2022-2030	ARSA
2.4.5.3.	Padidinti atvirų duomenų prieinamumą	Duomenų rinkinių skaičius	Vnt.	1	5	2022-2030	ARSA
2.4.5.4.	Skaitmenizuoti / patobulinti skaitmenizuotas paslaugas verslui ar gyventojams	Skaitmenizuotų / patobulintų paslaugų skaičius	Vnt.	1	3	2022-2030	ARSA
2.4.5.5.	Viešųjų interneto prieigos taškų plėtra	Prieigos taškų skaičius	Vnt.	8	15	2022-2030	ARSA
2.5. TIKSLAS. UŽTIKRINTI JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMĄ							
2.5.1. Uždavinys. Įgyvendinti faktais ir žiniomis grįstą jaunimo politiką, užtikrinti darbą su jaunimu ir plėsti darbą su jaunimu formas							
2.5.1.1.	Jaunimo politikos įgyvendinimo planavimas ir stebėseną	Jaunimo situacijos tyrimai	Vnt.	1	Po 1 tyrimą kas 3 metus	2023-2030	ARSA, Savivaldybės jaunimo reikalų taryba
2.5.1.2.	Atvirojo darbo su jaunimu įgyvendinimas ir plėtra	AJC ir AJE bendras skaičius	Vnt.	3	6	2022-2030	ARSA, su jaunimu dirbančios organizacijos
		AJC ir AJE unikalių lankytojų skaičius	Asm.	150	300	2022-2030	ARSA, su jaunimu dirbančios organizacijos
2.5.1.3.	Mobiliojo darbo su jaunimu plėtra	Įtrauktų unikalių jaunų žmonių skaičius	Asm.	0	100	2022-2030	ARSA, su jaunimu dirbančios organizacijos
2.5.2. Uždavinys. Didinti galimybes jaunimui dalyvauti jaunimo organizacijų ir savanoriškoje veikloje							
2.5.2.1.	Jaunimo iniciatyvų projektų rėmimas	Finansuotų projektų skaičius	Vnt.	7	15	2022-2030	ARSA
2.5.2.2.	Jaunimo organizacijų ir neformalių jaunimo grupių stiprinimas	Jaunimo įsitraukusio į jaunimo organizacijas dalis nuo viso jaunimo	Proc.	15	25	2022-2030	ARSA, Jaunimo ir su jaunimu dirbančios organizacijos
2.5.2.3.	Savanorystės skatinimas	Jaunimo savanoriškos tarnybos savanorių skaičius	Asm.	8	16	2022-2030	ARSA, Jaunimo ir su jaunimu dirbančios organizacijos, savanorišką veiklą organizuojanti organizacija/-os
		Savanorius priimančių organizacijų skaičius	Vnt.	12	15		ARSA, Jaunimo ir su jaunimu dirbančios organizacijos, savanorišką veiklą

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS

II PRIORITETAS. VEIKLI IR SOCIALIAI ATSAKINGA SAVIVALDA

Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato Vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
							organizuojanti organizacija/-os

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS							
III PRIORITETAS. SVETINGAS IR PATOGUS GYVENIMUI RAJONAS							
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
3.1. TIKSLAS. DIDINTI RAJONO TURISTINĮ PATRAUKLUMĄ							
3.1.1. Uždavinys. Užtikrinti darnios turizmo plėtros efektyvų valdymą ir kurti konkurencingus turizmo produktus							
3.1.1.1.	Turizmo infrastruktūros vystymas ir turizmo paslaugų (produktų) sukūrimas bei plėtra	Turizmo maršrutų paketų skaičius	Vnt.	0	5	2023-2030	ARSA, Akmenės krašto muziejus
		Pritaikytų lankyti ir/arba modernizuotų objektų skaičius	Vnt.	0	3	2023-2030	ARSA, Akmenės krašto muziejus
		Pritaikytų lankyti kultūros paveldo objektų skaičius	Vnt.	0	1	2023-2030	ARSA
3.1.1.2.	Efektyviai veikiantis turistams aktualios informacijos teikimo tinklas	Įgyvendintų rinkodaros priemonių skaičius	Vnt.	0	7	2023-2030	ARSA, Akmenės krašto muziejus
3.1.1.3.	Šiaulių regiono savivaldybių turizmo priemonių įgyvendinimas	Įgyvendintų bendrų priemonių skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030	ARSA, Akmenės krašto muziejus
3.1.2. Uždavinys. Padidinti rajono žinomumą ir turistinį patrauklumą							
3.1.2.1.	Akmenės rajono įvaizdžio ir komunikacijos formavimas bei įgyvendinimas	Parengta turizmo ir įvaizdžio strategija	Vnt.	0	1	2023-2024	ARSA
		Įgyvendintų komunikacijos kampanijų skaičius	Vnt.	0	7	2023-2030	ARSA
3.1.2.2.	Skatinti rajono turizmo plėtrą, organizuojant apskrities, nacionalinius ar tarptautinius renginius	Įgyvendintų renginių skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030	ARSA, Sporto centras, Akmenės krašto muziejus, Kultūros centras
3.2. TIKSLAS. PLĖTOTI TVARIAM GYVENIMUI REIKALINGĄ INFRASTRUKTŪRĄ IR APLINKĄ							
3.2.1. Uždavinys. Infrastruktūros vystyme diegti šiandieniniams poreikiams pritaikytus ir aplinkos apsauga grįstus sprendinius							
3.2.1.1.	Komunalinio ūkio modernizavimas	Modernių priemonių skaičius	Vnt.	0	2	2023-2030	ARSA, socialiniai partneriai
3.2.1.2.	Viešojo transporto skaitmeninimas	Įgyvendintų priemonių skaičius	Vnt.	0	3	2023-2030	ARSA, Naujosios Akmenės autobusų parkas
3.2.2. Uždavinys. Vystyti žiedinės ekonomikos principais paremtą atliekų tvarkymo sistemą							

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO 2022–2030 METŲ TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR PRIEMONĖS							
III PRIORITETAS. SVETINGAS IR PATOGUS GYVENIMUI RAJONAS							
Eil. Nr.	Tikslai, uždaviniai, priemonės	Vertinimo kriterijus	Mato vienetas	Vertinimo kriterijaus pradinė ir siektina reikšmė		Įgyvendinimo laikotarpis	Atsakingas vykdytojas
				2022	2030		
3.2.2.1.	Šalinamų sąvartyne komunalinių atliekų kiekio mažinimas	Pašalintų sąvartyne komunalinių atliekų dalis	Proc.	26,2 (2021 m. duomenys)	10,0	2023-2030	ARSA, ŠRATC, Naujosios Akmenės komunalininkas, gyventojai
3.2.2.2.	Atliekų tvarkymo sistemos teritorijoje gerinimas ir plėtra	Įgyvendintų priemonių skaičius	Vnt.	0	2	2024-2030	ARSA, socialiniai partneriai, gyventojai
		Įrengtų kompostavimo aikštelių skaičius	Vnt.	0	1	2025-2030	ARSA, socialiniai partneriai
3.2.2.3.	Taršos mažinimas, išvalant ir sutvarkant užterštas teritorijas	Išvalytų (sutvarkytų) teritorijų skaičius	Vnt.	2	2	2023-2030	ARSA
3.3. TIKSLAS. VYKDYTI SUBALANSUOTĄ TERITORIJŲ PLĖTRĄ							
3.3.1. Uždavinys. Tobulinti savivaldybės teritorijų planavimą							
3.3.1.1.	Strategiškas teritorijų planavimo dokumentų (bendrųjų, specialiųjų, detaliųjų) atnaujinimas ir rengimas	Atnaujintų (parengtų) dokumentų skaičius	Vnt.	0	12	2023-2030	ARSA
3.3.1.2.	Žemės sklypų formavimas	Suformuotų sklypų skaičius per metus	Vnt.	0	15	2023-2030	ARSA

12. PAŽANGOS PROJEKTŲ INVESTICIJŲ POREIKIS

Igyvendinti Akmenės rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2022–2030 m. viziją, prioritetus, tikslus, uždavinius bei priemones, sudaroma ilgalaikė 2023–2030 m. finansavimo poreikio prognozė pažangos projektams. Pažangos projektų planavimas atliekamas pagal strateginio planavimo principus, apibrėžtus Strateginio valdymo įstatyme ir detalizuotus Vyriausybės patvirtintoje Strateginio planavimo metodikoje (2021 m. balandžio 28 d. nutarimas Nr. 292). Pažangos projektai – strateginės svarbos projektai, kuriuos įgyvendinant sukuriama produktai, paslaugos ar infrastruktūra, taip pat tokie, kuriuos įgyvendina arba kuriuos įgyvendinant dalyvauja savivaldybė ir yra siejami su Regionų pažangos planų pažangos priemonių įgyvendinimu. Investicijų poreikio planavimas atliekamas remiantis panašių projektų įgyvendinimo patirtimi, savivaldybės administracijos planuojamais įgyvendinti projektais, ekonominių rodiklių prognozėmis. Tęstinių veiklų finansavimas nėra prognozuojamas, nes veiklos yra vykdomos, o finansavimo projekcijos tvirtinamos strateginiais veiklos ir metiniais planais.

Atkreiptinas dėmesys, kad investicijų poreikio tikslumą riboja neapibrėžti techniniai sprendimai, neaiškus finansavimo mechanizmas ir šaltiniai, infliacija ir makroekonomikos veiksniai bei ilgas prognozavimo laikotarpis.

Žemiau esančioje lentelėje pateikiama 2023–2030 m. finansavimo poreikio prognozė pažangos projektams. Planuojama, kad didžiausias lėšų poreikis pažangos projektams bus skirtas 1.3 tikslui „Sumaniai vystyti ūkinę veiklą ir infrastruktūrą, mažinant poveikį klimato kaitai“ bei 2.1 tikslui „Vystyti tvarią ir įtraukią socialinės atskirties mažinimo ir sveikatos apsaugos aplinką“

12.1 lentelė. Finansavimo poreikis pažangos projektams 2023–2030 m. laikotarpiui

Prioritetai ir tikslai		Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eur
I prioritetas	TVARI IR INOVATYVI EKONOMIKOS PLĖTRA	
1.1. tikslas	Skatinti verslo plėtrą	20 000
1.2. tikslas	Tvaraus žemės ūkio vystymas	5 000
1.3. tikslas	Sumaniai vystyti ūkinę veiklą ir infrastruktūrą, mažinant poveikį klimato kaitai	80 000
II prioritetas	VEIKLI IR SOCIALIAI ATSAKINGA SAVIVALDA	
2.1. tikslas	Vystyti tvarią ir įtraukią socialinės atskirties mažinimo ir sveikatos apsaugos aplinką	26 000
2.2. tikslas	Užtikrinti kokybiškų švietimo paslaugų prieinamumą	7 000
2.3. tikslas	Didinti laisvalaikio pasirinkimo galimybes	10 000
2.4. tikslas	Stiprinti vietos savivaldą ir saugumą	2 000
2.5. tikslas	Užtikrinti jaunimo politikos įgyvendinimą	1 000
III prioritetas	SVETINGAS IR PATOGUS GYVENIMUI RAJONAS	
3.1. tikslas	Didinti turistinį patrauklumą	10 000
3.2. tikslas	Plėtoti tvariam gyvenimui reikalingą infrastruktūrą ir aplinką	6 000

Prioritetai ir tikslai		Preliminarus lėšų poreikis, tūkst. Eur
3.3. tikslas	Vykdyti subalansuotą teritorijų plėtrą	1 000
	Preliminarus pažangos projektų investicijų poreikis	168 000

Planuojami pažangos projektų finansavimo šaltiniai:

- savivaldybės biudžetas;
- valstybės biudžeto dotacijos;
- ES fondų ir kitos finansavimo programų lėšos;
- kitos lėšos.

1 priedas. Akmenės rajono savivaldybės strateginio plėtros plano priežiūros metodika

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS STRATEGINIO PLĖTROS PLANO PRIEŽIŪROS METODIKA

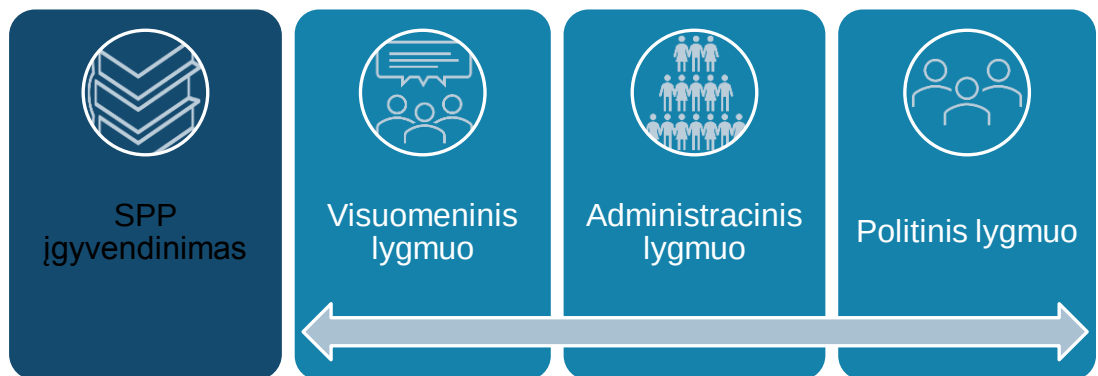
1.1.BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Strateginio plėtros plano priežiūros metodika Akmenės rajono savivaldybėje (toliau – Metodika) reglamentuoja Savivaldybės strateginio plėtros plano priežiūros procesą. Metodika sudaro sąlygas kontroliuoti SPP vykdymą, vertinti įgyvendinimo poveikį rajono plėtrai ir prireikus jį tikslinti. Tai sisteminis aplinkos kokybinių ir kiekybinių pokyčių fiksavimo, vertinimo ir pasiūlymų dėl patvirtinto SPP įgyvendinimo procesas, kurio tikslas – rinkti ir analizuoti informaciją apie strateginio plėtros plano įgyvendinimo rezultatus ir laiku priimti sprendimus dėl SPP tikslinimo.
2. Šiame dokumente vartojamos sąvokos:
 - Savivaldybė – Akmenės rajono savivaldybė;
 - Strateginis plėtros planas (toliau – SPP) – Akmenės rajono savivaldybės 2022–2030 metų strateginis plėtros planas; ilgametis strateginis planavimo dokumentas, kuris rengiamas, tvirtinamas, įgyvendinamas, jo stebėsena, vertinimas ir atsiskaitymas už pasiektą pažangą atliekami Strateginio valdymo įstatymo 7 straipsnio 6 punkto, 21 straipsnio ir 128 skirsnio nustatyta tvarka.
 - Savivaldybės strateginis veiklos planas (toliau – SVP) – savivaldybės 3 metų trukmės strateginio planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į SPP ir kitus Savivaldybės tarybos patvirtintus planavimo dokumentus, detalizuojamas Akmenės rajono savivaldybės strateginio plėtros plano tikslų ir uždavinių įgyvendinimas ir sudaromas, atsižvelgiant į planuojamus Savivaldybės finansinius ir žmogiškuosius išteklius;
 - Rodiklis – aiškiu mato vienetu išreikštas vertinimo kriterijus, suteikiantis informacijos apie strateginio plėtros plano įgyvendinimo poveikį rajono raidai (atitinkamai plėtros prioritetui);
 - Stebėsena – nuolatinis duomenų apie strateginio plėtros plano įgyvendinimo rezultatus (vertinimo kriterijus) fiksavimas, siekiant laiku priimti aktualius sprendimus dėl efektyvesnio strateginio plėtros plano įgyvendinimo;
 - Strateginis planavimas Savivaldybėje – visuma procesų, skirtų ilgalaikiai ir darniai Savivaldybės pažangai užtikrinti, apimančių aplinkos analizę, sprendimų dėl planavimo dokumentų rengimo priėmimą, planavimo dokumentų rengimą, tvirtinimą, įgyvendinimą, stebėsena, vertinimą, atsiskaitymą už pasiektus rezultatus;
 - Strateginio veiklos plano koordinatoriai – Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu paskirti asmenys, atsakingi už tam tikros SVP programos rengimo ir įgyvendinimo koordinavimą;
 - Programų koordinatoriai – už tikslų ir uždavinių įgyvendinimą atsakingi Akmenės rajono savivaldybės padaliniai arba kitų įstaigų paskirti atsakingi darbuotojai.
3. Metodika parengta pagal Strateginio valdymo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. Nr. 292; Strateginio valdymo įstatymą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 25 d. Nr. XIII-3096; Vietos savivaldos įstatymą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533.
4. Metodika skirta Akmenės rajono savivaldybės administracijos darbuotojams, atsakingiems už strateginių plėtros planų rengimą ir jų įgyvendinimą. Metodika tvirtinama Akmenės rajono tarybos sprendimu kaip SPP sudėtinė dalis. Ji parengta, siekiant užtikrinti Akmenės rajono savivaldybės 2022–2030 metų strateginio plėtros plano įgyvendinimą.

2.1. ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS INSTITUCINĖ STRUKTŪRA

5. Metodikos institucinę struktūrą sudaro trys lygmenys: politinis, administracinis ir visuomeninis. Užtikrinant savivaldos, visuomenės ir verslo bendradarbiavimo sąlygas, savivaldybės padalinių darbą, planuojant SPP ar jį redaguojant, papildomai gali būti kviečiami vietos bendruomenės atstovai, socialiniai-ekonominiai partneriai, kurie gali pateikti savo pastabas ir taip įsitraukti į SPP stebėsenos procesus. Visuomenės lygmuo įtrauktas, siekiant užtikrinti rajono gyventojų dalyvavimą tvarkant viešuosius Savivaldybės reikalus⁹⁵ bei įgyvendinti strateginio valdymo atvirumo ir įtraukimo principus, įtraukiant visas suinteresuotas šalis ir konsultuojantis su visuomene, socialiniais ir ekonominiais partneriais⁹⁶ ne tik rengiant planavimo dokumentus, bet ir juos įgyvendinant, priimant sprendimus, vykdam įgyvendinimo priežiūrą⁹⁷. Toliau paveiksle iliustruojama trijų institucijų lygmenų sąveika.

1.2.1. pav. Politinio, administracinio ir visuomeninio lygmenų institucijų sąveika

Šaltinis: sudaryta autorių

7. Akmenės rajono strateginio planavimo dokumentai tarpusavyje susiję. Savivaldybės rengiamų planų hierarchinė schema pateikiama 1.2.2. pav.

⁹⁵ Vietos savivaldos įstatymą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533, 41 p.

⁹⁶ Strateginio valdymo įstatymą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 25 d. Nr. XIII-3096, 4 str.;

⁹⁷ Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. Nr. 292, 133p.

1.2.2. pav. Savivaldybės rengiamų planų schema

Šaltinis: sudaryta autorių

3.1.SPP ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪROS PROCESAS

6. Pradėjus įgyvendinti SPP, prasideda nuolatinė įgyvendinimo rezultatų stebėseną (toliau – stebėseną), kurios tikslas – nuolat stebėti įgyvendinimo rezultatus ir laiku priimti sprendimus, siekiant pagerinti Savivaldybės veiklą ir rezultatus. Stebėseną apibrėžiama kaip nuolatinis ir sistemingas informacijos SPP įgyvendinimo priežiūros procesas – tarpusavyje susijusių veiksmų seka, atliekama atsakingų vykdytojų, pagal Tarybos sprendimu nurodytą tvarką⁹⁸. Žemiau pateikiami pagrindiniai SPP įgyvendinimo priežiūros proceso vykdytojai ir jų atliekami veiksmai:
 - SPP įgyvendina Savivaldybės administracija, SPP priemonės ir jų įgyvendinimo rodiklius įtraukdama į SVP;
 - Strateginio planavimo dokumentų rengimą, įgyvendinimą, stebėseną, vertinimą ir ataskaitų rengimą organizuoja Savivaldybės administracijos direktorius.
 - už strateginį planavimą Savivaldybės administracijos padaliniuose atsakingas padalinio vadovas, Savivaldybės valdomose įmonėse ir pavaldžiose įstaigose – įmonės / įstaigos vadovas. Kiekviename administracijos struktūriniame padalinyje vadovas paskiria darbuotojus, atsakingus už SPP rengimui reikalingos informacijos teikimą.
7. SPP įgyvendinimo ataskaita rengiama ne rečiau kaip 1 kartą SPP galiojimo laikotarpį.
8. Vertinant SPP įgyvendinimą naudojami reprezentatyvūs rodikliai, apibrėžti kiekvienam prioritetui ir tikslams. Įgyvendinant SPP stebimos rizikos, galinčios turėti įtakos sėkmingam SPP įgyvendinimui ir planuojami jų poveikio mažinimo veiksmai.

4.1.SPP TIKSLINIMAS

9. SPP tikslinimas – tai procedūra, kurios metu SPP prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės ir projektai gali būti papildyti naujais arba keičiami. Jei vertinimo procese bus identifikuojami nauji išorės veiksniai arba labai pasikeis ekonominė, politinė, socialinė aplinka ar kitos esminės strategijos prielaidos, gali būti tobulinamas SPP ir atitinkamai koreguojamos siekiamos rodiklių reikšmės.
10. Pasiūlymai dėl Strateginio planavimo dokumentų keitimo teikiami raštu ar elektroniniu būdu Savivaldybės merui. Pateikti pasiūlymai apsparstomi Savivaldybės tarybos komitetuose. SPP pakeitimus ir papildymus tvirtina Savivaldybės taryba.
11. SPP veiksmų įgyvendinimas koordinuojamas su programų koordinatoriais, kad būtų užtikrintas visuomeninio ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas, galimybės konkretizuoti SPP numatytų veiksmų vykdytojų atsakomybę ir patikslinti veiksmų įgyvendinimo apimtį, reikalingas lėšas, finansavimo šaltinius. Pagal poreikius tarp Savivaldybės ir kitų vykdytojų gali būti pasirašytos viešojo ir privataus partnerystės sutartys, kuriose tiksliau apibrėžiamos bendros veiklos sąlygos ir įsipareigojimai.
13. SPP įgyvendinimo ataskaita rengiama:
 - pagal Tarybos sprendimu nurodytą tvarką;⁹⁹
 - ataskaita teikiama Savivaldybės tarybai ir, jai pritarus, skelbiama Savivaldybės interneto svetainėje.

⁹⁸ Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl strateginio planavimo organizavimo akmenės rajono savivaldybėje tvarkos aprašo“, 2021-08-30 Nr. T-191

⁹⁹ Akmenės rajono savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl strateginio planavimo organizavimo akmenės rajono savivaldybėje tvarkos aprašo“, 2021-08-30 Nr. T-191

14. Meras rūpinasi, kad savivaldybei būtų tinkamai atstovaujama regiono plėtros tarybos kolegijoje ir šios kolegijos priimti sprendimai būtų tinkamai įgyvendinami savivaldybėje; rengiant Šiaulių regiono plėtros planą, įvertinama, ar SPP nustatyti strateginiai plėtros tikslai ir plėtros prioritetai atitinka Šiaulių regiono plėtros planą, ir prireikus patikslina SPP.
15. Atsižvelgus į SPP prioritetų, tikslų, uždavinių ar priemonių tikslinimus ir besikeičiančią rajono situaciją, gali būti tikslinamas SPP rodiklių sąrašas ir / ar nustatytos reikšmės. Žemiau pateikiami SPP rodiklių tikslinimo atvejai:
 - keičiant SPP (pvz., tikslinant ar įtraukiant naujus elementus) atitinkamai įtraukiami nauji, tikslinami / naikinami rodikliai;
 - jeigu atitinkamiems rodikliams informacija neberenkama ir nebeteikiama, arba atsiranda nauji rodikliai, kurie turi būti įtraukti į stebėseną;
 - kitais atvejais, kai nustatyta tvarka iš tokią teisę turinčios šalies (Savivaldybės tarybos nariai, Savivaldybės administracijos padaliniai, Savivaldybės įmonės ir įstaigos, kiti suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys, socialiniai ir ekonominiai partneriai, ekspertų grupės, visuomenės nariai) gaunamas siūlymas tikslinti SPP rodiklius ir / ar siektinas reikšmes.
16. Nauji rodikliai formuojami vadovaujantis rodiklių stebėsenos formavimo principais, pateiktais Strateginio valdymo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. Nr. 292.

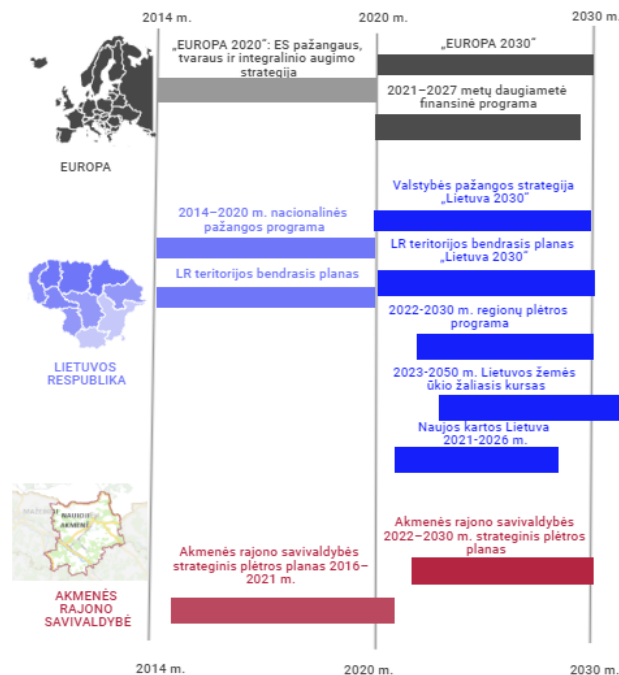

2 priedas. Akmenės rajono savivaldybei aktualių strateginio planavimo dokumentų analizė

Analizės tikslas – apžvelgti savivaldybei aktualius strateginio planavimo dokumentus, jų prioritetus ir tikslus, kurių nuostatos turi atsispindėti rengiamame Akmenės rajono savivaldybės strateginiame plėtros plane iki 2030 metų (toliau – Akmenės SPP).

Strateginio planavimo dokumentų sistema apima ilgalaikės Europos Sąjungos (toliau – ES) ir Lietuvos Respublikos (toliau – LR) planavimo dokumentų nuostatas, kurios perkeliamos į trumpesnės trukmės planavimo dokumentus, savivaldybių strateginio planavimo dokumentus. Vienu planavimo dokumentų nuostatos turi atsispindėti kituose susijusiuose dokumentuose ir vieni kitiems neprieštarauti.

Pagrindiniai planavimo dokumentai, apimantys ES ir LR planavimo dokumentus, aktualūs laikotarpiui iki 2030 m. yra šie: Darni Europa – iki 2030 „Europa 2030“, LR teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“, 2021–2027 m. daugiamečių finansinė programa, 2022–2030 m. regionų plėtros programa, Lietuvos žemės ūkio žaliasis kursas, Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas, Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“, Naujos kartos Lietuva, Nacionalinis pažangos planas (žr. 2.1. paveikslą)

2.1. pav. Pagrindiniai planavimo dokumentai, aktualūs Akmenės rajono savivaldybės strateginiam plėtros planui iki 2030 metų

Šaltinis: sudaryta autorių

Darnaus ES vystymosi siekiama prisidedant prie projekto „Europa 2030“¹⁰⁰. Dokumente suformuoti šeši tikslai (žr. 2.2. paveikslą).

2.2. pav. „Europa 2030“ tikslai

Šaltinis: sudaryta autorių

Minėtiems tikslams ir užmojams įgyvendinti valstybės narės, tame tarpe ir Lietuva, negali susitelkti vien į savo nacionalinius interesus. Todėl vykdant nacionalinę politiką itin svarbu atsižvelgti į platesnius, europinius užmojus ir kartu su visa Europa vadovautis bendrai iškeltais tikslais.

2021–2027 metų daugiametė finansinė programa¹⁰¹ (toliau – DFP). 2020 m. gruodžio 17 d. gavusi Europos Parlamento pritarimą, Taryba priėmė reglamentą, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. ES daugiametė finansinė programa. Reglamente numatytas ilgalaikis 1 074,3 mlrd. € biudžetas 27 ES valstybėms narėms 2018 m. kainomis, įskaitant Europos plėtros fondo integravimą. Artimiausiais metais ES galės skirti 1,8 trln. Eur vertės finansavimą (iš jų 750 mlrd. Eur – ekonomikos gaivinimo priemonei „Next Generation EU“) atsigavimui po COVID-19 pandemijos ir ilgalaikiams ES prioritetams įvairiose politikos srityse remti.

Būsimas ilgalaikis biudžetas apims septynias išlaidų sritis. Tai bus beveik 40-ties ES išlaidų programų finansavimo pagrindas ateinančiam septynerių metų laikotarpiui.

DFP išlaidų kategorijų struktūra atspindi pasiūlymą dėl racialesnio ir skaidresnio biudžeto, orientuoto į aiškius politikos prioritetus. 2021–2027 metams siūloma nauja DFP struktūra, atspindinti pateiktus pasiūlymus dėl racialesnio ir skaidresnio biudžeto, kurią sudarytų 7 išlaidų kategorijos (žr. 2.3. paveikslą).

¹⁰⁰ Internetinė prieiga: [Darni Europa – iki 2030 m. | Europos Komisija](#)

¹⁰¹ Internetinė prieiga: [2021–2027 m. daugiametė finansinė programa | Europos Komisija \(europa.eu\)](#)

- 1 Bendroji rinka, inovacijos ir skaitmeniniai klausimai
- 2 Sanglauda, atsparumas ir vertybės
- 3 Gamtos ištekliai ir aplinka
- 4 Migracija ir sienų valdymas
- 5 Saugumas ir gynyba
- 6 Kaimyninės šalys ir pasaulis
- 7 Europos viešasis administravimas

2.3. pav. 2021-2027 metų daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijos

Šaltinis: sudaryta autorių

2021–2027 metams Sanglaudos politikai siūloma skirti 330,2 mlrd. Eur, Bendrajai žemės ūkio politikai – 336,4 mlrd. Eur, ES infrastruktūros tinklų priemonei – 18,4 mlrd. Eur, Kaimynystei ir tarptautinio bendradarbiavimo instrumentui – 70,8 mlrd. Eur.

2021–2027 metams numatoma didinti kosmosui, žemės ūkiui ir aplinkosaugai, ekonomikos gaivinimui, sienų kontrolei, gynybai ir moksliniams tyrimams skiriamą biudžetą; mažiau lėšų planuojama skirti Sanglaudos politikos ir bendrajai rinkai bei kitoms sritims.

2022–2030 m. regionų plėtros programa¹⁰² (toliau – RPP) yra rengiama siekiant įgyvendinti nustatyta nacionalinės politikos tikslą ir uždavinius.

Ši RPP prisidės prie 2021–2030 m. Nacionalinio pažangos plano 7 strateginio tikslo (tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti atskirtį) įgyvendinimo. Šis tikslas skatina tolygią ir tvarią plėtrą visoje valstybės teritorijoje. RPP apima šiuos nacionalinio pažangos plano 7 strateginio tikslo uždavinius: 1) siekti geografiškai subalansuoto ekonomikos vystymosi, atsižvelgiant į atskirų regionų potencialą (šio uždavinio pažangą žymį gyventojų užimtumo lygis ir darbuotojų sukuriama pridėtinė vertė); 2) didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą (šio uždavinio tikslas – mažinti žmonių, patiriančių socialinę atskirtį ir (ar) skurdą. Didelis dėmesys bus skiriamas viešųjų paslaugų prieinamumui).

RPP prisideda prie:

- Nacionalinio pažangos plano išskirtų 5 sisteminių iššūkių įveikimo: žemas ekonomikos darbo našumas; socialinė atskirtis ir nelygybė; švietimo kokybė ir ugdymo netolygumai; regioniniai skirtumai; klimato kaita ir aplinkos būklė;
 - Regioninė plėtros įstatyme nustatyto nacionalinės regioninės politikos tikslo ir sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo nustatytų ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos tikslų siekimo;
 - Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų iniciatyvų („Žalioji kursas“, „Keiskime mūsų pasaulį“) įgyvendinimo;
 - Nacionalinės energetikos ir klimato srities veiksmų plano 2021-2030 m. įgyvendinimo.
- Nacionaliniame pažangos plane nustatyti uždaviniai bus įgyvendinami šiomis kryptimis:
- Stiprinant ekonominį bendradarbiavimą;

¹⁰² Prieiga internetu: [713 Dėl 2022–2030 metų regionų plėtros programos patvirtinimo \(e-tar.lt\)](https://713.Del.2022-2030.metu.regionu.pletros.programos.patvirtinimo(e-tar.lt))

- Stiprinant socialinį bendradarbiavimą;
- Stiprinant teritorinį bendradarbiavimą (mažinant teritorinius netolygumus tarp regionų ir regionų viduje).

Norint užtikrinti įvardintų kryptių įgyvendinimą rengiami regionų plėtros planai¹⁰³, savivaldybių strateginiai plėtros planai, tvaros miestų plėtros ir funkcinių zonų strategijos.

Tikslų įgyvendinime yra iškeltos šios problemos:

- **Skirtingas regionų ekonominis vystymasis ir netolygi ekonomikos plėtra** (Uždaviniai: užtikrinant tolygų regionų ekonomikos augimą; pritraukti tiesiogines užsienio ir vietinės investicijas; skatinti verslumą; didinti Lietuvos turizmo konkurencingumą; gerinti atitiktį tarp švietimo sistemoje įgyjamų ir darbo rinkoje reikalingų kompetencijų);
- **Didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis** (Uždaviniai: didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą; didinti neįgalųjų ir jų šeimų bei kitų pažeidžiamų grupių gerovę; mažinti pajamų nelygybę; skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas);
- **Netvari aplinka, daro neigiamą įtaką regiono patrauklumui** (Uždaviniai: didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį; švelninti poveikį klimato kaitai, didinti gyvenamųjų ir viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą; gerinti vandens telkinių būklę; išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę; mažinti susidariusių atliekų kiekį; stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją).

Lietuvos žemės ūkio žaliasis kursas¹⁰⁴ (toliau – ŽK) numato ne tik aplinkosauginius tikslus žemės ūkyje, bet ir skiria lėšų tam įgyvendinti. Europos ŽK susideda iš 10 ramsčių, kiekvienas iš jų atitinkamai skirtas konkrečiam sektoriui, skirtam klimato kaitos padarinių mažinimui. Šiems mažinimams labai svarbu yra naujosios technologijos, tvarūs sprendimai ir proveržio inovacijos.

ŽK tikslas yra iki 2030 m. sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą Europoje bent 55 proc. (lyginant su 1990 m. lygiu), o iki 2050 m. tapti neutraliu klimatui žemynui. ŽK yra susijęs su Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslais ir padeda įgyvendinti Paryžiaus klimato kaitos susitarimą. Šis susitarimas apjungia veiksmus, skirtus mažinti klimato kaitos padarinius.

Europos Komisija, siekdama įgyvendinti ŽK, sugalvojo „Nuo lauko iki stalo“ strategiją (ši strategija užtikrina pakankamai įperkamo ir maistingo maisto; užtikrina tvarią maisto gamybą; skatina vartoti ir gaminti tvaresnį maistą; didina gyvūnų gerovę).

Klimato kaitos švelninimui buvo iškelti šie uždaviniai:

- Diegti inovatyvias technologijas;
- Mažiausiai 15 proc. sumažinti azotinių trąšų naudojimą žemės ūkyje;
- Skatinti taršą mažinančias gyvulininkystės, galvijų šėrimo technologijas;
- Padvigubinti ekologinio ūkininkavimo plotą;
- Maisto produktų tiekimo grandinę priartinti prie vartotojų.

Norint pasiekti Europos neutralumą klimatui, reikia išskirti mažesnes sritis tobulinimui. Viena iš jų – dirvožemio gerinimas. Ši sritis yra itin svarbi, nes išaugo žemės ūkio veiklų intensyvumas. Jungtinių Tautų Organizacijos duomenimis, apie trečdalis planetos dirvožemio yra nualinta. Dėl šios priežasties, vienas iš ŽK tikslų – dirvožemį tausojantis ūkininkavimas. Tikslas yra iki 2030 m. 50 proc. sumažinti naudojamų pavojaus ir cheminių pesticidų kiekį.

Kita svarbi ŽK sfera – gyvūnų gerovė ir sveikata. Europos Sąjunga daugiau kaip 40 metų skatina gyvūnų gerovę, didindama ūkininkų gyvūnų gyvenimą. Ūkininkams gyvūnams yra suteikiamos penkios laisvės: laisvė nuo alkio ir troškulo; laisvė nuo diskomforto; laisvė nuo skausmo, sužeidimų ir ligų; laisvė išreikšti natūralų rūšies elgesį; laisvė nuo baimės ir kančios.

Europos Komisija konstatuoja, kad apie 75 proc. pasaulio sausumos ir 45 proc. jūrų aplinkos yra pažeista. Per pastaruosius 40 metų laukinių rūšių populiacijos sumažėjo 60 proc. Viena iš to priežasčių – žemės naudojimo pokyčiai (miškų kirtimas ir žemės ūkio veikla).

¹⁰³ Prieiga internetu: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D4C68B24B435/asr>

¹⁰⁴ Prieiga internetu: <https://zum.lrv.lt/lt/zaliasis-kursas>

Augant pasaulio gyventojų populiacijai ir didėjant žaliavų poreikiui, XX a. buvo sparčiai pereinama prie intensyvaus žemės ūkio. Ekosistemų ir biologinės įvairovės apsauga yra vienas svarbiausių Europos ŽK prioritetų. Europos Sąjungos biologinės įvairovės strategijos tikslai iki 2030 m.:

- Išplėsti Europos Sąjungos saugomų teritorijų tinklą iki 30 proc. sausumoje ir 30 proc. jūrinėse teritorijose;
- 10 proc. visų saugomų teritorijų paskelbti griežtai saugomomis;
- Pagerinti 30 proc. saugomų rūšių ir buveinių būklę.

Europos Sąjungos miškų strategijoje iki 2030 m. pabrėžiamas miškų socialinės ir ekonominės funkcijos. Siūloma saugoti senus miškus, akcentuojamas tvarus mišku valdymas. Pagrindinis strategijos tikslas – miškuose vykdyti ūkinę veiklą taip, kad miškai prisidėtų prie geresnės biologinės įvairovės apsaugos.

Dėl Lietuvos energetikos sektoriaus didelio priklausomybės nuo energijos importo. Vietiniai elektros gamybos pajėgumai užtikrina mažiau nei trečdalį visos reikiamos elektros energijos. Europos Sąjungos 2020-2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijoje pažymima, kad elektros energijos sektoriuje atsinaujinančios energijos dalis 2030 m. turėtų būti mažiausiai 45 proc.

Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) duomenimis, apie trečdalį viso pasaulyje pagaminamo maisto prarandama arba iššvaistoma. Maisto praradimai ir atliekų susidarymas reiškia ekonominių ir gamtinių išteklių švaistymą.

Vis augant miesto gyventojų skaičiui, maisto produktų gamyba vyksta toli nuo vartotojų ir iki jų keliauja tūkstančius kilometrų, taip didinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją. Lietuvos ūkininkai dažniausiai dalyvauja tik produkcijos gamybos procese, nesudarydami glaudesnio bendradarbiavimo su vartotojais. To pasekmė – Lietuvoje per mažai naudojamos vietos išteklių. 2021-2030 m. nacionaliniame pažangos plane pažymima vietos maisto sistemų plėtra, didinant vietos maisto produktų pasiūlą, plėtojant veiksmingą trumpų tiekimo grandinių sistemą, skatinančia vartotojus naudoti vietos produktus.

Siekiant Europos žaliąjo kurso tikslų itin svarbios naujos technologijos, tvarūs sprendimai ir inovacijos. Kad išlaikytų savo konkurencinį pranašumą švarių technologijų srityje, ES turi gerokai padidinti naujų technologijų plataus masto diegimą ir demonstravimą visuose sektoriuose ir visoje bendrojoje rinkoje. Nuo 2021 m. „Horizontas 2020“ pakeitusi programa „Europos horizontas“ įgyvendinama kartu su kitomis ES programomis, atliks pagrindinį vaidmenį pritraukiant nacionalinių viešųjų ir privačiųjų investicijų.

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginis planas¹⁰⁵ (toliau – Strateginis planas) siekia didinti ūkio sektoriaus sukuriamą pridėtinę vertę, remiant perspektyvių, smulkių ir vidutinių ūkių pajamas, jaunus ūkininkus, didinant regionų patrauklumą ir prisidedant prie aplinkos išsaugojimo ir klimato kaitos mažinimo.

Plano prioritetai buvo formuojami vadovaujantis Lietuvos nacionaliniais ilgalaikiais tikslais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos prioritetais, privalomais Europos Sąjungos įpareigojimais ir Bendrosios žemės ūkio politikos tikslais, sektoriaus situacijos analize, atsižvelgta į pateiktas pastabas.

Planas apima abiem bendrosios žemės ūkio politikos tikslams skirtą finansavimą:

1. Tiesioginei paramai klimatui, aplinkai ir gyvūnų gerovei naudingoms sistemoms;
2. Investicinėms, bendradarbiavimo, aplinkos apsaugos, klimato kaitos tikslų siekiančioms priemonėms.

¹⁰⁵ Internetinė prieiga: [Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023-2027 m. strateginis planas | Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija \(lrv.lt\)](#)

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“¹⁰⁶ (toliau – LPS „Lietuva 2030“) apima valstybės viziją ir raidos prioritetus bei jų įgyvendinimo kryptis iki 2030 metų. Tai pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujamas priimant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas.

Dokumente suformuota valstybės vizija yra *„Lietuva – sumani šalis, kurioje gera gyventi ir dirbti“*. Strategijoje nustatomos ilgalaikės valstybės raidos kryptys. Dokumente nurodoma, visos valstybės valdymo institucijos, nepaisant jų valdymo lygmens, prisidės prie LPS „Lietuva 2030“ įgyvendinimo – dinamiško ir visaapimančio proceso, skatinančio nuolat generuoti idėjas ir atlikti konkrečius darbus. Pažymėtina, kad dokumente dėmesys skiriamas bendrai visai valstybei neišskiriant atskirų miestų bei jų problemų.

Strategijoje išskiriamos pažangai svarbios vertybės – atvirumas, kūrybingumas ir atsakomybė bei 3 pažangos sritys: visuomenė, ekonomika ir valdymas. Siekiami įgyvendinti pokyčiai šiose srityse įtvirtins pažangos vertybes ir remsis darnaus vystymosi principais. Pokyčių tikimasi šiose srityse: 1) sumani visuomenė; 2) sumani ekonomika; 3) sumanus valdymas (žr. 2.4. paveikslą).

2.4. pav. LPS „Lietuva 2030“ kryptys

Šaltinis: sudaryta autorių

Prioritetai yra detalizuojami rengiant vidutinio laikotarpio strateginius dokumentus, programas, planus.

Verta paminėti, jog jau yra kuriama nauja valstybės pažangos strategija – Lietuva 2050¹⁰⁷. Strategiją rengia vyriausybės kanceliarija, kartu su Seimo ateities komitetu bei vyriausybės strateginės analizės centru. Šios strategijos projektą planuojama teikti seimui iki 2023 m. kovo 10 d. Nauja strategija yra rengiama, nes pasaulis yra greitai besikeičiantis bei pateikia naujų iššūkių, prie kurių reikia prisitaikyti.

2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas¹⁰⁸ (toliau – NPP) – LR Vyriausybės nutarimu tvirtinamas pagrindinis vidutinės trukmės planavimo dokumentas, kuriame nustatomi strateginiai šalies plėtros tikslai ir uždaviniai, atskleidžiantys, kokių pokyčių siekiama per artimiausius 10 metų visose viešosios politikos srityse, siekiant užtikrinti ilgalaikę šalies ekonominę ir socialinę pažangą.

¹⁰⁶ Internetinė prieiga: [LIETUVOS PAŽANGOS STRATEGIJA \(lrv.lt\)](#)

¹⁰⁷ Prieiga internete: [Lietuva 2050 | Ateitį kurkime šiandien | Mano vyriausybė \(lrv.lt\)](#)

¹⁰⁸ Prieiga internete: [998 Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo \(lrs.lt\)](#)

2021–2030 m. NPP rengiamas siekiant įgyvendinti Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ ir sukurti pažangią, modernią ir stiprią valstybę, pasižyminčią sumanios visuomenės, sumanios ekonomikos ir sumanaus valdymo derme. Pažangos vizija ir plėtros kryptys plane nustatytos pagal Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“. NPP užsibrėžta 10 strateginių tikslų, kuriuos bus pasiekti iki 2030 metų (žr. 2.5. paveikslą). Tikslai suformuluoti Valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2030“ įgyvendinimo pažangos, Europos komisijos šalies ataskaitų bei darnaus vystymosi principų pagrindu.

- 1 Pereiti prie mokslo žinių, pažangiosios technologijos, inovacijos grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą
- 2 Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį
- 3 Didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams
- 4 Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą
- 5 Gerinti transporto, energetinį ir skaitmeninį vidinį ir išorinį junglumą
- 6 Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, sveltinti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui
- 7 Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį
- 8 Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą
- 9 Stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora
- 10 Stiprinti nacionalinį saugumą

2.5. pav. 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano tikslai

Šaltinis: www.lrv.lt

Lietuvos regioninės politikos „Baltoji knyga“¹⁰⁹ darniai ir tvariai plėtrai 2017-2030 (toliau – Baltoji knyga). Baltoji knyga padeda suderinti nacionalinės valdžios ir vietos savivaldos institucijų bei socialinių ir ekonominių partnerių teritorinio bendradarbiavimo vizijas ir veiksmus tikslui pasiekti. Taip pat nubrėžti ilgalaikę regioninės plėtros perspektyvą, kuri tęstųsi bent keletą politinių ciklų ir būtų suderinta su ES ilgametėmis finansinėmis perspektyvomis.

Baltojoje knygoje yra įvardinti du svarbiausi valstybės iššūkiai:

- 1) Tolygus regionų ekonomikų augimas.
- 2) Užtikrintos kokybiškos gyvenimo sąlygos visiems.

Šiuos iššūkius gali padėti spręsti veiksminga regioninė politika, kurios pagrindinis tikslas apibrėžtas Baltojoje knygoje – „sudaryti oraus, aktyvaus, saugaus, sveiko ir patrauklaus gyvenimo ir darbo prielaidas visoje Lietuvoje“. Tikslui pasiekti iškelti keturi uždaviniai:

1. Vieninga regioninė politika.
2. Subalansuotas ekonominis augimas šalyje
3. Užtikrintos kokybiškos sąlygos gyventi regionuose.
4. Gerėjantis regionų įvaizdis.

Viename veiksmų uždaviniams pasiekti teigiama, kad esamos 10 apskričių yra būtinos, siekiant tolygaus visų šalies gyventojų užimtumo ir per protingą laiką pasiekiamų paslaugų, tačiau apskričių ribos negali sudaryti kliūčių greitos ir sėkmingos regionų plėtros ir bendradarbiavimo iniciatyvoms. Veiksmo įgyvendinimui skirta priemonė – „Regioninių centrų rangavimas būtinas siekiant modeliuoti veiksmingą ekonominę plėtrą ir užtikrinti kokybiškų viešųjų paslaugų pasiekiamumą per protingą laiką“. Pagal šią priemonę savivaldybėje esančiame mieste suteikiamos regioninio centro funkcijos,

¹⁰⁹Prieiga internete: [Lietuvos regioninės politikos BALTOJI KNYGA \(lrv.lt\)](http://Lietuvos regioninės politikos BALTOJI KNYGA (lrv.lt))

kur turėtų būti koncentruojamas profesinis mokymas (daugiaprofiliniai regioniniai centrai), kolegijos (ar filialai), paslaugas verslui teikiančių įstaigų teritoriniai padaliniai, pagal regioninę specializaciją perkeliama valstybės įmonių centrinės būstinės, konsoliduojamas antrinis sveikatos priežiūros lygmuo, teikiama parama aukštos ir vidutinės pridėtinės gamybos plėtrai.

Pagal Baltąją knygą Vyriausybė rengia regioninės politikos prioritetus ir veiksmų planą.

Nacionaliniu lygmeniu reikšmingas yra Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymas¹¹⁰ (toliau – Įstatymas), kurio paskirtis – nustatyti nacionalinės regioninės politikos tikslą, jo įgyvendinimo uždavinius, nacionalinės regioninės politikos įgyvendinimą ir finansavimą, teritorijas, kuriose įgyvendinama nacionalinė regioninė politika, regioninės plėtros planavimo dokumentų rengimą ir tvirtinimą, taip pat nacionalinę regioninę politiką įgyvendinančius subjektus ir jų įgaliojimus. Įstatyme nurodomas Nacionalinės regioninės politikos tikslas – mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp regionų ir pačiuose regionuose, skatinti visoje valstybės teritorijoje tolygią ir tvarią plėtrą. Vadovaujantis Įstatymo 12 straipsnio 1 punktu, yra parengtas Nacionalinės regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų projektas¹¹¹, kuriame suformuoti 4 prioritetai.

2.6. pav. Nacionalinės regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų projektas

Šaltinis: sudaryta autorių

Prioritetai parengti siekiant sudaryti oraus, aktyvaus, saugaus, sveiko ir patrauklaus gyvenimo ir darbo prielaidas.

Nacionalinės regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų projekte pabrėžiama LR teritorijos bendrojo plano svarba, nurodant, kad jame turi būti įtvirtinti ilgalaikiai valstybės įsipareigojimai vykdant darnią ir tvarią regionų plėtrą. Dokumente taip pat pažymima, kad regioninė politika nėra tiesiogiai atsakinga už Lietuvos ekonominę situaciją, tačiau ji gali sudaryti sąlygas savivaldybėms ir regionams siekti ekonomikos augimo išnaudojant kiekvienos jų unikalų potencialą ir nuolat derinant plėtrą su nacionalinėmis sektorinėmis politikomis. Kiekviename regione reikia apsibrėžti keletą stipriausių savo ekonominės specializacijos krypčių, siekiant jas stiprinti, telkti finansines, ekonominės plėtros, švietimo, mokslo, technologijų, inovacijų ir kitas priemones. Darniai regioninei plėtrai užtikrinti turi būti skatinama valdžios, verslo ir bendruomenių partnerystė, tokiu būdu didinant investicinės aplinkos patrauklumą, kuriant inovatyvias, prieinamas viešąsias paslaugas, gerinant gyvenamosios aplinkos kokybę.

Vienas svarbiausių šalies dokumentų formuojant regioninę politiką – LR teritorijos bendrasis planas. Tai yra pagrindinis planavimo dokumentas, reglamentuojantis šalies teritorijos naudojimo ir

¹¹⁰ Priimtas LR Seimo 2000 m. liepos 20 d. Nr. VIII-1889 (suvestinė redakcija nuo (2018-10-01)

¹¹¹ Prieiga internetu: [Dėl nacionalinės regioninės politikos prioritetų iki 2030 metų patvirtinimo \(lrs.lt\)](#)

tvarkymo ilgalaikę strategiją. Svarbiausias dokumento principas – užtikrinti tvarią ir pusiausvyrą teritorijos raidą, sudarančią tinkamas strateginės visuomenės ir ūkio plėtotos prielaidas.

Vadovaujantis LR Vyriausybės 2017 m. gegužės 31 d. nutarimu Nr. 389 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano rengimo“, yra pradėtas rengti naujas **LR teritorijos bendrasis planas „Lietuva 2030“**¹¹² (toliau – LRBP). Juo siekiama sukurti gyvą, veiksmingą teritorijų planavimo dokumentą, kuriuo bus vadovaujamasi priimant kitus – valstybės ir žemesnio teritorijų planavimo lygmens, sektorinius sprendimus. Tai bus pamatinis erdvinio Lietuvos teritorijos planavimo dokumentas, integruojantis šalies sektorinių strategijų, programų ir planų nuostatas.

Savivaldybių žemėlapis pasiekiamas interneto naršyklėse kompiuteryje ar telefone adresu www.bendrasisplanas.lt/interaktyvus-duomenys. Tikimasi, kad šis interaktyvus žemėlapis padės planuojant biudžetą, traukiant investicijas, prižiūrint švietimo ar gydymo institucijų tinklą, vystant turizmą bei numatant žemės gelmių išteklių gavybą.

LRBP koncepcijoje sėkmingų, socialių ir tvarių teritorijų vystymas yra neatsiejamas nuo šių veiksnių: LR Seimo patvirtintas LR teritorijos bendrasis planas taps vienu pagrindinių šalies vystymosi dokumentų, jo suformuluoti sprendiniai galios iki 2030 metų, o pasiūlyta vizija – iki 2050 metų. Sprendiniai bus ypač svarbūs siekiant Jungtinių Tautų Damaus vystymosi tikslų.

¹¹² Internetinė prieiga: [Lietuva 2030 - Bendrasis planas](http://Lietuva2030-Bendrasisplanas)